

B-78/

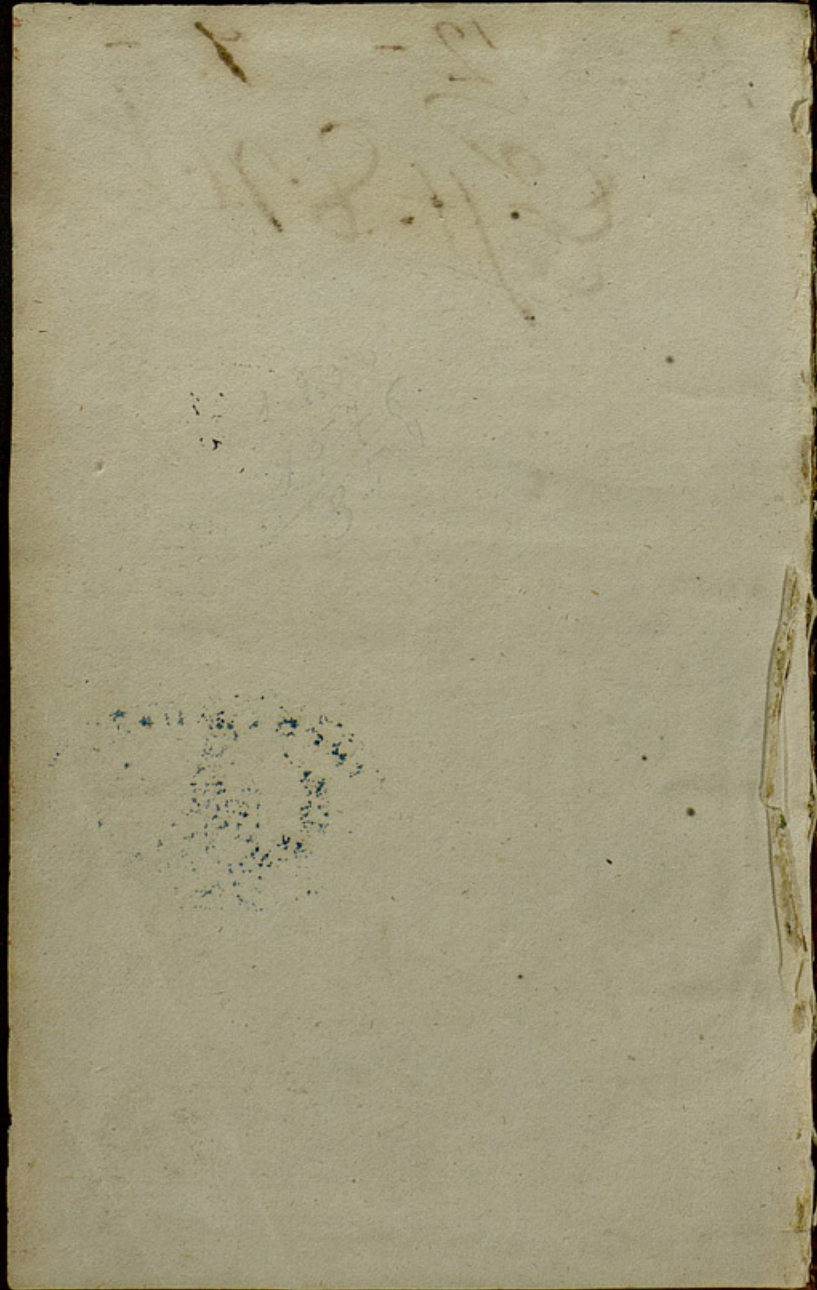
3-33

11.8.11.12

12

10 - 12 - 7 -

J. N. S. N. I.

CAROLI
CLVSII ATREBAT.

Rariorum aliquot stirpium
per Hispanias obseruatarum
Historia,

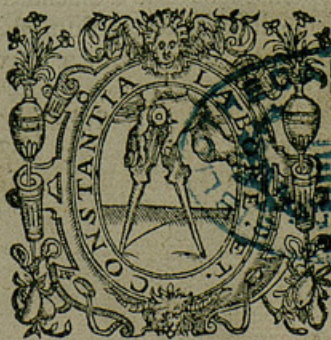
LIBRIS DVOBVS

expressa: N° 25
C

A D
MAXIMILIANVM II.
IMPERATOREM.

UNIVERSIDAD DE COIMBRA

JARDIM BOTANICO

ANTVERPIÆ,
Ex officina Christophori Plantini,
Architypographi Regij:

M. D. LXXVI.

No - 4

SVMMA PRIVILEGII.

REGIS Priuilegio cautum est, ne quis alius præter Christophorum Plantinum, librum hunc, cui titulus est, *Caroli Clusij Atrebat. Rariorum aliquot stirpium per Hispanias obseruatarum Historia*, libris duobus expressa, intra sexennium imprimat, aut alibi impresum in suas ditiones importet, venalemve habeat. qui secùs faxit, pœna fisco Regio exoluenda multabitur: vt latiùs in Regio diplomate expressum est, Dato Bruxelæ penultima Iulij, anno M. D. LXXV.

Subsig.

7. Blijleuen.

INVICTISSIMO

POTENTISSIMO QVE

ROMANORVM IMPERATOR

MAXIMILIANO II. &C.

ERBARVM gloriam,
 INVICTISSIME
 IMPERATOR, Æ-
 gypto tribuit Home-
 rus; Æschylus Ita-
 liam, Dioscorides Cretam, alij hanc
 atque illam regionem à Plantarum
 ubertate commendauère.

IN ea verò sum opinione, Hispa-
 niam cum illis omnibus de hac gloria
 certare posse, si quis diligenter perlus-
 traret. Cuius rei coniecturam, ex eo
 facio, quòd, dum octimestri solum-
 modo spatio, eam, neq; totam, & vel-
 uti cursim peragrarem, plurimas ad-

A 2 modum

modum raras, nec alibi conspectas plantas, istic nascētes obseruauerim.

ITAQVE, licet tot clarissimorum doctissimorumq; virorum, qui rei Herbariae studium illustrarunt, lucubrations hodie extēt, quae uniuersam plantarum historiam complecti vidētur: adeò tamen immensa (ne dicam infinitam) earum est varietas, ut semper aliquid noui, ad earū pleniorē cognitionem, diligenti hominum obseruatione & studio accedere posse putem.

EAM ob causam, non prorsus inutilem operam me nauaturum existimauī, si qualescunq; stirpium in Hispaniis obseruatarū descriptiones darem: praesertim cum pleraq; sint Veteribus quidem descripta, sed à Recentioribus minimè haectenus obseruata,

5
uata, & nonnulla etiam Veteribus
forsitan ignota.

ILLUD sanè polliceri possum, cum in illarum historiis describendis, tum imaginibus ad viuum exprimendis summo opere elaborasse, ut nihil à veritate alienum, nihil quod ipse non obseruauerim, in medium proferrem.

CÆTERVM S. C. M^{us}. V. nomini primum hunc mei ingenij factum consecraui, cuius sub tutela & patrocinio in lucem prodiret. Etenim quem alium, quam Dominum meum clementissimum, & hoc studio maximè se oblectantem, illi patronum deligerem?

NEC aspernabitur (ut spero) S. V. M. tenue hoc munusculum, quod ex variis Hispania locis collectū

A 3 conflauit

conflari: sed pro ingenita sua clemencia benignè suscipiet.

DEVS OPTIMVS MAXIMVS
Christiano orbi S. V. M. diutissimè
seruet incolumem, & omnes ipsius
conatus fortunare dignetur. Vienna
Austria, Kal. Januarij, Cl. Io.
LXXV.

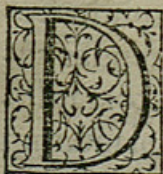
S. C. M. V.

Obsequentissimus seruus

Carolus Clusius.

BENEVOLO
LECTORI.

7

ECIMVS jam agitur annus, quòd maximam stirpium, quas hoc libello exhibeo, partè per Hispanias obseruauerim. In ista peregrinatione plurimarum formam, natales, & nomina memoriæ causa adscripsi, nonnullarum etiam effigies ipse carbone aut rubrica delineauit, atque omnes ferè inde rediens exsiccatas detuli; aut earum femina, vel ipsas etiam plantas, quæ videlicet vecturæ tarditatè ferre potuerunt (quales sunt bulbosæ & tuberosæ) amicis inde misi.

REDUCEM amici sedulò monuerunt, vt meas obseruationes in publicum proferrem; & quem ex hac peregrinatione fructum retulisset, cum rei herbariæ studiosis ne inuiderem.

TAMETSI verò plurimas causas adferrem, quæ me ab hoc instituto meritò deterrere debebāt: euicerunt tamè,

A 4 vt me

vt me facturum reciperem. Eaque adeò de causa, biennio pòst, industrium & diligètem pictorem nactus, stirpium icones in tabellis ligneis depingendas curavi, & plerunque etiã ipsi pictori adstiti, vt de his quæ in siccarum plantarum forma exprimenda diligentius erãt obseruanda, commonefacerem.

DELINEATAS jam & incisas tabulas Christophorus Plantinus Regius Architypographus, vir optimus & diligentissimus cùm haberet : restabat vt descriptiones illi traderem quas prælo committeret.

VERVM & miseræ patriæ ruina, & domesticæ calamitates meum animum ita perturbarunt, vt nihil scribere, nihil commentari possem, nec semel prouinciæ susceptæ pœnituerit. Subsecutæ deinde peregrinationes, & ingenij quædam diffidètia, non leuem causam præbuere, quo minus descriptiones absoluerem : præsertim cùm cogitarem tot clarissimorum virorum doctissimas lucubrationes

cubrationes extare, qui in hac palæstra egregiè exercitati essent.

HÆC mihi dicenda existimaui, vt omnes huius tā diuturnæ moræ causas intelligant: nec etiam cuiquam nouum videatur, si plerasque stirpium effigies in hoc libello conspexerit, quas apud alios, qui suas lucubrationes ante me ediderunt, viderit. Ea enim sunt veræ amicitia vincula, vt illam nihil peculiare, nihil sibi proprium habere putem: sed quæcunque habent amici, liberaliter inter se communicare debere.

INDE factum est, vt clarissimus vir Rembertus Dodonæus, nunc Cæsareus medicus, veteri amicitia mihi conjunctus, quas ex meis iconibus voluerit, liberè in suam Purgantium historiam intulerit. Ego vicissim eadem libertate fretus, Anemones quatuor generum, Aristolochiæ longæ vulgaris, quam & Sarracenicam Galli appellant, & Chamæfyces effigies, quoniam meo argumēto

A 5 deseruie-

deseruiabant, ex eodem libro desumpserim.

RELIQVVM est, vt beneuolum lectorem rogem, has meas obseruationes boni consulat, & sicubi hallucinatus fuerim, non malignè carpat, sed amanter commonefaciat; illudque cogitet, neminem tam solidè doctum, aut in ea arte quam profitetur adeò exercitatum, quin interdum cespitare & labi possit.

CAROLI

CAROLI CLVSII
RARIORVM STIRPIVM
HISTORIAE,

LIBER PRIMVS

STIRPIVM, quas in Hispanica mea peregrinatione obseruavi, historiam scripturus, ordo postulare videtur, vt à descriptione arborum initium faciã: deinde ad frutices, suffrutices, & virgulta progrediar, nonnullas ἀλλοκαύλους etiam suo loco repositurus. Hæc autem omnia priore libro complecti, reliquas verò stirpes in secundum reicere animus est.

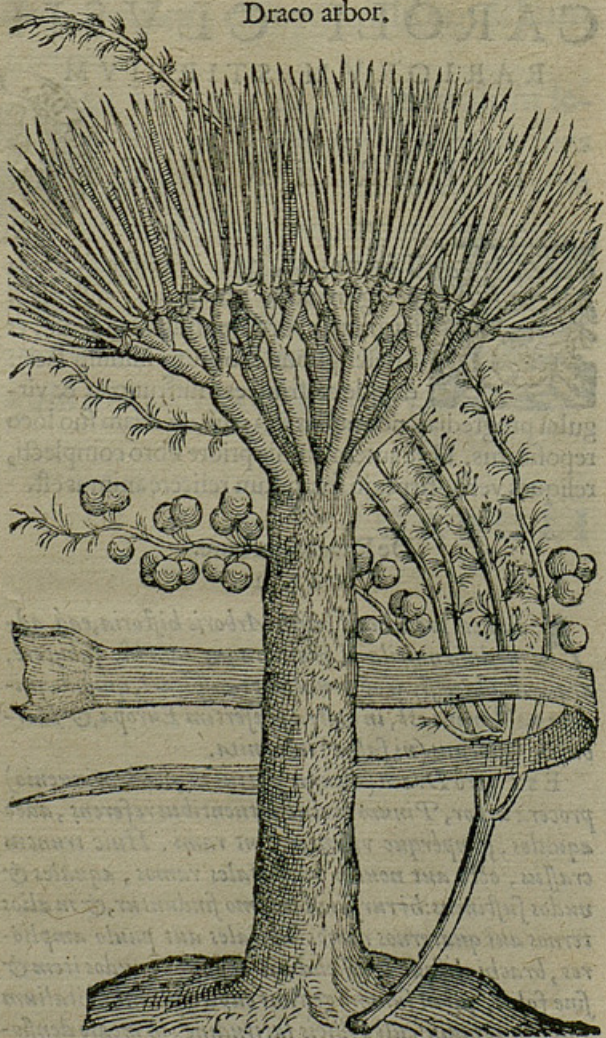
De Dracone arbore,

CAP. I.

A Paucis prodita est huius Arboris historia, eaq; admodum mutila. Libuit itaque eam hic subycere, atque ab illa nostras obseruationes auspicari, quandoquidem valde rara est, in nostra præsertim Europa, & Herbariis hæctenus (ni fallor) incognita.

EST verò Draco (etenim aptius nomen non inuenio) Draco arbor. procera arbor, Pinum procul intuentibus referens, ad eò æquales, semperque virentes sunt rami. Huic truncus crassus, octo aut nouem bicubitales ramos, æquales & nudos sustinens: hi rursus in summo finduntur, & in alios ternos aut quaternos ramos cubitales aut paulo ampliores, brachialisque crassitudinis desinunt, nudos item & sine foliis, qui in summo gestant capita plena cubitalium foliorum, masculi pollicis latitudine, in medio densiorum & eminentiore quodam modo costa, vt sunt fridis folia,

Draco arbor.

folia, tennium verò & rubentium in lateribus, qua mucronem planè representant, semperque virent: nascuntur verò ea Aloës aut Iridis modo, altero alterum amplexante. Truncus perquam scaber est, multisque rimis debiscens, ex quo per Canicula astus humor emanat, qui in rubram lacrymam densatus, Sanguis Draconis appellatur, ob quam sanè causam, ipsam arborem Draconem nuncupavi. Materia trunci firma est, ferrumque difficulter admittit, quòd veluti fibris transuersim & obliquè excurrentibus constet: at rami, cum multo succo pragnantes sint, satis facillè cadi possunt.

Eam arborem Olyssipone primùm vidi anno humanæ salutis 1564. post monasterium Diua Virgini sacrum, cui nomen à Gratia, octo palmorum crassitie, monachis ignotam & neglectam; quamque neque florem neque fructum ferre assererent: rem tamen aliter se habere postea deprehendi, ramulo siue racemo ex illa ipsa arbore anno sequente reuulso donatus ab amico. Est autem hic ramus (quem etiamnum apud me cum aliquot foliis corticisq; fragmento, & lacryma meis manibus exempta seruo) pedali amplioriue longitudine, cui inherent alij ramuli multo fructu racematim compacto onusti. Fructui color flauescens, sapor aliquantulum acidus, magnitudo exigui cerasi. Eum in summis capitibus nasci verisimile est, vt in Palma Dactyli nascuntur: spatia tamen vti illos includi non intellexi.

Hic etiam pratermittendum non duxi, capita huius arboris recentia tenella esse, & Palmarum humilium siue Chamberiphes modo, cuius cerebrum seu medulla in deliciis est, edi posse, nisi amaritudo prohiberet.

APVD Veteres neminem istius arboris mentionem facere inuenio, nisi fortè ea sit quam Strabo ex Posidonio Gadibus nasci tradit libro Geograph. tertio his verbis:

De Arbore Gadibus existente scriptis prodidit Posidonius,

Arbor Gadensis Posidonij.

fidonius, qua ramos humum vsque incuruatos habeat, frondes sepiissime mucronis speciem gestantes, quarum ad cubitum longitudo est, latitudo vero digitorum quatuor. Huic & illud innatum esse traditur, quod vno fracto ramo lac effluit: quod si radicem abscideris, minij humor exsudat.

Verum neque nostra hac arbor ramos incuruatos, sed erectos, neque folia tam lata habet, neq; illius ramis effractis lac exsudat, at humor aqueus duntaxat. Quod de radice adscribit, satis nostre quadrare videtur, e qua secundum radices terebrata lacrymam statis anni temporibus effluere aiunt rubram, ut postea dicemus.

CÆTERVM illud hic etiam obiter annotatum volo; quoniam in Gadium mentionem incidimus, me, tamen si diligenter totam insulam perlustrarim, nullam arborem conspexisse qualem Posidonius scribit: sed neq; vllam aliam, præter aliquot salices, & vnam aut alteram Siliquam, licet (vt ab incolis viris fide dignis accepi) circa urbem Gades, recenti adhuc memoria, latissima viridaria fuerint, omni fructiferarum arborum genere excultissima; quorum ne vestigia quidem nunc apparent, saburra arenacea, quam naues eo appellentes exonerarunt, omnia complente & exurente.

Ex recentioribus binos duntaxat hanc arborem describere memini, sed succinctè admodum, vt dixi.

Aloisius Cadamustus libro Navigationum cap. 4. ejus in hæc verba meminit:

In insula Portus sancti (vna hæc est ex Canariis) est Sanguis Draconis, qui lacryma est arboris: nam stato anni tempore arbores ferro sauciant; quæ ubi sunt incise, anno sequente gummi emittunt per incisiones, quod abenis decoctum & defecatum, sanguis efficitur quem appellant Draconis. Ejus arbor producit fructum Cerasi instar mense Martio, gustu eximum, coloris Veneti.

Sanguis
Draconis.

POST

POST hunc Theuetus in sua America seu Francia antarctica cap. 5. describit. Cujus verba (nam Gallicè scripsit) sic reddidi:

Est arboris genus in Canariis insulis, quod certis anni diebus gummi exsudat, Sanguinem Draconis vocant, ad arboris radices amplo atq; alto factò foramine. Ejus fructus luteus est, magnitudo Cerasij nostratis, utilis valde ad stim leuandam, seu ad sit febris, seu non ad sit. Non est dissimile hoc gummi Cinnabari cujus meminit Dioscorides. Hæc Theuetus.

Cinnabari
Dioscoridis.

ET sanè id gummi quod apud diligentiores quosdam pharmacopolas inuenitur, quodq; Sanguinem draconis in lacrymis appellant, magna ex parte è Madera & Canariis insulis in Europam inuehitur: & forsitan etiam ex Africa, quæ Cinnabarim Dioscoridis tempore subministrabat.

AN hæc arbor alicuius momenti sit in vsu medico, neminem scribere memini: fructus tamen aciditas argumēto est vtiliter in febribus (vt cēset Theuetus) præberi posse.

Ejus lacryma adstringendi vi pollet, ejusq; vsus non infelix ad muliebres & dysentericas fluxiones, cruentas excreationes, firmandos commotos dentes, & roborandas gingiuas.

Quæ facultates admodum similes sunt eis quas Dioscorides Cinnabari tribuit, quàmque Hematite lapillo efficaciorē facit. Hanc ob causam, non abs re existimant celebriores Medici, Sanguinem illum Draconis exquisitum, legitimam Dioscoridis Cinnabarim esse, præsertim cum ejus tempore à nonnullis etiam Sanguis Draconis appellata sit.

VALDE rara etiam hac est arbor, cujus ramum hic expressum damus: nam solo Valentino regno unicum arborem vidi, in monasterio Divae Virginis, cui cognomen de IESV, primo ab vrbe Valentia lapide. Ex America sò delata fertur.

PORRO hæc arbor Pyro similis est, in latum diffusa, perpetuâq; coma virens, ramulis ex viridi palleſcentibus. Folia illi Lauri latifolia, parte ſuperna virentia, inferiore verò cinerei coloris, firma, nervis aliquot per obliquum diſcurrentibus, odore & ſapore commendata, cum adſtrictione linguam mordicantia. Flos Lauri ferè, copioſus, racematim cõpactus, pallidus, ſex foliis conſtans. Fructus per initia Pruno ſimilis, deinde ſucceſſu temporis pyri in modum oblongus, nigro colore, jucundoq; ſapore: nucleum cordis effigie cõtinet, guſtu Caſtanea, aut dulci Amygdala hæud abſimili. Vere florentem conſpexi, Autumno maturum fructum ferre intellexi à Cl. V. D. Joanne Placa Medico & Profefſore Valentino, qui mihi illam quo nunc dixi loco cõmonſtrabat, incolisq; Mamay dici aſſerebat: tametſi qui nobis Americam deſcripſerunt Hiſpani, aliam atque ab hac diuerſam arborem hoc nomine inſigniant. An verò hæc arbor Veterum Perſea ſit, nec ne, diſpiciendum eſt.

THEOPHRASTVS lib. 4. de Plantarum hiſtor. cap. 2. Perſeam in hunc modum deſcribit:

Eſt in Ægypto alia quoque arbor Perſea dicta, aſpectu magna formoſaq;: folio, flore, ramo, totaq; figura, po-
tiſſimum pyro vicina, niſi quòd altera folio perpetuo, altera deciduo eſt. Fructum abundè parit, omnique tempore perficit: quippe novus anniculum ſemper occupat. Maturitas Eteſiarum flatu conficitur: reliquum crudioſum auferunt & recondunt. Eſt magnitudine pyri, figura oblongus, amygdala modo, colore herbidus, nucem intus quemadmodum prunus continens, verùm longè minorem mollioremq;: carnẽ vehementer dulcem, ſuauem, concoctũq; facilem: nihil enim eos qui cõederint tentat. Radice arbor exſuperat, tum longitudine tum etiam craſſitudine multitudinẽq;: materiem robuſtam, & viſu gerit decoram, atram vt lotus, &c.

B SIMILI

SIMILI modo, *ysdemq;* ferè verbis eam Plinius describit lib. 13. cap. 9. sub *Persica arboris nomine*, voces ipsas commiscens, quas tamen lib. 15. cap. 13. apertissimè sejungit & distinguit.

Persæ, inquit, arbores serò & cum difficultate transfere, ut qua in Rhodonihil ferant, quod primum ab *Egypto earum fuerat hospitium*. Falsum est venenata cum cruciatu in *Persis gigni*, & pœnarum causa à regibus translata in *Egyptum*, & terra mitigata. Id enim de *Persea* diligentiores tradunt, que in totum alia est, myxis rubescentibus similis, nec extra orientem nasci voluit. Eam quoq; eruditiores negauerunt ex *Perside* propter simplicia translata, sed à *Perseo Memphi satam*: & ob id *Alexandrum* illa coronari victores ibi instituisse, in honorem atavi sui. Semper autem folia habet & poma, subnascentibus aliis.

Qui sanè locus, eorum sententiam apertissimè refellit, qui *Perseam arborem cum Persica malo eandem esse cerebrosius asserere volunt*, ut taceam utriusq; arboris historiam diuersissimam esse.

PERSEÆ item meminit *Strabo Geograph. ultimo*, perpetuam illi comam tribuens, & fructum pyri magnitudine, figura oblonga, amygdala modo putamine inclusum, & corio.

EIVSDEM meminit & *Galenus lib. 2. de Aliment.* eamq; se *Alexãdria* vidisse asserit: meminit & aliis locis.

Persea perpetuò virès. IN eo omnes conveniunt, ut *Persea perpetuam comam* tribuant, oblongum fructum, inclusum amygdala putamine & corio. Hac quam exhibemus arbor perpetua quidem est coma; folio autem & flore laurum magis refert quàm pyrum: fructu etiam oblongo est, sed qui myxis (qualem ei *Plinius loco jam adducto* tribuit) aut oblongis prunis similior sit, quàm amygdalis, & colore (ut *Placæ* referebat) nigro, non herbido.

ITAQUE,

ITAQUE, ut verum fatear, tametsi nonnullis cum Persea Theophrasto descripta notis, hac nostra conveniat: mihi tamen aptius quadrare videtur ei, quam Plinius libro jam memorato describit: aut quam Plutarchus in Aegypto nasci testatur fœdi gratissimam, quod fructum ferat figura cordis amulum, folium verò linguæ. Sed aliorum id relinquo iudicio: nobis sententiam nostrâ in medium protulisse satis est.

CÆTERVM Mamay, quam ab Hispanis Histori-
 cis descriptam dixi, arbor est formosa, simili modo virens Mamay
Gomara Hi-
stor. general.
Indicæ capi-
te 64.
 uti Juglans, alta lataq; coma, sed quæ aliquantulum in
 pyramidem desinat Cupressi modo: folium longius quàm
 latum, materies ligni fungosa, fructus rotundus & ma-
 gnus, carne malum cotoneum referens, sed sapore Persici
 duracini. Huic insunt terna quaternaq; ossa, interdum
 plura, simul juncta, valde amara.

HVIUS quam exhibeo arboris neminem hætenus
 experimentum fecisse, quod sciam, puto.

At Persea fructum cibo idoneum, & stomacho utile
 Dioscorides facit: arida verò folia in farinâ redacta, illi-
 tu sanguinis eruptiones sistere tradit.

De Robore & Quercu.

CAP. III.

ROBORI quina genera à nonnullis assignari, ab aliis
 solum quaterna Theophrastus lib. 3. Plantarum refert.
 Quòd verò peculiari nomine Robur debeat appellari, dif-
 ficile est iudicare: cum multa notæ Robori, nonnullæ in-
 p̄sidi, quam Gazza Placidam vertit, attributa, Quercui
 per uniuersam Europam notissima conveniant.

SED relictis disceptationibus, nos hæc eas arbores de-
 scribemus, quæ per Hispanias, & in Aquitania Catabris
 finitima vulgo Roble, deducto à Robore nomine nuncu-
 pantur.

- I. **PRIOR** igitur *Quercui* nostrati admodum similis est, & robusta materie, sed humilior, & caudice magis contorto, frequentioribusq; ramorum alis cauo: folia, meo iudicio, magis sinuosa & incisa, qua non ita virent ut in nostra *Quercu*, sed (auersa præsertim parte) molli canaque lanugine pubescunt.

Frequens est in celsis *Castella veteris* montibus, atque etiam in *Aquitania* supra *Burdegalam*, vbi *Roble* dicitur: tamen si idem etiam nomen nostrati *Quercui*, qua in *Hispaniis* frequens est, & montibus *Calpi* fretiq; *Herculeo* vicinis semper viret, *Hispani* tribuant.

- II. **ALTERA** humilior est, & interdum humanam altitudinem non excedens, alioqui superiori omnino similis tum facie, tum foliorum forma canitieq; & videtur illius genus pumilum esse: fert hæc prægrandem gallam, exigui mali magnitudine, adeo copiosam, ut aliquando ramulum vix palmum superantem nouem aut pluribus gallis onustum collegisse meminerim: inhærebant ea galla ipsi ramo contigua ferè, sed sine vlllo ordine, rotunda quidem & veluti spherica figura conspicua, sed aliquot tuberculis respersa: rubent ea cum sunt recentes, præsertim ea parte qua solem spectant. Inueniuntur & in huius foliis interdum pilule iis similes qua in nostratum *Quercuum* foliis nascuntur.

Multis *Castella veteris* montibus frequens est, & plerumq; numerosis ab eadem radice stolonibus fruticat.

HARVM ramis contortis, deinde fissis & exsiccatis, *Theदारum* loco rustici vtuntur nonnullis veteris *Castella* locis, præsertim circa *S. Martinum del Castañal*.

- III. **TERTIA** in arborem excrescit non ita magnam ut prior: ejus item folia minora sunt, duriora, angustioraq; nec adeo profundè incisa & sinuata, sed veluti aculeatis denticulis tantum serrata, infernè quidem candicantia, sed

Robur II.

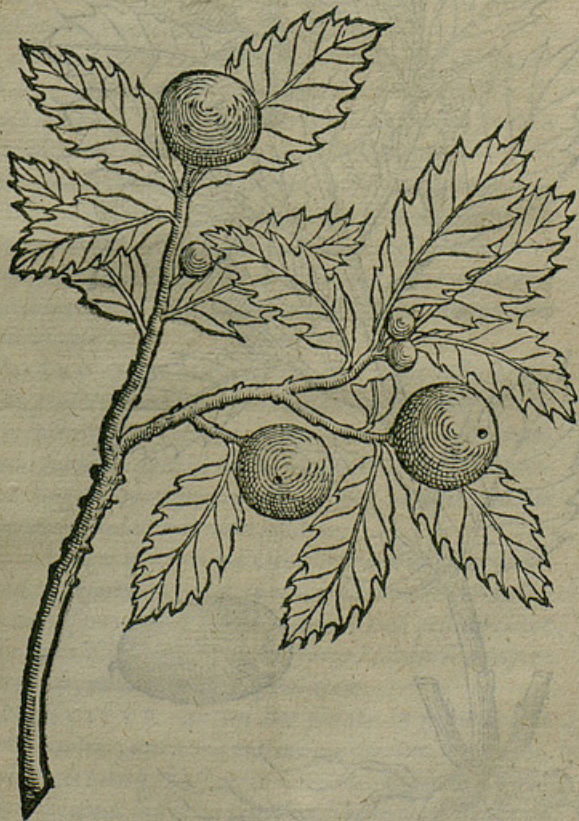

Robur III.

sed nulla molli lanugine respersa. Frequentem etiam ista
alit gallam superiori similem, & tuberculis acutis orna-
tam, pallidior tamen colore.

Robur IIII.

Robur v.

QVARTA huic ferè similis est: sed caudice brevior- IIII.
 re, & magis contorto, magisq; rugoso cortice: galla item
 extremis ramulis nascuntur, alius minores, laeues & sine
 tuberculis, colore ex ruffo nigricante, iis qua in officinis
 venales reperiuntur perquam similes.

Nascitur vtrumque hoc genus in Lusitania solitu-
 dinibus itinere Vlyssipponensi non procul Eboræ, & ab in-
 solis Carualla nuncupatur.

INVENTVR & quintum quoddam Roboris genus V.
 (nisi quis ad Quercum referre malit) inter Rio frio &
 Aldea Galega solo arenoso non procul Vlyssippone frequen-
 tissimum, adeo humile, ut raro pedem magnitudine su-
 peret: ramuli tenues & flexibiles, vulgaris Quercus vir-
 gultis simillimi: folia ad proximè descriptas accedunt, sed
 aliquantum majora & molliora. Hoc fert glandem quer-
 uæ vulgari haud minorem, interdum etiam crassiorem,
 calyce planiore, admodum amaram. In reliquis nullam
 glandem obseruavi.

PORRO omnes adstringēdi vim habent teste Dios-
 coride, præsertim interior & subjectus corticiliber, qui li-
 gno membranaceus coheret, quinetiam tunica putamini
 glandis subjecta. Decoctum ex iis datur dysentericis, cœ-
 liacis, sanguinem exscreantibus. Trita in pessa feminis
 fluxione vuluæ laborantibus subditur.

CÆTERVM plerisque Oceani litoribus Bryi genus
 quoddam obseruavi, quod, an ad Quercus Marina hi-
 storiam referri possit, facillè iudicare non possum: licet
 cum ea qua Theophrasto lib. Historiæ Plantarū 4. cap. 7.
 describitur, nullam habeat affinitatem.

NASCITVR autem hac planta in rupibus qua
 mari alluuntur, aut aqua marina operiuntur, sine ramis, Quercus
marina.
 sed oblongis latisq; foliis, adeo mollibus, ut cum æstus re-
 cessit nullo modo sustinere se possint, sed in saxis strata &
 B 5 diffusa

diffusa conspiciantur: multifida verò sunt hæc folia, & secundum alarum exortus & cavitates, bullas quasdam aqua plenas eminentes habent, & eorum extrema veluti in rudimentum quoddam exigui cucumeris desinunt, subflavescentes, aqua plenum: atro virore prædita sunt, quamdiu sub aqua latent, aut recenter mari expulsa: siccata autem nigrescunt & glutinis modo splendent. Nullis radicibus firmantur, sed Lepadum modo saxi, aut Ostreorum testis inherent.

Quercus
marina
Theophr.

QUERCUS marina Theophrasti, loco jam dicto descripta, folium habet carnosum, tenue, & Myrica simile, colore ad purpuram accedens: forma flexuosa, atque in latitudinem diffusa, ramis brevibus, contortis, spissis: magnitudo arboris tota cubitalis, aut paulo altior. Vtilis mulieribus ad lanas tingendas.

Istam aliquando collegisse memini ad mare mediterraneum in littus eiectam cum Alga, & aliis maris purpamentis, cum Mompely agerem, & postea etiam circa Calpen & Valentiam: verum cubito minorem, durissimo ligno: cujus rami alba salugine ita conspersi erant, ut saccharo tecti viderentur, in modum foliorum Tamaricis aut Ericæ formati, sed crassiores, interdum etiam omnino purpurascens: nullas radices habebant arbuscula, sed infima parte plane erant, & plerunque aut lapidibus, aut Ostreorum testis adharebant.

Abies mari-
na Theoph.

Quam verò eodem capite Theophrastus Abietem marinam describit, vidisse non memini, & mihi ignotam fateor: multasq; notas quercui tribuisse existimo que Abieti, aut ejus generis arbori marina melius fortasse convenirent.

SED quandoquidem in marinarum stirpium mentionem incidimus, ante aliquot annos in Flandria ora maritima observavi varias arbuscularum formas Ostreorum testis

restis & Mytulorum conchyliis adnatas.

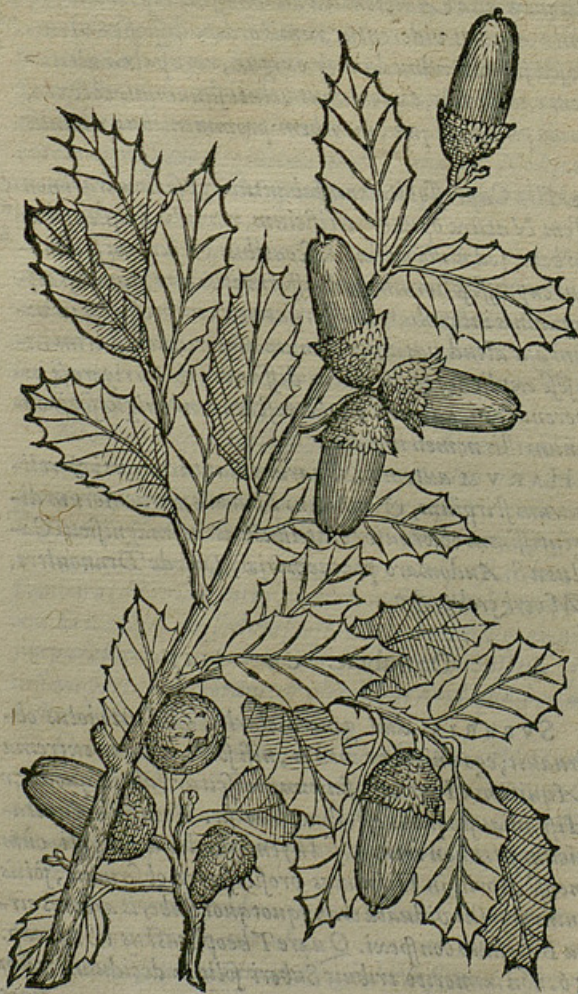
Etenim alie Abietem ita ad amussim referebant, vt Abies mari-
na Belgica. pumila Abietes viderentur, ramis ordine dispositis vtrin-
que, sed fragiles admodum & exigua, raro palmi altitu-
dinem excedentes, ex tenuibus veluti squammis cõtexta,
omnino plana aliqua, in orbem prominentibus ramulis
alie.

Alie Cupressos ita emulabantur, vt satis mirari non Cupressus
marina Bel-
gica. possem Nature opus & artificium, ramulis frequentibus
in orbem, sed nullo ordine nascentibus, & sursum spectan-
tibus cupressi foliorum modo efformatis: quæ, tametsi ali-
quot annis inter chartas asseruata & compressa, si in vi-
trum aut aliud vas aqua plenum inijcerentur, statim ra-
mi sese explicare & in orbem diffundi, & surrigere se in-
ciperent: eaq; adeo de causa piscatorum vulgus satis ob-
scenum illis nomen indidit.

HARVM autem marinarum plantarum, vti & reli-
quarum stirpium, & omnium Nature miraculorum di-
ligentissimus observator erat illustris ac magnificus Ca-
rolus à S. Audomaro pie memoria, Dn. de Dranonltre,
Moerkereke, &c.

De Subere. CAP. IIII.

SVBERIS duo genera clariss. Matthiolus ob-
servauit; ego vnicum tantum, nisi fortè, quod in extrema
Aquitania Pyreneis finitima nascitur, ab eo quod per
Hispanias frequens est, diuersum sit. Etenim Aquita-
nicum folia non retinet, sed hyeme illi decidunt; vti, cum Suber Aqi-
tanicum. mense Aprili in Hispanias proficiscerer observavi, foliis
enim prorsus viduata erant quotquot Suberis arbores cir-
ca Bayonam conspexi. Quare Theophrastus lib. 3. cap.
16. non immerito tribuit Suberi folium deciduum, cum
dicat

dicit arborem esse Pyrrhena familiarem.

QVOD verò in Hispaniis nascitur, perpetuò viret ut flex, cui adeò simile est, ut primo aspectu plerunque fallat, nisi cortex crassus & disrumpi solitus errorem detegeret. Majus est flice plerunque, & caudice (vbi adoleuit) multo crassiore, cortice item denso, carnosò, scabro & rimoso, qui nisi suo tempore dematur, dehiscit, alteriq; subtus nascenti cedit: eo detracto, qui subest novellus ita rubet, ut procul aspicientibus arbores rubrica aut minio pictæ videantur. Suberis rami, flicis ramis firmiores sunt, folia plerunque maiora, longiora, mollioraq; & supernè magis virentia, interdum nonnihil dentata, interdum minimè ut in flice. Glans magna, longa, vbi maturuit nigricans, fligna longior, & cuspidè obtusiore: calyce etiam maiore, magis hispido & per oras molliter echinato: glans admodum adstringens & exsiccans, iligna multò ingrator: nascitur autem conjunctim majore ex parte, uti nux pontica, sed crasso breuiq; pediculo, & firmiore quàm iligna. Ramulis interdum adnascitur tuberculum quoddam durum & lignosum cinerei coloris, adeò firmiter inhaerens, ut nisi fracto ramo eximi non possit.

Suber latifoliū Hispanicum.

Nascitur plerisque Castellæ novæ Baticæq; locis, præsertim circa el puerto de Mirabel, vbi ingentes ejus sunt silvæ, & tota adeò Lusitania.

Φελδς Græcis, Suber Latinis dicitur. Hispani arbore alcornoque, corticem verò corcha de alcornoque vocant, glandem communem cum iligna nomine bellota. Galli arborem, tum corticem (qui illis potissimum cognitus est) Liege.

BELLONIUS lib. 2. observationum cap. 104. Suberi Liege Belletribuit fructum edulem Memaculo similem: mihi verò nullum alium fructum in Subere videre contigit, præter glandens

glandem modo descriptam: nisi fortè Liege vocabulo, diuersam à Subere arborem intelligat, præter omnium Galorum receptam opinionem.

QUIQUERANVS libello quem de Laudibus Provinciae inscripsit, triplicem Suberi corticem tribuit. Ejus verba subiiciam, quoniam nonnulla in eius historia tradit, ab aliis minimè obseruata.

Suberis historia.

Suberis, inquit, arbor uberrimè in Olbensi ora prouenit, Ilicis specie, glande majore & deteriore, trunco ingenti. Hunc vestiunt cortices terni. Primus, prae crassus, qui in cadorum & omnium penè vasorum obturamenta adsciscitur, piscatorumq; retia contra premente plumbo eleuat, ex eo fiunt etiam aluearia. Secundus crepidas munit & hybernum calceatum. Ex tertio subtili atque admodum delicato, fiunt patera, è quibus quidquid heceticis propinatur, magna utilitate hauritur. Eo melior hæc arbor, quo vetustior. Detrahendis corticibus hæc est ratio.

Qua stipes telluri committitur, circumscinditur ad lignosam usque materiam, pariterq; in summis humeris, antequam in brachia diuidat sese: mox à summo ad imum finditur, detrahiturq; triplex cortex. Non explanantur aqua, sed igni, nec demuntur nisi tertio mox anno. Quòd si paucis diebus à tonsura largi imbres interuenerint, arbor interit, quod rarò accidit, nimirum regione calida & sicca, & temporum obseruatione rarò fallente. Hactenus Quiqueranus.

VERVM in Hispaniis primum illum carnosumq; corticem duntaxat eximere solent: quo, non modo ad cadorum obturamenta, aluearia, & nonnulla etiam vasa rustici vtuntur, sed etiam ad tuguriorum & parietum murorumq; prætexta, præsertim in ea Batice parte, quã Extremaduram vocant, vbi interdum totis pagis ades magnis Suberis fragmentis imbricũ loco tectas conspiciere licet.

licet. *Idem crepidis muniendis & hyberno calceatui idoneus, scabritie illa exteriori dearsa.*

De Ilice maiore.

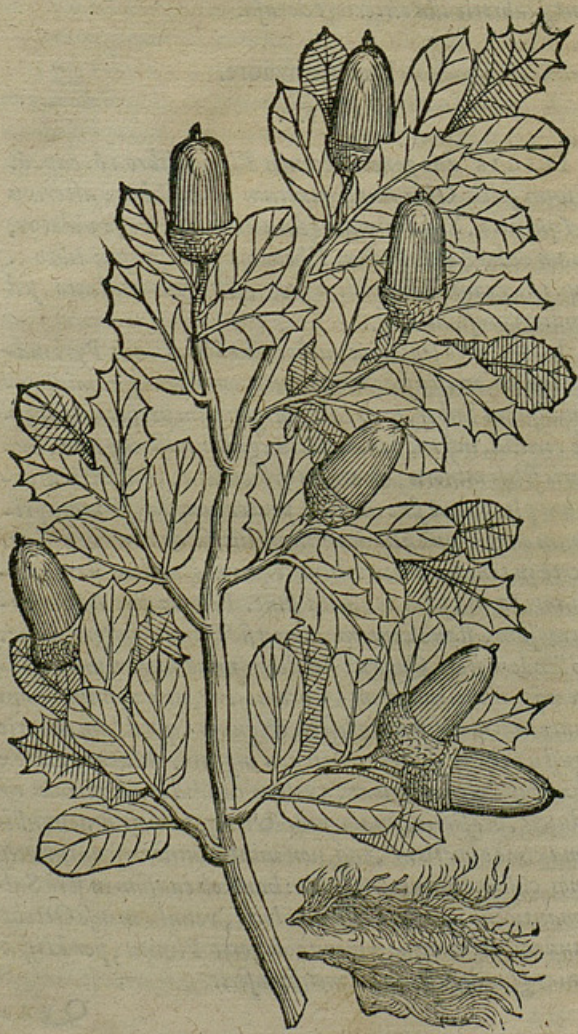
CAP. V.

ILICIS duo genera recenset Plinius libro 16. cap. 6. Unum foliis Oleæ haud multum absimilibus; alterum Aquifolii. Sed primum genus aliud nihil esse videtur, quam quidam Arcadum Theophrasto descripta libro 3. cap. 16. quam *flici similem* facit, folio non aculeato, sed molliori profundiori.

ILEX verò legitima, arbor est Mali aut Pyri magnitudine, multo frequentioribus breuioribusq; ramis prædita quam Suber, quos latè spargit: folia perpetua, supernè viridia, infernè candicantia, gustu adstringente, Suberis foliis minora, & magis orbiculata, in adultis arboribus plerunque sine aculeis, præter nouella, & nunc primum enata, quæ aliquantulum incisa & aculeata sunt: certè in tenellis arboribus antequam glandem ferre incipiant, omnia folia aculeata sunt. Florem fert Maio racemosum, flauescens, tametsi Plinius florere neget. Glandem item Querna similem, nunc maiorem longioremq;, nunc minorem & breuiorem, quæ nonnunquam ante maturitatem nigrescit, & gummi quoddam emittit gustu calido, sapore tamen non ingrato. Matura cortex siue putamen nigricat, nucleus candidus est, firmus & dulcis, præsertim majorum. Utraq; tamen à nonnullis maximè expetitur, eaq; non minus auide vescuntur atq; nos castaneis aut auellanis: hanc ob causam in foro Salamanticensi, alijsq; Hispania locis, venalis mense Octobrè inuenitur: ut non immeritò dixerit Plinius, per Hispanias glandem secundis mensis inseri.

Ilex major.

QVAM

Ilex maior.

QVAM doctissimus Matthiolus exhibet mihi videre non contigit, ad id fortè genus referenda quod Plinius in Italia nasci tradit folio non multum ab Oleis distante: etenim oblongum & angustum est.

Viscum aut Hyphear in nulla flice obseruare memini, sed interdum, in Batia præsertim, tenuem quendam & capillaceum muscum colore cinereo è ramis dependentem conspexi, & auulsi.

Nascitur copiosè per vniuersam Hispaniam locis præsertim campestribus & collibus, raro in montibus, Lusitania non admodum familiaris, ubi Suber frequentissimum. Narbonensis Gallia, & Prouincia eadè etiam abundat, sed glande minore quam Hispanica.

NOMEN Græcum est $\omega\pi\iota\upsilon\sigma$, Latinum flex, Hispanicum Enzina, Gallicum Eoule, ou chesne verd. Fructum Theophrastus $\alpha\lambda\upsilon\lambda\omicron\nu$ Acylum vocari tradit, Hispani bellota, aut abillota nominant.

QVIBVSDAM Castelle veteris locis huius arboris rami caduntur cubitali longitudine, & in strues ordine congestis, ignis subicitur: ij deinde in carbones vstulati, Salmanticam & alia loca deportantur. Arborum trunci & molis fabricandis & ad alia opera seruantur: est enim materia firma & durabili.

De Ilice coccigera.

CAP. VI.

NVNQVAM altè assurgit hac flex, sed multis ab eadem radice prodeuntibus ramis fruticat duorum aut Ilex coccigera. trium (quando plurimum) digitorum crassitudine, se-penunero vnius tantum, aut etiam virgultis tenuioribus, ramosis: folia illi superiore flice minora, & magis virentia, etiam auersa parte, rigètibz aculeis armata,

C que

Ilex coccigera.

qua vetustate interdum rubent: glandem fert pusillam, admodum amaram, calyce spinoso & echinato.

Crescit multis Hispania locis, in Gallia etiã Narbonensi & Prouincia: sed non ubiq; coccum gerit. Nam iis solùm regionibus que Mediterraneo mari vicina sunt, & magno Solis ardore torrentur, nasci animaduerti. Sed neq; istic perpetuò fert: etenim ubi frutex adeò adoleuit, vt glandem proferre incipiat, coccum non gignit: ideoq; solent incole quadriennes frutices vtere, vt proximo anno nouelli resurgant, qui deinde singulis annis coccum ramulis inherentem instar exiguum pisorum, colore cinereo gignūt, quem pueri & mulieres colligere solent, & mercatoribus vendere, qui ejus magnam copiam cogentes, deinde preparant, & in emporia mittere solent.

Coccus infectoria.

DICITUR ipse frutex Dioscoridi νόκκ & βακινά, Latinis Coccus infectoria, Plinio Cocci ilex, & Quisquilium. Hispanis, major frutex qui glandem fert, caralca dicitur; qua verò coccum gignit, coscoja, nomine vt videtur ex Quisquilio corrupto. Granum ipsum Dioscoridi etiã νόκκ & βακινά, Plinio Coccum: ait enim lib. 9. cap. 41. Coccum Galatie rubens granum, aut circa Emeritam Lusitania in maxima laude est. Arabibus Chermes, Hispanis grana de tintoreros, Gallis vermillon & graine, vel graine d'escarlate.

PORRO coccum vim adstringendi habere, vulneribusq; & neruis præcisus conuenienter ex aceto illini testis est Dioscorides. Scio meo tempore in Mompelio mulieribus in difficili partu, & collapsis viribus, ejus scobem ex vino, aut confectiõnem alchermes præberi solitam.

CÆTERVM Cocci etiã meminit Pausanias in Phocæicis. Contigui itẽ sicut vites, frutices ibi nascuntur.

Coccus Pau-
sanias.

Fruticem hunc Iones atq; alij Græci Coccum appellant: Galate autem qui supra Phrygiam incolunt, lingua vernacula Hys. Crescit coccus eadem magnitudine qua Rhamnus, folio nigriore & molliore quam Lentisco, in reliquis Lentisco similis: fructus ejus similis fructui Solani, magnitudine Orobi: nascitur autem in cocci fructu exiguum animalculum, quod statim ac in aërem, fructu jam maturo, est emissum, volat, ita ut culici simile videatur. Priusquam verò nascatur animalculū, fructum cocci colligunt, & animalculi sanguine lanas tingunt. Hæc Pausanias. Admonitus vero sum à magnifico Dn. Iacobo Susio, viro Græca & Latine lingue peritissimo, veteres codices non $\sigma\chi\iota\upsilon$ & $\sigma\chi\iota\upsilon\omega$ legere, sed $\sigma\chi\iota\upsilon$ & $\sigma\chi\iota\upsilon\omega$: qua sanè lectio legitima est. Nam qua similitudo Cocci Baphica cum Lentisco? Facilis autem potuit esse librariorum lapsus.

Pausaniæ lo-
cus emen-
datus.

COCCEVM quomodo gignatur, & ejus colligendi rationem Quiqueranus libro superius memorato multis verbis recenset.

Cocci bap-
hica histo-
ria ex Qui-
querano.

Flicis, inquit, duo genera: alterum arborescens: alterum frutex exiguus sesquipedali proceritate latissimè viret, foliis laeuore præfulgidis, spinarum vallo ambitis numeroso, stolone assurgit in modum Rosarij: à nostris Fagi appellationem sortitur, quāuis nullam Fagi imaginem representet. Prouenit locis planis quidem, sed in altitudinem euectis, exilibus & sitientibus collibus, sed infœcundius. Vere medio roati imbribus frutices, Coccum hoc modo ordiuntur. Ubi imus scirpus se in duo brachia partitur, in horum medio primum omnium increscit rotundum quiddam, magnitudine & colore Pisi, hoc Matrem vocant, quòd ex eo cætera grana produciuntur. Matres porrò habet vt plurimum quinq; qualibet cespitum familia, qua incunte æstate, æstug; minutissi-

minutissimorum Vermiculorum cateruam profundunt, fatiscuntq; in summitate. In animalia prorepit noua soboles colore candida, pro se quisq; in sublime. At ubi-
 cunq; vermicula vel geminantis surculi axellis occur-
 rerint, desident, & incrementis aucti Milij magnitu-
 dine fiunt. Inde liberius adolescentibus, albus color in
 cinericium transit, jamq; non animal. sed Pisum rursus
 apparent. Tuncq; ea grana maturitatem adepti colli-
 guntur, jam coloratis vermiculis foeta: dumq; aspor-
 tantur mercatoribus, ambiens pellicula prae teneritate
 rumpitur. Vermiculorum quidem qui citra vaginulã
 habentur pretium in libram quamlibet aureus solatus,
 in granorum verò quæ adhuc eorum partem retinent,
 hujus quadrans. Torpent interim vermiculi, ac immo-
 biles jacent. Caterùm, cum primùm tempestiuitas ad-
 est, in lintea precipitati, soli exponuntur. Tum libato
 colore statim prorepunt, atq; aufugere nituntur: sed à
 custode, qui continuus assidet, concussu lintei in mediũ
 eò vsq; reijciuntur, donec emoriantur. Tanta quidem
 dum hæc fiunt, totoq; mox triduo, odoris suauitate at-
 que gratia, vt non Cibeta, non Moscho, non Ambra,
 sed ne Citriorum quidem floribus facile concesserit. Si
 quæ verò grana legentis effugerint sedulitatem, ea mox
 alatorum animalium numerosum exercitum in auras
 effundunt. Obseruatum est vno anno ex campo lapi-
 deo, Arelatensi agro, hunc prouentum undecim au-
 reorum millibus æstimatum. Hæc Quiqueranus.

SIMILIS Cocci paradi ratio etiamnum meo tem-
 pore in Gallia Narbonensi, atq; etiam in Hispania ob-
 seruabatur. Arcas enim sub dio habent ad id destina-
 tas eminente aliquantulum margine, quibus lineo pan-
 no instratis coccum effundunt, custodibus cum bacillis
 summo fernore Solis perpetuò assidentibus, & extrema

lindei concutientibus, ut vermiculos effugere properantes, in interiorem lindei partem repellant.

VERVM Petrus Bellonius lib. 1. observationum cap. 17. aliam præparandi cocci rationem refert.

Cocci parã-
di ratio ex
Bellonio.

Cocci baphica, inquit, prouentus in Creta magnus est: pastores & pueri eam colligunt. Inuenitur mense Junio, in exiguo quodam frutice ex Illicis genere qua glandem fert, sine pediculo inhaerens illius fruticis stipiti, colore ex cinereo albicante. Quoniam verò istius fruticis folia spinis horrent, uti Aquifolia, pastores furculam sinistra gestant, qua ramulos deprimunt & inclinant, dextra falcem putatoriam, qua ramulos demetunt, à quibus vesiculas rotundas exigui Pisi magnitudine auferunt, qua parte ligno adhaeserunt, apertas & hiantes, plenas exiguis rubris animalculis lende minoribus, qui per hiatum istum effugiunt, & vesiculas vacuam relinquunt. Pueri coccum jam collectam ad Quastorem deferunt, qui ex dimenso ab illis redimit. Is animalcula à vesiculis cribro segregat, deinde ea summis digitis leniter prehendendo in pilas efformat cui gallinacei magnitudine: etenim si nimium comprimeret, tota in succum resolverentur, & color periret. Itaq; duo infectionis genera, vnum pulpa, alterum vesicularum; & quoniam pulpa insiciendo magis utilis est, ejus pretium quadruplo majus, quam vesicularum.

De Pino siluestri,

CAP. VII.

PINASTRI tria genera per Hispanias obseruauimus, majus vnum, alterum minus, tertium perquam exiguum.

Pinafter 1.

MAIOR Pinafter, in Pini altitudinem excrefcit, interdum

interdum etiam maiorem, à medio ramosus: folia Pini oblonga, bina semper simul juncta, in virore nigricantia, acuminata & pungentia: strobilo paulo minore quam Pini, alato inter squammas quibus compactus est, nucleo, nullo putamine, sed cortice duratissimè incluso. Caudex rectus, cortex leuior & minus scaber quam Pini. Plurimam resinam fundit.

MINOR duorum hominum staturam raro superat, Pinafter 11.
inflexo & contorto caudice, & plerumque ab imo ramoso: folia superiori similia, sed breuiora, & dilutiore virore: strobili etiam minores, oblongi tamen & turbinati atq; candicantes, qui plerumq; multam resinam exsudant: nuclei superiori similes, nigra membrana cōtecti.

TERTIVS omnium minimus, humanam altitudinem rarissimè superat, ramis gracilibus, foliis exilibus, & Laricis foliis perquam similibus, non adeò tamen mollibus, neq; ut illa deciduis, sed immortalis virore ut superiores: strobili exigui & graciles, nucleus etiã pusillus & nigricans, alatus uti superiorum. Pinafter
111.

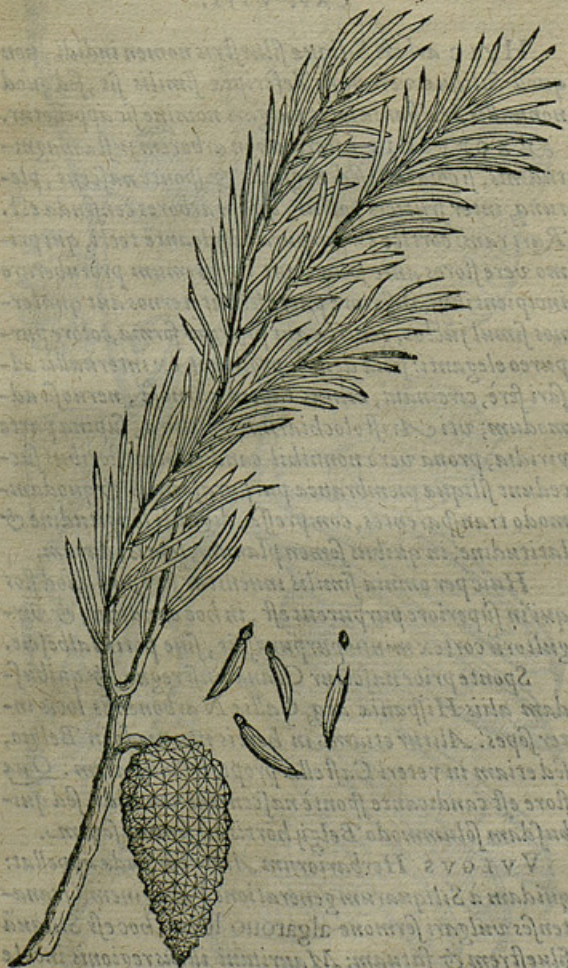
Crescit prior in Pyrenæis, & plerisq; aliis Hispania locis. Secundus Murciano & Valentino regno. Tertium rarissimè conspexi regno Murciano.

PRIOR, Pinus silvestris montana Theophrasti nonnullis esse putatur, quemadmodum alter, Marina. Tertius, fortè Picea genus alterum Bellonio descriptum lib. 3. obseru. cap. 41. Hispani Pinum silvestrem pino carax vocant. Nucum Pinastris fructus, Plinius Pityidas vocat. Dioscorides tamen πινίδιον vocabulum, & Picea Pinusq; fructui indifferenter tribuit: quem vim adstrictoriam habere, & aliquantum excoelcipientem, tussi & pectoris vitis auxiliari per se aut ex melle sumptum, scribit.

Pinaſter II.

Pinaſter III.

Arbor in
 et in hinc

Arbor in
 et in hinc

De Siliqua siluestri.

CAP. VIII.

HVIC arbori Siliqua siluestris nomen indidi, non quòd Siliqua veteribus descripta similis sit, sed quòd nonnullis Hispania locis vulgari nomine sic appelletur.

I. *Arboris Iudae historia.* EXCRESCIT interdum in arborem iustae magnitudinis, sicolatur; sed neglecta & sponte nascens, plerumq; inter frutices potius, quàm arbores censenda est. Rari rami cortice ex purpura nigricante tecti, qui primo vere flores ante folia, aut iis primum protuberare incipientibus, inferiore parte ferunt ternos aut quater-nos simul juctos, genista aut pisorum forma, colore purpureo eleganti: folia deinde prodeunt ex internallis Asari ferè, circinata, minus tamen carnosà, nervosa admodum, uti Aristolochiarum, & dura, supina parte viridia, prona verò nonnihil candicante: floribus succedunt siliqua membranèa purpurascens, & quodammodo transparentes, compressæ, digitali longitudine & latitudine, in quibus semen planum, lentis, durum.

2. *Arbor Iudae flore albo.* Huic per omnia similis inuenitur ferè, nisi quòd flos qui in superiore purpureus est, in hoc candicat, & virgultorū cortex minus purpurascit, siue potius albescit.

Sponte prior nascitur Granatensiregno, & quibusdam aliis Hispania atq; Gallia Narbonensis locis inter sepes. Alitur etiam in hortis non modo in Belgio, sed etiam in veteri Castella propter venustatem. Quae flore est candicante spontè nascentem non vidi, sed quibusdam solummodo Belgij hortis ex semine satam.

VVLGVS Herbariorum Arborem fuda appellat: quidam à Siliquarum generatione Fabaginem; Granatenses vulgari sermone algarouo loco, hoc est Siliquã bluestem & fatuam: Mauritani illius regionis incolae

Dir:

Arbor Iudæ.

Dit: Castellani ob elegantiam & venustatem Arbor d'amor: Galli Guainier, quasi vaginalem, quòd Siliqua cultrorum vaginas, vt opinor, emulentur.

Cercis
Theophr.

QVO nomine veteribus hæc arbor sit dicta, non facile dixerim. Nonnulli ad Cercin Theophrasti referunt. Sed cum Theophrastus Cercis duntaxat meminerit inter arbores quæ Siliquas ferunt, nec aliam descriptionem addat, difficile quisquam indicare possit: nisi fortè ideo Cercis æstimanda sit, quòd illius secundo post Siliquam loco meminerit.

Dum Mompely agerem, peritiores rei herbaria studiosi Arborem Iudæ referrebant ad Colyteam Theophrasti lib. 3. cap. 17. descriptam in hunc modum:

Colytea
Theophr.

ARBOR circa Idam proueniens, quam Colyteam vocant, genus aliud est fruticosum, ramosum, multis alis concavum, inuentu rarum, non frequens, folio Laurino, Lauri latifolia, sed rotundiore amplioreq³, vt vel Ulmeo simile appareat, oblongius tamen, colore parte altera herbido, tergo autem albido, neruosisq³, tum ibidem neruulis pratenuibus fibrisq³, tum inter eas propagines, quæ de medio callo in costarum speciem adducuntur, &c. Et cap. 14. ejusdem libri, Siliquas ei tribuit leguminum modo. Quæ sanè notæ Arbori Iudæ vulgo vocatæ plurimum conueniunt: Sed quòd deinde ait, flore fructuq³, carere putatur, illud dissimile.

AN in vsum medicum hæc arbor recepta sit, planè me ignorare fateor.

Cæratia,

CÆTERVM Siliqua Gracis *νερωλια* dicta, Valentino regno frequentissima, vbi ejus fructus in jumentorum pabulum cedit. Visitur & aliis Hispaniæ locis magna altitudine, & spatiosa, caudice crasso, longis firmisq³ ramis, foliis alatis vti Terebinthi aut Pistaciæ, majoribus: Nouembri & Decembri julum instar
Iuglandis

Iuglandis ferens, in flores ex rubro purpurascens sese aperientem: Siliquas deinde digitali longitudine, crassas, edules, quæ grana continent superiore majora, Cassia solutiva non dissimilia. Hispani Algarouo & Garouo, fructum Garouas, Galli Carouges.

De Olea sativa.

CAP. IX.

OLEÆ per Hispanias varia sunt genera. Nam nunc magnam & carnosam fert oliuam, nunc exiguam & gracilem, nunc albam.

HABET verò Olea folium Saligneum ferè, densius, Olez historia. firminus, breui pediculo, supernè magis incanum quàm infernè, amaro gustu: florem copiosum in ramulis racematim compactum, ex herbido candicantem, quaternis foliolis constantem, & fructus rudimentum amplectentem: fructus ejus ovali figura, osseo intus nucleo, qui per maturitatem nigrescit: præter eam quam albam vocant.

Lusitania, minores Oliuas producut, sed quæ multum olei & optimi præbent: sic etiam Gallia Narbonensis & Batica nonnullas oliuas minores proferunt, ex quibus plus olei exprimitur, & ei, quod majores præbent, præferendum.

Circa Hispalim, & crassior oliua nascitur, atque etiam minor, nonnunquam & alba; quam & circa Oliua alba. Vlyssiponè nasci clarissimus eques Damianus de Goës piæ memoriæ, in quodam suo prædio referebat.

Immaturas plerunque condiunt per Hispanias & Galliam Narbonensem, interdum etiam maturas, præsertim in Lusitania.

Granatèsi regno primùm Februario colligitur oliua: Oliuz legæ
dx tempus.
plerisq;

Olea.

plerisq; verò Hispania locis, Decembri. Neque omnes perticis decutiunt, uti in Gallia Narbonensi. sed ad motus scalis pleriq; legunt, ne spem sequentis anni decussis germinibus praripiant.

NON procul Hispali, viscum in Oleis copiosè nascens observavi mense Ianuario: Oliuorum possessores magno damno afficiens: siquidem integros Olearum ramos, crebrò etiam maximam earum partem demetere coguntur, ne latius id vitium serpat, alioqui totas arbores occupaturum & steriles redditurum. Habet verò id viscum non baccas albas, quales in aliis arboribus natum, sed ex rubro purpurascens, quales nusquam alibi vidisse memini.

Viscum bac-
cis purpureis

Bellonius etiam lib. 2. observat. cap. 83. simile viscū ait crescere in oleis circa Hierusalem. Olea, inquit, istic peculiari nota ab aliis discernuntur: nam viscum ferūt baccis rubris onustum.

Ἐλαιά ἡνεπε Græcis: Olea sativa Latinis: Hispanis Oliuo: Gallis Oliuier. fructus etiam ἔλαια Græcis, Oliua Latinis, Hispanis azeytuna (oleum enim azeyte vocant) Gallis Latinos secutis Oliue.

SATIVÆ Olea foliorum vis eadem est qua siluestris, inquit Dioscorides, sed aliquanto inferior: unde ocularibus medicamentis, ob mitiorem vim convenientior est. Sudor ligno virente accenso manans, illitu sanat lichenes, furfures, & scabiem, &c.

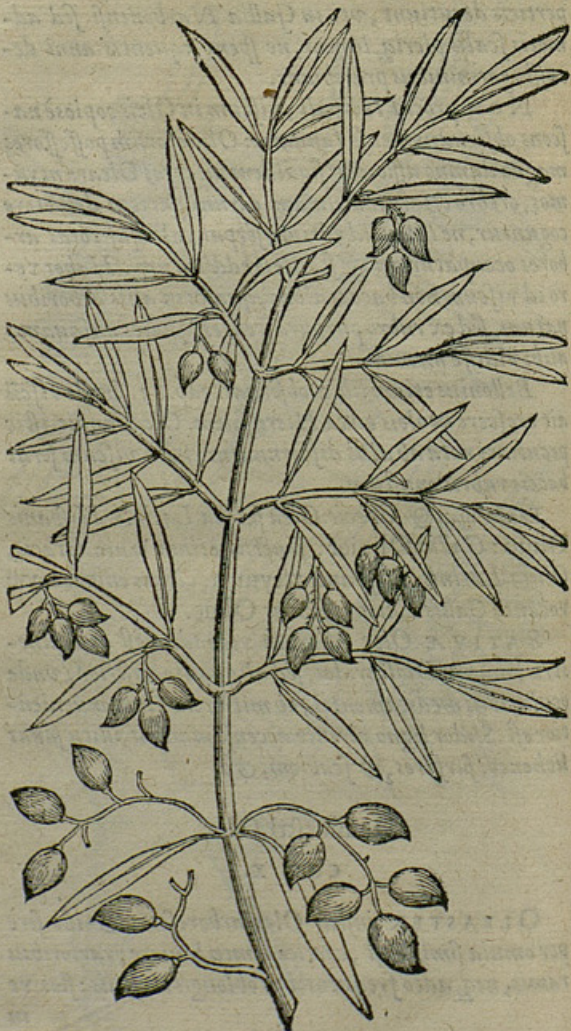
De siluestri Olea.

CAP. X.

OLEASTER instar Oleæ arborefcit, & illi ferè per omnia similis est, cortice tamen lauiore, rarioribus ramis, neq; adeò frequentibus oblongisve foliis: flos vt

Oleasteri hã-
storia.

Oleaster.

in Olea racematim coharens: fructus exiguis oliuis similis, pauca tamen carne preditus, & mucrone recuruo, è longis pediculis racematim dependens, primum viridis, deinde purpureus, vbi maturuit niger, succo pregnans purpureo, qui gustatus nonnihil linguam vellicat. Tota arbor insigniter amara est.

Nascitur quibusdam collibus iuxta Tagum, & multis Lusitania locis desertis inter magna saxa, praesertim non procul à Cerpa, postrema Lusitania (vt nunc circumscripta est) vrbis, duobus supra Anam flumen miliaribus, ad radices ferè saltus Castulonensis, quem nunc Sierra morena, hoc est Montem nigrum vocant, cujus pars superanda est iis qui Vlyssipone Hispalim proficiscuntur, vbi magna ejus sunt siluae. Maturatur cum Olea: sed magna ex parte incolis negligitur, et in sturnorum aliarumq; auium escam tantum cedit.

GRÆCI ἀγελαιάριον & κόνιον: Latini Oleastrum, & Oleam siluestrem: Hispani azebuche, sed frequentius azuche: Galli Oliuier sauage appellant.

EASDEM cum Olea vires obtinet, sed vehementiores & plures. Quas verò Dioscorides Oleastro tribuit, easdem Plinius Olea adscribit.

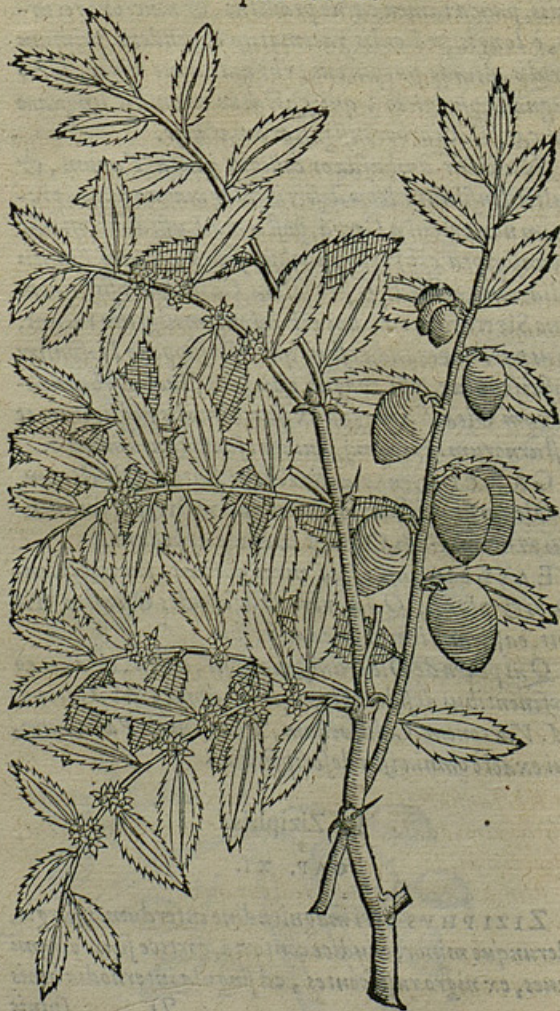
Qui plura de Olearum generibus, cultu, & aliis eò pertinentibus desiderabit, requirat apud M. Catonē, M. Varronem, Columellam, Plinium & Palladium, qui exactè omnia ista descripserunt.

De Ziziphis.

CAP. XI.

ZIZIPHVS pyri magnitudine interdum assurgit, Ziziphusrus
plerunque minor, caudice contorto, cortice scabro: rami bra.
laues, ex nigro rufescentes, ad singula internodia binis
D spinis

Ziziphus rutilus.

spinis firmis ejusdem coloris stipati, altera recta, altera hami modo incurua, uti in Rhamno tertio. Ab istis ramorum internodiis bini, terni, pluresve tenues ramuli exeunt lenti & flexibiles, colore pallecente, spithama longitudine, in quibus impari ordine folia nascuntur Rhamni tertij, siue Paliuri Theophrasti foliis similia, tribus nervis distincta, & per ambitum crenata, dilutiore tamen virore quam Rhamni, & majora: ad quorum exortus flores exigui, quinq; foliolis constantes, colore pallido, Rhamno tertio similes, exoriuntur, deinde fructus ovali figura, magnitudine Oliuae, primum viridis, ubi maturuit ruber, dulci sapore.

Alitur in plerisq; Hispania & Gallia Narbonensis hortis: sponte nascentem nunquam vidi.

MEMINIT Ziziphi Plinius lib. 15. cap. 14. in hac verba: Equè peregrina sunt Zizipha & Tuberes, quæ Tuberes. & ipsa non pridem venere in Italiam. Hæc ex Africa, illa ex Syria. Sex. Papinius, quem Consulem vidimus, primus utraq; attulit, Divi Augusti novissimis temporibus, in castrorum aggeribus sata. Et paulo post: Tuberum, inquit, duo genera, candidum, & è colore sericum dictum.

Columella lib. 9. cap. 4. Ziziphum duorum generum facit, rutilam atq; albam: non Tuberes, quorum lib. 11. cap. 2. meminit, & inter arbores quæ prima florent recenset. Possunt, scribit, his diebus [pridie videlicet Kl. Januariæ] Cerasi, & Tuberes, & Armeniae atq; Amygdalæ, ceteraq; arbores quæ prima florent, inferi commodè.

Plinius ex eo sumpsisse videtur quæ lib. 16. cap. 25. scribit: Floret prima omnium Amygdalæ, mense Ianuario: ab ea proximè florent Armeniae, dein Tuberes, & Præcoces, illa peregrina, hæc coactæ.

Lotus Phari-
dis infulae
Theophr.

PORRO non desunt qui veteribus etiam Graecis hanc arborem cognitam fuisse putent, & ad Lotum quam Theophrastus in Phariide infula Lotophagorū nasci tradit lib. 4. cap. 4. referendam. Optime sanè convenire videtur arbori quam Athenaeus libro 14. cap. 4. Loti nomine describit ex Polybij Historiarum lib. 12. his verbis:

Lotus Athe-
n. xi.

Lotus arbor est non magna, aspera & spinosa, foliis virenti & parvo quale Rhamno, profundiore tamen & latiore, fructu candida Myrti per initia, cum verò auctus est phoeniceo, oliuae rotunde magnitudine, osse seu nucleo exiguo. Maturus fructus colligitur, & cum chondrotus conditur in seruatorum cibum. Liberorum verò mensis infertur exempto nucleo. Cibus est similis fico & dactylo, sed praestantiori odore. Fit ex eo trito cum aqua vinum dulce, quale mulsum, sed quod ultra denos dies durare negant: fit etiam acetum.

Eundem etiam usum alterius generis Loto Plinius tribuit lib. 13. cap. 17.

GALENO *σνευά* dici plerisque placet. Verum recentioribus Graecis *ζίζυφα* & *ζιζυφα* dici, officinis Iujubas, certum est. Arbor Hispanis açofeifo, Gallis Iujubier, Narbonensibus Guindoulier: fructus eiusdem açofeifas & açufeifas, jujubes, guindoules.

SANGVINIS acrimoniam edomare creduntur ejus bacca, & tussim spirandiq; difficultatem lenire illarum decoctum.

De Zizipho alba.

CAP. XII.

Ziziphus al-
ba.

AD superioris altitudinem interdum assurgit haec arbor, sed plerunq; in latitudinem se pandens; caudice satis

fatis crasso, cortice laui & candicante: rami, qui interdum spinosi sunt, plerasq; virgulas habent, foliis alternatim & sine ordine nascentibus, ut in superiore Zizipho, salicis similibus, mollibus, omnino incanis exornatas, ad quorum exortum oblongi nascuntur flosculi, colore ex argenteo pallecente, graui, non tamen injucundo odore caput ferientes, quibus succedunt bacca oblonga, exiguis oliuis aut Ziziphis similes, alba, fungosa & dulci carne sine pulpa, osseo intus nucleo canaliculato.

Crescit spontè in sepibus cum Rhamno & Vitice juxta urbem Guadix regno Granatensi; & in omnibus ferè viridariis alitur non modo per Hispanias, sed etiã per Galliam & Germaniam.

Floret aestatis initio, fructus Autumno maturescit; sed rarò admodum frigidis regionibus fructifera est.

BELLONIVS libro obseru. 2. cap. 111. existimat esse Ziziphum albam Columella, & scribit apud Heracleam agrorum sepes constare ex hujusmodi arboribus, earumq; fructum in urbibus venalem proponi, & à Gracis vulgari sermone Ziziphia vocari.

Ziziphus alba Columella.

Item alio libello quem de ratione cicurandi siluestres arbores edidit, à Plinio Zizipham Cappadociam appellari putat, cujus in hæc verba meminit de coronis agens lib. 21. cap. 9. Duo earum genera, quando alie flore constant, alie folio. Florem esse dixerim genistas, namq; & iis decerpitur luteus, item Rhododendron, item Zizipha quæ & Cappadocia vocantur: his odoratus, similiq; olearum floribus.

Zizipha Cappadocia Plinij.

NON desunt qui Iouis barbam arborem, opere topiario tonsilem, & in rotunditatem spissam, folio argenteo, cujus Plinius lib. 16. cap. 18. meminit, esse existiment. Anguillara tamè duas alias proponit quarto

Iouis barba Plinij.

stirpium iudicio foliis omnino argenteis.

Eleagnus
Theophr.

NONNULLI etiam Eleagnum nuncuparunt. Theophrasti tamen Eleagnus, quam lib. 4. cap. 11. describit, nihil aliud esse videtur, quam Salicis genus secundum aquas nascens, ampliore, candidiore, mollioreq³, folio quam reliquarum salicum, ad mali folia non nihil accedente, sed longiore: flore, seu inlo, molli, villosa, candicante, populi alba simili, ligno quam reliquarum salicum lentiore, & ad multos vsus utili. Atrebatenses Salengre nominant.

Vulgus autem plerisque locis Oleastrum appellat, & legitimum esse putat: Castellani & Granatenses Arbol parayso, hoc est Arborem paradisi, ab odore ni fallor, dicunt: Galli, teste Bellonio, Iujubier blanc & Oliuatre.

ILLIVS iconem affabrè pictam exhibet doctiss. Matthiol. commentarius in Dioscoridem, Olea Bœhemica siue Eleagni nomine.

De Azadarac.

CAP. XIII.

SUPERIORI hanc arborem subijciendam putant, quoniam à nonnullis eodem cum illa nomine nuncupatur.

Azadarac
historia.

EST autem vasta & procera, non minus aliquando quam Lotus, caudice crasso, cortice in nouellis satis leui, ad ficus ferè corticem accedente, in adultioribus scabro & rimoso: folia fraxini ferè, sed plurima è ramoso & oblongo pediculo dependentia, vt Cicuta aut Barba caprinae integrum folium emulentur, viridia admodum, & nigricantia, qua sub hyemem cum suis pediculis decidunt. Æstate in minoribus ramis oblongos fert pediculos

pediculos aut virgulas ex foliorum exortu, quæ multis oblongis stellatisq; floribus purpurascens & admodum odoratis, racematimq; coherentibus exornantur: quibus succedit fructus per initia viridis, per maturitatem verò candicans, magnitudine *Mespili aronia*, fœtidus & ingrati saporis, osseo intus & hexagono nucleo, qualis ferè nonnullorum *Myrobalanorum*. Tota hyeme in arbore perdurat is fructus, nullis cum degustantibus aibus.

Nusquam hanc arborem spontè nascentem vidi: sed in multis *Betica viridariis*, atq; etiam secundum vias regias alitur: sed nullibi major mihi inspecta est, quàm *Hispali* in *Regio palatio*. In *Italia* item frequentem plerisq; locis inueniri intelligo. Memini & olim in *Mompelio* vidisse.

ISTIC meo tempore *Arbor sancta* dicebatur: *Do-* Arbor sancta.
ctissimo & celeberrimo viro Gulielmo Pellicerio Mom-
pelienfi Episcopo Lotus alba existimabatur, aliis verò Lotus alba.
Ziziphus alba. *Italorum herbariorum vulgus Syco-* Sycomorus.
morum vocare audio.

Pleriq; eam esse putant, quam *Auicenna* libro 2. Azedaraeth.
 cap. 17. *Azedaraeth* appellat. *Arbor*, inquit, nota ha-
 bens fructum similem *Nabach* [id est *Loto*] & nomi-
 nant eam in *Rechi* arborem *Myrobalanorum*, & est ex
 magnis arboribus. *Beticis* vulgari sermone *Arbol pa-*
raylo, eodem quo superior *Castellanis* nomine dicitur.
Italici Perlaro vocari audio.

FLOREM *Azedaraeth* calidum in tertio, siccum in sine primi, *Auicenna* loco supra memorato scribit, & cerebri obstructions aperire asserit: stillaticium verò ejus liquorem pediculos interficere, & comam alere, si eo vino permisto caput abluatur. Fructum autem pectori noxium & valdè perniciosum esse.

D 4 Istius

Istius etiam iconem eleganter expressam exhibet
Matthioli cap. de Sycomoro.

De Alaterno.

CAP. XIII.

HVIUS fruticis perpetuò virentis duo genera obseruasse memini.

Alaternus 1.

VNUM arbore scens interdum, longis ramis, non admodum crassis, neq; alatis, seu (vt *Gaza* vertit) alofis, deinde virgultis flexibilibus, qua cortice superiore ex candido virescente integuntur latente sub eo membrana quadam flauescente qua lignum ambit: foliis inconditis & nullo ordine dispositis, media inter Olea atque *Flicis* folia magnitudine, sic satis crassis, leuiter per ambitum serratis, ex viridi nigricantibus, gustu ingratis, & cum amarore leuiter mordicantibus: ad singulorum foliorum, qui in ramulis nascuntur, exortus, flores olea similes, colore ex herbido pallecente, racematim ex oblongis pedicellis dependent vere, interdum etiam media hyeme. Nullum in hoc fructum vidi.

Alaternus

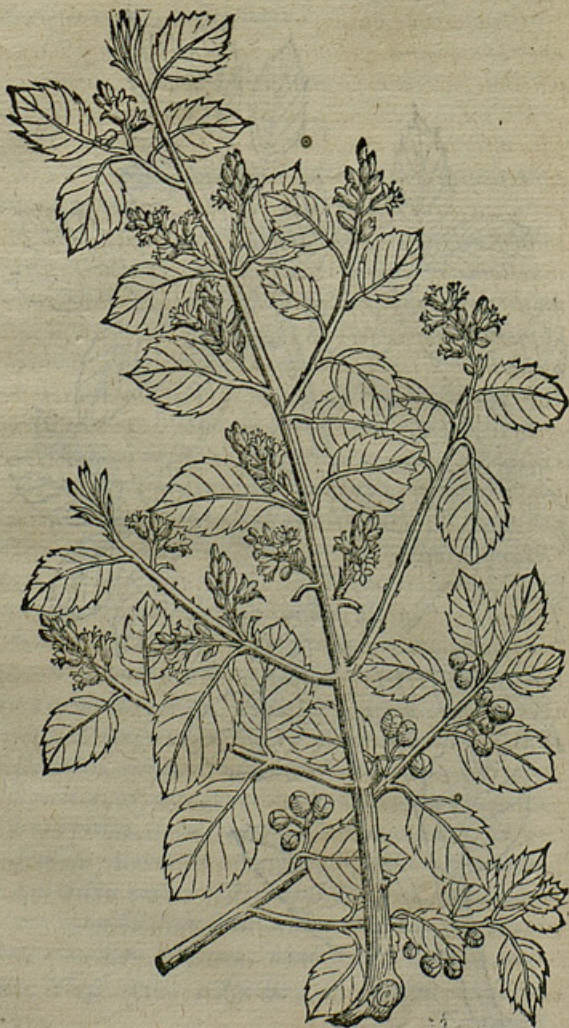
21.

ALTERVM multò humilior est, ramis breuioribus, cortice, qui eos ambit, ex albo, viridi & purpurascete coloribus simul permixtis infecto: folia superiore minora, & magis circinata, per ambitum etiam serrata, sed colore dilutius virente: ex foliorum alis flores, vt in superiore, ex oblongis pediculis dependent, maiores quam in primo, & colore magis herbaceo: quibus succedit fructus racematim coharens, *Lentisci* magnitudine, qui tribus nucleis consistare videtur, primum viridis, deinde nonnihil rubescens, vbi verò maturuit, niger quemadmodum existimo: nam fructu nondum maturo collegi initio Aprilis, & floribus onustum
Februario

Alaternus i.

Alaternus II.

Februario & Martij initio.

Primum in Lusitania Vlyssipponensi agro obseruati & locis vicinis. Alterum verò tum ibi, tum Batica plurimis locis, tum Granatensi Valentinoq; regno.

PLINIUS lib. 16. cap. 26. Alaterni meminit, cui folia inter Ilicem & Oleam tribuit, Hac ad eò causa fuit, cur huic frutici Alaterni nomen indiderim. Nec refert quòd idem Alaternum fructum ferre neget: potuit enim in arbore non admodum sibi nota hallucinari, uti in reliquis quas cum Alaterno commemorat. Fructu, inquit, arborum sola nullum ferunt, hoc est ne semen quidem, tamarix scopis tantum nascens, populus, alnus, ulmus attinia, alaternus, cui folia inter Ilicem & Oleam. Nemo est autem qui ignoret alnos ex semine quòd in globulis adultiores ferunt, nasci: tamarix sanè ex semine non semel mihi provenit; populos, salices, ex seminibus papposis enatas, ulmos item attinias ex samaris (ferant etenim semen, sed minus altera latifolia) plerumq; vidi.

CÆTERVM Alaternum eandem cum Philyca Philyca
Theophr. Theophrasti esse, Bellonius lib. 1. obseru. cap. 42. censet. Nullus est, inquit, Montem Athon incolentium, qui arborem (quam Plinius Alaternum vocat) vero & antiquo, quo videlicet ipse Theophrastus vsus est, nomine appellare non sciat Philycam: sed Corcyræses & Cretenses eam Eleprinon dicunt, quoniam ejus Elaprinon. folium inter Ilicem & Oleam, ut inquit Plinius.

Lusitanis prior casca dicitur, nonnullis etiam filigero & sanguenho: Gallis, Bellonio teste, Dalader & sanguin blanc: Lucensibus Iletro. Angulara Alaternum vocari tradit Alatrerna & Linterna.

AN hic frutex in vsu medicum receptus sit, planè me ignorare fateor. Lusitani asserabant ejus cortice in
aqua

aqua decocto piscatores sua retia subrutilo colore inficere: & tinctorum è fragmentorum ligni quod pallet decocto, nigrescentem ex ceruleo colorem conciliare.

De Phillyrea.

CAP. XV.

PHILYRAM, de qua Theophrastus, à Phillyrea, quam Dioscorides describit, diuersam esse, nemo iam est, qui, vt opinor, ignoret.

Nos de Phillyrea hic agemus, cuius aliquot genera per Hispanias & Galliam Narbonensem obseruauimus, & omnia foliis dispositis, semperq; contrario inter se pediculorum exortu nascentibus, vt in Olea, Myrto, & plerisque aliis.

Phillyrea i.

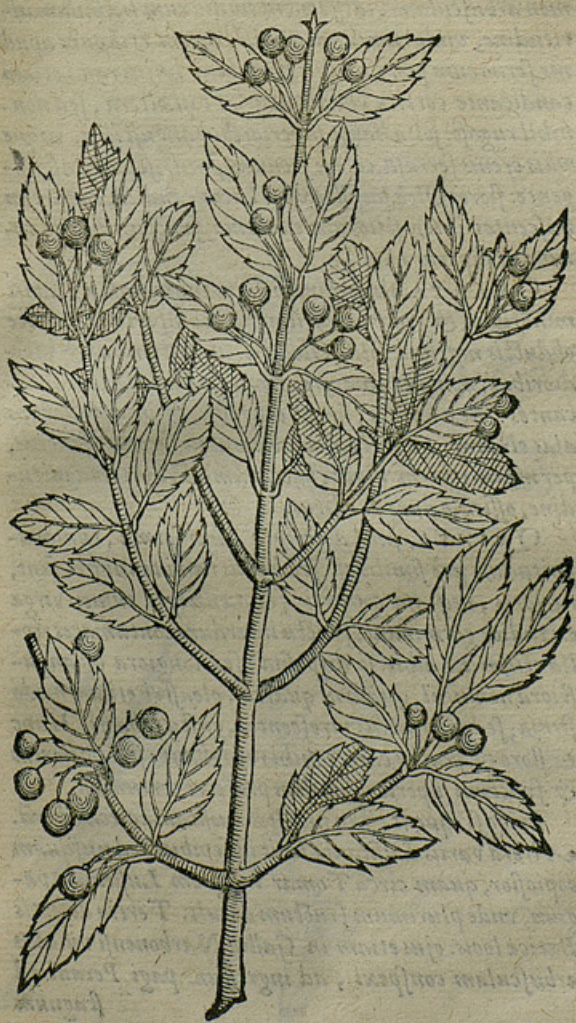
PRIOR maiori quam Ilex coccigera assurgit altitudine, ramis pollicem & amplius crassis, cortice viridi, sed candicantibus maculis asperso tectis: folia quam Ilici coccigera maiora, viridiora, & densiora, in ambitu nonnihil spinosa, gustu adstringente, sed sapore non ingrato. Florem non vidi, sed fructum maxime, qui Lentiscino fructu maior non est, ex foliorum alis dependens, niger cum maturuit.

Phillyrea ii.

ALTERA priorem magnitudine superat, multis ramis candicante obtectis cortice pradita: foliis Alaterno priori ferè similibus, sed firmiteribus & minus nigricantibus, sapore aliquantulum acri, in quo amaror eluceat: neq; istius florem conspexi, sed fructu duntaxat iam onustam obseruauimus mensis Decembris initio, qui racematim inter folia propendebat, magnitudine granorum piperis, aut fructus Myrti, rotundus, niger, calidus, nucleum osseum & durum cortice candido & fragili obductum continens.

TERTIA

Phillyrea 11.

Phillyrea 111 TERTIA superioribus minor est plerunq; illius tamen arbusculam vidisse memini duorum hominum altitudine, vnde ramulum auulsi, quem etiãnum apud me seruo cum plerisq; aliis stirpibus. hujus rami etiam candicante cortice obducuntur, vt in altera, sed nonnihil rugoso: folia habet superioribus angustiora, neque ullis crenis serrata, colore secunda simili, sapore adstringente: flores Olea pusilli ex herbaceo candidi, confertim nascentes inter foliorum exortus: fructus deinde rotundus superiori similis.

Phillyrea
211.

QUARTA altitudinem humanam aequat, ramis minoribus, & frequentioribus quã superiores, cortice obductis nigriore: foliis Oleastri, angustioribus & viridioribus, non sine amarore: flores etiam exigui, candidantes: olea similes, simul congesti, & inter foliorum alas circum ramulos nascentes: quibus succedit fructus, per maturitatem niger, baccarum Myrti magnitudine, officulo duro praditus.

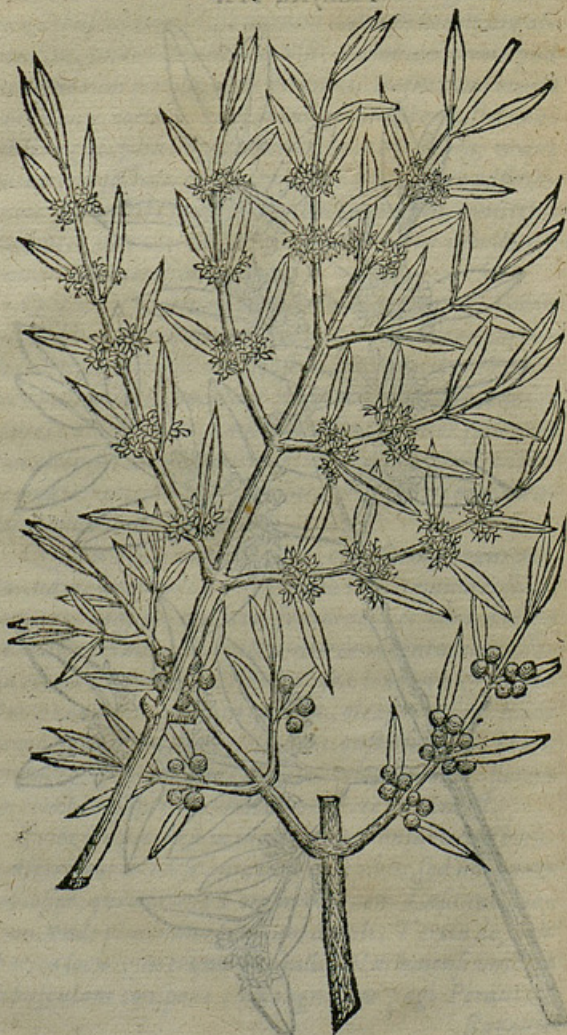
Phillyrea v.

QUINTA, iam descripta, cùm forma, tum magnitudine ferè similis est: sed hujus rami tenuiores sunt, rariores, neq; ita conferti, frequentiores tamen virga ex radice germinant, fractu interdum contumaces: folia etiam ex aduerso disposita: sed longiora & angustiora nonnihil, quã in quarta, oleastri etiam modo firma, sed saturatius virescentia, gustu subacri. Hanc & flore & fructu carere mihi referebant: sed & florem & fructum superiori similem proferre certum est.

Prior frequens est in incultis Lusitania circa Eborã. Altera variis Lusitania locis in sepibus, sed nusquam copiosior, quã circa Tomar insignem Lusitania pagum, vnde plurimum fructum detuli. Tertia desertis Betica locis: ejus etiam in Gallia Narbonensi unicam arbusculam conspexi; ad ingressum pagi Peraul ad
Stagnum

Phillyrea III.

stagnum Volcarum situm, secundo à Mompelio miliari. Quarta inuenitur copiosè in Castella noua, non procul à Tago, locis incultis, & frequèter agro Mompeliano in sepibus. Quintam nusquam nascentem uidi, quàm in incultis Castella ueteris & Batice.

Omnes autem, præter secundam, non modò in cultissimo horto illustris uiri Dn. Ioãnis de Brancion, sed etiam elegantissimis clariss. uiri Ioannis Boisot, generosæ Dn. Maria de Brimen magnifici uiri Conradi Scheti uxoris, generosi Dn. Joannis Dilsi, Raphaëlis de Coxia pictoris Regij, Georgij van Rye mercatoris Machliniensis, & nonnullorum aliorum, qui re herbaria maximè delectantur.

Sed posteriora tria genera alias species peperisse uidentur: etenim nunc folio sunt breuiore & latiore, nunc longiore & angustiore, interdum etiam per ambitum nonnihil serrato: cùm tamen omnes ex illis posterioribus tribus quæ descripsi generibus nata sint.

Φιλλυρέα Græcis dicta, Latinum nomen non habet. Prior nonnullis lingua uernacula azebo dicitur, illius semen Oxyacantha nomine ad Belgas missum. Altera Lusitanis adorna. Tertia, quarta & quinta incola nomina indifferenter dabant, modò piadera, modò ladierna, nunc lentisco, nonnulli etiam toruisco (quod Thymelea peculiare nomen est) nuncupantes: sed duo posteriora constanter quinto generi assignabant. Tertium genus Peraulanicis, si bene memini, alader dicebatur. Quartum uerò meo tempore studiosi, nunc Oleastrum, interdum Halimum appellabant.

DIOSCORIDES Phillyrea folia commanducata, ad oris ulcera commendat, aut si decocto colluantur: & pota urinam ac menses ciere dicit.

De Rhamno.

CAP. XVI.

Dvo Rhamni genera Theophrastus lib. 3. cap. 17. facit, album & nigrum, vtrunq; aculeigerum, & foliis perpetuis, fructu tamen diuerso.

Dioscorides tria genera describit, nisi mendosus sit textus, vt peritissimus Angulara suspicatur, qui tertium adscuticium esse putat.

Et sanè, cùm Dioscorides easdem facultates suo Paliuro tribuat, quas primo Paliuro Theophrastus: verisimile est tertij Rhamni descriptionem, qua apud Dioscoridem extat, ad Paliuri ejus historiam reuocandam esse, quandoquidem plerasq; notas cõtineat cum Theophrasti descriptione communes.

Rhamnus : EST verò Rhamnus frutex sepibus faciendis idoneus, ramis rectis, in multa virgulta sese diuidētib; candidis, validis ac firmis aculeis horrentibus: foliis, qua plerunq; quaterna aut quina ad singularum spinarum exortus nascuntur, oblongis, subpinguibus, olea similibus, subalbidis, sed teneris, & succulentis, qua autumnò, nouis succrescentibus, interdum decidunt: flores autumnò longiusculi, candicantes, extremis oris in quinq; crenas diuisi: quibus decidentibus, quoddam seminis rudimentum vt in Iasmino relinquatur: nunquam tamen ejus fructum videre mihi contigit: crassa multipliciq; radice firmatur.

Rhāni prioris altera species.

Istius generis alium obseruavi similem ferè, sed humiliorem, & frequentioribus ramis fruticantem, minoribus foliis, & magis carnosis, salsoq; gustu, superiore candidiorem; floribus ejusdem cum illo forma, sed purpureo planè colore.

Rhamnus
21.

ALTER, flexibilioribus est virgultis & ramis,
spinarum

Rhamnus i.

Rhamnus i. alter.

spinarum etiam vallo horrentibus, angustioribus foliis neq; adeò carnosis, perpetuis tamen uti prioris; flos oleæ herbaceus circa ramos frequens, deinde fructus rotundus, qui per maturitatem flavescit, totaque hyeme in frutice perdurat. Totus verò frutex pulvere videtur oblitus.

TERTIVM his addo fruticosum, frequentibus ramis, spini magnitudine, cortice nigro tectis, & spinis longis armatis: folia ex quibusdam tuberculis, ut in priore, multa simul enascuntur, oblonga & angusta, carnosâ, colore viridi, gustu adstringente, & Rhabarbari saporem satis referente, semper virentia: flos veris initio parvus juxta folia plurimus, & confertim nascens, colore herbaceo: æstate nigrum fructum fert pruno siluestri similem, rotundum, acerbum.

Nascitur prior multis Hispaniæ, Lusitaniæ & Galliciæ Narbonensis locis: Illius alteram speciem vno tantum loco inueni juxta Horiuellam urbem, Orcelim veteribus dictam ad flumen Segura, veteribus Serabin, regni Valentini extremis limitibus. Alter non modò in maritimis Belgicis, sed etiam in quorundam montium vallibus, juxta amnes, quemadmodum & superior prouenit. Tertium frequentem Granatensi & Murciano regnis locis incultis inter alios frutices inueni.

NOMEN Græcum ράμνον, Latinum etiam Rhamnus. Hispani priorem scambrones appellat: alteram speciem spino: tertium spino negro.

Is fortè erit quem Bellonius in Creta inueniri ait fructu nigro. Ad nos ejus fructus ex Hispaniis postea missus est Lycii nomine, & in fruticem excreuit. Forsitan ad Rhamnum nigrum Theophrasti referri posset.

DIOSCORIDI omnium folia igni sacro, & serpentibus ulceribus efficaciter illinuntur.

Rhamnus
niger Theo-
phraستي.

Rhamnus III.

Salmantica & aliis quibusdam Castelle locis, prioris folia cum turionibus ex oleo & aceto edunt primis mensis; nonnullam enim acrimoniam cum aciditate conjunctam habent, quæ saporis gratiam conciliat.

Tertij fructus decocto, membra relaxata & dissoluta, atq; etiam podagra dolores utiliter foueri incola referebant.

De Lycio quorundam.

CAP. XVII.

SUPERIORIBVS adijciendus videtur hic frutex spinosus, multas ab radice virgas proferens, cubitales, sæpenumero ampliores, rectas, pulchras, tenues, rubentes, multis ramulis preeditas, qui in acutam spinam plerumq; desinunt: tametsi alios hinc inde sparsos aculeos habeant, breues interdum & infirmos, nonnunquã verò oblongos, firmos, & multis foliis obsitos vt in Rhamno primo: folia nullo ordine digesta, spini, sed multo breuiora, Myrti Tarëtime aut Buxi quodãmodo emula, gustu lenta & cum aliqua aciditate mordicantia. Ejus nec florem, nec fructum videre cõtigit: nam Nouembri & primo duntaxat vere, aliqua ex parte foliis viduatum hunc fruticem inueni.

Apud Complutum, aliisq; Castelle veteris locis, & Bætica parte, quam vulgo Extremaduram vocant, circa fluenta, & declinibus locis, quæ hyeme exundant, nascentem obseruauit.

QUONAM hic referendus esset, diu dubitauit, & jam adhuc dubito. Sunt tamen nonnulli qui ad Lycium referri debere putant. Castellani tamujos sine tamuëxos vocant, iisq; scoparum vsum prebet: componitur etiã in fasciculos pistorum fornacibus calfaciendis idoneos.

Tamoxo.

CÆTERVM, vox tamuëxo, mihi in memoriam reuocat quendam suffruticem in incultis nascentem, quem incolæ tamoxo appellant. Assurgit is pedali altitudine, frequentibus ramusculis præditus, qui foliis adeò exiguis, & confertis onusti sunt, vt nullum ferè lignum conspiciatur: ea ex cinereo virescunt, & extrema sunt amaritudinis.

De Halimo.

CAP. XVIII.

VNUM Halimi genus Dioscorides describit. Plinius duo genera recenset, & etiam tertium addit ex Crateua.

Halimus 1.

HALIMVS ergo Dioscoridis, quem & maiorem, & latifolium appellare licet, frutex est omnino candidus, Rhamno similis, imò eo candidior, eadem altitudine assurgens, multis ramis ex vna radice prodeuntibus, crassis, lignosis, & fragilibus, sine vllis spinis: folia olea, aut potius Rhamni, sed breuiora & latiora, interdum rhomboide figura, candida, carnosâ, & veluti splendens, sapore acido, circa ramos, nullo seruato ordine, temerè nascuntur: flos olea ferè, muscosus, purpurascens, racematim coherens in summis ramis: semen deinde copiosum, latum, Atriplicis, aut Portulaca quam marinam vulgo appellant: radix dura, lignosa, & in multos ramos sparsa. Floret aestate, semen autumno maturescit: inueni etiam Decembri florentem, & maturo semine onustum.

PLVRIMVS spontè prouenit Vlyssippone, vicinisq; locis ad Tagum, aut eius ostia, & paludes mari proximas in sepibus mixtim cum Rhamno, aut solus. Hispali item in sepibus. Natus etiam nobis ex semine quod

Halimus 1.

quod *Vlyssippone* detuli, qui etiam nunc apud quosdã rei herbarie studiosos alitur: verum non ita candidat, uti natali loco, sed ampliora etiam adeptus est folia, *Atriplicis silvestris* ferè magnitudine & figura, carnosã tamen, & salsedinis nonnihil retinentia.

Frustra hunc, verbis *Amati Lusitani* inductus, *Salmantica* ad eadem *D. Virginis a Veiga* flumini *Thormi* vicinam, sæpè requisivi: sed *Rhamnium* copiosè istic, quemadmodum tota ea parte suburbiorum in sepibus inueni. Nisi fortè *Atriplicem silvestrem*, istic ut plerisq, aliis locis satis frequentem, pro *Halimi* fructice sumpserit.

Halimus 11

ALIVD *Halimi* genus, supra cubitalem, aut sesquicubitalem non assurgit altitudinè, flagellis potius, quàm ramis, infirmis, quæ plerunq, procumbunt & humi funduntur, candidis quidem illis, sed non uti superioris rami: hujus folia oblonga, angusta, cinereo & candidante colore, pingua & carnosã: flos summis flagellis racematim coherens innascitur, colore potius herbaceo quàm purpurascente: deinde semen superiori simile ferè, sed paulo minus. Floret quo superior tempore.

In maritimis regni *Valentini* nascitur: memini etiã vidisse in aggeribus illius insulæ, quam duo *Rhodani* cornua faciunt inter *Arelaten* & *Fanum D. Agidij*. Alitur etiam à nostratibus in hortis.

Halimus
111.

AD *Halimi* etiam genera referri potest alia planta non modò in maritimis *Mediterranei* maris, sed etiã ad *Oceanum* sitis, uti in aggeribus *Flandriæ*, *Zelædiæ*, & *Hollandiæ* nascens, pedibus ramis humi procumbentibus, ex cinereo colore purpurascens, foliis priori similibus, longè tamen minus candidis, & ex viridi potius canescentibus, pinguioribus verò, sine magis carnosissis: flos etiam extremos ramulos ambit racematim,

ex herbaceo purpurascens: semen secundo simile.

PRIMVS legitimus est Dioscoridis ἀλίμη, & mirius genus Plinij: Lusitani salguedeiras, à *salsugine*, ni fallor; Hispanenses marifina, quòd *maritimis* crescat, vt verisimile est, appellant. Alter siluestre genus Plinij videtur; istius vulgare nomen mihi ignotum. Tertijs vulgò *Portulaca marina* dicitur.

Omnes autem perpetua sunt fronde, & aliquid ad fine cum *Atriplice* siluestri (cujus varia inueniuntur genera foliorum amplitudine & exilitate inter se differentia) habere videtur, & fortè etiam facultates non absimiles.

HALIMI folia Dioscoridi & Plinio, cibi gratia decoquuntur: radix drachmæ pondere in aqua pota, tormina discutit, ruptaq; & conuulsa mitigat. Plinius deinde utrumq; genus prodesse dysentericis etiam exulceratis cum pane, stomacho verò ex aceto. Vlcerebus vetustis illini crudum, & recentium vulnerum impetus lenire, & luxatorum pedum ac vesica dolores: sed in eisdem remedijs, effectus majores siluestris esse, & in sananda hominum ac pecorum scabie, &c.

Lusitani certè tenellas prioris cimas in cibos recipiunt, quemadmodum *Rhamni*. Clariss. eques Dn. *Damianus de Goës*, idemq; vir doctissimus, Halimi majoris folia cum *furfuribus* decocta, & *podagris* quæ à causâ calida proueniunt, malagmatis modo calida imposita, dolores lenire mihi affirmabat.

Tertij generis turiones & folia *Flandri Oceani* accola sale condire solent, & in vsum seruare, vti in *Tyrtheni maris* *maritimis* *foeniculum marinum*.

De Arbuto.

CAP. XIX.

ARBVTVM Theophrasti à Dioscoridea differre peritissimus rei herbaria Anguillara censet. Cujus sanè sententia non possum non subscribere: cùm *Arbutus* mihi hactenus obseruata, nihil cum *Cotonea malo* similitudinis habeat.

Arbutus.

EST verò pumila arbor, aut potius frutex, frequētibus ramis, quorum summitates rubescunt: alioqui trunco & maioribus ramis satis scabro cortice tectis: folia inordinata ramos ambiunt, Laurinis similia, interdum non minora neq; tenuiora, per ambitum serrata, semper virentia, laeua, & splendentia: flores extremis ramis singulari appendice racematim coherent, albi, qua verò parte soli obuertuntur, nonnihil purpurascētes, concaui, Liliij conuallium floribus persimiles: fructus frago similis, orbiculatus, multo maior, & rotundis prunis interdum non minor, primò viridis, deinde subluteus, postremò, ubi plenè maturuit, rubro colore elegantissimo conspicuus, interiore tamen carne pallecente, edulis, & à tenuis fortune hominibus admodum expetitus, ideoq; *Vlyssipone*, & aliis quibusdam locis venalis à mulierculis in foro proponitur: semen milio non multò majus, in meditullio continet, membrana obductum tenui.

Copiosè in incultis *Betica* & *Lusitania* inter *Myrtum*, *Cistum* & alios frutices provenit, semperq; serè, aut florens, aut fructu onusta conspicitur, imò interdum & flore & fructu abundans: solet enim deciduo flore nouum germen extremis ramis proferre, in sponsonem alterius floris. Memini & in *Gallia Narbonensi* obseruasse. Creuit apud nos etiam ex semine, & à nonnullis

Arbutus.

nonnullis in fœtilibus alitur, & cum aliis perpetua fronde virentibus diligentissime seruetur.

Bellonius libro 1. observationum cap. 43. refert, in vallibus monti Atho, (veteribus adeo celebrato) vicinis, Arbutos nasci vasta magnitudinis, cum alibi duntaxat fruticent: vt minus mirum videri debeat, si Iuba (referente Plinio lib. 15. cap. 24.) quinquagenum cubitorum in Arabia eas esse auctor est.

Dicitur autem Græcis ἄρβυτος, Latinis Arbutus, Hispanis madroño, Lusitanis madronho, Gallis arboulier: fructus Græcis μελακίρον, Latinis Uredo, Hispanis madroños, Gallis arboufes.

AMATVS Lusitanus ex Arbuti foliis & floribus aquam vitreis organis elici scribit, eamq; seruari tanquam sacratissimum aduersus pestem & venena antidotum.

De Vua Vrsi.

CAP. XX.

NON ineptè superiori conjungenda videtur hæc planta, cuius iconem hic subiycio.

Vua Vrsi
Galeni.

FRUTICAT pedalibus ferè ramulis, flexibilibus & obsequiosis, humi diffusis, cortice rubescente tectis, quemadmodum teneriores Arbuti ramuli: folia illi frequentia & inordinata Arbuti, sed minora, carnosæ, neque serrata, & Chamelea Italica folia planè emulantiæ, minimè tamen hirsuta, & cum adstrictione amaricantiæ: extremis ramulis flores profert ex cædido purpurascens, siue candidos, quibus aliquantulum purpurascens coloris admistum sit, concauos, florum Arbuti similes, & vix modo simul congestos. fructum ejus (quem non vidi) incola rubentem, rotundum, instar minuti

Vua vrsi.

minuti Cerasi, acidum referebant: radix non magna, & lignosa. Perpetua fronde etiam virescit.

Unico loco nascentem conspexi arido solo, via regia in colle imminente viculo cuidam Venta el baul vocato, inter Guadix & Baça regno Granatensi, jam florētem Martio: serius tamen florere plerumq³, incola dicebāt, fructum astate maturescere, & in planta ad hyemem vsq³ perdurare.

Chamædaphne.

PERITIORES quidam Hispani quibus eam ostēdi, Chamædaphnen esse existimabant, crassitie foliorum proculdubio decepti. Mihi verò ad amussim quadrare videtur ἀπικτοςαφίλω quam Galenus lib. 7. cap. 4. de composit. med. κατὰ τόπον his verbis descripsit:

Vua Vrsi in Ponto nascitur. Planta humilis & fruticosa, folio Memacyli, fructum ferens rubrum & rotundum, gustu austerum.

Vitis idæa Theophr.

Nam quod nonnulli Vuam Vrsi Galeni à Theophrasti Vite idæa non differre putent, fallūtur illi meo iudicio; quandoquidem Vitis idæa nihil aliud esse videtur, quam Myrtillus officinarum Germanicarum foliis Buxi rotundis, fructu nigro, tametsi in summis Alpibus fructu rubro etiam inuenerim & quibusdam Belgij locis, folio paulò crassiore.

De Tino seu Lauro siluestri.

CAP. XXI.

Laurus siluatica.

INTER Lauri genera Plinius lib. 15. cap. 30. Tini meminit, nulli forte veterum praterea cognita, nisi M. Cato lib. de re Rustica cap. 8. eam Lauri siluatica nomine intelligat. Cujus tria obseruavi genera nonnihil inter se differentia.

Tinus 1.

PRIOR frutex est Cornus femina magnitudine, virgū

virgis oblongis & quadrangulis, ramosis, foliis ordine distinctis, & perpetuò geminis simul inter se aduersis, magnis & latis, Cornus femina ferè similibus, sed ad Laurina accedentibus, nigricantibus & splendentibus, perpetuis, nullo odore, sapore amaro, cum nonnulla adstrictione: summis ramis umbellas florum quinque foliis constantium profert candidorum & odoratorum: deinde fructus succedit Myrti baccis paulò longior, planior, angulosus, cerulei coloris elegantissimi.

Nascitur locis præruptis & lapidosis inter alios frutices, & in sepibus circa oppida Lusitania Montemor ho nouo, & Tomar, vbi cum suo flore & fructu collegi mense Nouembri, tametsi aliàs Julio & Augusto floreat, fructus maturetur Octobri.

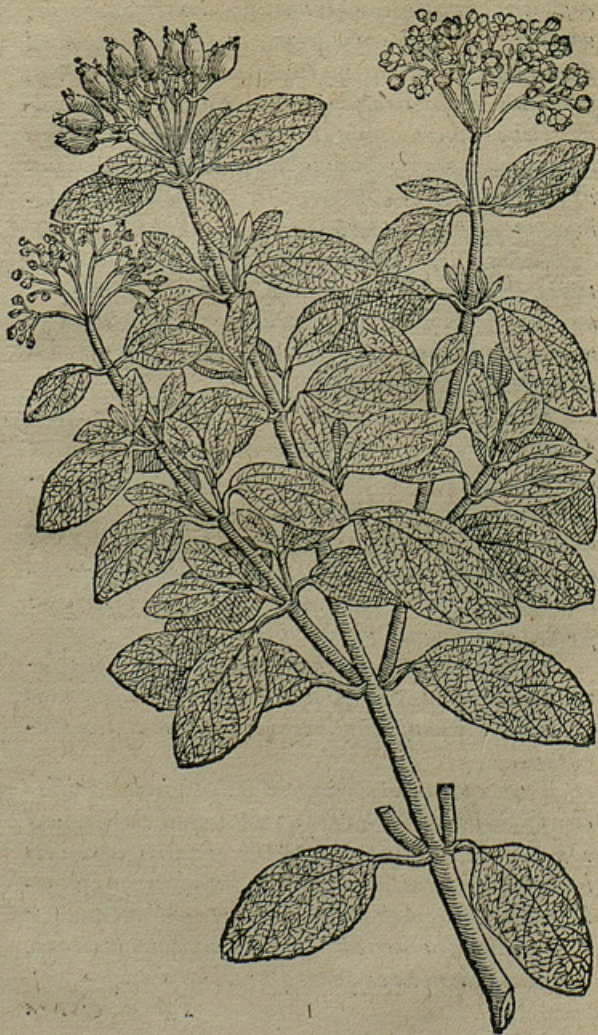
ALTERA, eadem qua superior altitudine assurgit, ramis frequentioribus & firmioribus, & cortice ex rubro virescente tectis: circa quos folia superioris, angustiora & oblongiora aliquantulum, & venulis pluribus distincta, sibi inuicem opposita vt in priore: flores extremis ramis umbellatim etiã nascuntur, colore nonnihil purpurascente, neq; adeò odorati, vt superioris: fructus etiã minor, plenior, nigrior.

Vno duntaxat loco in Lusitania quodam monasterio Pera longa dicto locis incultis supra Ulyssipponem extructo obseruari secundum piscinas, & in Batica maritimis.

TERTIA mihi primum in Belgicis hortis conspeta est, semine ex Italia delato nata apud clariss. virũ Dn. Joannem Boisot, diligentiss. & peritissimum rei herbarie cultorem, arbuscule magnitudine, quæ singulis annis & florem & fructum profert. Alunt nunc & pleriq; alij rei herbarie studiosi, tum nobiles matronæ, tum viri, ramis ex ea quam dixi arbuscula desumptis,

F & terra

Tinus II.

Tinus III.

et terra commissis enata. Minore verò ea est, quam superiores folio, Laurino tamen latiore, laui & nigricante, perpetuò, ramos ordine quodam per intervalla ambiente, uti in prioribus generibus: umbella florum alborum foris nonnihil purpurascentium summos ramos coronant, deinde fructus ex caeruleo nigricans, lauis, minor quam in aliis. Bis plerumq; floret vere & sub hyemem.

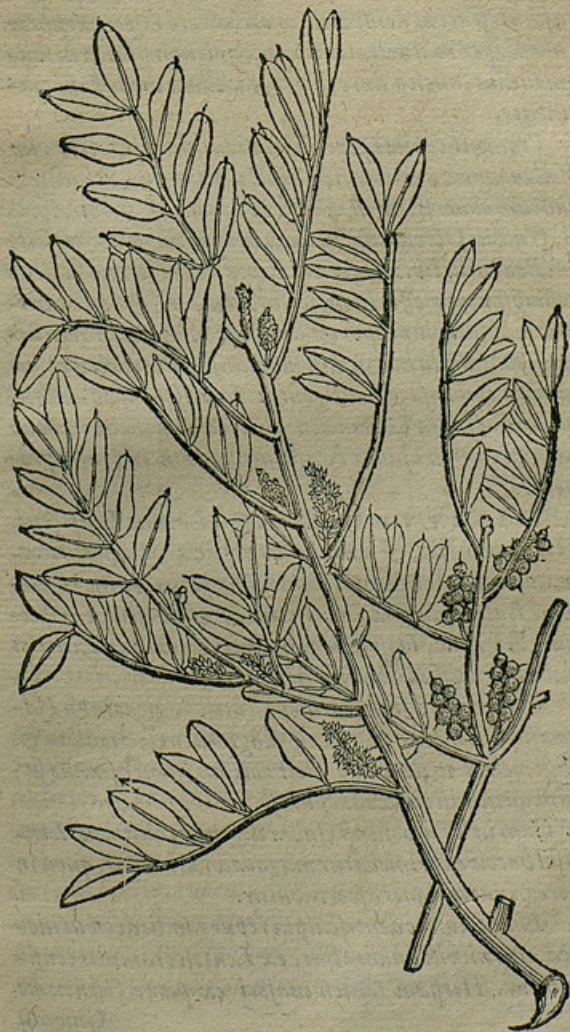
NONNULLIS Græcè δάρον ἀγρία, à Plinio Tinnus & Siluestris Laurus. Lusitani priorem Vua de perro (tametsi et alia quaedam planta dissimilis hoc nomine donata sit.) Alteram verò follado, à foliorum ni fallor frequentia, Bætica durillo. Italicam Anguil-lara lauro saluatico vulgari nomine dici ait, & à Brutiis molesto: Bellonius lentagine nuncupat.

DeLentisco. CAP. XXII.

Lentiscus.

LENTISCVS maxima ex parte solum fruticat, multis ab vna radice stolonibus & virgultis assurgens, lentis, & viminis instar obsequiosis, cortice cinereo obductis: interdum verò cum non refecatur, & negligitur (ut plerisque locis ad Anam flumē obseruauī) in arborem iusta magnitudinis excrescit: folia Glycyrrhizæ, firmiora & duriora, atro virore splendentia, alata, hoc est in longo pediculo utrinque sita, foliorum inter se semper contrariis pediculis, ut in Terebintho, Juglande, Fraxino, Sorbo, & plerisque aliis, nullo tamen extremo, imparitate ut in illis faciente, iucundi cum quadam grauitate odoris, sapore acidiusculo & adstringente: iis nonnunquam adnascuntur vesiculae aut folliculi, culicibus exiguis pleni ut in Terebintho: flos in alarum cauis circum oblongum pediculum racematim coharens, muscosus.

Lentiscus.

muscosus, colore ex herbido pallefcente nonnihil purpureascens: fructus deinde initio viridis, mox ex purpureo rubens, per maturitatem niger & oleaginosus, erui magnitudine, nucleo duro, nigro, candidam medullam continente.

Prouenit copiosè per Lusitaniam, Baticam, regnum Valentinum, & toto illo tractu ad mare Mediterraneum obuerso, & in Gallia Narbonensi: flor et Aprilis, fructus Octobri & Nouembri primum maturefcit,

Bellonius lib. 2. obseruat. cap. 8. refert in insula Chio copiosissimum esse Lentisci prouentum; &, quòd primaria insularium opes & fortune consistant in Mastichis, quam sola hæc insula subministrat, collectione, nõ minore impensa & diligentia Lentiscos istic excoli, quàm in Gallia Vites: non differre tamen arborem ab ea, quæ cum in Gallia Narbonensi, tum in Italia prouenit.

D I C I T U R *Græcis ξίνϑ, Latinis Lentiscus, Hispanis mata, & à nonnullis xarueca, Lusitanis arueira, Gallis lentisque. Ejus resina partim ξίνϑον, & μαστιχ, Latinis Resina Lentiscina & Mastiche, officinis Mastix, Hispanis almastiga; oleum ex Lentisci baccis expressum, azeyte de mata.*

T R I B U I T *Dioscorides Lentisco, Acacia & Hypocistidis vires: Mastichen sanguinis rejectionibus & tussi veteri utilem esse dicit: oleum quod è semine fit, cum quid adstringendi opus est.*

Cum in Narbonensi Gallia degerem, oleum ex Lentisci baccis exprimebatur magni ad varia vsus, quod in peregrinas regiones asportabatur.

Nunc adhuc dentiscalpia repurgandis dētibus idonea, non minus quàm olim, ex Lentisciramulis conficiuntur. Hispani tamen majori ex parte festucis ex
Gingidij

Gingidij siue Bisnaga umbellis detractis dentes à cibo repurgare solent, tametsi copiosè apud eos nascatur Lētiscus: sed vnica Bisnaga umbella plurima dentiscalpia ex tempore subministrat.

De Terebintho. CAP. XXIII.

TEREBINTHVM in duo genera distinguit Theophrastus lib. 3. cap. 15, marem & feminam: marem sterilem faciens, feminam fructiferam: *feminarum alia fructum protinus ruffum promit lentis magnitudine, qui concoqui nequit; alia, viridem editum, ruffum postmodum tingit, postremo nigrum facit magnitudine fabæ, &c.*

Terebinthus
mas.
Terebinthus
femina.

Ego tot differentias non obseruavi, tametsi diligenter perquisiuerim: nisi differentia ea sint appellanda, cum vna planta per omnia alteri similis fructum interdum ad maturitatem non perducit, interdum etiam cum nondum adulta sit, aut nimis vmbroso loco & iniquo proueniens, nullum ferat.

PORRO maxima ex parte Terebinthus fruticat: ramis longis, raris, cortice cinereo obductis: folia illi Laurinis, aut Pistaciae potius (quæ omnium consensu Terebinthus Indica est, cuius Theophrastus libro 4. cap. 5. meminit) similia, ejusdem cum illa odoris, circa vnum pediculum conjugatim quemadmodum Sorbo nascentia, vno folio, quod extremo pediculo inhaeret, imparitatem faciente, & hyeme (quantum videlicet mihi obseruare licuit) decidua. Verè, cum nouella folia (quæ prorsus rubent ferè) extremis ramis germinare incipiunt, nascitur è tuberculis ramorum flos copiosus, & muscosus Oleæ, purpurascens, siue ruffescens, racematim compactus, qui successu temporis in fructum ef-

Terebinthus
Indica.

Terebinthus.

formatur Lentisco ferè similem, paulò majorem & longiorem, initio viridem, circa vindemias, dum maturuit ex caruleo viridem, tactu pinguem & resinofum, manusq; dum colligitur inficientem, medullã in se continentem nucleo inclusam. In plerisque verò fruticibus, ante quàm planè maturetur, & cum jam rubedinem contraxit, inane decidit, simile planè Carpobalsamo quod in officinis venale inuenitur. Fert etiam circa vindemiarum tempus concavas quasdam nuces seu vesiculas foliis & ligno inherentes, quales ferè in Ulmi foliis, sed pallido aut purpurascete colore: interdum etiam extremis ramis oblongæ & cartilaginea cornicula, nunc in hanc, modò in illam formam excrescentia, concava, quæ (vti etiam nuces) si aperiantur, lentorem quèdam continent cum cinereis & fuliginosis excrementis, & exigua animalcula alata.

Spontè prouenit plurimis Lusitaniæ, Hispaniæ, & Galliæ Narbonensis, locis, ubi interdum in arboris formam assurgit: sed maxima ex parte solum fruticat, vt dixi: nusquam tamen, quod sciam, locis commemoratis, resina ex Terebintho elicitur. Bellonius in Syria et Cilicia copiosam inueniri, quæ venalis Damascum adferatur: & in Mesopotamia, quam Turcæ Asamiã vocant, quæ in Cairo venditur, refert.

GRÆCI Τερεβινθον, Latini Terebinthũ, Galli terebinthe, Hispani nonnulli cornicabra, à corniculis vt existimo. Fructũ ejus Auicenna Granũ viride vocat. Ejus resina πρῶτον τερεβινθιν Græcis, Auicenna gluten albotin.

EIVS cortici & foliis easdem vires Dioscorides tribuit quas Lentisco, similemque esse illorum & parandi & sumèdiationem. Præterea fructum esui aptum esse, sed stomacho aduersari, excalfacere, urinam mouere, venerem excitare, contra phalangiorum morsus conuenienter in vino bibi.

Granum viride.

Bellonius sanè lib. 2. obseruat. cap. 96. refert, in Arabem quendam rusticum, cum in Cilicia esset, incidisse, qui Camelum Terebinthi fructu onustum ageret Damascum, ut eum fructum istuc venderet, ibiq; vulgo in cibum recipi.

Refert idem (quod ab alio nemine obseruatum puto) lib. 1. cap. 65: & lib. 3. cap. 49. Thracie & Macedonia rusticos mense Iunio diligentissimos esse in colligendis nucibus illis aut vesiculis Terebintho adnascentibus, cum jam primum sunt efformatae, & gallarum duntaxat sunt magnitudine, ante quam in ampliorem formam aut cornicula excrescant, & magno istas vendere Pruse Bithynia vrbe, quoniam earum magnus est vsus, ad sericea stamina variis coloribus imbuenda: atque in eum vsus solummodo, plus quam sex milia pondoo earum gallarum insumi.

EIVS resina reliquas antecellit teste Dioscoride: Galenus tamen nonnullarum facultatum ratione mastichen præferendam censet.

De Althæa frutice.

CAP. XXIIII.

Althæa fruticans.

FRUTICAT hæc, aut arbuscula modo assurgit, caudice crasso, lignoso, multis magnisq; ramis brachiato, qui in alios minores duos etiam, lignosos & minime obsequiosos, cortice cinereo lentosq; tectos diuiduntur: folia Althæe similia, minora tamen, rotundiora, mollia, & incana planè: flos extremis ramulis, & inter foliorum exortus nascens purpureus, quinq; foliis cõstans, Malua siluestri similis, & major Althæa vulgari: semen Althæe simile, planum.

Illam tantum juxta urbem Horiuëlam, extremis limitibus

Althæa frutex.

limitibus Valentini regni Murciano finitimi obseruati Martio florentem, apud Rhamni prioris alterā speciem: an verò sit perpetua fronde ignoro.

Althæa alia.

DIFFERT verò ab hac nostra, quam doctissimus Lobelius Althææ arborea nomine exhibet: cuiusq; semē aliquando nobis communicatum, & terræ mandatum feliciter prouenit, radice crassa pinguiq;, ut in Althæa vulgari, sed duriore & lignosiore fulta, multos stolones singulis annis humana altitudine protulit, sed superueniente hyeme marcescentes. Floret verò ea nobis Augusto primū, & Septembri semē maturatur, seipsam semine à ventis excusso serens.

De Periclymeno recto.

CAP. XXV.

PERICLYMENVM vulgare, cuius duo genera recensentur, plerunq; vicinis fruticibus sese circūuoluit.

Aliud item est genus, quod nullo adminiculo egēs per se consistit. Istius etiam plura genera numerantur.

PRIMI generis erecti cum luculenta descriptio existet libro tertio Purgantium Historiæ clariss. Dodonæi Casarei medici, non est hic repetenda.

Periclymenum rectum
11.

EST verò aliud genus multò humilius, ramis multò gracilioribus & rarioribus cortice albicante tectis: folia quàm prioris teneriora, longiora, per ambitum nonnihil serrata, superiore parte virentia, inferiore verò paululum lanuginosa, non adeò tamen ut superioris: tenellis germinibus inter folia enascuntur exiles pediculi, unum, plerunq; binos flores sustinentes, superiore minores & teneriores, neq; ut illi pallescentes, sed purpurascentes, quibus succedunt fructus gemelli, non minores quàm in superiore, sed colore nigro, succulenti,
gustis

Periclymenum rect. II.

gustu ingrato, radix dura, lignosa.

Periclymenum rectū
111.

TERTIVM genus est omnino humile, raroq; ad cubitalem accedit amplitudinem, ramis secundo crassioribus, candidioribus, lentis & fractu contumacibus, contra quam in duobus superioribus, folia omnium maxima, Laurinis non minora, per extremum mucronata, supernè virentia, infernè candidiora, sed nulla lanugine obducta, neq; in ambitu serrata, duriora etiam quam superiorum: flores in oblongo crassiusculoq; pediculo gemelli, precedenti forma similes, sed flore candido: fructus plerumq; unicus, raro geminus, tamen si gemino flori succedat, omnium crassissimus, exigui cerasi magnitudine, ruber, succulentus, transparent, duobus in summo ubi flores inhaeserunt vestigiis insignitus, sed unicum granum continens.

Floret uterq; cum aliis Periclymeni generibus, & semen alterius Julio, tertij Augusto maturescit.

Rarus est inuentu secundus, & unicum fruticem inuenisse memini in Pyrenais, duos aut tres in montibus Sabaudicis, & totidem etiam elapsa estate in Pannonicis Alpibus.

Tertius, & in Pyrenais & Sabaudicis frequentior, sed omnium abundantissimè in Pannonicis, praesertim supra monasterium Neuberg, ubi, & in reliquis Alpibus vicinis, plurima stirpes elegantissima proneniunt, de quibus propediem Deo volente.

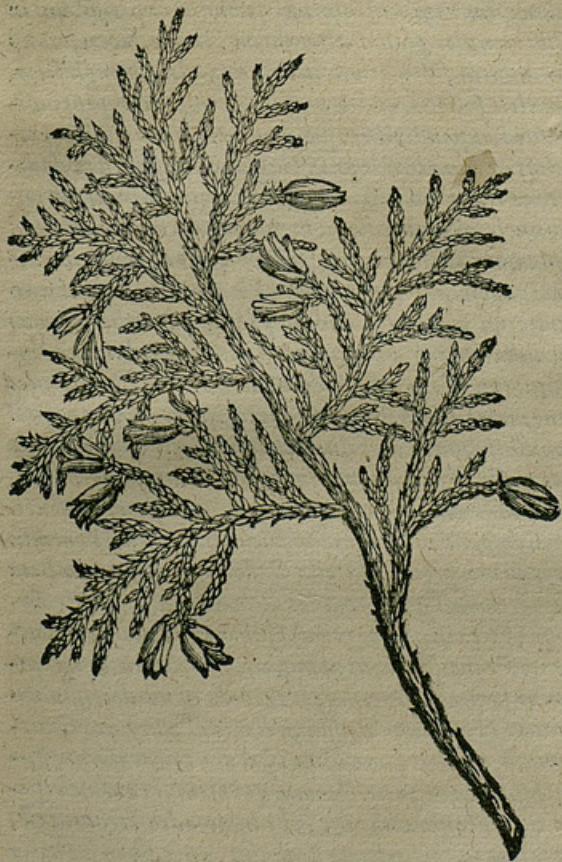
QVO nomine vulgari utrumq; hoc genus insigniatur, nondum intellexi; sed neq; facultates sunt mihi perspectae.

De Arbore vitæ. CAP. XXVI.

Arbor vitæ.

ADMODVM elegans est hac arbuscula, perpetua fronde virēs, caudice recto, ligno duro, nodoso, paulatim succrescente,

Arbor vita.

succrescente, cortice ex rubro nigricante, frequentibus admodum ramis in alarum formam expansis, qui in alios ramulos planos alternatim è latere succrescentes diuiduntur, & ij denuo in alia atq; alia oblonga folia, è multis foliolis, quaternis simul semper compositis constantia expanduntur: flores vere extremis foliis prodeunt, quemadmodum in Cupresso, pusilli, flauescetes, quorum nonnulli deinde in exiguum fructum pinei nuclei magnitudine efformantur, conii modo è sex squammulis tenellis compactum, primò viridem, deinde pallescentem, & ubi planè maturuit, nigricantem; quaterna plerunque semina paleacea, medio (in quo medulla acris & amariusculi saporis) extuberante continentem. Tota arbor admodum odorata est, reliquas congeneres longè superans odore; quem, si quis digitis nonnihil duntaxat folium confricauerit, facile eluere non possit: Hùc autem non modò viridis ex se exhalat, sed etiam multis jam annis excisa & exsiccata retinet.

Conspecta mihi primùm fuit in horto regio Fontaine belleau non procul Aurelia Gallorum, eò ex America Septètrionali ora Canadas dicta delata, (nec antè Europæ, vt existimo cognita) Gallorum imperium obtinente Francisco hujus nominis primo, literatorum omnium summo Macenate. Deinde apud doctissimum virum Nicolaum Rassium Regis chirurgum celeberrimum, eundemq; omnium Naturæ miraculorum studiosissimum & peritissimum, qui primus eam mea opera Belgio communicauit, vbi nunc ad eò frequens est, vt nullus sit rei herbariæ studiosus, qui eam in suo horto non alat: facile enim rami in terram depacti radices agunt, quemadmodum plerunq; sum expertus. Frigoris autem patientissima est: hyeme tamen fuscum & fuliginosum colorem contrahentibus foliis, quæ nouo vere pristinum

pristinum nitorem & virorem recipiunt.

AD quam veteribus descriptam referenda sit, non facile quis conijciat.

Plurimi dicitur quam Theophrastus lib. 4. cap. 1. motium cacuminibus, locisq; argentibus excelsam nasci tradit, esse existimant, & cujus lib. 5. cap. 5. meminit in hac verba: Thyum, quod Thya ab aliis appellatur, nascitur apud Ammonis fanum, & in Cyrenensi agro, forma Cupresso similis, cum ramis, tum foliis, candice, fructuq;: vel potius ceu Cupressus siluestris. Copiosam, vel vbi vrbs hoc tempore est, comperiri affirmant: atq; etiam memorant contignationes quasdam vetustissimas Thuie: perdurat enim hac materies incorrupta. Radice hujus arboris nihil crispium, eaq; pretiosa opera conficiunt. Simulacra ex his sculpere solent cedro, cupresso, loto, buxo, minora etiam ex olearum radicibus. Hæc Theophrastus.

Thya Theophrast.

Pausanias in Arcadicis ait ex nulla arborum quibus olim simulacra conficere solebant, ebena, cupresso, cedro, quercubus, loto, taxo, Mercurij simulacrum confectum esse, sed ex Thyo, pedum octo longitudine.

Porrò Anguillara nihil aliud Theophrasti Thyam esse censet, quam Sabinam primam, siue vulgarem. Sed licet Sabina interdum inueniatur baccifera; ejus tamē fructus, qui juniperi vulgaris fructu non est major, multum ab similis est cupressino, cui Thyæ fructum Theophrastus similem facit, quemadmodum & totam Thyæ plantam cupresso. Et facile in doctissimi Guilandini sententiam problematis 9. & 10. defensione concesserim, plurimum ad Thyæ historiam à Theophrasto proditam accedere arborem sui generis Cupresso simillimam in Syria, Agypto & Arabia nascentē, cujus fructus abhel toto oriēte notissimus, pilularū

Sabina.

Abhel.

G Cupressi

Cupressi magnitudine, colore rufo in nigrum decliu.

Bruta Plinij.

Nonnulli ad arborem Brutam, cuius Plinius lib. 12. cap. 17. meminit, referunt. Petunt, inquit, in Halimaos arborem Brutam, Cupresso fusca similem, ex albidis ramis, incundi odoris accensam, & cum miraculo historijs Claudij Caesaris predicatam. Folia in spargere potionibus Parthos tradit: odorem esse proximū cedro, fumumq; eius contra ligna alia remedio. Nascitur ultra Pasitigrin in finibus oppidi Sitace, monte Zagro.

Hæc quidem arbor ad Cupressum nonnihil accedit: verum ramos sursum non attollit quemadmodum illa, sed in planas veluti alas expansos, vt dixi, in latitudine diffundit. Hujus item folia tametsi ex foliolis squamatis compacta, plana sunt omnino, non rotunda, vti cupresso, junipero majori, Sabine: nec rotunditatem ante contrahunt, quam in ramos excrescant.

Arbor vitæ.

Galli ab bre de vie, hoc est, arborem vitæ nuncupât, nescio qua ratione ducti, nisi fortè ab odoris vehementia: quod nomen etiam vulgo retinuit.

Arbor Filici
similis.

HANC describere videtur Oniedus lib. 9. cap. 14. his verbis: Sunt præterea nonnulla alia, quas inter arbores recenseo, crassitie & longitudine præalta Pini, cujus folia Filicem Hispanicam planè referunt, tametsi longè majora: sed ejusdem formæ, vt videlicet singula folia è multis folijs simul connexis constant. Habent igitur istæ arbores folia verè Filici omnino similia, sat viridia: & magna ex parte spontè nascuntur in torrentium ripis, & conuallibus humidis. Hæc Oniedus.

NON dubium est, quin hæc arbor ad pleraq; sit utilis: sed nemo est, qui nostro æuo illius facultates, quod sciam, prodiderit. Cum tamen magnam habeat partium tenuitatem, & amariuscule sit, verisimile est digerendi & abstergendi facultate præditam esse.

De Iunipero. CAP. XXVII.

IUNIPERI duo genera veteres constituunt, majorem & minorem. Dioscorides vnius fructum nucis Iuglandis magnitudine interdum grandescere, alterius nucem Ponticam equare ait: cum tamen reliqui veteres myrto haud majorem fructum Iunipero tribuant: sed nec ipse cap. de Cedro.

VERVM de Junipero cui spina pro folio est, hic non agemus: sed de ea duntaxat cujus descriptio rejecta est, tanquam notha, à Dioscoridis interprete.

Est autem ea, frutex humanam altitudinem raro Iuniperus maior: superans, caudice minimè recto, sed contorto, multis ramis praedito, cortice scabro: folia carnosâ & ex continua quaternorum foliorum sibi inuicem connexorum serie composita, quemadmodum in Cupressò: flores Junipero alteri & Oxycedro similes, lutei, sed extremis foliis vt in Cupressò insidentes: quibus succedit fructus baccarum myrti magnitudine, rotundus, primùm viridis, deinde ad phœnicem colorem tendens, qui maturitate nonnihil mollescit, sapore & odore Juniperi baccis simili, qui tria aut quaterna, vel etiam plura grana oblonga & striata habet, medullam albam & resinam olentem continentia. Vere floret, fructum diu retinet ante quàm maturescat, vt Juniperus. Primùm è semine natus hic frutex, dūq; adhuc tener est, folia habet omnino dissimilia, vt pote quae alterius Juniperi folia emulētur, nisi breuiora esēt et paulò molliora: cum verò iam tertium annū aut quartū excessit, rotūda & cupressēa folia efformare incipit: vt interdum inferiores rami pungentibus & acutis folijs, summi verò obtusis & rotundis onusti conspiciantur. Quam metamorphosim nisi quis diligenter obseruauerit, facile in errorem induci possit, vt credat adolescentem à jam adulta diuersam plantam esse.

Juniperus major.

NASCITVR in *Tyrrheni maritimis*, veluti inter *Calpen & Malacam*, *Betica ora maritima*, & *Gallia item Narbonensis*.

CONVENIT optimè hic frutex cum *Iunipero majore Dioscoridis*, inter *spuria*, vt dixi, reiecto, cuius hæc est descriptio.

IUNIPERVS magna, quam aliqui siluestrem *Cupressum* appellat, vulgo cognita est, *Cupresso* assimilis: *asperis maritimisq;* locis plerumque nascitur, easdem quas supradicta vires habens.

NISI quis fortè ad *Cedrum* minorem alteram, Cedrus minor Phœnicea. quam *Theophrastus & Plinius Phœniceam* vocari, folio ab *Oxycedro* differre, odoratioremq; esse scribunt, vt certè hæc est, referre malit.

NONNULLI ex *Neotericis* *Sabina* baccifera nomine appellarunt, cum tamen à *Sabina* plurimum differat, cum odore tum forma: nam *Sabina* grauis odor, hæc *Iunipero* vulgari etiam odoratior: *Sabina* extremi rami in acuta folia plerumque desinunt, contra verò huius obtusa sunt. *Sabina* item bacca (inuenitur enim & baccas gerēs) maturitate nigrescunt, minoresq; sunt quam huius, quæ, vt supra dixi, phœniceo sunt colore.

Sunt qui *Oxycedrum* folio *Sabina* appellant, *Galli, Bellonio* teste, *serbin*, qua nonnulli magno, inquit, errore pro *Sabina* vtuntur.

CÆTERVM quandoquidem in *Iuniperi* mentionem incidimus, vix vllà toto regno *Lusitania* conspiciatur. *Castella* verò noua, ad eò frequens est vulgaris *Iuniperus*, præsertim excelsior & arborescens supra *Segobiam*, quæ *Madritium* itur, vt *istic trabes & contignationes adium sibi incola fabricent*: vt non immerito *Plinius* libro 16. cap. 39. dixerit vastam hanc in *Hispania* nasci.

SAPOR atq; odor hujus planta manifestè ostendunt, isdem virtutibus præditam esse, cum alia Junipero.

De Oxycedro. CAP. XXVIII.

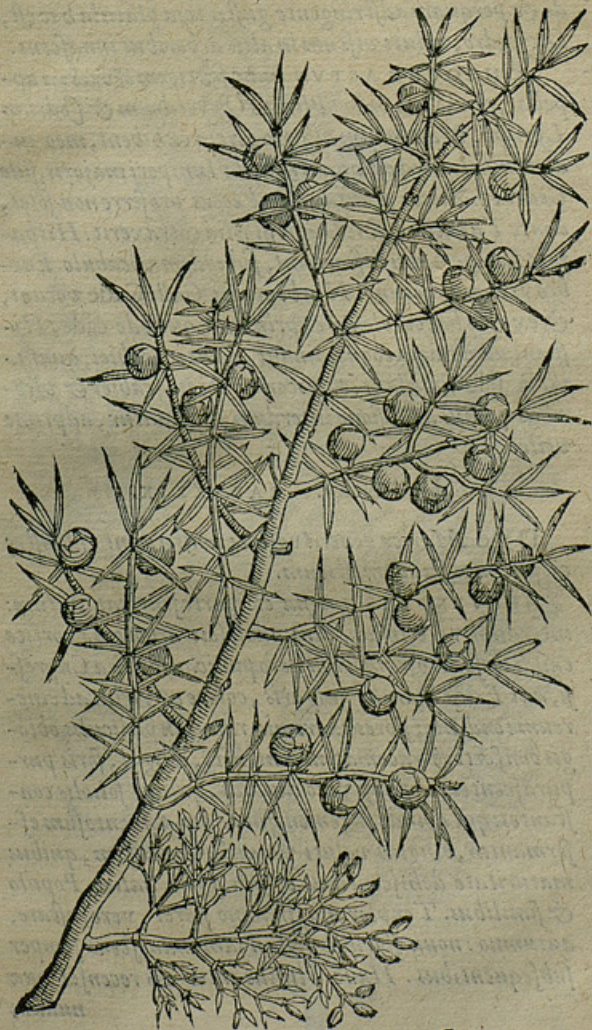
Oxycedrus. JUNIPERO ferè per omnia similis est Oxycedrus: magna ex parte caudice vt illa contorto: interdum etiã in arbusculam excrescens tenui cortice & rufescente: folia Juniperi vulgaris, pungentia, sed longiora aliquantũ & rariora, terna semper circa ramulos simul nascentia vt in Junipero: fructus initio viridis, deinde flavescens, postmodum phænicei coloris, cum videlicet maturuit, Juniperi fructu multo major, vt auellanam interdum magnitudine æquet, & tuberculis quibusdam, veluti squammarum rudimentis obstitus, nucleos tres aut quatuor continens inæquales, majores quàm in superiore, medulla intus alba. Floret vti Juniperus, fructus verò cum illius fructu maturatur.

Provenit plerisq; Hispania & Narbonensis Gallia saxosis locis. Nusquam autem majorem vidisse memini, quàm supra Segobiã & Guadarrama, itinere Madritiano, vbi magnarum arborum interdum altitudinem æquant, trunco humani corporis crassitie, ex quo, vti & ex trunco Juniperi, quæ simul cum isto mixtim eadem altitudine crescit, adium trabes & contignationes incole faciunt.

Viscũ Oxycedri.

In istius ramis etiam mense Octobri istic observari enatam plantulam digiti longitudine, instar Visci ramosam, geniculatam, viridem, interdum flavescentem, ramulis myricæ recens enatis, siue ejus planta quã nonnulli Salicorniam, Compelliani Semperuiuum marinum vocant, sed paulo minoribus constantem, quorũ extremis interdum veluti fructus inhaeret Musci qui

Oxycedrus.

in arboribus aut petris nascitur, fructui per similes; acido & perquam adstringente gustu tota plātula haec est, Oxycedro, veluti viscum in aliis arboribus innascens.

Cedrus Lycia.

THEOPHRASTVS hunc fruticem ὄξύκεδρον appellat, & κέδρον λυκίας: Plinius Oxycedrum & Cedrum Lyciam. Nam quam alij pro Lycia exhibent, meo iudicio nihil aliud est quam novella Iuniperi majoris, suo Cedri Phœniceae planta, quae baccas proferre non solet, donec Tamaricis siue Cupressi folia cōtraxerit. Hispani à Iunipero non discernunt, sed eodem vocabulo Enebro vtrumq; vocant. Narbonenses Galli Cade vocant, & ex ejus baccis oleum exprimunt, quod de cade, Hispani vero miera cognominant, capitis scabiei, quam illi Rascle appellant, & pecorum etiam scabiei & ulceribus quibus à tonsione interdum infestantur, adprime utile.

De Myrica. CAP. XXIX.

DVO Myrica genera veteres constituunt, silvestre & sativum siue domesticum.

Myrica silvestris.

- I. SILVESTRIS magna ex parte fruticat tantum: interdum verò in vastam adolescit arborem: cortice caudicis scabro, ramorum verò punicante: folia Cupressi, aut Erica humilis vulgaris, colore ex viridi ad cinereum tendente: flores extremis ramis in pediculis oblongis conferti & racematim compacti, exigui, foris purpurascentes, expansi verò candidi, quinq; foliolis constantes: qui deinde in semen quoddam tomentosum efformantur, exiguis veluti valvulis conclusum, quibus maturitate dehiscens effluit ut in Salice, Populo & similibus. Ter plerumq; in anno floret, vere, aestate, autumno: novis floribus semen jam evanescentis semper subsequens. Hanc Plinius inter eas recenset quae nullum

Myrica siluestris 1.

VOCABULAR

G 5

nullum fructum, imò ne semen quidem proferunt: cùm tamen Dioscorides illi fructum tribuat compage muscosum.

Nascitur plerunq; juxta flumina, interdum etiam procul satis à fluminibus. Observavi & in Gallia Narbonensi stagnis Volcarum vicinam. Nusquam tamen ampliozem (vt pote cujus caudicem vix homo amplecti posset) vidisse memini, quàm supra Madritium Regum Hispania Regiam, planicie multis hujusmodi arboribus confita, non procul à confluentibus fluminum Xarama & Henares sub Compluto: magna tamen istæ arbores florem non alium ferunt, neq; diuersum ab eo qui in fruticantibus duntaxat myricis nascitur.

Frequens etiam hæc est Belgicis hortis. Nusquam tamen, siue in Hispania, siue in Gallia, perpetua coma virentes vidi: sed vere nouo singulis annis germinare folia solent.

2. Istius generis aliam speciẽ in Pannonia observavi octavo ab vrbe Vienna miliari crasso folio. Cujus descriptionem Deo volente inter Pannonicas stirpes dabimus.

Myrica fatiua.

SATIVAM, quam Dioscorides mitiorem vocat, & in Aegypto Syriaq; nasci ait, fructu Gallæ proximo, gustu adstringente, nunquam vidisse memini.

Galla Myrica.
Chermasel.

Bellonius lib. 2. observat. cap. 25. & 28. in Aegypto se vidisse ait magnas arbores gallam copiosè feretes, quam Arabes moderni chermasel vocat, magni olim in medicina vsus: fructum verò arboris esse negat, sed excrementum quoddam potius esse, his verbis affirmat: Tamarices in Aegypto locis humidis, & arenosis sicisq; indifferenter nascuntur siluularum in modum, illo, quod Gallam supra vocari, excremento adeò onusta, vt parum absit quin rami onere fatiscant & rumpantur.

VOCATUR

VOCATUR autem à Græcis *μυρίκη*, Plinio *Myrice* & *Tamarix*, officinis *Tamariscus*, Hispānis *taray*, Gallis *tamarisque*.

FOLIORVM *Tamaricis* decoctum ex vino & aceto lieni indurato prodesse, testes sunt veteres medici & ipsa etiam experientia: atq; in eundem vsum potorios calyces ex ejus ligno tornari, è quibus bibat lienosifaliis in super multis morbis vtilem esse *Tamaricem*: majoris gallam cruentis exscreationibus, & cœliacis in potu dari, &c.

De Erica. CAP. XXX.

ERICAM Dioscorides lib. 1. *Myricæ* similem facit, longè tamen minorem: libro verò 3. *Corin* folio *Ericæ* pinguiore ac minore. Plinius lib. 24. cap. 9. fruticem quidem esse scribit non multum à *Myrice* differentem, sed colore *Rorismarini* & serè folio. Ex quorum sententiis colligi posse videtur plura esse *Erica* genera, vt certè sunt: quemadmodum ex iconibus & earum descriptionibus subjectis videre licet.

PRIMUM itaq; genus *Erica* simile est *Myricæ*, & Erica Myrticæ folio.
Septentrionalibus regionibus maximè familiare, locis incultis, raro supra cubiti altitudinem assurgens, plerung; minus, tenuibus ramis, duris, lignosis, fruticosum, colore ex rubro nigricante: frequentia habet folia ex foliolis quaterno ordine dispositis constantia, vti *Cupressus*, *Myrice*, & similes, viridia admodum, quæ temporis successu in ramulos efformantur: flores secundum ramulos à medio ad summum vsq; propendentes bullati quodammodo, quaternis foliolis constantes, colore purpureæ dilutionis elegantissimo, interdum etiam, sed raro, albo. Bis quidem floret: sed majore ex parte autumno tantum, licet nonnunquam etiam vere.

Isti per omnia similem, sed paulo elatiorem, & foliis tomentosis & incanis, flore etiã paulo dilutiore inueni locis incultis supra Vindeſoram Regum Angliae regiam.

¶ Illa verò paſſim in omnibus Septentrioni obuerſis regionibus, interdũ etiã, ſed rarius, in calidioribus prouenit.

Ericæ Coris folio.

ALTERVM *Erica* genus folio eſt à ſuperiore diuerſo: etenim *Myrica* folio non reſpondet, ſed *Corin* & forma foliorum & ſitu admodum emulatur. ¶ Iſtius autem generis multa ſunt ſpecies, magnitudine, foliorum & florum forma coloreq; inter ſe differentes.

- I. PRIMA, omnium quas unquam conſpexi maxima, humanam altitudinem interdum ſuperat, fruticosa admodum, ligno duro, ex rubro nigricante: foliis exilibus & breuibus, quaterno ordine ramos obſidentibus, guſtu admodum adſtringente, flore copioſo, racematim totos ferè ramulos occupante, ut interdum maiores rami pedali longitudine floribus onuſti cõſpiciantur: eſt autem iſ flos concauus uti exiguum cymbalum, oblongus, odoratus, pulcher, albus.

Nascitur in Luſitania ſolitudinibus inter *Vlyſſipponem* & *Conimbricam* celebrem ejus regni *Academiam*: inueni etiam citra *Tagum* decimo ab *Vlyſſipponem* miliari. Floret *Novembri* & *Decembri*.

- II. I. SECUNDA, ejuſdẽ ferè altitudinis cum prima, fruticosa ut illa, tenuioribus ramis, ejuſdem cum ſuperiore coloris, foliis etiam exilibus, quaternis ſemper ſimul ramulos amplectentibus, quorum extremis inſident flores oblongi, ſuperioribus ſimiles, colore purpu-raſcentes. Tota etiam adſtrictionis particeps.

Prouenit iſſdem quibus prima locis, atq; etiam abundantius, eodem etiam tempore florens.

2. Illi ferè ſimilis eſt, agro *Narbonenſi* frequens, longiore

Erica I.

Erica II.

longiore paulo & copiosiore folio, flore purpureo, minore, extremos ramulos occupante, cujus iconem exhibere videtur doctiss. Matthiolus.

TERTIA illis admodum similis, sed paulo humi- III.
lior: folia majora & latiuscula aliquantulum, & nigriora habet, quaternis ordinibus circum ramulos nascuntur: flores plurimos per intervalla secundum ramulorum longitudinem nascentes, superioribus forma similes, primum herbacei coloris, deinde ex albo purpurascetes. Tota etiam adstrictoria facultate prædita.

Supra Vlyssipponem frequens cum superioribus, pluribus tamen locis occurrit, & etiam citra Tagum. Floret autem Decembri & Januario.

1. QUARTA etiam fruticosa est, duorum cubito- IIII.
rum altitudine, nonnunquam amplior, ligno fragili, foliis tenuibus, & minutis, ut in Corruca prima ferè, viridibus, quæ in ramis nonnihil exsiccatis facile defluunt: istius flos reliquis minor est, cauus etiam & colore herbaceo. Nonnunquam extremis ramulis capitula ex multis foliis compacta gignit non multum absimilia his, quæ in vulgari & duriore Thymo aliquando conspiciuntur.

Vulgaris hæc admodum est toti Hispania, Lusitania, & Aquitania; namq; spatiosis illis solitudinibus & incultis locis supra Burdigalam nullum ferè aliud virgultum conspicitur. Nota est etiam Gallia Narbonensi, scopis faciendis maxime idonea. Vere & sub hyemem floret.

2. Huic similis, sed minor omnino, pedalemq; altitudinem raro superans, & plerunque humi procubens, foliis quaternis etiam semper ramulos ambientibus contrariis inter se pediculis, inuenitur in montibus Pannonia, quæ florem herbaceum alteri similem extremis
ramis,

Erica 111.

Erica IIII.

H

ramis, & foliacea illa capitula profert mense Augusto & Septembri.

- V. QUINTA minor est superioribus, cubitalitantum altitudine plerunque, ramis gracilibus fruticosa, quos terni per intervalla ramuli ambiunt, ternis foliis admodum exilibus circa eos disposito quodam ordine & serie nascentibus: flores superioribus paulo majores plurimi & conferti circum ramulos longis pediculis inhaerentes colore purpureo obsoletiore.

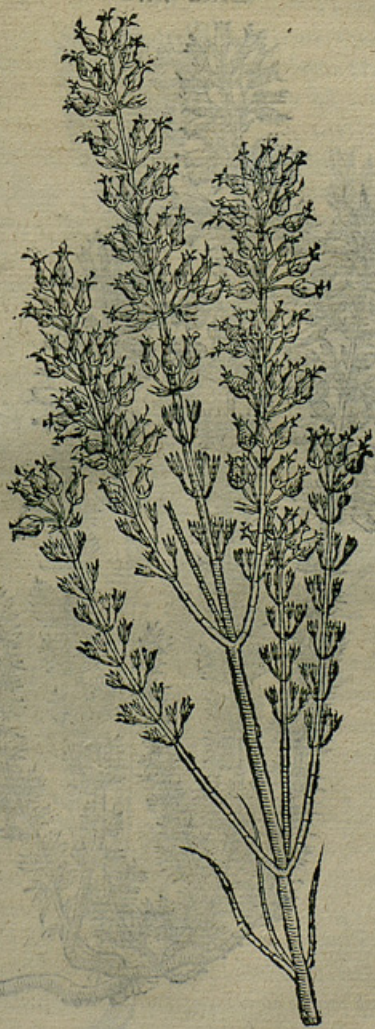
In cultis Lusitania locis supra Vlyssipponē frequens. Florebat istic Decembri.

- VI. SEXTA superiori admodū similis est, paulo tamē humilior, neq; fruticosa, sed omnes ferē virgas seu tennes ramos à radice proferens singulares, cortice cinereo obductos, quos ambiunt ordine terna ramulorum rudimenta, seu germina ex multis foliis confertim nascentibus constantia, nigrioris quam alterius coloris: flores concavi, jam postremò descriptæ floribus forma similes colore saturatoris purpura elegantissimo, è longis pediculis verticillato ambitu per intervalla, & è summis ramis dependent.

Nascentem hanc conspexi cum in Castella veteri, tum in Gallia supra Lutetiam, & in Anglia supra Vindeboram. Floret Septembri.

- VII. SEPTIMA fruticosa est, cubitalibus assurgens ramulis, fragilibus, nigriore quam reliqua cortice: folia superioribus similia, sed nigriora & crassiora, gustu cum adstrictione calidiusculo, trino ordine circa ramulos sunt disposita. Septembri verò & Octobri fructum à reliquis differentem summis ramulis inhaerentem gerit, pulcherrimum, candidum, transparentem, uniones obscuriores tum forma tum colore referentem, succulentum, sapore acido, tria granula dura plerunque continentem;

Erica v.

H 2

Erica VI.

Erica VII.

nentem; qui Nouëbri exsiccatur, & per se decidit. An floreat ignoro: incola negabant, & fructum paulatim intumescere amplioremq; fieri donec maturesceret affirmabant. Est verò hac longè diuersa à Matthioli *Erica baccifera*.

In vna Lusitania hoc genus obseruauit, non procul *Vlyssipone* inter *Rio frio* & *Aldea Galega*, & etiam supra *Vlyssiponem* solo admodum arenoso, copioso suo fructu albo onustam: & initio manna grana isti frutici inherentia existimabam, adeò procul inspicienti imposuerunt.

VIII. OCTAVA cubitali ferè est altitudine, fruticosa etiam, & tenuibus ramulis prædita, qui terni semper circum maiores ex intervallis nascuntur: folia etiam similiter ternata nascuntur, exigua quidem, sed latiora quàm in reliquis supra descriptis, inferiore parte nonnihil candicantia, hirsuta & gustu adstringente: summi ramuli ad foliorum exortus verticillatim exornantur, per intervalla ternis semper floribus equali distantia inter se nascentibus, & in unam partem spectantibus, maioribus quàm in reliquis generibus, concavis, prominulo magis ventre, colore ex rubro purpurascète, nouem numero, duodecim, quindecim, aut pluribus.

Inuenitur plerumq; ysdem cum septima, & aliis arenosis Lusitania locis. Floret Octobri: semen huic quale in reliquis superius descriptis (præterquam septima) exiguum nigricans.

IX. NONA, haud multum ab hac foliorum forma differens, plerisq; Brabantia locis, nonnullis etiam *Castelle veteris*, præsertim circa collem vulgò vocatum *la penna de Francia*, in quo monasterium *D. Virgini sacrum*, crescit, pedatibus solum fruticans ramusculis tenuibus, ex rubro nigricantibus, frequentibus eos cingentibus

Erica VIII.

gentibus foliis, quaterno ordine dispositis, superiore angustioribus, & Thymi vulgaris minoribus, hirsutis tamen & pilosis: summis ramulis dependent plerunque quini aut seni flores simul iuncti, Lily conuallium floribus similes, oblongiores tamen paulo, neq; adeò uti superioris ventriosti, colore ut plurimum ex rubro dilutius purpurascente: interdum etiam albo. Floret vere & autumno.

Ἐρείκη Græcis, Erica & Erice Latinis, Gallis communi vocabulo bruyere, Belgis heyden.

Primum verò genus quod folio Tamaricis est, Hispani quirihuëla, Lusitani queiro appellant.

Alterius generis primam Lusitani atorga vocant: quartam vrs & vrgueira; Hispani breço: septimam Amatus Lusitanus suis in Dioscoridem commentariis Acacalim esse existimat, cuius Dioscorides statim post Ericam meminit: Lusitani vulgò camarinhera, fructum verò camarinhas dicunt: octauam lemerinha.

Acacalis.

FOLIORVM Erica succus oculorum imbecillitatem sanat, si oculis instilletur. Memini, dum Mompelijagerem, clariss. virum D. Gulielmum Rondeletium, Regium tum professorem, magno successu vsum fuisse oleo ex Erica floribus confecto ad tollendos herpes fædos & iam inueteratos totam faciem occupantes.

Lusitani septimæ fructum, qui venalis Septembri & Octobri Vlyssippone inuenitur, febrientibus exhibent, ad sitim qua perpetuò premuntur restinguendam: auidè etiam idem fructus à pueris & mulierculis expetitur.

Si Acacalis est, aquam in qua maduerit eius fructus, ad collyria qua ad excitandam oculorum aciem conueniunt, addi, testis est Dioscorides.

De

De Sedo. CAP. XXXI.

CUM pleraque Sedi genera ab aliis expressa sint, & descripta, de duobus hic solum agam mihi per Hispaniam & Lusitaniam obseruatis.

PRIMUM frutex est potius quam herba, duorum Sedum primum.
 cubitorum nonnunquam altitudine, brachiali vero crassitudine, multos ferens ramos pollicari crassitie, in multas alas sese expandentes digitalis crassitudinis, quarum summitates veluti in orbem desinunt, è multis foliis confertim & inuicem imminentibus constantem vt in Sedo vulgari maiore: carnosæ sunt autem & succi plena ea folia, & lingua modo efformata, per ambitum leuiter veluti serrata, gustu nonnihil adstringente: cortice denso, carnosò, & succulento totus frutex amictus est, superiore membrana nigrescente, & maculis respersa, vt in *Tithymalo characia*, quæ nihil aliud sunt quam foliorum quæ deciderunt vestigia. Interdum summis ramis maioribus exilit pediculus quidam crassus, foliosus, qui veluti thyrsum gerit multorum florum luteorum stellarum modo diuisorum eleganti spectaculo. Iam maturescere incipientibus floribus, & ad seminis (quod exiguum est) efformationem properantibus, gracile scit hic pediculus. Semper autem hæc planta viuet.

Conspectus est primum hic frutex in *Royuëlos Lusitania* oppido dum *Madritio Vlyssipponem* proficiscerer; deinde *Vlyssipponem* & vicinis locis frequentissimum in adium tectis & muris: spontè item nascentem prærupto & scopuloso colle non procul à *Cyntri arce regia*, quinto ab *Vlyssipponem* miliari. Postmodum *Hispani* in fœtilibus. Apud nos etiam, *Lusitania* vsq; à me missum aluerunt aliquot annis rei herbaria studiosi: sed tandem hyemis inclementia omnino, vt existimo,

perit. Floret istic Decēbri & Januario: apud nos verè nunquam florere conspectus est.

LEGITIMVM autem id est Sedum aut Sempernium maius, Dioscoridi ἀείζων τὸ μέγα Gracè dictū. Nam quod hactenus pro Sedo maiore habuerunt, nihil aliud est, quàm Cotyledon altera Dioscoridis. Lusitani enfayon, Hispani yerua puntera uti vulgare.

Sedum minimum frigidum.

ALTERVM Sedi genus in rupibus, veteribusq; muris nascens cum in Hispania, tum Lusitania, & Gallia Narbonensi, simile fere est Sempernium tertio Dioscoridis: sed folia paulò crassiora sunt, candidiora & teneriora, nec ut illa feruentis gustus, sed viribus secundo Sempernium respondentia & frigida: flos item eius candidus, qui in tertio Dioscoridis luteus, semen exiguum subruffum. Floret Iunio, semen Iulio maturescit.

PRIORIS foliis Lusitanice mulieres detergendis dentibus, & capillis repurgandis vtuntur. Veteres eis ad erysipelata, herpes, & phlegmonas vsi sunt, & alia pleraq;. Secundum ad eadem vsurpari posse existimo.

De Frutice

Sedum maius.

De Frutice Coronario.

CAP. XXXII.

Syringa vul-
garis.

ADMODVM elegans est hic frutex, multis ab eadem radice longis virgis preditus, rectis, cortice cinereo tectis, digitali aut ampliore crassitie, (qua tandem etiã in brachy interdum crassitiem adolescunt) nodosis & quodammodo geniculatis, multam medullam in se continentibus: hæc demum in multos ramos sparguntur tenellos, virides, quos ex intervallis bina semper simul folia contrario pediculorum exortu nascentia exornant, laurinis maiora, oblonga, per extremum mucronata, viridia, verùm molliora, in ambitu crenata, sapore primum amariuscule, deinde acri: flores extremis ramulis terni, quini, septeni aut plures, bini semper inter se oppositi, uno qui imparitatem facit, extremam ramulorum cuspidem occupante: constant verò ij ex quatuor foliis mucronatis, albis, multis fibris pallidis mediam floris cavitationem & umbilicum occupantibus, odor illis cum gravitate quadam suavis, qualis malorum aureorum, siue citriorum: floribus succedunt capitula quodam primum viridia, ex multis veluti valvulis compacta, deinde per maturitatem nigricantia, quibus dehiscentibus, semē oblongum & tenue excidit, quod plerunque novellas plantas sequente anno procreat. Floret Junio, semen Augusto maturescit.

Nusquam spontè nascentem hunc fruticem vidi, sed primum in hortis Belgicis conspectus est, nescio unde delatus: postea etiam in Hispaniis vnus aut alter ex Belgio eò deuectus. Nunc autem pauci sunt cum in Belgio, tum in Germania horti, in quibus hic frutex non alatur, ob odoris suavitatem, & elegantiam.

AN veteribus fuerit cognitus hic frutex, necne, nondum

Syringa flore albo.

Frutex coronarius.

nondum statuere possumus: passim verò ab herbæis & Frutex coronarius, quoniam eius flos odoratus in coronas interdum addatur, & Syringa appellatur, à virgarum ni fallor rectitudine, longitudineq;, & fungosa interioris medulle copia.

NVLIVM adhuc in medicina vsum obtinere puto: sed interdum apud nos nobiles matronæ, mutatis sæpè huius fruticis floribus, in umbra chirothecas elegantissimo odore imbuunt.

Syringa flore cæruleo.

EST alius quidam frutex, quem nostrates etiam Syringam appellant, à superiore tamè dissimilis. Nam quamvis ab eadem radice multas virgas edat rectas & nodosas; multò tamen breuiores sunt, & magis amulari videntur fraxini tenellas virgas, quam Syringe superioris imitari. rarioribus hic fruticat ramis: bina ad singulos nodos contrario inter se situ nascuntur folia, latiora quam in precedente, & longiore pediculo pendentia, crassiora, duriora, attriora, & ad populi nigra siue potius hedera foliorum formam accedentia, summis ramis oblongos quasi racemos fert, ex quibus multi flores dependent minores superiore, colore cæruleo obsoleteiore; odorati quidem, minus tamen quam albæ: his succedit fructus longiusculus, duabus veluti membranis valvulis constans, quo bina oblonga & compressa semina continenter colore ex atro rufescente.

Alit uretiam apud nos in hortis, floretq;, cum alia, interdum etiam maturius.

Lilac.

LILAC nomine hunc fruticem exhibere videtur doctiss. Matthiolus, & Glandem vnguentariam existimare: verum huius fructus multum à pistaciis differt.

Bellonius etiam huius meminisse videtur libro 3: cap. 50. Nam postquã Turcos dixit nullis sumptibus parcere;

parcere, atque summam adhibere diligentiam, ut peregrinas arbusculas quæ elegantem florem proferant nanciscantur, addit: Vidimus istic arbusculam foliis hedera, semper virentem, quæ flores cubiti ferè longitudine profert, colore ad violaceum tendente, pediculum enim oblongum ex quo dependent, tam numerosi & conferti ambiunt, ut vulpinam caudam crassitudine æquent; ideoq; à Turcis vernacula lingua Caudam vulpinam appellari.

Cauda vul-
pina.

Verùm nostra Syringa carulea perpetuò non viret, ut ille Vulpinam caudam asserit, sed foliis est deciduis, quemadmodum superior.

De Myrto. CAP. XXXIII.

CATO tria Myrti genera tradit, nigram, albam, & conjugulam. Plinius libro 15. cap. 29. suo tempore aliter distincta fuisse Myrti genera refert, videlicet in sativam atq; siluestrem, & in utroq; genere latifoliam inueniri. Sativarum deinde genera topiarios facere, Tarentinam folio minuto, Romanam patulo, Exoticã densissimo, senis foliorum versibus: eam verò non esse in usu: ramosam vtramq; aliam; Conjugulam se existimare, quæ suo tempore Romana nuncuparetur.

Ego verò cum in Hispaniis, tum aliis locis, multo plura genera observasse memini.

1. VNUM, ramis satis crassis, foliis duplici serie rarius dispositis, magnis, ut interdum ad Lauri tenuifolia aut Arbuti foliorum amplitudinem ferè accedat, colore dilutius paulò virente, odoratis: rarius hoc floret aut fructum fert, quòd eo sepibus texendis, quas tondere solent, plerunq; utantur.

Myrtus Ex-
tica latifolia
domestica.

Nusquam id genus vidi, nisi in monasterio quodam
Hispani,

Hispani, & in latissimis Mauritanorum Granata viridariis secundum piscinas & lacus, omnibus sepibus ex illo Myrti genere constantibus: & ex alio quodam,
 2. *non multum huic dissimili, minoribus tamen foliis, & paulò densioribus, cuius nos hic picturam damus.*

Myrtus Bætica, exotica, latifolia.

SECUNDVM genus altè fruticat, & à radice plurimos densos, crassos, firmosq; ramos promit; folia superiori secunde speciei similia, sed adeo confertim nascentia, ut mutuo ferè sese contingant pediculi: interdum duplici tantùm serie, sæpenumerò triplici, admodum odorata: flos eius candidus, quinq; foliis constans, cerasiorum floribus ferè similis, villis cæcidis plenus, odoratus, cui fructus succedit paulò oblongior quàm in Tarentina, primùm viridis, deinde cùm maturescere incipit, purpurascens, tandem ubi plenã maturitatem adeptus est, niger, vinosus, sapore grato, grana candida reflexa in se continens.

Hoc genus primò cõspexi in Complutensis arcis horto, multis fruticibus serie quadam & ordine dispositis, elegantissimo spectaculo, cùm semper vireat: vidi deinde Corduba in quibusdam hortis.

Myrtus Bætica exotica angustifolia.

TERTII generis unicam arborem vidisse memini in Hieronymitarum monasterio, primo ab vrbe Corduba miliari, eadem foliorum densitate & serie qua secundum genus, verùm folio minore & saturatius virente: fructu etiam maiore & rotundiore, qui vti reliquorum Myrtorum fructus alba grana & inflexa fert, minora tamen quàm superioris.

Myrtus Bætica siluestris.

QUARTVM genus non adeò densè fruticat, neq; admodum assurgit, ramis tenuibus & fragilibus, foliis eiusdem cum tertio magnitudinis, similiter mucronatis, duplici serie rarius circa ramos nascentibus, nigricantibus, odoratis: flos aliis similis: fructus rotundus, oblongis

Myrtus Batica latifolia domestica 2.

Myrtus Batica siluestris.

oblongis pediculis ex foliorum alis prodeuntibus inhaerens, copiosus, primum viridis, deinde candicans, per maturitatem verò niger, vinosus, grati admodum cum adstrictione quadam saporis.

Spontè provenit plerisq; agris & collibus Extremadura (quæ Batica pars est ad Anam flumen sita) & Lusitania, adeò copiosè, vt per aliquot miliaria nulli ferè alij frutices conspiciantur. Octobri interdum florentem, sed maxima ex partè fructu onustam, hanc Myrtum collegi cum Madritio Vlyssipponem proficisceretur locis incultis, & procul à mari, procul à fluminibus dissitis, nunc latioribus, viridioribusq; & amplioribus foliis, nunc planè exsuccis & ferè rigidibus & colore pallescente, pro locorum natura & situ: nam quæ in conuallibus nascebatur, multò semper latior & viridior conspiciebatur.

1. QUINTVM genus satis altè fruticat ramorum tenellorum & rubentium densitate; foliis omnium minimis, angustioribus, & magis mucronatis quam in reliquis generibus, saturatè virentibus, odore fragrantis: flos reliquis similis, tum etiam fructus, qui primum viret, deinde per maturitatem albus est, nunquam nigrescens.

Myrtus domestica fructu albo.

2. Huius generis inuenitur alia species, per omnia tenerior, folio exiliore & angustiore, alioqui alteri similis.

Primum mihi vtraq; hac Myrtus conspecta est in hortulo illustris viri Dn. Ferdinandi Cotinho Lusitani, rerum peregrinarum & exoticarum studiosissimi, & multis longinquis peregrinationibus clari: cuius hortuli sepes ex hoc Myrti genere consita erant. Istic Musam nascentem & aliquot alias peregrinas stirpes vidi. Est verò is hortus in editiore vrbs parte extra

mœnia, apud quem veteres aliquot inscriptiones marmoribus insculptas videre licet.

Conspiciuntur omnia ista Myrti genera (præter primi generis primam speciem) apud clariss. V. Dn. Joannem Boissot, rei herbariæ studiosissimum, qui primus ista ex seminibus aluit, deinde apud plerosq; alios quibus communicavit: rami enim in terram depacti radices agunt, sed quintum genus omnium facillimè comprehendit.

Myrti classis
altera.

NUNC verò apud eundem, & apud illustres viros Joannem de Brancion, & Joannem Dilsum, nobilesq; matronas, Mariam de Brimeu Conradi Scheti, Margaretam de Clermes Præsidis Namurcensis, uxores, aliosq; quamplurimos in Belgio rei herbariæ studiosos, aluntur & aliquot alia Myrti genera ab his que descripsi diuersa. Quorum alia lato sunt admodum folio, nonnulla mediocri, quadam minore.

Myrtus lati-
folia.

1. LATIFOLIA alia viridi & admodum amplo est folio, quod tamen primi generis iam descripti magnitudinem non aequat, rariore ordine, & eo duplici circa ramos disposito.

2. Alia paulò minor est, nunc vegetiore viridiorèq; folio, nunc pallidiorè & tristiorè.

3. Tertia densiore est folio & magis mucronato, eodemq; modo vegetiore & latiore, modò etiã pallidiorè.

Myrtus me-
dia.

QVÆ medio est folio, non multum absimilis est quarto generi à me descripto, sed virgultis minus nigricantibus, & quodammodo palleſcentibus, fructu etiã longiore.

Myrtus Ta-
rentina.

MINORE qua est folio, omnium frequentissima in Septentrionalibus regionibus, confertis admodum foliis, & interdum duobus foliorum versibus, nonnunquam ternis: quemadmodum aliquando in aliis generibus etiam accidit.

Florent plerumque istis autumnis, fructus rarissime ad maturitatem pervenit.

DICITUR autem Græcis hic frutex *μυρσίνη*, Latinis *Myrtus*, Hispanis *arayhan*, Gallis *myrte*.

Primum, secundum, & tertium genus in prima classe descriptum Hispani *arayhan morisco*, hoc est Mauritanicam *myrtum* vocant. Latinis poterit esse Exotica, tametsi ad summum ternis foliorum versibus distinctam viderim *myrtum*, cum Plinius senos versus sue exotice tribuat.

Quartum genus Hispani simpliciter *arayhan* & *myrta* vocant, eam silvestrem iudico, quoniam sponte locis incultis proveniat. Sed *ὄξυμυρσίνη* ab hac plane segreganda est, sui generis inter silvestres propria.

Quintum genus Candida *myrtus* appellari poterit. Et omnes istæ *Myrti*, præter quartam, hortenses.

Latifoliam Belgicam, dici posse existimo Romanam, quam Plinius eandem cum *Conjugula* Catonis esse putat. Hortensis Belgica minutiore folio & densiore, ad Tarentinam meo iudicio referenda est. Nisi quis potius ita censeat, candidam minutissimo omnium folio, Tarentinam vocandam esse. Nam cum Cato tantum nigra, alba, & *conjugula* meminerit; jam verò conjugula Plinio sit Romana, nigra ex fructu satis nota: restat candida, que ad nullum Plinio descriptum genus referri possit, quam ad Tarentinam.

PORRO *Myrti* folia viridia tum sicca, & bacca, tum foris imposita, tum intro sumpta in corpus, restringendi vim habent.

Bellonius lib. 1. observationum cap. 52. refert Illyricos *myrti* foliis sua coria densare, quemadmodum Macedones Rhoë, Ægyptios Siliquis *Acacia*, Asia minoris incolas glandium *Esculi* calycibus, Gallos *Quercus* libro, Phrygios corticibus *Pini* silvestris.

De Cistomare. CAP. XXXIIII.

CISTI duo prima (vt Plinianis vtar verbis) genera Dioscorides facit, marem, & feminam; deinde tertium addit Ledon dictum.

Nos, eius vestigijs insistentes, tria etiam summa genera constituemus: deinde singula in eas species quas obseruauimus, diuidemus, initium à Mare facturi.

Cistus mas.

MAREM Cistum appello, qui flore quidem, vt reliqua Cisti genera siluestrem rosam amulatur, sed colorem rubrum nunc saturatiorem nunc dilutiorem habet: cuius quinque species inter se foliorum forma aut colore differentes obseruauimus.

I. PRIMVS, cuius hinc iconem cum sua hypocistide exhibeo, humana altitudine plerumq; fraticat, ligno satis fragili, & cortice candicante tecto: frequentibus ramis alternatim semper ex aduerso respondentibus: eandem etiam seriem seruantibus folijs, que omnino sunt incana, molliora & longiora in nouellis plantis, in adultis vero contractiora, duriora, & aspera Salvia foliorum modo, mucronata, gustu adstringente: flos ejus Cynorhodi aut siluestris rose magnitudine, quinque folijs constans, colore rubro dilutiore seu incarnato vt vocant, multis staminibus croceis medium florem vt in Rosa simplici occupantibus: flori succedunt capitula quedam pentagona, dura, hirsuta, & incana, mucronata, in quibus est semen exiguum ex rufo nigricans, seminis Hyoscyami aut Papaueris magnitudine.

Hypocistis rubra.

Ad huius radices, que summis cespitibus nituntur, copiose nascitur elegantissima omnium, quas vnquam viderim, Hypocistis, primo vere, cum Cistus iam ad florendum se parat: etenim quando primum ex terra emergit, purpureum siue kermesinum sericum esse diceret: deinde paulatim assurgens, & sese explicans, multum

Cistus mas I.

de pristini coloris elegantia remittit, cum cytinus suos profert qui candicantes sunt, turgidique, & lento succo pleni: qui à peritis pharmacopœis in Hypocistidis succum densatur.

Frequens est hic Cistus, cum in Hispania, præsertim Batica, tum in Lusitania & Gallia Narbonensi.

- II. SECUNDVS eadē altitudine qua superior assurgit, interdum etiam maiore, non minus fruticoso stipite, neque minore ramorum frequentia: minus tamen candicat: folia præterea eodem ordine disposita, molliora, longiora, angustiora, & magis acuminata sunt: flos superiori similis, incarnatus: capitulis & semine etiam parum differt.

Nascitur etiam hic in Hispania, & diutius reliquis maris generibus floret: illius item ramuli teneriores sub autumnum, roculentum quiddam pingue & odorum contrahunt.

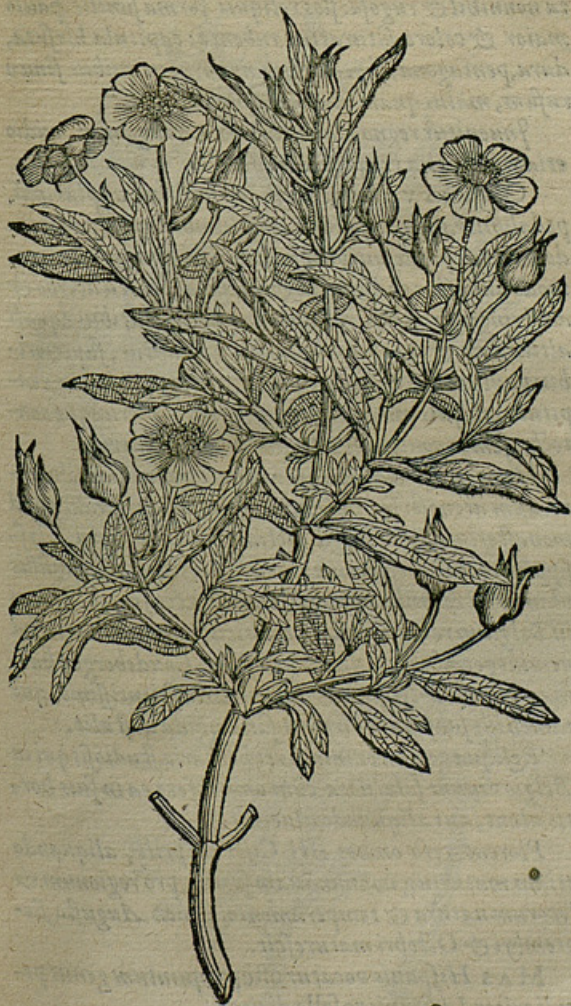
Non dubium est, quin etiam Hypocistis sub hoc crescat, nullam tamen, ut neque sub tribus sequentibus, observavi.

- III. TERTIVS superioribus breuior est, non minus tamen fruticosus, sed tenuioribus ramis: folia eius superiore breuiora, & dilutiore virore prædita, magis rugosa, pingua, & odorata: flos alius similis, dilute rubens, & aliquantulum odoratus, quem notam in reliquis Cisti maris generibus non deprehendi: huius capitula superioribus paulo minora sunt, & suis involucris (que florum calyces sunt) diutius occultantur, semen in capitulis æquale.

Ego hunc in Lusitania solum spontè nascentem observavi, supra Vlyssipponem itinere Conimbricensi, atque etiam in maritimis.

- IIII. QUARTVS humana altitudine plerunque attollitur, ut reliqui fruticosus: ramulis aliquantulum incanis:

Cistus mas II.

canis: folia reliquis maiora & quasi orbiculata, hirsuta nonnihil & rugosa: flos reliquis forma similis, paulò maior & colore saturatius rubente: capitula hirsuta, dura, pentagona, superioribus maiora, in quibus semen rufum, maius quam aliorum continetur.

Inuenitur regno Valentino & Aragonum, audio etiam in Italia frequentem esse.

- V. **QVINTVS** humilis est, & supinus ut plurimū, pedaliibus ramis aut paulò amplioribus, multis ex eadem radice prodeuntibus, folia crispa sunt & quòdammodo sinuosa, candicantia & hirsuta, gustu acerbo & adstringente: flores ramulorum summitatibus equali altitudine & quasi umbellatim nascuntur, superioribus paulò minores, sed eleganti & purpureo colore: capitula reliquis minora, suis involucris plerunque cincta, semen continent reliquis simile, sed atrius.

Hunc in Lusitania tantum nascentem vidi solo admodum arenoso: sed nusquam abundantiùs, quam apud monasterium Peralonga dictum, quinto supra Vlyssipponem miliari, semine maturo onustum, in nonnullis plantis flore mihi etiam Nouembri conspecto. Semen in Belgium reuersus aliquot amicis communicavi: sed nemini germinauit, quam vni Petro Coudebergo pharmacopœo & doctissimo & rei herbaria scientissimo, què tamen illi subsequens hyems satis rigida abstulit.

Reliqua genera omnibus rei herbaria studiosis qui in Belgio viuunt satis nota, cum omnes ferè ea in suis hortis alant, aut aliquando aluerint.

Florent verò omnes isti Cisti Aprili, aliquando etiàm maturius; nonnunquam serius, pro regionum & locorum natura & temperamento: semen Augusto, Septembri & Octobri maturefcit.

MAS Hispanis vocatur estepa: quintum genus peculiariter Lusitanis rosella dicitur.

Cistus mas v.

De Cisto femina.

CAP. XXXV.

Cisti femi-
næ varietas.

CISTVM feminam etiam in suas species distin-
guemus. Nam aut elatior est, & rectis virgis fruticâs
sicuti mas, aut supinus & humi se diffundens ut Erica
vulgaris folio Myrica.

Denique utrumque genus colorem in flore variat:
etenim vel candidus est maxima ex parte, vel luteus
seu ochræ colore.

Cistus femi-
na.

EST igitur Cistus femina frutex ramosus cubitum
interdum altus, nonnunquam humi stratus, gracilibus
ramis, nigricantibus, folio non minore quàm in maris
quarto genere, circinata serè rotunditatis, rudi & aspe-
ro, viridi tamen, sapore, ut maris, adstringente & acer-
bo: flos paulò minor quàm in mare, quinti generis flori
serè similis, albus; nonnunquam, quemadmodum jam
dixi, etiam luteus, fibris luteis, ut in rosa siluestri, me-
dium florem obtinentibus: capitula minora & nigriora
quàm in mare, non acuminata, sed compressa nonnihil
superiore parte, semen paulò nigrius & satis magnum
continentia.

Eius qui albo est flore, cum recti, tum supini magna
est copia in Hispaniis, Lusitania, Gallia Narbonensi,
& Aquitania. Qui vero luteum profert, nonnullis
duntaxat Hispanie locis, & extrema Aquitania Cā-
tabris finitima circa Bayonam vidisse memini.

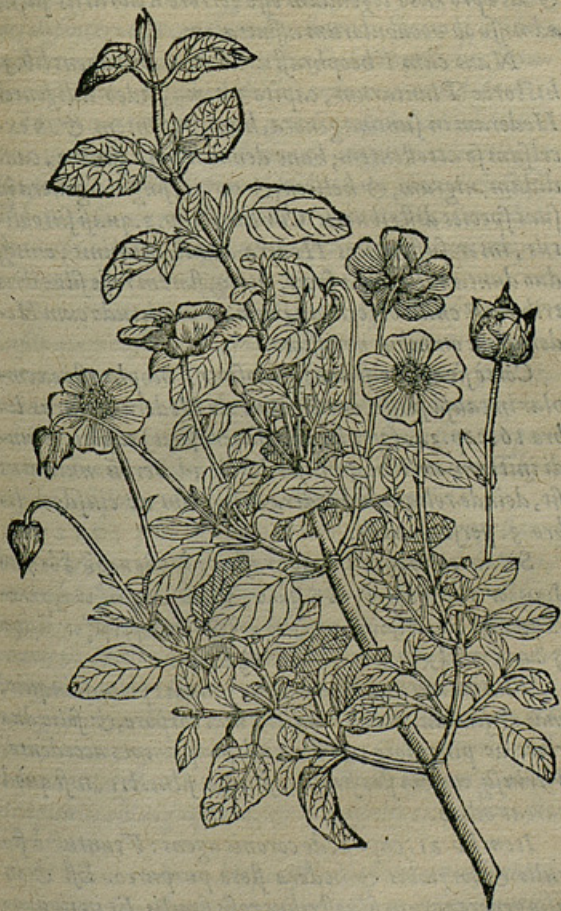
Hispani Cistum feminam vulgò xara-estepa vocant,
nomine ex mare & Ledo composito. Narbonenses mea
tempore mouges vernacula lingua dicebant.

CISTVS autem Græcè dicitur $\chi\iota\varsigma$ & $\chi\iota\varsigma\alpha\pi\omicron\nu$ &
 $\chi\iota\varsigma\alpha\pi\omicron\nu$.

Theophra-
sti locus su-
spectus.

PORRO, quam multis annis habui opinionem, hîc
dissimulare non possum. Ea est: Theophrasti exemplar
lib. 6.

Cistus femina.

lib. 6. cap. 2. initio multis iam seculis mendosum fuisse; & *κίσε* pro *κισσῶ* legendum esse, errore à librariis facile admisso ob vocabulorum affinitatem.

Nam cum Theophrastus de arboribus agens lib. 3. historia Plantarum, capite ultimo, adeò diligenter Hederam in summa genera, hūmi repentem & in excelsum se attollentem; hanc denuò in tria genera, candidam, nigram, & helicen; & tertio, singula genera in suas species distribuerit: Cur lib. 6. cap. 2. quasi sui oblitus, inter suffrutices Hederæ denuò meminit, eiusq; duo duntaxat genera facit, utriq; florem rosæ siluestris tribuens? cuius obsecro quanam est similitudo cum Hederæ flore omnibus notissimo?

Certe sic ego existimo, mēdosum Theophrasti exemplar in causa fuisse, cur Plinius de Hederæ acturus libro 16. cap. 34. (ut plerunq; facere solet) capituli secundum initium ex Theophrasti lib. 6. ad verbū mutuatus sit, deinde reliquam Hederæ historiam ex eiusdem libro 3. persecutus sit.

Plini^oTheophrasti mēdosum exemplar secutus.

Sic autem habet Theophrastus: *κὶ γὰρ κισσῶ δύο γένη διαρῶσι τὸ μὲν ἀρρῆν, τὸ δὲ θῆλυ. τὸ δὲ μὲν μείζον κὶ σκληρότερον κὶ λιπαρότερον ἔχειν κὶ τὸ ἀνθῶ ἐπιπορφυρίζον ἀμφοῖν ὅμοια τοῖς ἀρρίοις, πλὴν ἐλάττω κὶ ἀσμα.*

Plinius autem, Hederæ duo genera: primā, inquit, *mas* & femina. maior traditur *mas* corpore, & folio duriore ac pinguiore, & flore ad purpuram accedente. Vtriusq; autem flos similis est rosæ siluestri, nisi quòd careat odore.

Item lib. 21. cap. 9. de coronis agens: *Vtuntur è ferulis & corymbis & hederæ flore purpureo. Est & in alio genere earum siluestribus rosis similis. Et in iis quoque colos tantum delectat, odor autem abest.*

CÆTERVM Cisti folia & parua germina trita
adeò

ad eò desiccant, atq; adstringunt, vt vlcera glutinare valeant: flores autem efficaciores sunt, sic vt cum vino poti dysenterias, ventris imbecillitates, fluxuq; & humiditates persanent: nomas per se illiti cohibent, vetustis vlceribus, & igni ambustis cum cerato medentur.

HYPOCISTIS verò, quæ Græcis ὑποκίστις dicitur, & à nonnullis ῥόβινδρον ἢ κύνθη cognominatur teste Dioscoride, Plinio etiam Orobatlion, siccatur & spissatur; & rufa magis stomachi rheumatismos emendat: pota tribus obolis, sanguinis excreationes, cum amylo dysenterias pota & infusa.

SED & aliquot alia Cisti genera per Hispanias & Lusitaniam obseruauimus, quæ ad feminam veluti ad primarium genus meo iudicio referenda videntur potius, quàm ad marem, aut Ledon: quandoquidem nullo pingui lentore sint pradita, neq; florem roseum siue purpureum habeant. Nisi fortè quis eam speciem quæ Thymi foliis est, inter Ledi genera recensere malit.

CISTVS folio Halimi prior (sic etenim appellandus videtur propter foliorum similitudinem) cubitales, aut ampliores profert ramos, graciles, satis fruticosos, in quibus folia Portulacæ marinæ similia, sed omnino incana vt Halimi, mucrone obtusiore, subacido & adstringente gustu: summi rami multos proferunt flores quinq; foliis constantes, colore luteo cum suis in medio fibris, minores quàm in superioribus, ei Cisti generi quod nonnulli Helyanthemum vocant similes: semen deinde in capitulis oblongiusculis & triangulis exiguum, & subrufum.

Ad huius radices Hypocistin nascentem obseruauimus luteam omnino, siue ochreæ colore, planta ipsius florem colore referentem, quam pueri & pastores mandunt.

CISTVS folio Halimi alter, procerior est priore, ramis

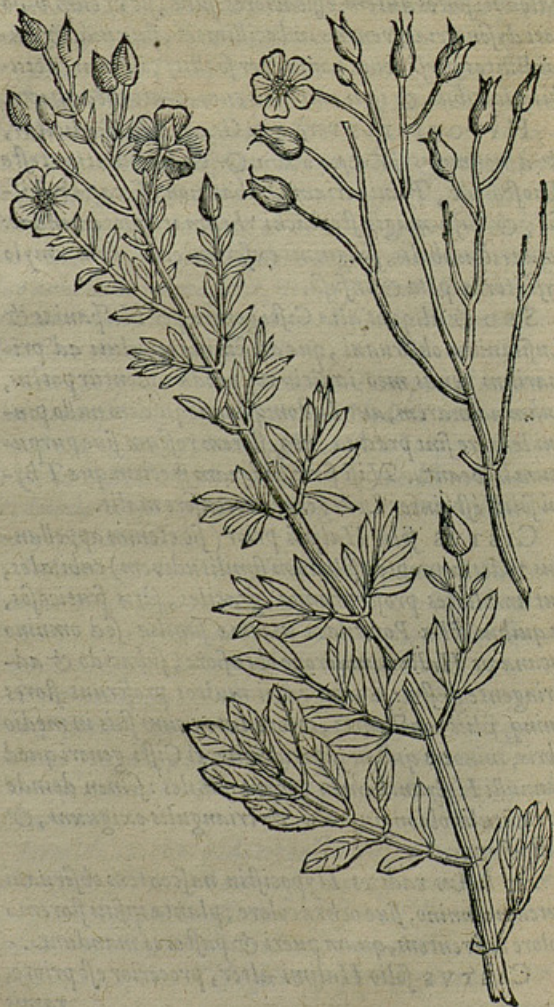
Cisti femine
2. classis.

Cistus folie
Halimi 1.

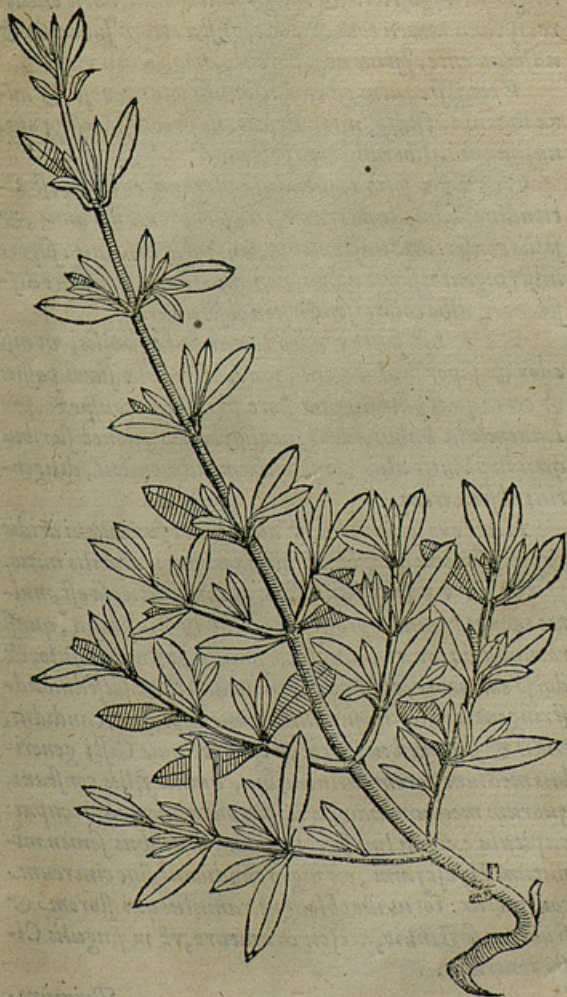
Hypocista
lutea.

Cistus folie
Halimi 11.

Cistus folio Halimi I.

Cistus folio Halimi 11.

K

ramis firmioribus, incanis ut prior: folia superiore paulò longiora, angustiora, & magis mucronata, dorso elatiore, incana tamen tota & sicca, gustu etiam subacido & adstringente. *†*stius neq₃ florem, neq₃ semen vidi.

Uterq₃ frequens est in Lusitania solo arenoso, & aura marina afflato, inter Ericas, nò procul Vlyssippone, nusquam alibi mihi conspèctus.

Cistus folio
Lauendulæ.

CISTVS folio Lauendulae plerumq₃ cubitali est altitudine, admodum ramosus, sed breuibus ramis, & foliis confertim nascentibus, angustis, incanis, sapore adstringente: flores parui, non multum à superiore differentes, albo colore: semen non obseruari.

EST hic frutex adèò Lauendulae similis, ut nisi odor & sapor prohiberent, pro Lauendula sumi possit: & certè quas plantas sine flore primùm conspexi, pro Lauendula habui, ideoq₃ negligebam, donec floribus quos in plantis aliis conspiciebam admonitus, diligentius obseruarem.

Hunc ego solummodo Valentino regno inueni aridis & petrosis locis quarto à Valètia miliari, Aprilis initio.

Cistus folio
Sampsuci.

CISTVS folio Sampsuci, planta fruticosa est, multos tenues ramulos proferens: folia in his parua, quasi rotunda, incana, Sampsuco similia, minora paulo, & dorso eminente, cum quadam aciditate & fâlsedine adstringentia: flos in summis ramis copiosus, candidus, villis & staminibus luteis, ut in reliquis Cisti generibus medium florem obtinentibus, quinque foliis constans, quorum medium macula ex purpura nigricâs occupat: capitula exigua lini ferè, trigona, in quibus semen minutum Hyoscyami, ex nigro candicans siue cinereum continetur: totus ille oblongus ramulus qui florem & fructum sustinuit, arescit eo maturo, ut in singulis Cisti generibus.

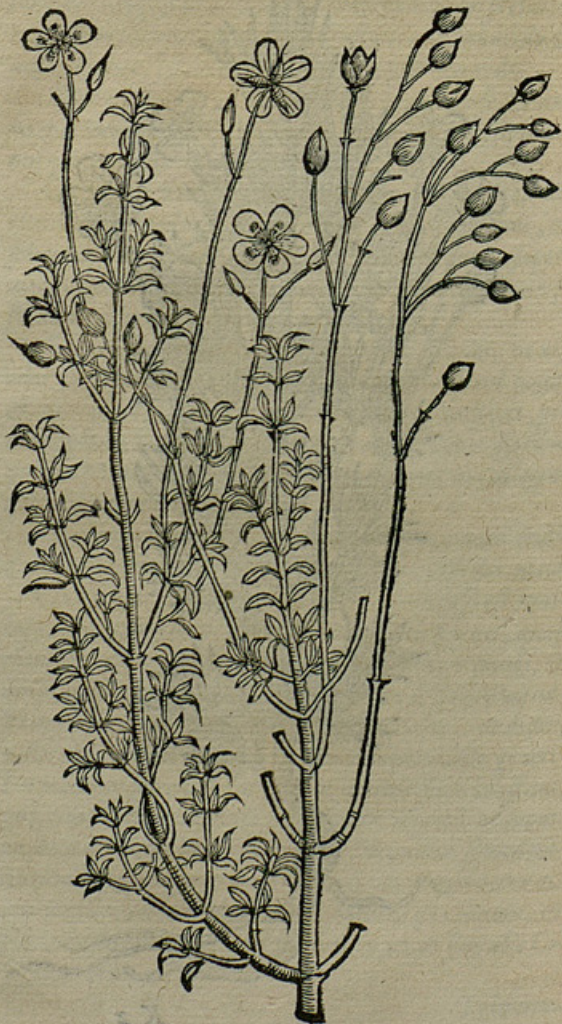
Primum

Cistus folio Lauendula.

K 2

Cistus folio Sampfuci.

Primum hunc inueni in Castella veteri, supra S. Martin del Castañal: deinde copiosum in Castella noua, circa Caraiçejo, & toto Batico agro inter Tagum & Anam flumina.

Hispani Quiruëla aut quiriüela appellant, communi ferè cum Erica minoris vocabulo, quoniam fortè inter Ericas recenseant.

CISTVS folio Thymi, pedali fruticat altitudine, ramulis ex purpura nigricantibus, duris, lignosis, quæ magna ex parte sine foliis conspiciuntur, præterquam circa summitates, in quibus confertim nascuntur exilia admodum, viridia, Thymi emula, gustu adstringente: florem summis ramis superiori similem, minorem, neq; maculis insignitum fert: semen non obseruani.

Cistus folio Thymi.

Hic mihi solum conspectus est extrema Batice parte, qua Castellam & Lusitaniam spectat: potest tamen & aliis locis nasci.

SUPERIORIBVS haud dubiè coniungende sunt etiam quas hic subiyciam, cum & forma & sapor respondeant.

Cisti femina 3. classis.

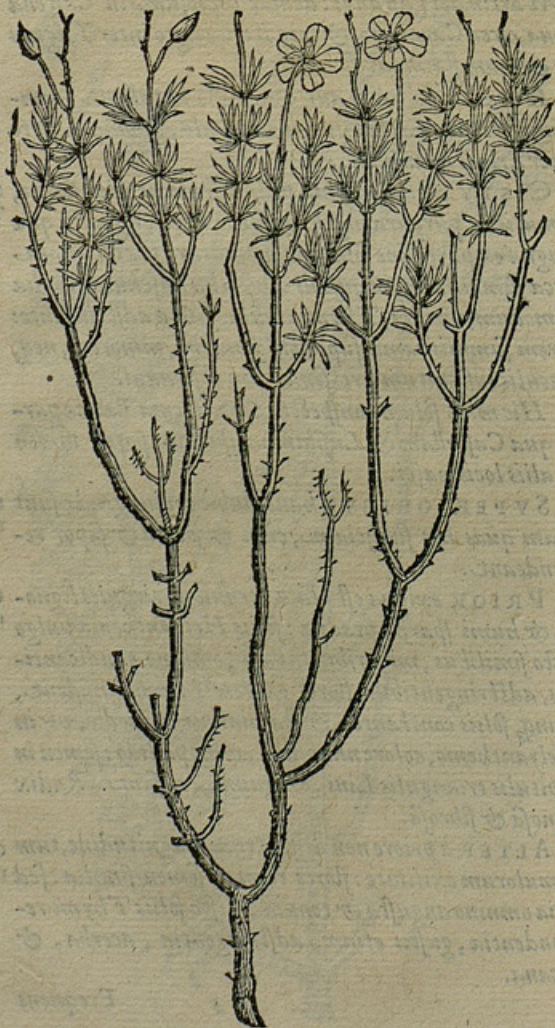
PRIOR exigua est plãta, tenuibus virgulis lignosis, & humi sparsis prædita: foliis Helyanthemo vulgo dicto similibus, minoribus tamen, omnino candicantibus, adstringentibus: flores extremis ramis insident, quinq; foliis constantes, & staminibus in medio, vt in Helyanthemo, colore nunc albo, nunc pallido: semen in capitulis triangulis Lini, exiguum, rufum. Radix lignosa & fibrosa.

Cistus humilis 1.

ALTER à priore non differt tum magnitudine, tum ramulorum exilitate: flores item & semen similia: sed folia omnino angusta & tenuia, Cisto foliis Thymi respondentia, gustu etiam adstringentia, acerba, & incana.

Cistus humilis 11.

Cistus folio Thymi.

Cistus humilis 1.

Cistus humilis II.

Frequens est vtraque plantula agro Salmanticensi, ubi perdiguera ab incolis appellatur, quod perdices iuxta eam frequenter sese volutant, & puluerent.

AD primum genus referenda est ea planta, quam nonnulli Helyanthemon Plinij esse volunt, alij Panacen Cheronium, foliis hyssopi vulgaris ferè, hirsutis tamèn & adstringentibus, quam Germani, quod locis incultis inter Ericas nascatur, & foliis hyssopum amuletur, Herden pssop appellant, cuius flos aut albus est, aut pallidus, aut aureus; ideo vulgo herbariorum Germanicorum Consolida aurea nuncupata.

Helyanthemon.
Panax Chironium.

Consolida aurea.
Cistus annuus 1.

EST & alia quadam plantula his congener, in vineorum Salmantensium marginibus, & Granatensi regno mihi obseruata, longioribus & rarioribus virgulis, rectis, foliis amplioribus Helyanthemo, & virentioribus, gustu adstringente: cuius flos superiori forma similis, pallidus, aut albicans: semen minutum rubescens in capitulis trigonis duplo quam Helyanthemi maioribus.

Castellani turmera vocant, Granatenses yerua del quadrillo.

ALIA item inuenitur in silua Madritiana, secundo ab vrbe Lutetia miliari, ad Cisti genus referenda, pedali altitudine, exilibus cauliculis, rectis, tenellis, non admodum ramosis; foliis oblongis, angustis, hirsutis, virescentibus, quæ cum ramulis per Canicula estus humore quodam pingui & lento sunt obsita, flos pusillus, quinq; foliis constans, vt Helyanthemi, pallido colore, & macula punicante insignitis: capitula tenella admodum, triquetra, semen pusillum & cinereum continentia.

Cistus annuus 1.

Annua vtraq; est hæc postremò descripta: aut altero à satù anno floret, deinde perit.

Cistus annuus 1.

Florent verò omnes isti Cisti eodem quo mas tempore, & semen etiam ad maturitatem perducunt.

SUNT autem omnes perpetuo folio: sed eorum flos admodum caducus, statimq; senescens: radices dura, lignosa, diuisa, in diuersa tendentes.

De Cisto Ledo. CAP. XXXVI.

SUPEREST vt tertium Cisti genus in suas etiam species distribuamus, que non minus quoq; sunt varia, initium abs omnium vulgatissimo & pinguisimo per Hispanias nascente facientes.

I. PRIMVM igitur Ledo fruticat ad hominis altitudinem, quam etiam interdum superat, ramis frequentibus, lignosis, duris, nigris: folia, vt rami, ex aduerso sita, oblonga, transuersum digitum quandoq; lata, nonnunquam etiam latiora, supernè nigra, infernè candidantia, que cum tenellis ramulis pingui quodam, odorato, calidoq; & transparète liquore adeo copioso aspersa sunt, vt procul etiam conspici possit, & octaua miliaris parte odor naribus percipi: flore est inter reliqua Cisti genera & pulcerrimo & amplissimo, magna Rose amplitudine, simplici quinq; foliorum textura, omnino interdum candido: sed cuius maxima ex parte folia singula circa vnguem purpurea nigricante macula rhomboide nunc maiore & latiore, nunc minore & angustiore insignita sunt: floris umbilicus multis croceis fibris plenus, vt reliquorum Cisti generum: capitula in longis pediculis, foliisq; suis denudatis, omnium maxima, rotunda ferè & plana non mucronata, & sepenumero decagona, dura, intus flavescentia, quibus dehiscentibus semen decidit copiosum, subrusum, omnium minutissimum.

Cistus Ledon.

Cistus Ledon 1.

Tota

Cistus Ledon 1.

Tota planta exsiccata nonnihil candicat, sed lentorem & odorem suauem retinet ad multos etiam annos.

Crescit hoc genus multis Hispania & Lusitania locis frequentissime, ita ut pistoribus ad calcificiendas fornaces, & tenuioris fortune hominibus struendo igni seruiat. Nusquam tamē magis copiosè, quàm in collibus, eorumq; declinibus inter Tagum & Anam flumina, & toto ferè monte Sierra morena nuncupato, ut mihi aliquando contigerit ad viginti ferè miliaria per huiusmodi frutices iter facere.

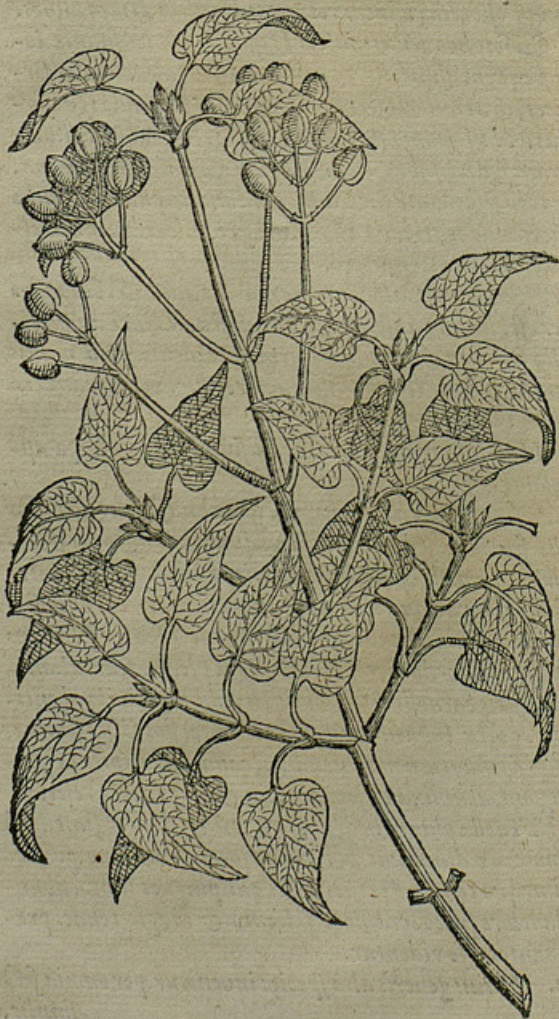
2. Superata Calpe, littore marino, quā Malacani iter est, latiore nascitur folio, quasi ad Lauri angustifolia formam & amplitudinem accedente; non minus tamen pingui lentog; illo humore abundat, quàm id quod angustiore est folio.

Hispani vtrumque xara, Lusitani prius estepa appellant.

1. ALTERVM genus, ubi spontè nascitur, non tam Ledon 11. altè fruticat, sed bicubitalibus duntaxat assurgit stolonibus, ramosis; fragilibus ramis: foliis omnium inter Cisti genera, quæ obseruari, maximis, virentibus superne, nonnihil candicantibus inferne, Hedera foliorum formam interdum, & Populi nigra plerunq; emulanti- bus, satis carnosis & rudibus, hyeme nonnihil rubentibus, gustu subacido & adstringente: flos Cisti femina, cum forma, tum magnitudine, candidus: capitula pentagona, acuminata, semine exili & nigricante referta.

Tenelle plantæ neq; pingues, neq; odoratae sunt, sed annotina duntaxat, & vetustiores, autumnoprefer- tim, quo tempore omnes Cisti qui pingues sunt, abundantiore succo, crassiore saltem & magis tenaci prægnantes esse videntur.

2. Huius generis alia species inuenitur, per omnia ferè similis.

similis, sed humilior, neq₃ cubitum excedens; cuius folia etiam minora sunt: alioqui neq₃ facie, neq₃ flore, neque semine, neq₃ sapore dissimilis.

Utrunq₃ nascitur in Mariano monte (vulgo Sierra morena) qui superandus est iis qui Ulyssipone Hispaniam faciunt iter. Inuenitur etiam collibus quibusdam Granatæ vicinis.

Primam speciem incolæ xara-xarguna, & xaron vocant: Granatenses xara-estepa, eodem quo Castellani nomine Cistum feminam appellant. Altera species incolis xaguarça dicitur.

TERTIVM in Hispaniis vidisse non memini, sed Ledon 112.
semine ex Italia misso Ledi Cyprij nomine, nobis & plerisque aliis rei herbarie in Belgio studiosis natum est, cubitali, interdum ampliore altitudine, fruticosum, ramis nigricantibus, foliis carnosiss, nigricantibus præ virore, mediæ inter primi & secundi generis folia magnitudinis, brevioribus tamen quàm utriusq₃, & rhomboide quodammodo figura, qua cum novellis ramis lentio & roscido humore obsita sunt, non adeo tamen copioso & denso, neq₃ etiam adeo odorato, ut in primo genere: flos albus, secundo generi similis, semen etiam exile, nigricans in capitulis rotundis.

QUARTVM genus multis ramis fruticat, cubito Ledon 111
longioribus lentis & flexibilibus, hirsutis, albicatibus: folia reliquis Ledi generibus molliora, ad Cisti feminæ folia accedentia, verum angustiora, hirsuta, nigriora, & pinguedine lenta conspersa non modo verno tempore, sed etiam per totam æstatem: flos candidus est, Cisti feminæ flore non minor, nec absimilis: capitula exigua membraneis quibusdam & laxis involucris tecta, semen continent omnium maximum, nigrum.

Nusquam hoc genus quàm in Castella veteri observari,

Ledon IIII.

seruani, vicinis pago S. Martini del Castañal locis, vbi ab incolis ardiueja nuncupatur, adeò frequens, vt vulgare sit istic prouerbium,

Quien al monte va, y mas no puede,
Alomenos ardiueja coge. hoc est, Quicumq; montem accedit, potius quam inanis redeat, Ardiueja colligat.

Apud nos satum feliciter prouenit.

QVINTVM eodem quo proximè descriptum as- Ledon v.
surgit modo, verum ramis duris, lignosis, nigricantibus: foliis longis olea, angustioribus, nigricantibus, pingui-
bus, & cum nouellis ramulis lento humore conspersis: flos albus omnium ferè minimus: capitula oblongiuscu-
la, angulosa, in quibus semen ex rufo nigricans, exiguum.

Ad huius radices genus illud Limodori siue Oro-
banches quod Hypocistida appellat inueni, multis vel- Hypocistis
varia.
uti squammis, vt alia, compactum, colore pallecente,
lineis tamen quibusdam purpurascens, & nonnihil
virescentibus distincto, cytinos suos, vt quæ sub aliis
Cisti generibus nascitur, summa sui parte proferens,
succoq; lento & glutinoso tota prægnans.

Nihil isto Ledi genere vulgatius toto regno Valē-
tino, & Gallia Narbonensi, vbi aliud Ledum non ob-
seruani, sed in plerisq; aliis Hispanie & Lusitania locis
etiam inuenitur.

SEXTVM ferè simile est quinto, breuius paulò, mi- Ledon vi.
noribus angustioribusq; foliis, lēto etiam humore asper-
sis, quemadmodum illius folia: flos maior, quinq; foliis
constans, candidus, semen etiam simile.

SEPTIMVM cubitale est, multis & frequentibus Ledon vii.
ramis fruticans, colore cinereo, & frequentissimis foliis
eos septentibus Rorismarini coronaria, sed omnino ca-
nescentibus, & hispidis: non tamen minus pinguibus
& glutinosis cum suis tenellis ramulis, quam quintum

L genus:

Ledon v.

Ledon VII.

genus: flos summis ramis copiosus, candidus, superiori similis, semen etiam non dissimile.

Valentino regno hæc duo postrema mihi solum obseruata sunt circa Xatina, & ab incolis xaguarço dicuntur.

Ledó VIII. OCTAVVM eadem qua superius magnitudini crescit, ramis tamen magis expansis, & foliis tenuioribus, supina parte ex atro virentibus, inferna verò candidantibus, Rorismarini coronaria ferè amulis, sed gustu adstringentibus, tametsi lento quodam humore & pingui sint cum tenellis ramis obsita: flores numerosi secundum ramorum longitudinem, quinq; foliis constantes, exigui, lutei: semen in exiguis capitellis excinereo nigricans.

Inuenitur hoc frequens incultis illis locis citra Tagum, supra Vlyssipponem, cum Cisto foliis Halimi, & nonnullis Batice locis vbi ab incolis Romero, hoc est Rosmarinus appellatur.

Ledon IX. NONVM minus est superiore, folia paulò maiora, neq; subtus incana vti in Octauo, rariora item & magis glutinosa: ramuli quibus flos inhaesit tenues & exsucco planeq; retorridi, in quibus capitula aliquot inania deprehendi, & omnino hiantia iam excusso semine.

Ledon X. DECIMVM pedali duntaxat est altitudine, ramulis exilibus, lignosis, & satis fragilibus, nigricantibus, pinguibus, & lentore quodam madentibus: folia longè minora quàm in nono, non multum à Thymi foliis dissidentia: flores, vt neq; in alio, non obseruauimus, sed in oblongis ramulis quasi umbellatim prodeuntia capitula, exigua, & superiore parte aperta, iam inania & cum suis ramulis arida.

Nascuntur verò hæc duo postrema in extrema Batice parte qua Castellam spectat, ab incolis xaguarço nuncupata;

Ledon VIII.

L 3

Ledon ix.

Ledon x.

L 4

nuncupata; tamet si posterius nonnulli etiam turmeruela, quod sub ea forte tubera (qua Hispanis turmas appellantur) nascantur; vel potius, ut existimo, Hypocistis qua illis tuberis fortasse loco observata est.

Non minus perpetuo sunt folio ista Cisti genera, quam mas & femina.

PORRO ἀνδρῶν Gracis hic frutex dicitur, Latinis Ledon, Plinio etiam Lada.

Pingue verò illud quod ex eo colligitur ῥαδανωρ, Latinis etiam Ladanum, officinis Laudanum.

EIVS colligendi rationem Dioscorides & Plinius descripsere. Quam verò inter recentiores Bellonius libro 1. obseru. cap. 7. in Creta obseruasse ait, adscribere hic libet: cum ab alio nemine sit adhuc prodita.

Ladani colligendi ratio

Graci colligendo Ladano instrumentum peculiare parant, vernaculo sermone Ergastiri dictum. Est verò id instrumentum rastro sine dentibus simile; huic affixe sunt aliquot ligulae ex corio rudi neque densato aut preparato confectae. Eas leniter adfricant fruticibus ladaniferis, ut illis adhereat liquidus ille humor circa folia & ramulos concretus, qui deinde à ligulis per summos caniculae ardores cultris est abradendus. Itaque Ladanum colligendi summus, imò intolerabilis est labor, cum necesse sit totos dies summo caniculae aestu in montibus herere. neque verò facile quisquam alius ad id colligendum operam sumit, praeter Calohieros, hoc est monachos Gracos. Nusquam verò maiore copia tota insula cogitur, quam ad radices montis Ἰδα, pago Cigualignus nuncupato, & apud Milopotamon. Haec Bellonius.

Si quis tamen in Hispaniis huic colligendo operam nauare vellet, multo minore, ut mihi videtur, negotio magnam eius copiam colligere posset (cum integra aliquando siluae inueniantur omnium pinguiissimi illius

Ledi

Ledi quod primo loco descripsi) atq; etiam longè purif-
simi & resinosi odoratiq;.

CÆTERVM Ladanum primo excessu calidum
est, ad hæc substantia tenui, proinde emolliens, & mo-
deratè digerens, atq; etiam concoquens: itaq; mirandū
non est, si peculiariter ad vteri vitia conveniat: simili-
ter ad strictionis paululum habet, quocirca etiam de-
fluentes capillos retinet: nam quidquid pravi humoris
ad radices eorum resedit, id omne absumit, tum meatus
quibus infixi sunt, contrahit.

De Chamelæa. CAP. XXXVII.

CHAMELÆA surculosus frutex est, ramis pal-
maribus, interdum minoribus, præsertim calidis regio-
nibus: folia perpetuò virentia, Oleæ similia, minora ta-
men nec incana, sed viridiora, gustu amaro & linguam
vellicante postmodum: flores exigui, palliduli aut lutei,
tribus foliis constantes, qui ex foliorum alis prodeunt:
deinde fructus tricoccus, ut in Tithymali generibus,
pellicula primū viridi, deinde per maturitatem ru-
bra, amara, & linguam mordente circumdatus, durus,
& ubi exsiccatus fuerit, niger. Floret Aprili, fructus
Augusto maturescit.

Nascitur regno Valëtino, totaq; Catalonia & Ara-
gonum regno: verū multo breuior & candidior quàm
in Gallia Narbonensi. Certè agro Mompeliano circa
Miravaux, & collem illum vicinum frequens, viq;
ad Frontignanā urbem monti Setio vicina, ubi multo
vegetior viridiorq; est quàm in Hispaniis. Nunc etiam
à rei herbariæ studiosis in Belgio alitur.

Χαμέλαια. Græcis quasi humilis Olea dicitur: Lati-
nis Græcum nomen retinet Chamelæa. Quidam

Chamelæa.

Hispani oliuilla vocant, Provincia Narbonensis Garoupe.

EST aliud *Chamelææ* genus ex Italia delatum plañe ab hac differens, recto stolone fruticans, ramis admodum flexibilibus & cortice tenaci obductis, qui difficile disrumpi potest: folia admodum conferta, carnosã, Daphnoidis formam imitantia, sed multò minora, & incana lanugine, infernè præsertim, pubescentia: flores simul congesti quatuor foliolis constantes, ex lanuginosis, colorisq; argentei calyculis prodeuntes, colore purpureæ dilutissimæ: fructus non tricoccus vt superior, sed unicus, oblongiusculus, tenui membrana miniata obductus, succulenta carne, nucleum in se continens feruidum.

Eam solummodo apud nos in hortis vidi, bis interdum florentem.

PORRO Dioscorides pituitam & bilem detrabere, in catapotiiis sumptam, ita vt dua Absinthij partes ad vnã *Chamelææ* misceantur, & hydromelite excepta in catapotia cogantur, auctor est: non tamen liquefieri in ventre, sed quotquot assumpta sunt regeri. Huius item foliis cum melle tritis sordida vlcera & crustosa repurgari.

De *Thymelææ*. CAP. XXXVIII.

THYMELÆA frutex est pollicari interdum crassitudine, cubitalis aut amplior, qui in multas virgas sese diuidit cubitales, pulchras, tenues, rectas: quas obsepiunt perpetuò virentia folia Lini, maiora & latiora, mucronata, non cuspidè obtusa vt *Chamelææ*, neq; ita fragilia, sed lentiora, & gummosum quiddam præbentia si dentibus atterantur: flores fert in extremis virgis candidos, Olea ferè similes, quatuor foliolis constantes, copiosos,

Thymelæa.

copiosos, racematim fermè propendentes : deinde fructus baccarum myrti interdum magnitudine, oblongiorem paulò, per initia virentem, postmodum ubi maturuit rubrum, corallij modo, carne succi plena & aquosa vt in Cerasijs, sub qua latet unicum semen, nigra fragilique pellicula, albam & feruido gustu medullam obuoluens. radix lignosa & dura, in tenellis verò plantis raphani modo efformata, & crasso cortice tecta, lentòq; & admodum tenaci quemadmodum tota planta.

Floret Julio, & per totum interdum autumnum, & subinde semen profert.

Nascitur locis asperis, per totam ferè Hispaniam, & plerisq; Gallia Narbonensis.

GRÆCI θυμελάϊον vocant, nonnulli etiam χαμελάϊον teste Dioscoride, & πῦρος ἄχυν, & κέβρον & κρέωρον (tametsi eodem teste folia peculiariter κρέωρον appellantur) Syri ἀπόλιον, Eubœenses αἰτάλιον, Hispani totulso; cuius baccis mense Octobri & Nouembri plerumque auiculis insidiantur.

Eius fructus κρείδος κόκκον & dicitur, Granum cni-dium Latinis.

FOLIA, inquit Dioscorides, per messes colligi debent, & siccata in umbra recondi: & si dare libebit, antea tundi, & nerui eximi. Purgat autem & aquosa ducit eorum acetabuli mensura vino diluto inpersa: moderatiùs autem lente cocta, & oleribus contritis admista.

Seminis medulla per inferna bilè, pituitam; aquasq; detrahit, si viginti granorum pars interna bibatur; verùm fauces adurit: itaq; cum farina aut polëta, aut in vna acino dari debet, aut melle cocto obducta deuorari.

De Sanamunda. CAP. XXXIX.

SVPERIORIBVS merito coniungi posse existimo duo suffruticum genera quæ Sanamunda nomine donata per Hispanias deprehendi, & tertium illis simile.

Sanamunda
1.

PRIMUM multis cubitalibus ramis ab eadem radice fruticat obsequiosis, flexibilibus, cortice exteriori nigrescente obductis, alium interiorem lentum & in tenuia fila se dissoluentem complectente: folia Chamelææ amula, multo tamen minora, breuiora carnosag³, Thymalo paratio aut Myrto proximè accedentia, sed hirsuta aliquantulum, circa ramulos confertim & serie quadam vt in Myrto distributa, gummosa si mordeantur, & gustu amaro, deinde admodum acri & adurente: flores inter folia Oleæ similes, oblongi, in quatuor foliola per extremum diuisi, colore luteo: fructu (quæ admodum ex relatu accepi) Thymelææ ferè, sed nigricante colore, radix crassa, lignosa.

Frequens est regnis Granatensi & Valentino, vere florens, hoc est Martio & Aprili.

ISTIC ab herbariis Sanamunda vocatur, à rusticis verò mierda-cruz, propter purgandi facultatem, cuius causa rusticis eius regionis adprime in vsu est.

Sanamunda
11.

ALTERVM ad cubiti altitudinem etiam fruticat, ramis lentis & flexibilibus, cortice densò & carnosò intectis, qui (sublata exteriori cute) per vniuersam plantam, & presertim circa radicem, Lini aut Canabis modo in fila diduci potest: superiores ramusculi densorum confertorumq³ & lanuginosorum & veluti tomento quodam obsitorum foliolorum comâ pariunt, superiore minorum, & mucronatorum, gustu aliquantulum falso, sed tamen acri deinde & calido: hæc coma flavescentium flosculorum Oleæ similium numerosa sobole exornatur:

Sanamunda I.

Sanamunda II.

natur: radix crassa & lignosa superiori similis.

Istius fructum non obseruavi quoque, quandoquidē Februario florentem inueni petroso solo maritimis Bætica, inter Calpen & Estepona, & montibus Granatæ proximis.

GRANATENSIBVS Mauritanis Sanamunda vocatur, apud quos purgādorū corporum gratia magno est in usu. Diachmæ etenim pondere cum decocto cicerum sumpta, mirificè purgat per inferiora.

Circa Calpen, ubi vulgò Burchalaga appellatur, nullo in usu præter quàm excalfaciendis fornacibus.

TERTIVM reliqua duo magnitudine excedit, Sanamunda
111. virgis candidioribus & multò lentioribus, corticèque supra modum tenaci & obsequioso: extremi ramuli, qui copiosi sunt & omnino serè tomentosi, veluti comam efficiunt procumbentem, & foliis obsiti sunt frequentibus, carnosiss, paruis, Semperuivo minori Dioscoridis, quod nonnulli Illecebram vocant, admodum similibus, vrentis etiam facultatis: flores superioribus similes, nonnunquam herbacei, interdum pallentes. Sed neque istius fructum obseruavi: floret autem quo superiores tempore.

Inuenitur hoc à freto Herculeo, toto illo tractu maritimo, ad Pyrenæos usque.

QVO nomine hoc postremum genus vulgò appellatur, ignoro. Similem autem fruticem siccum ad nos aliquando miserunt clariss. vir Alonsus Pantius medicus & professor Ferrariensis pie memorie, & amplissimus Jacobus Antonius Cortusus Patavinus patricius, hic quidem Erica Alexandrine nomine, ille verò Cneori.

Verùm an Cneori an alio nomine veteribus descripta sint hæ planta, aliis iudicandum relinquo. Certum

M

tamen

Sanamunda III.

tamen est *Thymelæa* congeneres esse, & *isdem* facultatibus pollere.

De Hippoglosso Valentino.

CAP. XL.

SVEFRVTEX hic est potius quam herba, cubitali aut ampliore altitudine; multis ramis lignosis, duris, nigricantibus, neq; lentis aut fractu contumacibus præditus, circa quos, interdum ex tuberculis multa conferuntur & simul iuncta folia nascuntur, in tenerioribus vero ramis, qui rubescunt, rariora, Myrti ferè, oblongiuscula, ex ceruleo nigricantia, carnosa, nigricante pediculo, cuspide acuminata, extreme amaritudinis: flores summis ramulis singulares inherent squammatim compacti, interioris orbis florû Scabiosa aut *Morsus diaboli* magnitudine, in medio villosi & lanuginosi, ex ceruleo candicantes, per ambitum vero omnino cerulei: fructum siue semen ignoro: radix dura & lignosa.

Hippoglosson Valentinum.

Florentem inveni mense Februario & Martio in Batica solitudinibus circa *Antequera*, & regno *Murciano* inter *Velez el rubio* & *Lorca*, totòque regno *Valentino*.

BÆTICI coronilla de frayles, & siempre enxuta, quòd semper arida & exsucca videatur, appellant: *Murciani* verò & *Valentini* vulgari voce segullada.

Nonnulli *Valentini* professores Hippoglossum esse censebant, cum tamen nihil cum Hippoglossò *Dioscoridi* descripto commune habeat, nisi quis fortè ob foliorum cum *Rufci* foliis affinitatem sic iudicandum putet, quæ tamen in hoc frutice circa pediculum sunt oblongiora & angustiora: præterea facultates etiam dissimiles.

Sunt qui *Alypi* nomine donare malint: sed cum planè arida sit & exsucca, non video qua ratione

Alypû quondam.

Hippoglossum Valentinum.

suam sententiam stabilire possint.

CÆTERVM circumfranei Batica medici eius decoctum propinare dicuntur iis qui scabie Gallica laborant, non sine magno (ut aiunt) successu.

De Casia quorundam.

CAP. XLI.

CVBITALIS est hæc plāta, fruticosa, tenues virgas ferens, virescentes, lentas, interdum etiam nigricantes, præsertim dum nouella sunt; & in his folia Lini rarius per ramos sparsa, gustu amaro: flores aliquot ex luteo virescentes, muscosi, corni amuli, adstringentes, in eodem pediculo congesti: fructus deinde Myrti, primo viridis, ubi maturuit ruber Corallij aut Asparagi fructui maturo similis, subdulcis lentusq̄, postmodum nonnihil acrimoniae exerens, osseo intus nucleo, qui medullam habet candidam, dulcem. Radice nititur dura & lignosa. Floret astate, fructus Octobri maturescit.

Osiris fortè
Plinij.

Variis Hispaniæ locis crescit secundum vias; frequentissimè autem Granatensi & Valentino regno. Mompeliano etiam agro obseruasse memini ad ingressum pagi Peraul, ad stagnum Volcarum sitū, deinde siluula ad Egremont cœnobium.

MEO tempore istic à studiosis pro Osiride habebatur: successores Casiam appellare maluerunt, quod nomen etiam nonnullis Hispaniæ locis obtinet. Doctissimus Plaça Polygonum Plinij existimabat: quod si fuerit, ad quartum Polygoni Pliniani genus referendum esset. Nos tamen aliam plantam proponemus, quæ cum eius descriptione magis quadrare videtur. Hispanorū vulgus Badajoz & vicina incolens loca, guardalobo lingua vernacula nuncupat.

Casia.

Polygonum

Si quis cū Osiride Plinio descripta conferet, aliquot

Casia quorundam.

notas conuenire deprehendet. Nihil tamē statuerē volo. Certē *κλέωρον* Theophrasti, quod *Casiam*, ab Hygino ^{xvii. c. 97.} vocari Plinius tradit, cuiusq; ipse libro 21. cap. 9. ex Theophrasto duo genera esse constituit, minimē esse potest. Sed neq; etiam Virgilij *Casia*, planta odorata, cuius in *Bucolicis* & *Georgicis* meminit.

De *Vua* marina vulgari.

CAP. XLII.

Hvius duo genera per *Hispanias* mihi sunt obseruata, sola duntaxat magnitudine inter se differētia.

PRIMUM humana interdum magnitudine fruticat, *Spartij*, quod *Hispani* *retama* vocant, modo, interdum brachialis crassitie stipite, oblongis ramis, nigricantibus, qui deinde multas virgulas ferunt pedales, tenues, multis internodiis distinctas, vt *Equisetum* ferē, propendentes, sine foliis, gustu admodum adstringente: florem secundum internodia confertum, minutū, & muscosum, cornus flori non absimilem, pallidum: deinde fructum exiguis moris similem, rubentem, succulentum, acidum, in quo vnum aut alterum granum milio ferē simile inest foris nigrum, intus album: radix dura, lignosa.

Polygonura
4. maius.

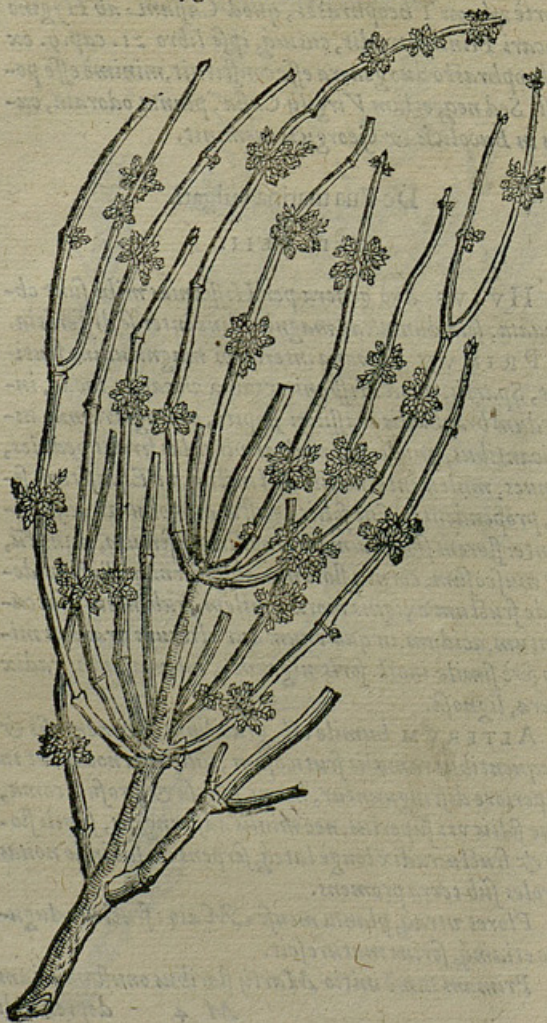
ALTERVM humile est, gracilibus, sarmentosis & frequentibus ramulis fruticosum, qui internodiis vt in superiore distinguuntur, humi sparsa & profusa coma, sine foliis vti superius, nec minus adstringens, simili flore & fructu: radix longē lateq; serpens & subinde nouas proles sub terra promens.

Polygonura
4. minus.

Floret utraq; planta mense *Mai*o: fructu *Augu*sto etiamq; serius maturescit.

Primam tamē initio *Martij* floribus onustam etiam *M* 4 deprehendi

Polygonum 1111. maius.

Polygonum IIII. minus.

deprehendi circa Velez el rubio regno Murciano, ubi plurima nascitur, nusquam alibi mihi conspecta.

Alteram etiam frequentem inueni in colle quodam secundo à Salmantica militari, totius ferè Hispanie meditullio, longissimè à mari. Quod equidem satis mirari non potui, cum antea copiosam obseruasssem locis maritimis, & toto illo tractu inter stagnum Volcarum & mare Mediterraneum, supra Peraul & Magalonam, ad montem vsq; Setium.

HISPANI Belcho primum vocant. Alterum Gallie Narbonēsis incola ralsins de mar, hoc est Vuam marinam.

Tragum. Meo tempore peritiores secundum & pumilum genus ad Dioscoridis Tragum seu Traganum libro 4. descriptum referebant: cuius sanè aliquot nota non inepte huic planta quadrant.

Androsace. Nonnulli postea ad Androsacen retulerunt, Bellonium secuti, qui lib. 3. obseruat. cap. 41. de Androsace agens, hanc innuere videtur.

Croton. Peritissimus Anguillara Crotonis, cuius Nicandri interpres mentionem facit, nomine, hanc ni fallor describit iudicio duodecimo. Crescit, inquit, ad flumen Sebenicum in Dalmatia frutex humilis, Pino similis admodum, frequentibus nodis, cuius folia [cirri seu ramuli potius] Equiseto minori similia sunt, eius flos rufescens, tametsi pallentem viderim; qui deinde in fructum extuberat rotundum Ceraso minorem, maturitate colorem rubrum contrahentem, qui etiam edendo esse possit. Nascitur locis asperis, & motosis & saxosis, &c.

MULTIS verò notis, primū presertim huius plantae genus, mihi cum Polygono quarto Pliny quadrare videtur, quod his verbis describit libro 27. capite 12. Quartum genus Siluestre appellatur, penè arboris modo

modo frutex, radice lignosa, stirpe Cedri rubicundo, ramis Sparthi, binum palmorum, nigris geniculorum ternis quaternisve articulis. Huic quoque spissandi natura, sapor mali cotonei.

Deinde quas Dioscorides Polygonam tribuit facultates, adhuc hodie apud eius regionis, ubi hic frutex nascitur, incolas, in usu sunt. Etenim eius decoctum peniſ & vesicae ulceribus conferre asserunt.

POSSET tamen ad Ephedram fortè etiam referri, Ephedra, cuius idem Plinius lib. 26. cap. 7. in hæc verba meminit: Caucon quæ & Ephedra, ab aliis Anabasis vocata, nascitur ventoso ferè tractu, scandens arborem, & ex ramis propendens, folio nullo, cirris numerosa, qui sunt iunci geniculati, radice pallida.

Hanc Bellonius libro 1. & 3. obseruationum arbores conscendere dicit, cuius & fructum, Androsaces similem, rubrum edisse refert.

Ego verò hanc plantam solam ferè nascentem & sese sustententem, neque adminiculo egentem inueni.

De Anagyri. CAP. XLIII.

TAMETSI nonnulli plura Anagyris genera se vidisse referant: ego unicum duntaxat legitimum, quale videlicet à veteribus descriptum est, obseruavi.

ARBUSCULA est humanam altitudinem non Anagyris. admodum superans, in calidis præsertim regionibus, quamuis etiam duorum hominum magnitudinè æquasse conspexerim alibi, multis ramis fruticosa, cortice ex viridi nigricante obductis, è quibus ramuli profiliunt, onusti foliis trifolys ferè mœniant his, hoc est ternis simul iunctis, sed supernè dilutius virentibus, auersa verò parte incanis, ut viticis folia, odore spatula fœtidæ vulgaris,

Anagyris vera.

vulgaris, quam nonnulli Xyridem esse volunt, aded graui, ut etiam transeuntibus suo fœtore caput offendat. Ex foliorum sedibus & alis bini, terni, aut quaterni ad summum flores simul prodeunt oblongi, quinq; foliis constantes genistæ ferè aut Cytisi modo, sed quorum supremum quodq; reliqua integit breuius est, & minime reflexum ut in illis, & colore intensè aureo, reliquis pallefcientibus: siliquæ deinde succedunt digitali longitudine, pollicari verò latitudine, cartilagineæ, in quibus terna aut quaterna semina, nonnunquam plura, satis magna, exiguis phaseolis similia, renis forma, quæ initio albert, deinde colorem purpurascensem contrahunt, tandem per maturitatem ex ceruleo nigricant: ut aptissimè Dioscorides περιιδου dixerit, cum in eodem fructu non bene maturo tres differentes colores subinde conspiciantur.

Primò hanc arbusculam nascentem inueni primo ab Arelate lapide saxoso quodam colle, qui dicitur Dini Antonij, monente clariss. viro, eodemq; professore primario Academia Compeliana D. Gulielmo Rondeletio. Deinde copiosè circa Hispalin totius Baticæ emporium celeberrimum, & etiam ad Mundam, Malacam, atq; Valentiam.

FLORET istic Januario & Februario, æstate semen maturatur. Huius lignum intus non nigricat, sed nonnihil pallefcit potius.

Ανάγρις, ἢ ἀνάγρις, à nonnullis etiã ἀγορ & Græcè appellatur teste Dioscoride & Plinio, Latinis Anagyris, officinis ignota. Vulgare nomen Hispanicum non intellexi.

TENERA folia trita Dioscorides refert illitu tumores reprimere, & si partus hæreat, & secunda mensesq; morentur, drachmæ pondere bibi in passo: sic & suspiriosis

suspiriosis dari, & contra capitis dolores in vino: difficulter parientibus adalligari, ita vt à partu statim auferantur. Plinius addit in vino vetere ad phalangiorum morsus dari. Radicis cortex, vtrique, concoquēdis discutientisq; adhibetur: & semen manducatum, vomitiones vehementer ciet.

De Cytiso. CAP. XLIIII.

IN tanta opinionum varietate de Cytiso, indicare difficile est quanam sit legitima Cytisus veteribus descripta.

Verum, nemo vti spero negabit, quin quos propono frutices, ad Cytisi genera referri debeant.

Cytisus i.

PRIOR interdum arbuscula magnitudine excrescit, stipite duro, materie flavescente, sed medulla nigricante: qui cum maioribus ramis & virgultis cortice candidate obducitur: tenelli ramuli toti hirsuti sunt: folia numerosa ramos ambiunt, terna vni pediculo inherencia Medice modo, dilutiore virore, sapore leguminum viridum, amaro tamen: aliquot flores extremis ramulis quasi spica in modum nascuntur, Genista similes, lutei, nonnihil odorati: deinde siliqua Genista similes, oblonga, aspera tamen & hirsuta, in quibus semen exiguum, tumidiusculum, nigricans, Genista minus: radix lignosa, & in diuersa tendens.

Cytisus II.

ALTER duorum cubitorum duntaxat altitudine est, fruticosus, virgas proferens candidas omnino, tenues, ramosas: folia superiori similia, terna semper ex vno pediculo nascentia, sed minora, omnino incana, & nunquam expansa, sed quasi semper complicata, dorso prominente, impense amara: flores vt in altero extremis ramis insidentes, superioribus forma similes, sed colore intensiore

Cytisus 1.

Cytisus II.

intensiore & planè aureo: siliqua vt in altero oblonga, aspera, mucrone autem deorsum inflexo, ex nigro purpurascentes, semine quàm in altero paulò maiore & subnigro: radix superiori similis.

Vterq; crescit Salmanticensi agro, & aliis vtriusq; Castella locis secus vias. Florent Iunio, semen proferunt Julio & Augusto.

Nobis etiam in Belgio uterq; creuit seminibus ad amicos ex Hispania missis: nunc verò vtrumq; genus hyemis rigoribus periisse existimo.

TERTIVS pedalibus, rarò cubitalibus, assurgit Cytisus 111
ramulis, tenuibus, omnino incanis: quos exornant siliua terna semper, breui pediculo inheretia, quorum medium dupla longitudine reliqua superat, colore cinereo & incano, sapore adstringente & linguam exsiccante: ramusculi ferè ab imo ad summum, per singulorum foliorum exortus, floribus onusti sunt, binis aut ternis simul nascentibus ex vaginula quadam molli, & candida lanugine hirsuta, aureo colore fulgentibus, odore iucundo, simili cum superioribus forma, sed minoribus. Eius fructum non obseruani.

Inuenitur variis Hispania locis, presertim Batia: sed nusquam abundantiore vidi, quàm regno Valentino, vbi eius plurimus est usus: siquidem illius ramis supra tegetes sparsis ab his qui bombyces alunt, iam saturi mori foliis bombyces, stamina sua sericea his ramis aduolunt, quæ deinde à mulierculis & pueris explicantur.

VALENTINI boga, aut boxa blanca appellant.

QUARTVS humana est altitudine, oblongis virgis, Cytisus 111
nò admodum fruticosis, neq; obsequiosis, cortice nigrescente obductis: folia ei sunt trifolij aut Medice, terna simul vni pediculo inheretia, supina parte viretia, prona verò

N subrusa

Cytisus III.

Cytisus IIII.

subrufa lanugine hirsuta, sapore leguminum amari-
culo: flores ex alarum sinu reliquis maiores, cum Geni-
sta floribus comparandi, luteo auri colore fulgentes.
Neg³ huius semen obseruavi, cum solummodo ad mon-
tium radices circa Calpen, & Batica maritimis Fe-
bruario florentem inuenerim.

Ab incolis vulgari nomine Escabon dicitur.

SCIO & alios frutices Cytisi nomine proponi, quos,
quoniam diligenter descripti sunt, hic subiiciendos
non estimavi, sed eos tantum quos a nemine antè ob-
seruatos sciebam, & Cytisi nomine comprehendi posse
putabam.

PORRO Cytisi folia refrigerare, tumores inter
initia discutere, si cum pane trita illinantur: decoctum
potu urinam ciere Dioscorides scribit.

Columella lib. 5. cap. ultimo, Plinius lib. 13. cap. 24.
addunt ex Aristomacho Atheniensi nutricibus in de-
fectu lactis aridum atq; in aqua decoctum, potui cum
vino dari: firmiores celsioresq; infantes fere: & alia ple-
raque ad Cytisi culturam, & pecorum ex eo pabulum
pertinentia.

De Polygala Valentina. CAP. XLV.

CYTISO subiicienda est elegans haec planta, quam
nusquam alibi quam in Hispaniis obseruavi.

Polygala 1.

EST autem fruticosa, binos palmos alta, multas fe-
rens virgulas lentas, sparti aut iunci modo: folia singu-
lis oblongis costis inherent impari plerunque numero,
quina, septena aut plura, Lenticule similia, magis ta-
men carnosae, & ad ruta colorem accedentia, gustu ad-
stringente & ingrato: flores meliloto similes, colore lu-
teo, corone in modum summis virgulis (qua magna ex
parte nuda sunt & maturo semine arefcunt.) insident:

INCHYD.

Polygala Valentina I.

incurua, longa & teretes succedunt siliqua, tribus aut quatuor internodiis distincta, qua semen continent durum, oblongum, nigrum, ingrati saporis: radix longa, dura, lenta, sic satis crassa. Perpetuo virescit. Floret Aprili, Maio & Junio, semen vero Julio maturum est. Inueni etiam & Februario & Septembri florentem. Apes ex eius flore plurimum mel colligere creduntur.

Agro Salmanticensi frequens secus vias: inuenitur etiam Granatensi, Murciano, & Valentino regnis, locis arenosis & collium declinibus.

SALMANTICENSES Coronilla de Rey vulgò appellant, quasi fertulam regiam; & istic officina Meliloti vice vtuntur. Granatensibus & Murcianis lentejuëla, id est Lenticula dicitur. Valentini Polygalam appellant.

Polygala II

INVENITVR in collibus siluosis Valentie vicinis & alia huic admodum similis, sed maioribus ramis, firmitioribus & vtcunq; rubentibus: foliis etiam maioribus, viridioribus, frequentioribus & carnosius: floribus maioribus & dilutioris coloris: siliquis etiam paulò crassioribus: semine omnino simili.

Polygala III

ITEM eiusdem vrbis maritimis tertia, oblongis, lentisq; & fungosis seu medullosis virgis, omnino virentibus, quas rara obsepiunt folia, superioribus adhuc magis carnosia, sed molliora: flos secunda similis, semen non obseruauit.

Virescit etiã perpetuo vtraq; & que in collibus nascitur diutissime floret, & vere, & autumno.

Aluntur etiam prima & secunda in Belgij hortis.

PORRO Polygala Dioscoridi & Plinio gustu est adstricto, qua pota lactis abundantiam facit.

De Genista tinctoria.

CAP. XLVI.

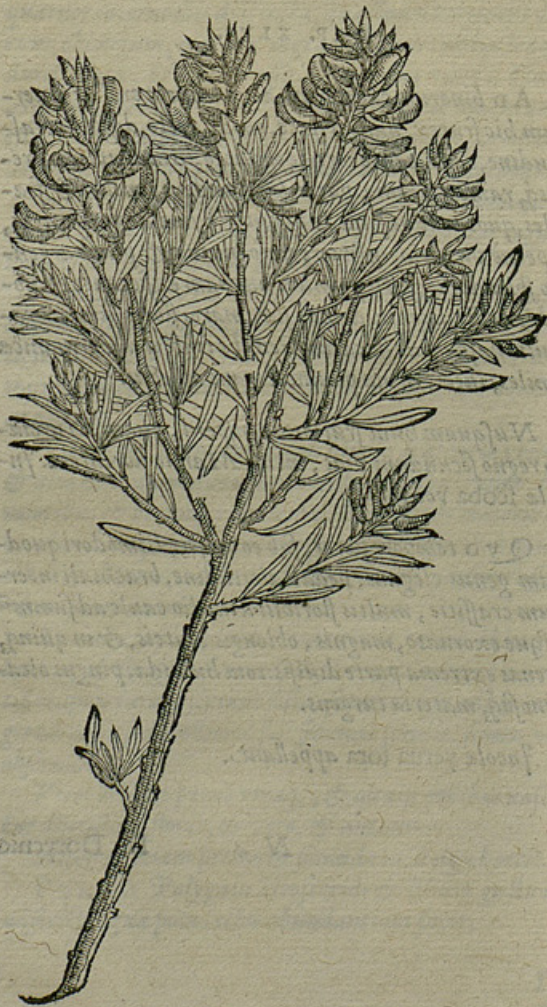
AD binorum cubitorum altitudinem crescit inter- Genista tinctoria.
 dum hic frutex, nudo stipite, enodi, recto, digitali crassitudine, candicante cortice obducto, in multiplices breuesq; ramos summa parte sese diuidens tenellos & fragiles, quos ornant folia Lini aut Thymelææ frequentia, supernè virentia, inferiore verò incana & planè argenteo splendore, gustu primùm linguam exsiccante & nõnihil adstringente, deinde subamaro: flores summis ramulis nascuntur spicatim Genista tinctoria Germanicè similes, lutei. Tota planta elegans aspectu.

Nusquam hunc fruticem conspexi, quàm Murcia-
 no regno secundum vias, mense Martio florentem. In-
 cola scoba vocant.

QVO tempore floret, sub eo crescit Limodori quod- Limodori.
 dam genus elegans, pedali altitudine, brachiali interdum crassitie, multis floribus à medio caule ad summũ vsque exornato, magnis, oblongis, luteis, & in quinque crenas extrema parte diuisis: tota humida, pingui oleaginosaq; materia turgens.

Incola yerua tota appellant.

Genista tinctoria.

De Dorycnio Hispanico.

CAP. XLVII.

Dorycnium
Hispanicum

FRUTICOSA & ramosa hæc est planta, pedem aut amplius alta, tennes proferens virgas, incanas, flexibiles: folia oleæ, incana, sed longè minora, terna simul, interdum etiam plura ab eodem exortu prodeuntia, gustu adstringente, in nouellis ramis, qui nondum florem protulerunt, admodum frequentia & conferta: flos copiosus, paruus, trifolij pratensis æmulus, albus, veluti in capitulum coactus summis virgis insidet: quo decidente, quaterna, quina, aut plures interdum succedunt simul iunctæ valuule crui magnitudine, rufescentes, in quarum singulis, ut plurimum singula semina continentur versicoloria, seu varia, qualia fere Tithymali paraly semina, cum figura, tum colore, tum magnitudine: radix nigricans, dura, & lignosa. Perennis est & semper virens.

Exit copiosè agro Salmanticensi; memini & agro Narbonensi videre: & hæc æstate frequentissimam non modo Viennensi agro, sed plerisq; Pannonia locis.

Floret Maio & Junio: semen valuulis maturitate dehiscentibus exilit Julio.

QVOT QVOT erant Salmantice rei herbaria studiosi, Dorycnium vocabant, quo versabar istic tempore: quo nomine etiam apud Compelianos ante multos annos donatum fuit. Anguillara etiam hanc sententiam amplecti videtur.

Eius semen à clarissimo viro Vlysse Aldrouando aliquando missum fuit Trifolij albi nomine, ex quo plantæ sunt natæ. Salmanticum vulgus mijediega vocant.

Licet cum Dorycnio Dioscoridi descripto nonnullas notas communes habeat, non tamen per omnia

Dorycnium Hispanicum.

respondere videtur eius descriptioni.

HVIC fere similis planta regno Valentino & quibusdam Batice locis nascitur, cubitalibus, & viminis modo obsequiosis virgis, superiore gracilioribus, foliis brevioribus & latioribus, brevi pediculo ternis aut quinis simul iunctis & ramulos amplectentibus, gustu salso & nonnihil acrimoniae obtinente: oblongi ramusculi ternos, quaternos, aut quinos flores sustinent Medica maiores, colore viridi: alioqui tota planta candida est omnino & incana, magis etiam quam superior.

Dorycnio
congener
planta.

VETERES porro Dorycnium somniferum referunt, & copiosius haustum mortem adferre dicunt.

De Sparto Græcorum.

CAP. XLVIII.

OMNIBVS est notissimum Spartum siue Spartiū Dioscoridis esse Genistam Plinij, siue illam Hispanicā Genista Plinij. & Africanam, flore odoratissimo, virgulis plene iuncea & fractu contumacibus, quibus rara quedam folia inherent dum floret, deinde brevi decidunt, & tota planta sine foliis spectatur.

Eius descriptionem hic proponendam non duxi, cum à plerisque & diligenter & accuratè sit perscripta. Quæ tamen in Hispaniis alia observavi genera, quod noua sint & nemini adhuc descripta, oculis subiicienda existimavi.

EST verò vnum stipite cubitali plerumq; , pollicari Spartium r. crassitie, cortice scabro & striato, qui in plures ramos cubitales virescentes & striatos sese diuidit, & hi deinde in virgulas iuncea, virides etiam & striatas, quæ, dum nouellæ sunt & primum germinant, aliquot foliis exornantur, statim atq; planta florere incipit decidentibus,

Dorycnio congener planta.

Spartium I.

tibus, vt postea ἀρῶν & tota planta conspiciatur: è virgularum lateribus prodeunt oblongi pediculi, ex quibus dependent flores aliquot exigui, glycyrrhizæ ferè vulgari similes aut trifolio pratensi, colore luteo, inodori: deinde lobi cartilaginei, rotundiusculi, fabæ vulgari quæ in inmentorum pabulum cedit perquam similes, colore ex flauo rufescente, in quibus semen vnicum maxima ex parte continetur, (rarò bina) durum, nigrum, exiguo reni simile, quod in lobis, dum agitantur aut quatiantur, crepitat, & sònitum edit: radix dura, lignosa.

Spartium 11

ALIVD planè huic simile, longè tamen maius, & hominis altitudinem superans inuenitur, virgulis priorè tenuioribus & lentioribus, magisq; obsequiosis, flore paulò maiore & omnino candido: lobis à superiore, forma non differentibus, sed minoribus, semen etiam minus continentibus.

Primum variis Castella utriusq; locis crescit arenoso solo, floretq; Maio: semen maturum est Iulio.

Alterum Gadibus duntaxat, & locis vicinis, aura marina perflatis, mihi conspectum est arenoso & sterili solo, & Februario florens, cuius lobos, quos in planta non obseruavi, ex Hispaniis in Belgicum deinde ad me amicus misit.

VTRVMQVE genus Hispani retama vernacula lingua dicunt: Genistam verò odoratam, hiniesta & yniesta: vulgarem & Septentrionalem, quæ plerisq; locis etiam istic nascitur, scobas, quòd ea, quemadmodum nostrates, scoparum, quibus ades purgantur, loco utatur.

CÆTERVM hanc plantam ad Spartum, quod Dioscorides αραπίον vocat, referendā omnino existimo.

An verò ysdem facultatibus praditum sit, non intellexi.

Spartium II.

De Sparto autem Hispanico iunci folio, libro secundo inter gramina agemus Deo volente.

NON fuit etiam pratermittenda hæc elegans plantula, quam solis Valentini regni locis incultis & asperis obseruauit.

Chama-genista per-
gina.

VIX palmari magnitudine assurgit, admodum fruticosa, foliis Chamelææ proximis, breuioribus, duris & carnosis per ambitum aliquantulum sinuosis & crispis, rigidiusculisq; vno ex altero è medio folij neruo prodeunte, quemadmodum in Chama-genista illa, quam nonnulli sagittalem vocant, interdum verò binis ternisve simul exorientibus: hic verò neruus paulatim intumescit, & in ramulum conuertitur, quandoquidem tota plâta foliosa sit: in extremis istis foliis, quini senive aut plures flores simul iuncti, ex villosis calyculis nascuntur genistæ similes, sed minores, aureo planè colore, sed quorum bina inferiora folia incana lanugine pubescunt. Florentem duntaxat quo dixi loco decerpsi mense Martio.

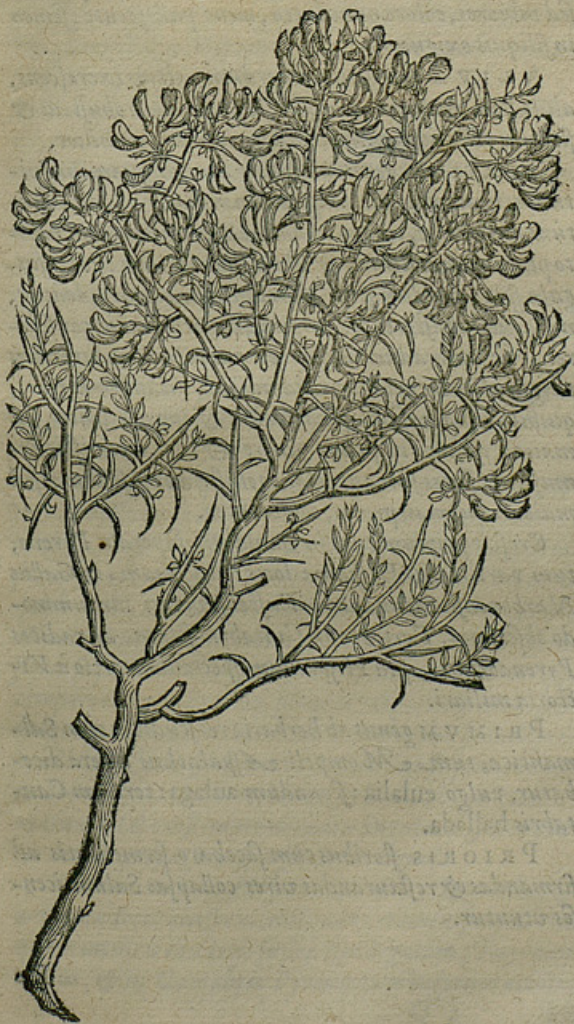
De Aspalatho altera. CAP. XLIX.

TAMETSI sciam hunc fruticem non esse legitimam Aspalathum alteram; quoniam verò à nonnullis sic vocatur, mutandum nomen non duxi, præsertim cum ad quam plantam veteribus descriptam referri debeat, adhuc ignorem.

Aspalathus
altera | 1.

TOTA planta cubitum non excedit, fruticosa admodum & ramosa, multis horrens spinis deorsum inflexis, firmis, acutis, in quibus enascuntur pusilla folia lentis magnitudine, viridia, qualia etiam (sed teneriora) fert in nouellis ramulis, quibus subsunt recens nati aculei: flores in firmioribus & rigidioribus spinis, terni, quaterni,

Aspalathus altera 1.

quaterni, aut plures simul nascuntur, Genista similes, sed minores, colore nunc luteo, nunc pallescente; semen in siliquis exiguum.

Aspalathus
II.

ALIVD eius genus, interdum altius excrecens, aliàs non multum ei dissimile, nisi quod robustius & firmitus est aliquantum, & flos plerumq; pallidior.

Aspalathus
III.

TERTIVM genus ad cubiti nonnunquam magnitudinem accedit: plerumq; tamen minor, & pedali tantum altitudine, totum etiam tenerius: ramuli in multo plures spinas divisi, & iste denuò in alias, sic ut singule spine totidem folia Abrotoni multifida videantur, nisi aculei obfisterent, qui, nisi quis accuratius consideret, vix animaduertuntur: ex ramulorum lateribus exigui alij vere prodeunt, ramusculi incani & hirsuti, quibus adnata sunt folia mollia & incana lentis, sed maiora quam in primo genere: & in summis istis ramusculis flores seni aut octoni genista aut pisi forma, sed maiores quam in primo, colore luteo.

Crescit primum cum in Cantabris superata Pyrene, tum variis aliis Hispania locis: atq; etiam in Gallia Narbonensi. Secundum in Castella veteri tantummodo observavi. Tertium in Cantabris solum ad radices Pyrenaorum, qua Hispaniam spectant, tertio à Victoria miliari.

PRIMVM genus ab herbaria rei studiosis cum Salmantica, tum Compelij Aspalathus altera dicebatur, vulgo eulalia: secundum aulaga: tertium Cantabris hallada.

PRIORIS floribus cum saccharo fermentatis ad firmandas & restaurandas vires collapsas Salmaticenses utuntur.

De Scorpio. CAP. L.

DVO plantarum genera quæ plurimum ad Scorpij, quem Gaza Nepam vertit, descriptionem accedere videntur, obseruauit.

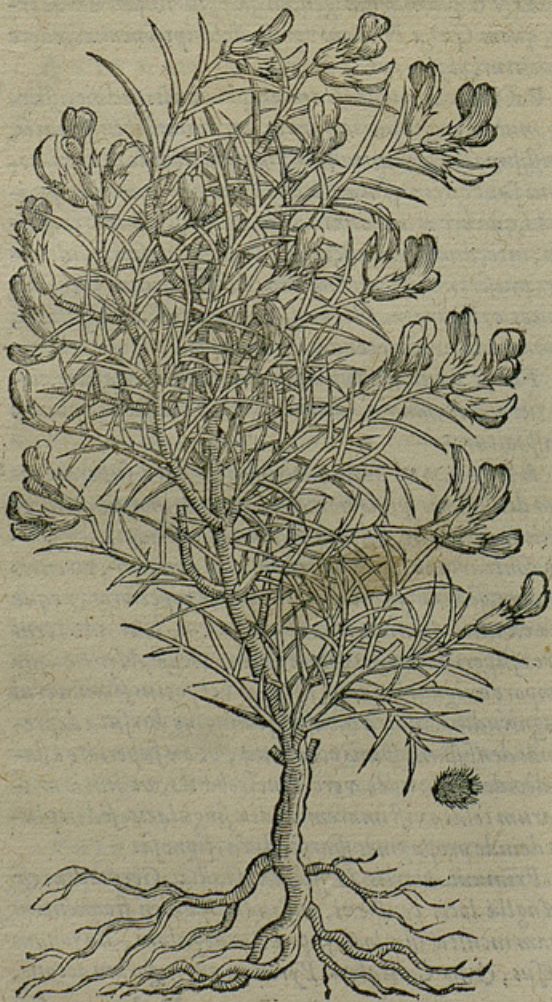
PRIMUM cubitali aut ampliore altitudine assurgit, multis virgis fruticosum ex atro virentibus, striatis, densissimo spinarum vallo obfitis, quæ deinde aliis minoribus sunt circumseptæ: folia nulla nisi primo vere apparent, quæ breui decidunt. Flores Genista, minores, pallidi, interdum verò ad eò rufi, ut purpurascere videantur, præsertim sub autumnum: siliquæ deinde succedunt breues cylindrata, plerumq, inanes: radix singularis, quæ deinde in alias tenues sese spargit.

Floret Maio & Iunio, & quandoq, tota æstate: circa verò autumnum denuò floribus onusta hæc planta conspicitur.

ALTERVM pedis altitudinem rarò superat, totum densissimis spinis horrens, quæ non inordinatim ut in alio nascuntur, sed seriem quandam seruant, & semper contrario inter se exortu bina nascuntur, virentes quidem, sed languidiore colore quàm superiores, neque alia ex aliis: summis ramulis inherent, bini aut terni flores superiori similes colore luteo, mensè Martio: quo tempore exiguas breuesq, siliquas vel potius semina erui magnitudine, multa incanaq, lanugine hirsuta deprehendi densissimis spinis occultata, ut ex superiore æstate deciderant: ad eò verò canescebant, ut initio aranearum telas existimarem: radix singularis, sed in plures deinde propagines sparsa, dura, lignosa.

Primum variis Hispania, Gallia, Germanie, & Anglia locis conspexi, nusquam tamen frequentius quàm incultis illis locis supra Burdegalam, Bayonam versus, & in Cantabris Pyreneorum ingorum accolis,

Scorpius 11.

ubi tanta magnitudine assurgit, ut duorum hominum altitudinem nonnunquam equare viderim, crassitie verò brachium humanum.

Alterum collibus Granatæ vicinis itinere Cordubēsi solummodo, nec vsquam alibi mihi conspectum.

GALLI primum genus Ionc marin appellant: Aquitani jauge, Hispanicū nomen nullum obseruani.

Alterum genus Granatenses molino vocant.

QVAS facultates Scorpius habeat nemo tradit. Solus Plinius aduersus sui nominis animal valere auctor est.

De Erinacea. CAP. LI.

PLANE noua, & tota elegans est hæc planta, do-
drantalıs, in orbem per terram diffusa, multis spinis vi-
rentibus, siue aculeis horrida: flores pisi, ex caruleo pur-
purascentes, minores, calyculis contenti hispidis & vil-
lofis, planèq; ferè incanis, bini aut terni semper simul
iuncti: foliola interdum, sed rarò producit dum floret,
eag; perpauca, Lenticula similia, quæ cum breui deci-
dant, tota planta maxima ex parte sine foliis specta-
tur, & multiplici spinarum vallo Erinaceum prorsus
representat: radix lignosa & magna pro planta pro-
portione.

Erinacea.

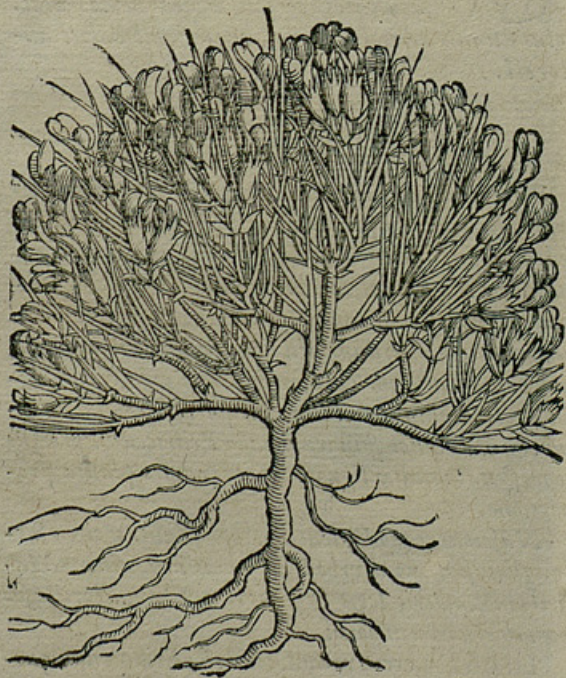
Nascitur regno Valentino, copiosè autem circa Sie-
te aguas, septimo ab vrbe Valētia miliari, itinere Ma-
dritiano, asperis locis & secus vias. Floret Aprili, se-
men obseruare non potui.

INCOLÆ ETIZO vocant, hoc est, Erinaceum, quo-
niam erinaceum animal terrestre aut marinum, acu-
leorum, & spinarum vallo planè emuletur: quæ adeò
causa fuit vt illi Erinacea nomen inderem, donec ve-
tustum

tusum aliquod ex Scriptoribus illi accommodare pos-
simus.

AN verò alicuius sit in re medica vsus, à nemine ha-
tenuis in: ellexi.

Erinacca.

De Traga-

De Tragacantha altera, siue Poterio.

CAP. LII.

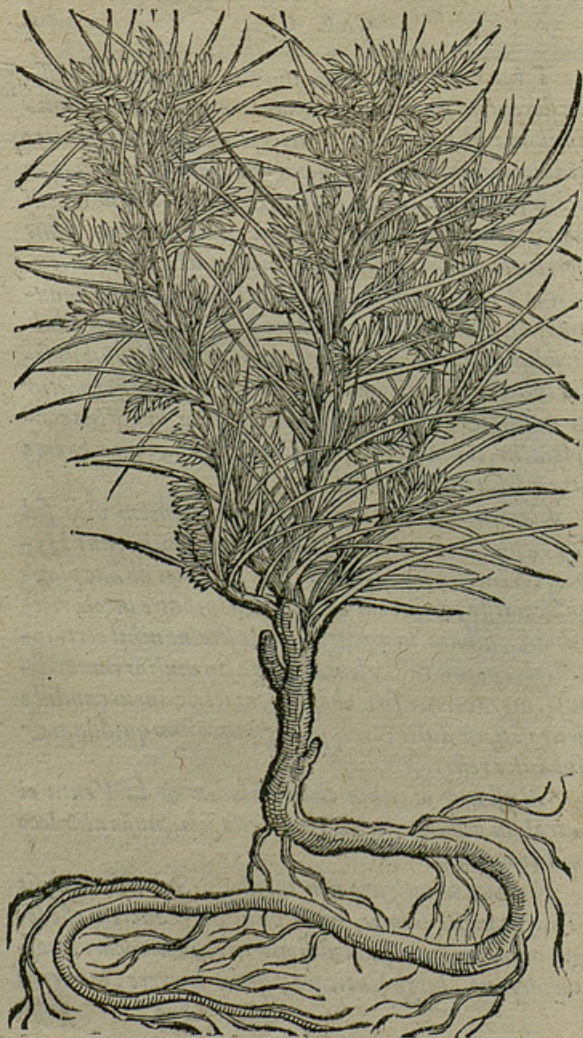
TRAGACANTHÆ, quam aliquando *Massi-* Poterium
forte.
lia florentem & fructu pregnantem obseruavi, quam
simillima est hac planta, fruticosa admodum, multos
pedales habens ramulos, flexibiles, latè circumquaque
se se diffundentes, candicantes, & dum adhuc tenelli
sunt, lanuginosos, multis longis candicantibus spinis
horrentes: foliorum plurima simul iuncta ale Lenticu-
le aut Tragacanthæ proxima, exigua, candida, lanu-
ginosaq; primo vere per internalla exerunt, sapore dul-
ci: foliis hyeme decidentibus, nerui illi medij quibus fo-
lia inherebant, in spinas rigidas & acutas efformantur
& euadunt, ut eo tempore tota planta sine foliis con-
spiciatur, contra quam in Tragacantha, quæ hyeme
etiam folia virentia retinet.

Istam neq; florentem, neq; semen ferentem vidi: sed
sub ea plurimos folliculos bombycinis similes, aut Hy-
pecoi *Matthioli* ferè, inanes inueni, quos ab hac plan-
ta excidisse, & florem ex similibus prodire incolæ refe-
rebant, album, non magnum: de semine nihil certi in-
telligere potui: radix lenta, longa, in multos ramos di-
uisa, nigro cortice foris obducta, materie intus candida
fungosaq; & dulci, cor ipsam gummosum quiddam &
subdulce refert.

Nascitur plurima circa *Guadix* & *la Venta el Peral*, in collibus, arido & inutili solo, nullo alio loco
mihi conspecta.

NOMEN vulgare non intellexi: Sed cum adèd sit
Tragacanthæ similis, facile mihi persuaderem esse le-
gitimum *Ποτέριον*, quod ab Ionibus *vevada* vocari *Dios-*
corides ait, largè fruticare, spinis horrere, lanugine

Poterium forte.

spissa esse, ramulis longis, mollibus, lentis, tenuibus, Tragacantha proximis, nasci^q in aquosis & collibus tradit: & radicem eius recisam proximè terram, succum gummi similem reddere.

NISI forte ea sit quam Strabo circa nouam Carthaginem esse scribit, de cuius cortice tela pulcherrima conficiantur.

BELLONIVS lib. 1. obseruat. cap. 17. duo Tragacanthæ genera obseruasse ait in Cretensium montium verticibus: forte hanc plantam pro secundo genere accipit.

NON me fallit à plerisq³ aliis Poterij nomine plantam proponi planè ab hac differentem, quippe quæ tota Pimpinella spinosa. sit tenella, foliis pimpinellæ (quam nonnulli Sanguisorbam appellare malunt) minoribus & tenerioribus, spinis mollibus & hinc inde per supremos surculos conuersis (cuius rei causâ à nonnullis Pimpinella spinosa vocatur) semine rufo. Sed hæc mihi longè aptius ad descriptionem conuenire videtur.

DIOSCORIDES autem Poterij radices tusas præcisus nervis & vulneribus glutinâdis illini testis est: decoctum quoq³ eius, nervorum affectibus prodesse.

COGITABAM subsequencia quatuor capita, quoniam de iis plantis agunt, quæ sine aliarum admiculo consistere nequeunt, quasque Græci ἀλλοκαύλους appellant, ad huius libri calcem reicere. Cùm verò primæ ex illis spinosæ sint, & iam de spinosis suffruticibus egerimus: ordo magis postulare videtur, vt eas hoc loco reponamus. Postea de odoratis suffruticibus & iis congeneribus acturi, quorum classis proximè ad secundum librum (quem à coronariis auspicabimur) accedere debet.

De Smilace aspera.

CAP. LIII.

SMILACIS aspera duo inueniuntur genera: vnum frequentibus spinis horridum, fructu rubro: alterum paucis aculeis armatum, fructu nigro.

Smilax fru-
ctu rubro.

PRIOR Smilax longis, frequentibus, admodum implicatis sarmentis, & nunc in hanc, modo in alteram partem, certo quodam ordine seruato, sese inflectentibus, lentis, & multis spinis horrentibus nascitur; & ex singularum alarum sinu capreolos producit, quibus proximos quosque frutices & arbores amplectendo, ab imis ad summa repit: folia ad singulos inflexus hederae, sed non angulosa, à pediculo latiora, deinde sensim in mucronem desinentia, modo ampla & admodum viridia, interdum angustiora & albis maculis distincta, spinosa cute, vt inquit Plinius, hoc est, neruo illo eminentiore, & foliorum oris aculeatis & spinosis: flores exigui, stellati, sex foliolis constantes, multi, ad singulos extremorum ramulorum inflexus (qui multiplices sunt) coniunctim de eodem tuberculo, seu, vt Theophrastus ait, puncto exeunt, candidi, odorati, racemi in modum propendentes: fructus deinde exiguis vuis Labrusca similis per maturitatem rutilus, nucleos tres, binos, vnicum, pro acinorum magnitudine continens, duros & osseos vti Asparagi, foris nigros: radix longè lateque serpentes sub terra fibras habet minimi interdum digiti crassitie, nodosas seu articulatas, candidas.

Smilax aspe-
ra fructu ni-
gro.

ALTERA similibus cum priore sarmentis, tum clauiculis proxima quaeque amplectentibus nascitur: non tamen adeo spinis horret: folia etiam paulò breuiora, plerunque ampliora & molliora, nullisque, aut quam rarissimis aculeis obsita: flos alteri per omnia similis, sed
fructus

Smilax aspera fructu rutilo.

fructus dissimilis. Etenim qui in priore rutilus est, in hac omnino niger conspicitur, & magis, vt mihi quidē videtur, succulentus: officula conueniunt.

Floret vtraq; vere, sed etiam autumno cum ipso fructu maturo Octobri & Nouembri florentes plerunque inueni.

Crescit prior variis Hispania locis solo aspero & arido, præterea etiam in Gallia Narbonensi, raro admodum in Lusitania. Altera Batice extrema parte qua Lusitania contermina est, & plerisq; Lusitania locis circa sepes & collium conuexa.

Σμίλαξ τεραχέα Dioscoridi appellatur, σμίλαξ simpliciter Theophrasto. Γαζα Hederam Ciliciam vertit, quod Plinius lib. 16. cap. 35. scribat Smilacem Hedera similem primum è Cilicia profectam.

Hispani priorem çarça-parilla, hoc est Rubi-viticulam appellant. Secundam Batice extreme incole vua de perro, quasi dicas Vuam caninam. Lusitani contermini recama, Vlyssipponensi agro allega-caon nominant.

CÆTERVM Dioscorides ait folia & acinos, antè & post epotos, venenorum antidota esse: & infantibus, acinorum inquit Plinius, succo sapius instillato, nulla venena postea nocitura.

Nonnullos eius radice Carça-parilla America loco vti, nec sine successu, mihi in Hispaniis referebant.

De Rubo Idæo Valentino.

CAP. LIIII.

Rubus idæus
Valentinus.

RUBI Idæi genus mihi ostendebat clariss. vir Joannes Plaça professor Valentinus, eodem cœnobio quo Perseam superius descriptam, primo ab vrbe Valentia miliari,

liari, sine spinis, foliis rubi mollioribus, quem dicebat Rubo vulgari fructum minorem habere: alioqui illi admodum similem, sarmentis longis per terram sparsis.

Ansam forte praeiuit Plaga, ut hanc plantam Ruum ideum estimaret, Dioscoridis codex Latinus, qui capite de Rubo ideo haec verba, quanquam & sine spinis inueniatur, addita habet, quae tamen in Graeco exemplari non conspiciuntur.

De Clematide altera Batica.

CAP. LV.

PEREGRINVM est hoc Clematidis genus, & à Clematis altera Batica. nemine, quod sciam, haecenus observatum. Sarmenta longa, lenta, & ramosa habet, binos per intervalla capreolos contrariis semper inter se pediculis nascetes proferentia, quibus per vicinas arbores & frutices scandit: folia pyri ferè, minora, dura, viridia, & per ambitum incisa siue serrata, sapore acri & feruido, singula in singulis pediculis, sed plurima simul ex clauicularum alis prodeuntia: inter quae ex utroque sarmentorum latero pediculi prodeunt calyculum sustinentes ut in *Tithymalis*, ex cuius medio exilit capitulum ex multis seminibus milio similibus congestum, quibus insident oblongi cincinnati, villosaque, veluti plumulae albae.

Hanc primum inueni inter *Asindum* (vulgò *Medina Sidonia*) & *Calpen* secundum fluenta, vicinas arbusculas operiens & pondere suo deprimens: deinde alii *Baticae* locis Ianuario iam suos cincinnos explicantem.

Non dubium est quin ad *κλεματίδα*, cuius *Dioscorides* libro 4. meminit, referenda sit haec planta, quandoquidem illi admodum sit similis, cum forma, tum temperamento.

C L E M A -

Clematis altera Batlica.

CLEMATIDIS verò semen tritum, pituitam bilem³ detrahare in aqua aut hydromelite, folia eius illita lepras purgare, Dioscorides auctor est.

De Apocyno. CAP. LVI.

PLANTARVM qua ad Apocyni historiam veteribus traditam plurimum accedere videntur, tria obseruari genera: quibus & quartum addi poterit.

PRIMI stipes pollicari est crassitie, breui, cortice cinereo tecto, in plures alas diuiso, siue tennes ramos, qui licet lenti & obsequiosi sint, non tamen vicinis fruticibus sese aduoluunt, aut implicant, sed per se subsistunt nullo auxilio egentes: folia semper inter se opposita gemina, ad singulos ramorum nodos nascuntur, hederacea figura, molliora tamen, quamuis satis carnosâ, quibus fractis succus emanat ex albo pallefcens: flos pusillus, candidus Asclepiadi non absimilis, ex alarum sinu umbellatim quasi prodit. Fructum non obseruari, sed Asclepiadi ferè similem intellexi. Semen certè quod ad me aliquando hoc nomine missum fuit, Asclepiadi simile erat, planum, in medio aliquantulum pleniùs, nigrum, medulla intus alba, quod, licet terræ commissum, natum tamen non est. Sed plantam ipsam radice satis crassa, pingui & succosa, atq; fragili, aliquando accepimus à clariss. pie memoria viro Alphonso Pancio, illustriss. Ducis Ferrariae medico, & academia Ferrariensis professore.

1. ALTERVM amplexicaule est, vicinis pedamētis sese conuoluens, multis sarmentis longissimis, quibus etiam præaltorum arborum (si vicinas nancisci possit) cacumina interdum superat: sunt verò ea sarmenta dura, lignosa, lenta, & fractu inuicta, colore rutilante, multis

multis nodis seu geniculis distincta: in quibus semper bina folia contrarius inter se pediculis prodeunt, dura, superiore nigriora, multo longiora, & mucronata, plurimis venis transversim ex medio nervo prodeuntibus insignita, quemadmodum Nerij folia, non tamen adeo angusta neque dura, lacteo succo plena. Flores extremis ramulis collateralibus insident quaterni aut quini, Asclepiadi nigrae similes, maiores tamen multo, colore nigro tendente ad purpureum, cui nonnihil viroris admixtum est, qualis fere color in Aristolochia rotunda prioris, & Polyrhizi flore nigro conspicitur. His deinde succedunt oblonge & torosa filiqua Rhododendri siliquis similes, geminatae ut plurimum, & extrorsum aliquantulum inflexa, deinde mucrone rursus coalescentes (quod Plinius per verba diviso & acuminato intelligere videtur) quibus dehiscentibus, semen inuenitur priori simile, sed maius & pleniore, multa lanugine quemadmodum in Asclepiade involutum: radix longa, sarmentosa, lateque sese spargens, & subinde germinans.

2. Huius generis per omnia fere simile inuenitur: tenuioribus tamen ramis, & foliis multo angustioribus oblongisque, non minus autem viridibus & nervosis.

Sponte hoc genus nasci non vidi, quemadmodum neque primum, sed in hortis aluimus, semine nobis ex Italia misso natum.

Perennat hoc utrumque genus, deciduis foliis, & floret apud nos admodum sero: ut fructus maturari non possit, quemadmodum neque Rhododendri.

Apocynon
111.

TERTIVM longis, tenuibusque & copiosis sarmentis proxima quoque, conscendit multiplici circumvolutione & nexu illa amplectens, viridibus, geniculatis, foliis hederae mollibus, sed cinerei coloris, & lacteo succo (quemadmodum & sarmenta) adeo turgidis, ut vel leuissimo

leuissimo vulnere, non minus copiosè, quàm ex Tithymalorum genere profiliat: Flores ex alarum sinu multi quasi umbellatim prodeunt, candidi, parui, quinq; foliis non secus atq; Asclepiadis constantes: deinde siliquæ illi etiam similes multo tomento & lanugine plena, qua semen occultitur planum, ex cinereo nigricans, Asclepiadi persimile. Molestissima sunt huius radices sarmentosa & fibrosa admodum, eadem ferè perpetuo crassitie longissimè hac illac serpentes, & latè vicina circum loca occupantes, & subinde germinantes, candida & fragiles, adeoq; viuaces, vt si vel minima fibra sub terra latuerit, ea proximo vere germinare, & vicina loca occupare conspiciatur. Itaque non minus exosa rei herbarie studiosis, quàm Aristolochia clematidis genus id, quod Sarracenicam vulgò cognominant. Huius cauliculi & sarmenta hyeme pereunt, & nouo vere rursus germinant.

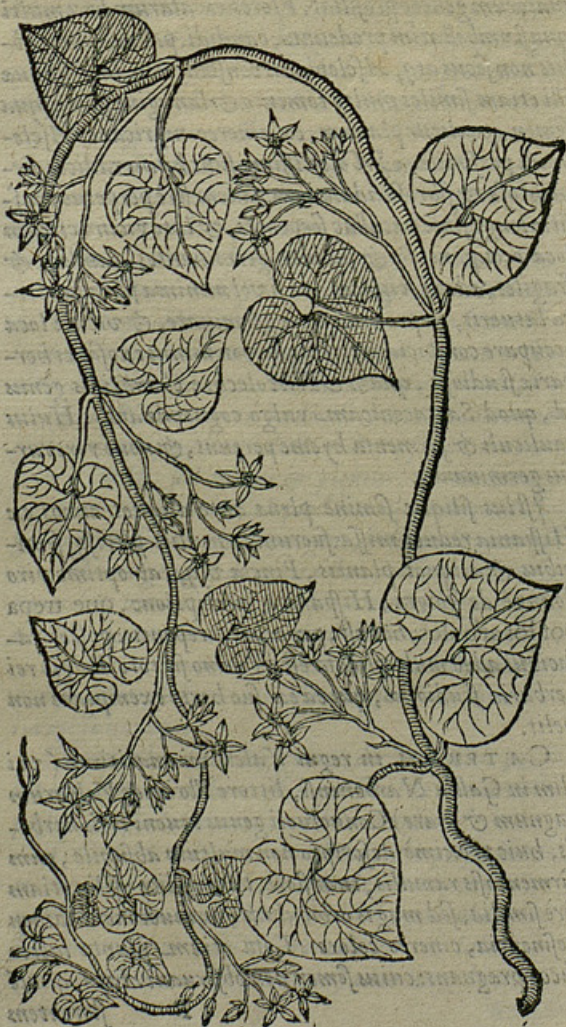
Istius siliquæ semine plena ante aliquot annos ex Hispania reduci missa fuerunt cum aliis plerisq; seminibus & aliquot plantis, Pincia vsq;, ab optimo viro Joanne de foigni, Hispanica inscriptione, que trepa por los arboles, hoc est, per arbores repentis: postea radicibus adeò multiplicata est, vt nemo sit toto Belgio rei herbarie studiosus, qui eam ex suo horto exemptam non velit.

CÆTERVM in regni Valentini maritimis (vti olim in Gallia Narbonensi, littore illo inter Volcarum stagnum & mare) Conuoluoli genus inueni locis herbosis, huic proximè descripto non multum absimile, cum sarmentosis ramulis, tum flore, tum radice: folia etiam ferè similia, sed magis orbiculata, in mucronem tamen desinentia, cinereo colore. Tota etiam planta lacteo succo pregnans: cuius semen non obseruaui. Eius, qualè

P florentens

Scammonæa
Valentina &
Mœpeliana.

Scammonea Valentina.

florentem istuc collegi, iconem subiicere oculis libuit, sine radice tamen.

Prioris & secundi doctissimus Matthiolus commentariis in Dioscoridem: tertij & etiam secundi clariss. Dodoneus libro de Purgantiũ historia icones exhibet.

AD veterum porro Apocynon, ἀπόκυνον, quam & ἄντροπαμῆν Dioscorides à nonnullis appellari ait (differentem tamen à Cynocrambe, de qua peculiari capite postea agit) referenda hæc planta videntur: sed primum, etiam maxime: Sunt qui Periplocadas, nomine omnibus Amplexicaulium generibus communi, appellant. Quartum genus, cum Valentinis, tum Mompelianis Scammonca dicebatur.

PLINIVS Apocyni semine ex aqua dato pleureticos & omnes lateris dolores sanari tradit lib. 24. cap. 11: perniciosum autem esse hunc fruticem canibus & omnibus quadrupedibus, in cibo datum, cum ipse, tum Dioscorides scriptum reliquere.

NUNC superest, de iis suffruticibus agamus, qui ab odore commendantur, & quorum maxima pars in coronas etiam venit.

De Artemisia. CAP. LVII.

DVA S plantas fruticantes in Hispaniis observavi, que Artemisia generibus adnumerande videntur.

VNA pedis altitudine aut altius fruticat, ramosa admodum, cui folia sunt Abrotoni ex viridicandiantia, amara; flores in summis ramis Artemisia modo congesti, & dependentes; radix lignosa in plures alas diuisa. Tota planta odora est.

ALTERA maior est, folia tamen non admodum

Artemisia
tenuifolia 1.

Artemisia
tenuifolia 11

dissimilia, licet viridiora & ingrati tum odoris tum saporis: flores in oblongis & tenuibus ramis *Arthemisia* similes, & pari modo congesti, sed minores: radix etiam lignosa & in plures ramos expansa.

Priorem nusquam vidi quam nonnullis *Betica* locis, & *Granatensi* *Murcianoq;* regnis, locis declinibus, interdum iuxta fluenta, nonnunquam etiam secundum vias.

Altera nusquam non occurrit, locis aridis & incultis per uniuersam *Hispaniam*, *Lusitaniã* & *Galliã*.

Floret utraq; & subinde semen profert Junio, Julio, & Augusto.

PRIOR *Granatensibus* *Abrotoni* nomine donata est, nonnulli boza vulgari nomine dicunt. Fortè ad *Tenuifoliam* referenda.

Ambrosia.

SECUNDAM *Salmanticenses* *Ambrosiam* vocabant, cum qua tamen nullo modo conuenit. *Mompeliani* *Arthemisiam tenuifoliam* nuncupare solebant. Sed si qua ex his hoc nomine donanda est: prior, vt dixi, descriptioni magis conformis est.

DIOSCORIDES scribit *Arthemisiam tenuifoliam* cum amygdalino oleo contusam in malagmatis lentorem, & stomacho laboranti impositam, sanitati restituere, neruorum quoq; cruciatibus succum eius cum oleo rosaceo vtiliter illini.

De Teucro Batico. CAP. LVIII.

Teucrium
Batium.

HVMANA altitudine licet interdum assurgat hic frutex, plerunq; tamen humilior est, unico stolone minimi digiti crassitie, cortice candicante obducto, ramis non admodum frequentibus diuiso, qui ordine quodam digesti sunt, sic, vt bini perpetuo sint inuicem oppositi,
incani:

Teucrium Baticum.

incani: folia vulgaris Teucry ferè, maiora, per ambitum nonnihil sinuosa (quod pictor malè expressit) prona parte omnino incana, supina verò ex atro virentia, gustu perquam amaro: flos candidus labris infernè prominentibus, nulla galea superius imminente, aliquot oblongis staminibus seu villis ex medio flore exilientibus. Perpetuò viret.

Montibus Calpe vicinis, & Batica maritimis in sepibus, & inter frutices alios inueni: tum etiam Gadiibus, ea parte qua nunc insula continenti est coniuncta, ponte admirabili, sed humiliter quam commemoratis locis. Floret Februario.

Pæderos
Pausaniz.

PAUSANIAS in Corinthiacis meminit Pæderotis herbe, cuius folia in ignem coniici, & cum coccis in sacrificiis adoleri refert: eius folia minora quam Fagi, maiora quam flicis esse, figuram illis inesse querni folij, atque altera parte nigricans, altera album, cuius color folijs Populi rectè comparari possit.

Judicent studiosi an hæc, quam propono, planta ad Pausania Pæderota referri possit.

De Abrotono femina Salmanticensi.

CAP. LIX.

Hoc Abrotonum diuersum est ab eo quod vulgè ab herbariis Abrotoni femina nomine circumfertur, quodq; Santolinam appellant: tametsi florum forma cum illis conueniant. Illius autè duo obseruari genera.

Abrot. fem.
Salmant. 1.

1. VNVM multis à cespite prodeuntibus ramis consistat, candicantibus, pedalibus, tenuibus, quos numerosa ambiunt folia exilia Rorismarini coronaria, sed minora & angustiora, quæ cum nouella sunt candicant, & in his nulla ferè incisurarum vestigia apparent: adultæ

verò,

verò, viridiora, longiora, & quasi minutis incisuris distincta, multum tamen à Santolina foliis diuersa, gustu amaro, & odore incundo. Virgulas è singulis ramis profert multas palmares, raris foliolis septas, atque in summo vertice capitula floremq³, Santolina similem, luteum & ampliozem multo: omnino arefcunt hæ virgulæ maturo semine: radix est lignosa.

2. Illius altera species inuenitur tum flore, tum foliis, deniq³ tota facie similis: sed per omnia minor & gracilior: quod natalibus tribuendum non est, quandoquidẽ iuxta nascentes plantas inuenerim, neq³ etiam etati, quoniam vtraq³ species ex seminibus natali loco seun-
 etim collectis & repositis, & mecum delatis, mihi nata est, magnitudine & exilitate una ab altera non minus, quàm natali solo discreta.

ALIUD prioris generis secunde speciei magnitudine par est, interdum etiam paulò maior: ramuli non vt in altero candicantes, sed virides: folia etiam viridia & longiora tenuioraq³, non minus quidem amara quàm illa, sed odore minus incundo: flos pallescens, virgæ quæ florem sustinent tenues, maturo semine etiam arefcunt vt in superiore: radix superiore magis fibrosa.

Abrot. fem.
Salmant. 11.

Nascuntur Salmanticensi agro, montibus Segobie vicinis, quos el puerto de Guadarama vocant, aliisq³ asperis & salebrosis locis. Florent Maio & Iunio, semen maturefcit Julio. Perpetuo autem omnes sunt folio.

SALMANTICENSES vocant Abrotonum feminam, vernacula autem lingua vulgus tota Castella veteri tomillo perruno, hoc est, Thymum caninum nominat.

EIVS decoctum, istic aiunt vtiliter propinari ad scabiem profligandam.

De Stœchade. CAP. LX.

Stœchas I.

BREVEM stipitem habet Stœchas, ramos autem cubitales, fruticosos, duros, lignosos, semper ex aduerso nascentes, quos stipant numerosa folia, incana Lauendula modo, sed angustiora & minora, amara & calida: extremi rami in quadrangulas virgulas desinunt, nudas, quæ capitula sustinent oblonga, & angusta, interdum breuiora & crassiora, multis veluti squammis compacta, è quibus minuti prominent flores, Lauendula ferè, sed colore saturatiore: summis capitulis eminent veluti membrana quadam ligula colore ceruleo aut purpureo, interdum admodum longa, sapissime breuiores, præsertim in Hispaniis: semen per maturitatem læue, exiguum, subnigrum, quale ferè Lauendula: radix lignosa & multifida.

Stœchas II

GENVS alterum Stœchadis obseruari admodum rarum, quod eadem cum superiore assurgit altitudine, ramis fragilibus & lignosis, tenuibus, quadrangulis: foliis etiam oblongis, angustis, omnino serratis & crispis, parte superna virentibus, inferna verò candidis, gustu calido & amaro: desinunt quoq; eius ramuli extremi in virgulas dodrantes, nudas, quadrangulas, incanas, quæ spicam sustinent Stœchade longiorem & rariorem, ad Lauendula, spicæ cognominata, propemodum accedentem, è multis etiam veluti membranis squammis congestam, cum eminentibus in summo quibusdam latiusculis foliolis ex purpura ceruleis, uti in superiore: flores ex singularum squammularum sinu copiosi, purpurei ut in alia: semen etiam simile, quemadmodum & radix.

Crescit Stœchas plurimis Hispania, Lusitania, & Gallia Narbonensis locis. Floret Aprili & Maio, nonnunquam etiam autumnò.

Secundum

Stæchas II.

Secundum verò genus non nisi in summa Calpe floribus onustum Februario inueni, spontè nascens, cum plurimis elegantibus plantis, tribus antè mensibus primùm mihi conspectum Scintre in arcis Regia hortulo, quatuor supra Vlyssipponem leucis, floribus & semine onustum.

Στίχος & σόιχος Græcis dicitur, Latinis Stœchas, Hispanis cantuesslo, Salmanticensibus qui sunt in meditullio ferè Hispania, apud quos abundantissimè nascitur locis incultis, peculiariter tomillo.

Secundo generi, folij serrati cognomen addi poterit, ad prioris differentiam, Lusitani alichrin francès, hoc est Rorem marinum Gallicum vocabant: nam pleragq; peregrina Francici vocabulo designare solent, non minus quàm Germani suo Weissher.

HVIUS facultates non intellexi: verùm cum eiusdem cum priore sit temperamenti, similes etiam facultates obtinere verisimile est.

ILLIVS verò decoctum hyssopi modo ad pectoris vitia efficax esse Dioscorides testatur, antidotis misceri, viscera omnia ab obstructionibus & farctu liberare. Addunt recentiores, eius flores aduersus capitis dolores, & omnes eius ex frigida causa morbos, valde vtilis esse.

De Lauendula multifido folio.

CAP. LXI,

PRÆTER Lauendulas vulgares, quarum vna brevior est folia & spica: altera verò longiora habet folia, longioremq; etiam spicam & inflexam, florem nunc caruleum siue purpureum ferentem, modo etiam album. Inuenitur aliud genus rarum admodum et planè nouū.

CYBITALI interdū altitudine assurgit, ramulis quadrans-

Lauendula
multifido
folio.

Lauendula multifido folio.

quadrangulis & hirsutis, quos multifida tenuiterque incisa ambiunt folia, lanuginosa, cinereiq; coloris, gustu acri, & odore iucundo: flores in summis virgulis quadrangulis, nudis & lanuginosis, spicatum vt in Lauendula congesti, colore ceruleo, odorati: spica autem aliquantulum contorta est, & in quatuor veluti versus aut ordines digesta, alia interdum ex alia nascens: radix dura, lignosa, & multifida.

Primum eam nascentem inueni colle quodam Malace vicino Februario mense florentem, deinde circa Murciam Martio: nec alibi praterea.

SED neq; huius facultates sunt mihi compertae. Cum vero eius odor multo mitior sit, neq; ita caput ferrens, vti Lauendula praesertim cui peculiare nomen Spica: credibile est eius potentiam & vires non esse eodem gradu caloris, quo illa est.

De Thymo. CAP. LXII.

Thymum
legitimum.

THYMVM suffrutex est pedem interdum altus, multis ramulis lignosis & tenuibus cadidisq; praeditus, quos per intervalla ambiunt folia sibi inuicem opposita, angusta, tenuia, candicantia, acris gustus, quae quibusdam locis hyeme decidunt: nam quotquot locis sponte nascentem hanc plantam inueni hyeme aut veris initio, foliis viduam conspexi: sed utrinque ab exortu & vestigiis foliorum prominebant, veluti capitula oblonga, instar capitulorum Origani Onitis ex tenellis foliolis viridibus congestorum adeo confertis & numerosis, vt unicum folium oblongum videretur. ipsa capitula cum floribus, quoniam deciderant, obseruare non potui, sed illorum duntaxat vestigia summis virgis seu ramulis conspexi in omnibus plantis. Hispali autem ubi maximus

ximum est eius proventus (nam aliud Thymum non norunt) magni eius iam resiccati fasciculi demonstrati sunt cum suis foliis & oblongiusculis capitulis & floribus purpurascensibus; gratissimi odoris: Etenim eo in aqua decocto vtuntur ad dolia quibus vinum asservatur abluenda, & repurganda, tum etiam ea vasa quibus oliua condiri & asservari solent, odoris conciliandi gratia.

Non modo autem circa Hispalim copiosè nascitur, sed Gadibus etiam, qua parte continenti insula ponte iungitur, & tota etiam Batica in maritimis collibus meridiei obuersis.

THYMUM verò vulgare, quod nonnulli Durius cognominant, quoq; Plinio etiam teste lib. 21. cap. 10. lapidei campi in Prouincia Narbonensi referti sunt; tum Mediterraneis Hispania, quemadmodum Salmanticensi agro, tum aliis locis spontè nascitur gracili & salebroso solo, nunc purpureo, nunc albicante flore.

Thymum durius siue Plinij.

PRIMUM Dioscoridi $\delta\omicron\upsilon\mu$ est, Latinorum etiã Thymus aut Thymum, Baticis tomillo simpliciter, mediterraneis Hispania ignotum, atq; etiam Gallia.

Alterum Plinij Thymum esse videtur, quòdque Dioscorides cap. de Epithymo Durius appellat: nam in hoc cum in Hispaniis, tum in Gallia Narbonensi, cuscutam illam delicatulam rubris filis copiosè nascentem, & illi se implicantem collegi. Castellani hoc Thymum tomillo falsero, aut falsero simpliciter appellant.

THYMUM autem Dioscoride teste cum aceto & sale pituitam per aluum detrahit: eius decocti ins prodest orthopnoicis, & anhelatoribus, tinea ventris exigit, menses, partus, & secundas pellit, & vrinas ciet: cum melle in eclegmate faciles facit excreationes: recentes tumores discutit, cum aceto illitum: concretum sanguinem dissoluit, &c.

De Serpyllo siluestri Zygi.

CAP. LXIII.

SERPILLI duo genera veteres fecerunt, *Satiuum* & *Siluestre*.

Satiuum à serpendo dici Dioscorides tradit: *siluestre* verò non serpere, sed in altum crescere. Plinius cõtrà lib. 20. cap. 22. *Siluestre* serpere ait: *Satiuum* non serpere, sed ad palmi altitudinem increfcere.

Serpyllum
Zygis.

SERPILLUM *siluestre Zygis* appellatum, quale Dioscorides describit, mihi obseruasse videor in *Castella veteri*, iisdem locis cum *Thymo duriore*, cui perquã simile est, tum ramis, tum figura, tum altitudine, tum radice: folia verò paulò latiora habet quàm *Thymum*, minus odorata, & grauius nonnihil olentia, odore ferè inter *Abrotonum* & *Stœchaden*: in ramulis item virgulas quæ floribus verticillatim nascentibus vestiuntur, colore ex albo purpurascete: qua florum dispositione & odore à *Thymo* discerni duntaxat ferè potest. Non est praterèà tãta acrimonia preditum quemadmodum *Thymum*, sed aliquid adstrictionis admistum habet. Floret cum *Thymo duriore*, & perpetuò etiam viuet.

DIOSCORIDI $\epsilon\rho\pi\upsilon\lambda\lambda\omicron\varsigma\ \acute{\alpha}\gamma\epsilon\iota$ & $\zeta\upsilon\gamma\iota\varsigma$ vocatur, satiuo efficacius atque magis exalfaciens, & ad mendendi usum aptius.

De Tragorigano. CAP. LXIIII.

TRAGORIGANI duo genera statuit Dioscorides, quibus persimiles duas plantas vidisse memini.

Tragoriga-
num 1.

VNAM pedis aut sesquipedis altitudine fruticantem, multis tenuibus, & lignosis surculis, & circum illos folia minora quàm in *Majorana*, medie inter *Ori- ganum*

ganum & Serpyllum siluestre magnitudinis, incana omnino, odoris iucundi, & gustu acri: flores verticillatim extremos surculos ambiunt candidi, exigui: semen minutum, nigrum, calyculis suis occultatum: floret cum Thymo & Stœchade. Tota odorata est & perpetua coma.

1. ALIAM surculis minoribus cãdidioribusq³, foliis tenuioribus & longioribus, aliquantulum incanis, acri gustu, sed odore minus iucũdo quã prior: flores etiam verticillatim circa summos ramulos nascuntur ex calyculis prodeuntes, maiores aliis & aliquo modo galeati, candidi: semen non obseruauit: radix alteri similis, lignosa, dura, multifida.

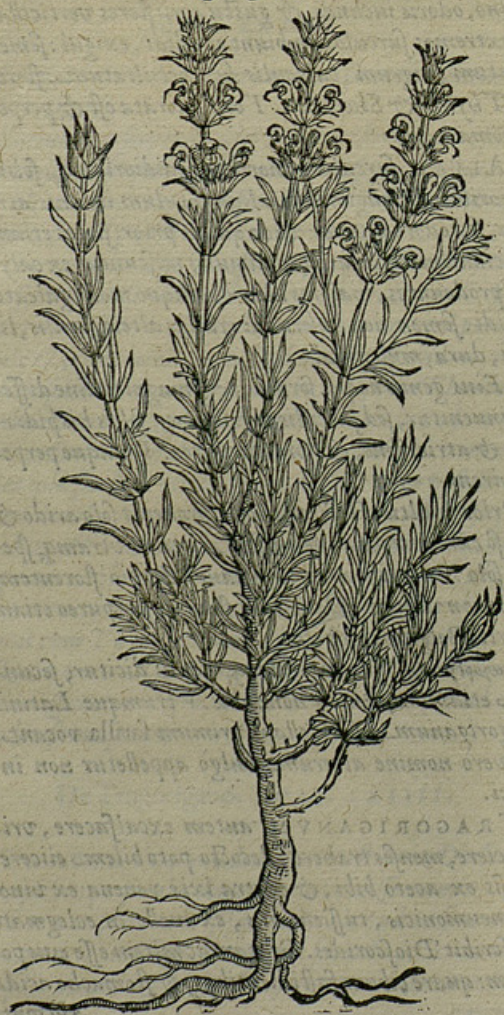
2. Eius genus neque forma, neq³ magnitudine differens inuenitur, sed surculis nigrioribus, foliis hispido-ribus & atrioribus, & flore purpureo. Vtraque perpetuò virens.

Prior multis Hispania locis prouenit solo arido & petroso cum Stœchade permista. Alterius utramq³ speciem solo Valentino agro obseruauit Martio florentem, & spontè nascẽtem. Que verò flore est purpureo etiam in hortis Belgicis conspecta.

Τραγορίαν & Gracis utrumq³ genus dicitur; secundum etiam τράγον à nonnullis. Vtrumque Latinis Tragoriganum. Castellani primum sarilla vocant: quo verò nomine alterum vulgò appelletur non intellexi.

TRAGORIGANVM autem excalfacere, urinam ciere, menses trahere, decocto potò bilem euicere, lienosis ex aceto bibi, & contra ixiæ venena ex vino: peripneumonicis, tussientibus, ex melle In eclegmate dari scribit Dioscorides. Gratam ac mitem esse eius positionem: quare cibum fastidientibus, & stomacho acidam ructanti

Tragoriganum 11.

ractanti imbecilloq; tradi: tumores cum polenta illitum discutere.

De Polio. CAP. LXV.

POLII plura genera, quàm veteres tradiderunt, nunc inueniuntur, sirculorum firmitate, foliorum amplitudine, & eorundem florumq; colore inter se differentia.

VNUM, palmeos ex eadem radice lignosa & dura Polium 1. profert cauliculos, aut ampliores, in multas alas diuisos, humi sparsos, quos disposito ordine & ex aduerso semper tenera ambiunt folia, oblongiuscula, angusta, oris in pronam partem reflexis, & leuiter denticulatis, incanis: è quorum exortu alia numerosa prodeunt foliola magis tenella & incana. Summis ramis capitula habet ex multis calyculis incanis & tomentosis congesta, vnde flos albus prodit: semen per maturitatem nigricans, subrotundum, satis magnum pro plantæ teneritate. Tota planta suauiter olet cum grauitate quadam non iniucunda. Februario & Martio florentem inueni.

ALTERVM multis fruticat ramulis, firmioribus Polium 11. superiore, neq; humi diffusis, sed erectis, rotundis, incanis, palmaribus & plerunq; amplioribus: folia superiore angustiora, numerosiora, ex interuallis ramulos ambientia, qua extrema duntaxat parte denticulata sunt, incana ea quidem, sed minus quam primi: capitula in summis ramis maiora, oblongiora, non adeò tamè compacta, sed laxiora, in quibus flos etiam albus: semen priori simile. Non minus odora hæc est, quàm prior. Mense Aprili floret, interdum etiam Maio.

TERTIVM genus medium est inter primum & Polium 111 secundum, non adeò fruticosum, neq; tam firmis ramulis vti secundum, neq; etiam adeò infirmis vti primum,

Q quoniam

quoniam partim procumbētes eos habet, partim etiā erectos, omnino incanos, magis etiā quam primum: folia item utroq; ampliora, & omnino candida: tenelli tamen rami cum capitula suā iam producere incipiunt cum ipsis foliis flavescente lanugine obducuntur, quemadmodum & integra oblonga capitula: quae tandem luteum florem proferunt: semen aliis simile. Hoc etiā Martio floret.

Polium IIII.

QUARTVM omnino tenellum est, ramulis exilibus, dodrantalibus, humi diffusis, multa lanugine candida tectis, qui subinde ad nodos radices agunt: folia media inter primum & secundum magnitudinis, breviora tamen, denticulata, admodum tomentosa, quae adeo causa est ut in tenellis foliis nulli denticuli conspiciantur, nisi diligenter obseruentur: capitula superioribus paulo minora, totaq; tomentosa, in quibus flos purpureus. Eius iconem nos hic exhibemus.

Polium v.

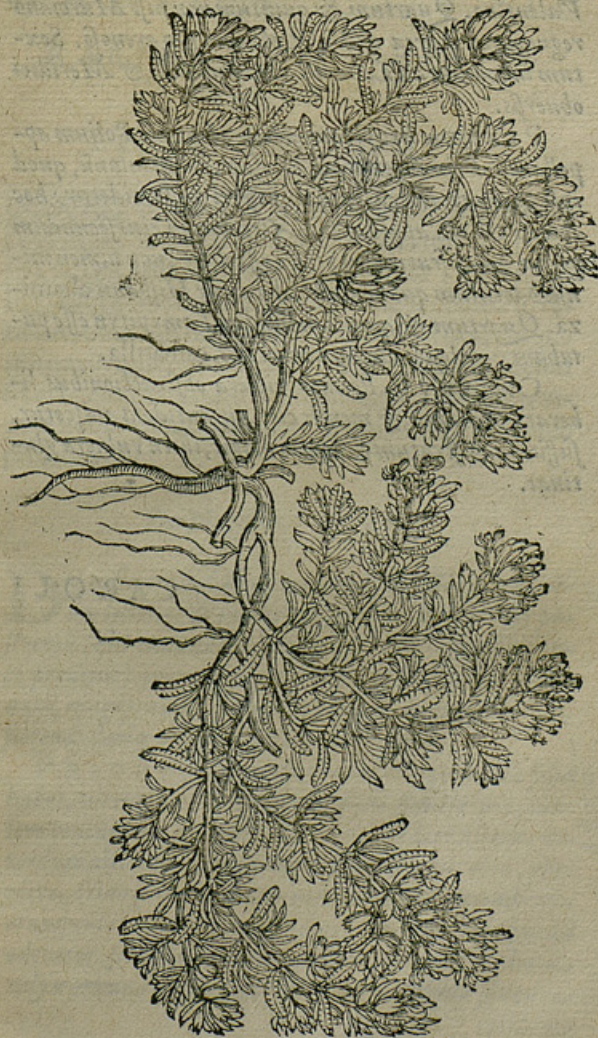
QVINTVM genus à quarto solummodo differt, quod tenerius sit eo, & flores albos proferat. Vtrumque hoc genus nihil ferè nisi tomentum sunt, & odoris suavitāte reliqua genera superant. Cum flore vtrumque mense Martio repperi.

Polium VI.

SEXTVM omnium minimum, digitalem longitudinem vix superans, exilibus ramusculis: foliis durioribus, candicantibus, paruis, angustis, non incisus aut denticulatis: ramulis insident terni aut quaterni flores albi: radix fibrosa. Tota plāta nulla odoris gratia commendabilis est. Floret hac serius Junio, ut ferè omnia quae frigidioribus regionibus nascuntur.

Primum nascitur in maritimis Batice, Valentiniq; regni, & Gallie Narbonensis. Alterum non nisi in mediterraneis Hispania observavi, solo exili & petroso nascens in collibus. Tertium regno Granatensi & Valentino.

Polium IIII.

Valentino. *Quartum & quintum non nisi Murciano regno, inter Lorca & Velez el rubio solo arenoso. Sextum in collibus ad Lacum Lemannum sitis, & Meridies obuersis.*

PLANTA hac Græcis πάλιον, Latinis Polium appellatur. Primum genus ad Dioscoridis montanum, quod ipse ὀρεινὸν & πύθειον vocat, referri posse videtur: hoc Batici ossuna appellant. Alterum ad eius secundum genus, quod fruticosius priore esse dicit, non tamen minus odoratum quam illud: id dicitur Hispanis altamiza. *Quartum & quintum incole Chamapityn esse putabant: vulgare autem nomen illis çamarilla.*

CÆTERVM Polium viscera obstructionibus liberat, urinam & menses ciet, in antidota miscetur, suffitum & stratum serpentes abigit, illitu vulnera glutinat.

CAROLI

CAROLI CLVSII

RARIORVM STIRPIVM

HISTORIÆ,

LIBER SECVNDVS.

ARBORVM, fruticum & suffruticum absoluta Historia, reliquarum stirpium descriptiones adgrediemur, inter quas Coronariæ (quod insigni colorum varietate, omnium oculos ilicò in se conuertant, eosque mirum in modum recreent) meritò primum locum sibi vindicare videntur. Initium igitur à Bulbosis, utpote nobilioribus, facientes, reliquas ordine deinde prosequemur.

De Narcisso. CAP. I.

DVO sunt apud Dioscoridem Narcissi genera, medio luteus, & medio purpureus. Ego, præter postremū (qui nonnullis Narbonensis Gallie pratis spontè prouenit) quatuor alia genera per Hispanias obseruauit, magnitudine, florum foliorumq; forma & colore, florendi deniq; tempore inter se differentia.

PRIOR ergo Narcissus terna aut quaterna folia I. habet, virentia, oblonga, Porri foliis similia ferè, caulem Narcissus concauum, striatum, sine foliis, pedem altum, medio lu- interdum altiozem, & in summo flores sex aut octo, plu- teus. rèsve, triangulis pediculis insidentes, & è membrana erumpentes, mediocriter amplos, cum grauitate quadã odoratos, sex foliis albis constantes, quorum medium calyx omnino luteus occupat, stamina breuia sex cum totidem

totidem apicibus subluteis continens: filique inde triangulares, & in his semen nigrum, angulosum. Radix satis ampla, bulbosa, intus alba, foris aliquot nigricantibus tunicis septa, fibris multis capillata, & succam quendam lentum, ut reliqui bulbi, si praeceidatur, exstillans.

Nascitur plerisque Hispanie, quae ad Mediterraneum mare spectat, locis, & omnibus serè circa Mompelium pratis.

Floret calidioribus regionibus mense Februario, interdum etiam Januario; apud nos non nisi Martio aut Aprili.

Narcissus
praecox.

2. Alius huic similis invenitur, paulò tamen praecoxior, latioribusq; foliis, & maioribus floribus.

Narcissus
flore multiplici.

3. Tertius item latioribus & quodammodo carinatis foliis, multiplici flore: nam medius ille calyx luteus interiora sex candida folia sic intersecat & disjungit, ut calycis formam amplius non seruet, sed veluti apophysis quadam lutea ad singula folia adnata videatur: odoratissimus est flos ille, & grauedine quadam caput tentans.

Uterque Constantinopoli ad nos delatus, in figulinis colitur & adseruatur, ubi floret Aprili, interdum etiam Martio, si veris temperies paulò calidior fuerit.

II.
Narcissus
totus albus
prior.

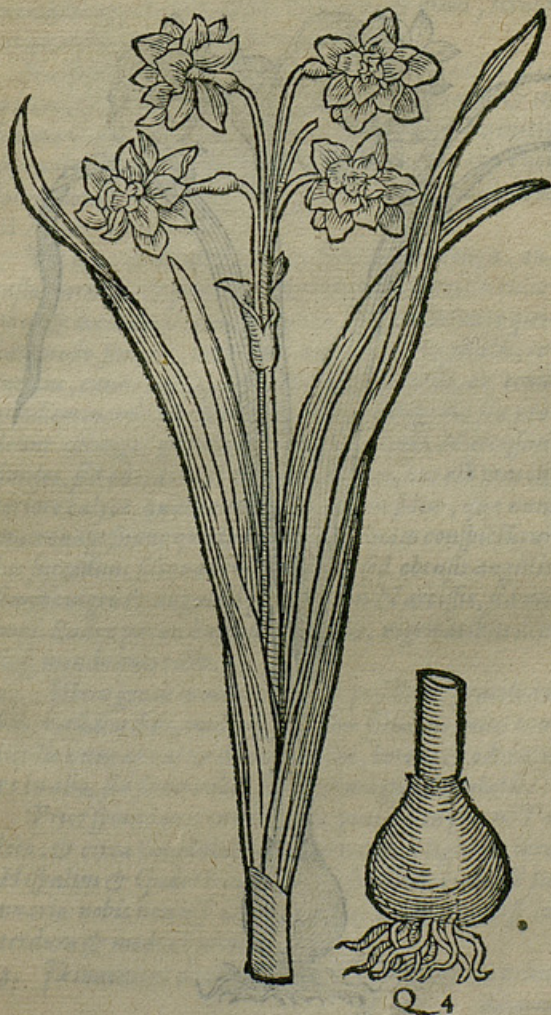
ALTER priori forma haud absimilis, foliis paulò longioribus & angustioribus, viridibus, ternis aut quaternis: è quorum medio caulis satis latus, angulosus tamen & concavus, cui insident seni, septeni, interdum deni flores prioribus similes, sed oblongiores & omnino candidi, quorum videlicet calyx (qui in priori luteus) etiam albus est, & odoratus: radix superiori similis.

Narcissus
totus albus
alter.

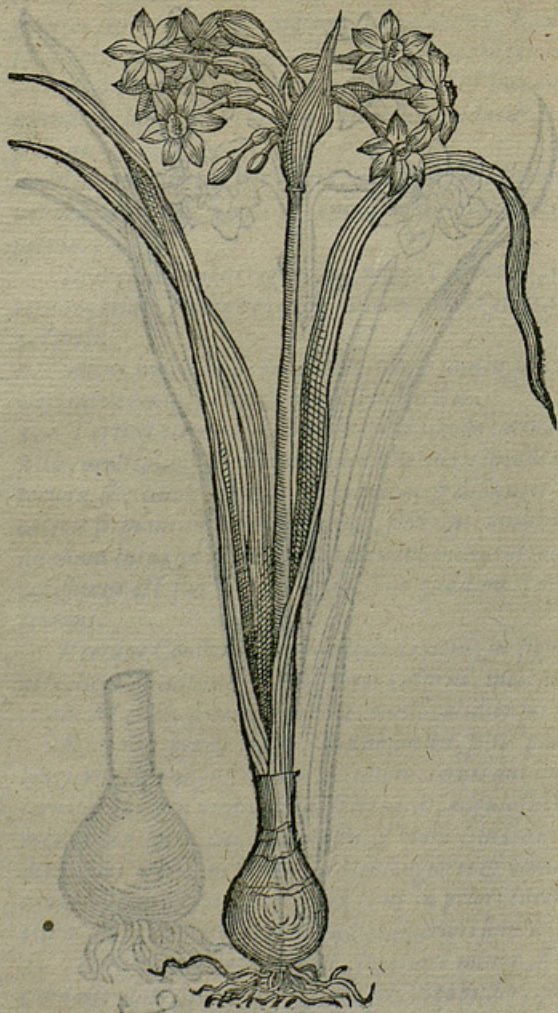
2. Huius generis & alius est, superiore minor, foliis candidioribus firmiteribusq; uti serè in eo bulbo, qui a

Narbo-

Narcissus flore multiplici.

Narcissus totus albus prior.

Narbonensibus Scilla seu Pancratium, Valentinis Hemerocallis appellatur, caule breuiore, & binos, ternos aut quaternos duntaxat flores proferente.

Nascuntur pingui solo nonnullis Lusitania & Batica locis, & etiam maritimis vliginosisq₃. Inueni & in summa Calpe, florentemq₃, Ianuario & Februarij initio obseruabam. Nobis posterior (nam priorem apud nos florere nondum contigit) reliquis Narcissis serius, hoc est Maio, floruit.

TERTIO bina aut terna sunt folia oblonga, angusta, carnosâ, & propemodum rotunda, iuncis viridioribus & medullosis, lauore, colore, & flexibilitate quodammodo similia, inter qua medius exilit caulis, rotundus, cauus, absq₃ foliis, in cuius summo, ex tenui quadam membrana flores quatuor, quinq₃ aut sex prodeunt oblongi (gemelli interdum) forma Narcissinis similes, sed odoratiores & omnino lutei, hoc est tam interiore calyce, quam cum ambientibus foliis, qua nunc mucronata, nunc quodammodo circinata conspiciuntur: his succedunt siliqua triangulares, sed obtusis angulis, semine nigro & anguloso plene uti in Narcissis, sed minore: Radix parua bulbosa, candida, nigricatibus densisq₃ membranis tecta.

2. Istius genus inuenitur magis pusillum, gracilioribus, rotundioribus, multoq₃ pluribus foliis, in cuius cauliculis vnus aut alter duntaxat flos, luteus & odoratus vt in alio, sed firmiter foliis & magis orbiculatis.

Prior spontè exit in montanis pratis non procul Toletis, & circa Guadalupe. Posteriorem vliginosis inter Hispalim & Gades locis cum ipso flore collegi mense Ianuario: nobis non nisi Aprili uterq₃ floret, tametsi interdum & media hyeme.

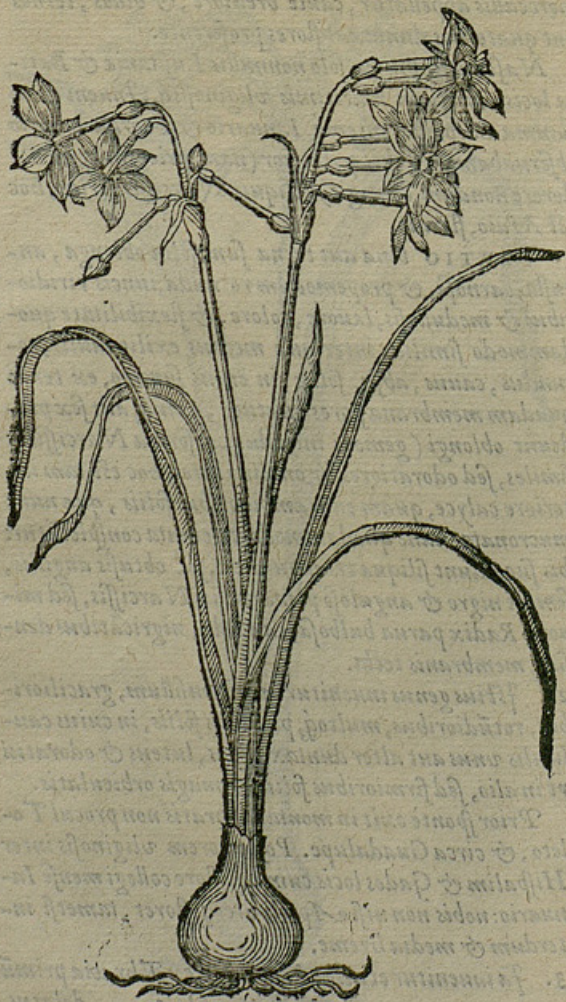
3. Iam inuenitur et alius Narcissus ex Thracia primū

Q₅ delatus,

III.
Narcissus
iuncifolius
prior.

Narcissus
iuncifolius
alter.

Narcissus juncifolius prior,

delatus, foliis quidem secundo Narcisso similibus & angustis, sed flore omnino aut luteo aut pallido, odoratissimo: semine Narcissino simili, radice plerumq; minore tunicis coloris spadicei tecta. Sed qui pallidus est, calyculum medium planè aureum, uti medio luteus, radicem aequè crassam, & folia non minus lata habet.

Narcissus
totus luteus.

QUARTVS plantula est digitalis, unicum cauliculum gracilem & vacuum ferens, & in summo florè album Narcissi odoratum, sex foliolis constantem, & in medio calyculum luteum: siliqua angulosa semen nigrum exiguum angulosumq; continet: radix Narcissi uncinifolij, minor tamen, bulbosa, multis tunicis candidis lentog; succo pregnantibus constans, quam ambit membrana quedam nigra. Tota planta amara est, ut superiores, verèq; dixit Plinius, odorato saporem rarò vlli non amarum.

IIII.
Narcissus
autumnalis
minor.

Nascitur plurimus ad Anam flumen in Turdulis, florèq; sine vllis foliis sub Octobris finem.

1. HIS addi potest & is quem nonnulli Narcissum vocant, tamen si flore Narcisso dissimili, foliis quinque aut senis oblongis, & pollicem latis, præ virore ferè nigricantibus & splendentibus, humi sparsis, inter quæ brevis exit pediculus potius, quàm caulis, florem suo cacumine ferens luteum Colchici forma, sex foliis constantem (quorum tria maiora alia tria interiora, quæ minora sunt, amplectuntur) ex membrana veluti vasculo protuberantem, intra quem sex stamina cum suis apicibus & medio pistillo videre licet: radice crassa, rotunda, intus candida, foris ut in reliquis Narcissis nigricante.

Narcissus
autumnalis
quorundam

Sub Augusti finem, & Septembri germinare incipit, & plerumq; floret. Gaudet montosis quibusdam Hispaniæ pratis, atq; etiam in Italia nasci audio.

SVpra

Narcissus autumnalis quorundam.

Sparganium
Plaça.

2. *SVpra Valentiam* salebrosis & petrosis locis nascitur quaedam planta binis foliis humi stratis, oblongis, pinguibus, & ex viridi nigricantibus, descripto postremum Narcisso ferè similibus, sed quibus interiori parte linea quaedam latiuscula & alba secundum longitudinem ducta est: radix bulbosa, multiplici tunica constans vt cepa, quarum exterior nigricans est, interiores candidae & lenti viscidique succi plena, ingrati amarique saporis.

Eam clarissimus medicus D. Ioãnes Plaça, caulem pedalem (nam radicem cum foliis duntaxat eo demonstrante erui) laeuem, aliquot in summo flores Liliij emulos, candidos ferentem, deinde capitula rotunda in quibus exiguum semen contineretur referbat, & Sparganium vocabat.

ἰσπάργιον.
Narcissus.

CÆTERVM à Grecis flores hi *νεφελαιοί*, à Latinis *Græcos emulatis* etiam *Narcissi* nuncupantur: Galli peculiare nomen non habent, sed *Narcisses* appellare possunt.

Prior Hispanis *Lirio*; alter *Lirio blanco*, & *Cebollinas* dicitur, quibusdam etiam *Narcisso de Seuilla*, id est, *Hispalensis Narcissus*, quod à me primum, & postea aliis inde sit missus: Eius altera species *Iunquillos blancos*, tãmet si id nomen alteri *Narcisso* (quod istic iuncis foliis floreque omnino albo nasci intellexi, cõspexi autem nunquam) etiam tribuãt. Tertius à similitudine quam eius folia cum iuncis habent, *Iunquillos* vocant, nos *Narcissum iuncifolium luteum* dicere possumus, ad differentiam alterius qui ex *Thracia* latiore folio defertur. Quartum incola, qui sunt *Betica pars*, *Toñada* nuncupant, nos, quod autumno floreat, *Narcissum autumnalem* minorem appellauimus, vt à sequente distingueremus, quem nonnulli *Narcissum*
autumna-

autumnalem, quidam Colchicum flore luteo nuncupāt, Hispani Açuçenas amarillas, id est Liliū luteum, Theophrastum forte imitati, qui hanc plantam lib. 6. cap. 6. Narcissi vel Lirij alterius nomine describere videtur, flore largè amplo, coloreq; (vt eruditiores volūt) melino, non nigro, figura oblongo, serotinumq; admodum, post Arcturum & circa æquinoctium florentem: vel, vt sequente capite ait, autumno primis imbribus, quemq; lib. 7. cap. 12. caulem tantum floris sortitum dicit vti Crocum, cum aliis omnibus bulbosis assurgat.

Lirium alterum.

ALVNTVR apud nos in hortis ab herbarie rei studiosis & alij aliquot Narcissi, quorum historiam in libro clarissimi viri D. Remberti Dodonai, nunc Cesarei medici, cui De Coronariis titulū fecit, videre licet.

PORRO Narcissi radicem, si edatur, vomitoriam esse sepe numero expertus sum, qua facultate præditam etiam Dioscorides testis est, apud quem reliquas Narcissi facultates inuenire possunt studiosi.

De Pseudo-narcisso. CAP. II.

1. NASCITVR hic quibusdam Lusitaniæ Baturiaq; collibus, foliis angustis admodum, tenui, nudo, palmumq; alto cauliculo, è cuius summo dependet flos sex foliis ex herbido palleſcentibus & stellatim expansis constans, cuius medium calyx luteus, oblongus calathimodo occupat, oris equalibus, non sinuosis & fimbriatis, vt qui apud Belgas nascitur: radix Narcisso exiguo similis, intus candida, foris nigricans.

Floret Ianuario. Incola Campanilla, hoc est, Campanulam vocant.

2. Eius genus inuenitur nonnullis veteris Castellæ pratis, & locis humidis, Belgico omnino simile, sed foliis longè

Pseudonarcissus maior

longè maioribus, & etiam flore, qui totus luteus est, & quasi croceus.

Pseudo-narcissus multiplex.

3. Nunc etiã apud Belgas in hortis alitur Pseudo-Narcissi genus Belgico per omnia simile cum foliis tum bulbo, sed flos calyce caret, & eius loco innumera habet folia externis sex similia, colore pallido.

De Moly. CAP. III.

Moly.

HABET hæc planta bina aut terna folia graminea, exteriori parte aliquantulum lanuginosa, mollia, & ad terram inflexa, inter quæ caulis exilit dodrantalis, lenis, rotundus, vacuus, in cuius cacumine ex membrana quadam emergunt multi flosculi exigui, candidi, sex foliis constant: radix bulbosa, alij aut auellana magnitudine, nigricantibus membranis involuta, intus candida, succulenta, calidiuscula, & subingrato odore.

Nascitur Gadibus extra mœnia, ea parte veteris vrbis quæ in mare protenditur, non procul à sacello, ubi Herculis templum, fuisse ferunt. February initio florentem istic inueni.

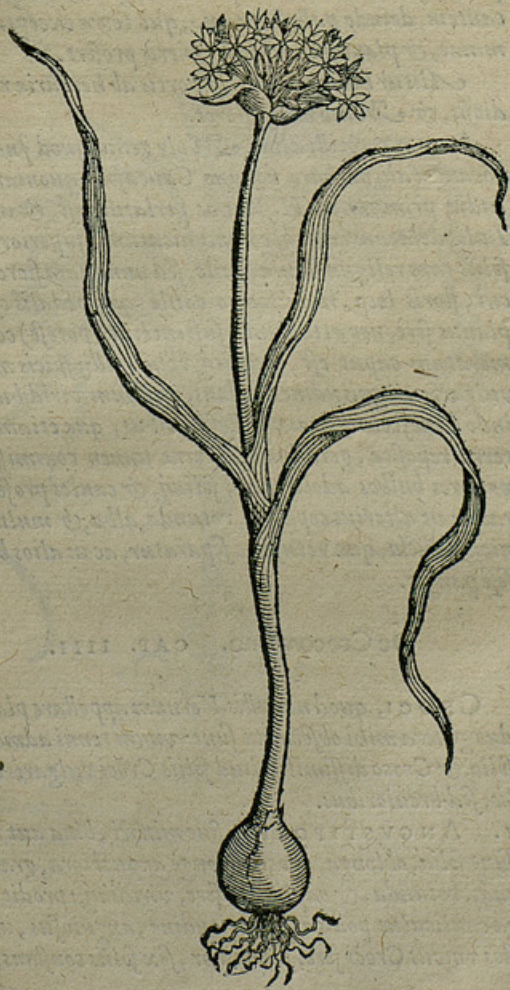
μῶλυ.

PLVRIMVM ad μῶλυ, Moly Dioscoridis accedere mihi videtur, præsertim si pro πυχίων τεσσάρων legatur δακτύλων τεσσάρων, hoc est quaternum digitorum.

Moly Theophrast.

DIFFERT autẽ ab eo quod Theophrastus libro 9. cap. 15. & post eum Plinius lib. 25. cap. 4. ex Homero descripsit. Etenim illorum Moly foliis est Scilla tribus aut quatuor, longioribus, caule cubitali, interdum bicubitali, crasso, cocano, rotundo, foliorum experte, multos flores stellatos candidos in summo cacumine ferente, oblongis pediculis inherentes, semine in capitulis triangulis nigro, ceparum simili ferè: radix crassa, alba, nigra membrana tecta. Iuxta caulem inter folia plerumq; exit alius

Moly Dioscoridis.

alius cauliculus planus & foliaceus, seu veriùs folium, quod in summo veluti ally nucleum gerit, initio candidantem, deinde pallescentem, qui terra exceptus germinat, & plantam eiusdem generis profert.

Alitur hoc apud nos in hortis ab herbarie rei studiosis, & Maio mense floret.

Moly Indicum.

ALVNT & illi aliud Moly genus quod Indicum vocant (aliq barbaro nomine Caucaſon) quoniam ex India primùm in Hispanias perlatum est, & inde ab Italis delatum nobisq, communicatum, superiori cum foliis tum reliqua forma simile, sed nunquam florens, & cui, floris loco, in extremo caule (qui pedalis est, & planus ferè, nec attolli, nisi sustentetur, potest) conglomeratum caput est, multisq, veluti ally spicis mespili vulgaris magnitudine constans, primùm viridibus, deinde flavescentibus aut pallescentibus, qua etiam sine terra reposita, germinant: terra tamen commissa, in maiores bulbos adoleſcunt, foliaq, & caules proferunt: radix vt alterius cepacea, rotunda, alba, & multis tunicis amicta, qua vetustate separatur, ac in alios bulbos sese pangit.

De Croco vernò. CAP. IIII.

CROCI, quod nonnullis Vernum appellare placuit, duo genera mihi obseruata sunt: vnum tenui admodum folio, & Croco dissimili; aliud foliis Croci vulgaris æmullis, sed breuioribus.

Crocus vernus minor
1.

1. ANGVSTIFOLIO, siue minori, bina aut terna sunt folia, oblonga, Crocinis longè angustiora, gracilioraq, rotunda, & capillaria ferè, viridiaq, prodit inter ea cauliculus pollicari longitudine, angulosus, in quo flos vnicus Croci ferè, sed minor, sex foliis constans, ima parte

Crocus vernus minor I.

arte foris flavescentibus, intus nonnihil candidatibus, reliqua ceruleis siue violaceis (inueniuntur & toti candidi) odoratis, quibus insunt aliquot staminula: his succedit folliculus trigonus, semen continens exiguum, fuluescens: radix exigua auellanae magnitudine, duro spadicæq; cortice siue putamine reecta, intus alba, firma, subadstringente gustu. Bini plerunque flores & interdum

terni ex eodem cortice, qui totidem bulbulos complectitur, prodeunt.

Plurimus inuenitur Gadibus, atque inter *Asindum* (vulgò *Medina Sidonia*) & *Calpen*, locis salebrosis & apricis.

Crocus vernus minor alter.

2. ALIVD genus cum foliis tum radicis externo cortice huic omnino simile obseruavi, in *Baturia* collibus *Lusitania* conterminis, flore verò paulò minore, & ex albo purpurascente, vixq; è terra prominente, qui octonis foliolis compositus esset, quatuor exterioribus paulò maioribus: radix illi candida & gemina, una super alteram insidente, quarum superior firma dulcis & edulis est, inferior flaccida.

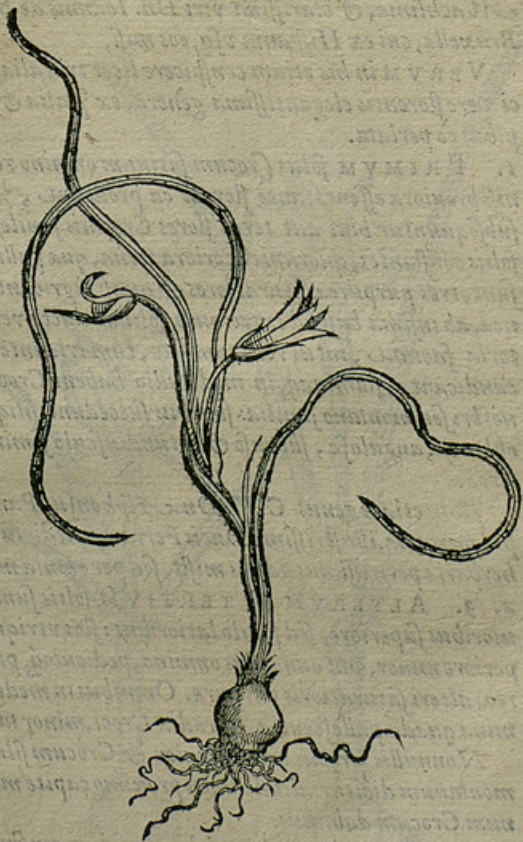
Crocus vernus minor tertius.

3. TERTIVM genus vberioribus & crassioribus foliis, & interdum rectis, cum reliquorum procumbant, & humi spargantur: flos superioribus multò minor, totusq; ceruleus, tribus exterioribus foliolis exceptis, quæ foris virescente colore diluta sunt: huius etiam radix, tametsi superioribus similis, priore paulò maior est, & semen etiam crassiusculum.

Hunc Gadibus duntaxat iuxta priorem inueni. Florent verò omnes *Januario* & *Februario*.

APPELLATUR hic Bulbus à nonnullis *Crocus vernus*, quòd flore sit *Croci*, vereq; floreat: folia tamen *Croci* non sunt, sed rotunda & capillaria planè. Nomen vulgare *Lusitanis* *Galecia* vicinis, apud quos etiã nasci quidam illius regionis incola asserabant, *Nozelas pequeñas*, id est, parue *Auellana*, seu *nuces Põtica*: sed alia est *Lusitanis* *Nofelhas*, de qua inferius. Secundum genus incolis *Cebollina*, id est parua *Cepa*, dicitur, quo serè nomine solent *Hispani* minores omnes bulbos nuncupare. Primum genus obseruatum fuisse videtur *Anguillara*, & *Crocum siluestre angustifolium* ab eo vocari.

Crocus vernus minor 3.

eo vocari. Ad Theophrasti fortè Bolbinam, Opitionem, aut Cyicem referri poterunt.

Bolbina,
Opition,
Cyix.

ISTORVM Bulborum nullas facultates exploratas habeo. Sed omnes prater secundum spectantur in cultis-

R 3 simis

simis hortis illustris viri Dn. Joannis de Brancione
Machlinie, & clarissimi viri Dn. Ioannis de Boisot
Bruxella, cui ex Hispania vsq; eos misi.

- II. VERVM in his etiam conspicere licet tria alia Croci vere florentis elegantissima genera, ex Italia & Alpibus eo perlata.

Crocus vernus maior.

1. PRIMVM foliis Crocum satiuum omnino refert, nisi breuiora essent: ante florem ea prodeunt, deinde subsequuntur bini aut terni flores Crocinis similes, sex foliis constantes, quorum exteriora terna, quae pallidula sunt, tres purpurea saturatiores & quasi nigricantes lineae, ab infima basi ad extremum folium ducta versicoloria faciunt, intus vero tum haec, tum tria interiora candicant, staminaq; in medietate habent Croco siluestri seu montano similia: floribus succedunt siliquulae oblongae, angulose, subrufo & rotundiusculo semine refertae.

Illius etiam genus C. V. Dn. Alphonsus Pancius, pia memoria, illustrissimi Ducis Ferrariae medicus, cuius herbaria peritissimus ad nos misit, sed per omnia minus.

2. 3. ALTERVM & TERTIVM foliis sunt breuioribus superiore, sed paulo latioribus: flos vtrique superiore minor, vni candidus omnino, pediculoq; purpureo, alteri saturatiores purpureae. Omnibus in medio stamina quaedam pallescentia, & radix Croci, minor tamen.

Nonnullis Crocus vernus maior, & Crocum siluestre montanum dicitur: aliud tamen proximo capite montanum Crocum dabimus.

ISTIVS radice foris utendum quidam censent, illitamq; ubi, vrinas crebras atq; crassas elicere, tumores hydropicorum discutere, & spicula euellere.

Crocus vernus maior.

De Croco montano,

CAP. V,

Crocum
montanum.

CROCVM hoc flore est satini Croci, sed dilutiore, staminibus intus tribus croceis, inter que veluti penicillus luteus emicat, folia quaterna Crocinis similia, viridia, interiore parte veluti lineam quandam candidam secundum longitudinem, exteriori vero duas huiusmodi lineas & quasi canaliculos habentia: radix satini, candida, plena, & veluti internodiis distincta, subdulcis primum, ingrati deinde saporis, integitur ea cortice quodam denso, & multis villis contexto.

Nascitur in nonnullis Lusitania rupibus, presertim iuxta mare. Floret istic toto Nouembri, nobis etiam Septembri: siliquas Maio fert crassas, angulosas, semine plenas, quale Croci verni est.

κρόκος ὀρεινός.

THEOPHRASTO lib. 6. cap. 7. κρόκος ὀρεινός dicitur, Latinis Crocum montanum & silvestre, Lusitanis Pie de borro, id est Pes asininus, nescio qua de causa appellatur.

De Colchico

Crocum montanum.

De Colchico montano.

CAP. VI.

Colchicum
montanum.

COLCHICVM montanum planta est ternis aut quaternis foliis, digitum oblongis, per terram stratis, Hyacinthi non scripti ferè amulis, sed saturatius virètibz & splendentibus, gustuq; acidis, quæ ubi flaccescere incipiunt, colorem subrubrum contrahunt: flos sine foliis primum exilit, & sex oblongis purpureisq; foliis & in medio staminibus totidem constat: eum folia statim, (contra quam in alio Colchico) subsequuntur, & quodammodo protrudunt, totamq; hyemem perdurât in mensem vsq; Maium aut Junium: radix bulbosa, unica, non magna, multis subruis & nigricantibus tunicis amicta, intus solida, candida, dulcisq; cum quadam adstrictione, sede longiuscula, quæ adnatis in lateribus propagatur.

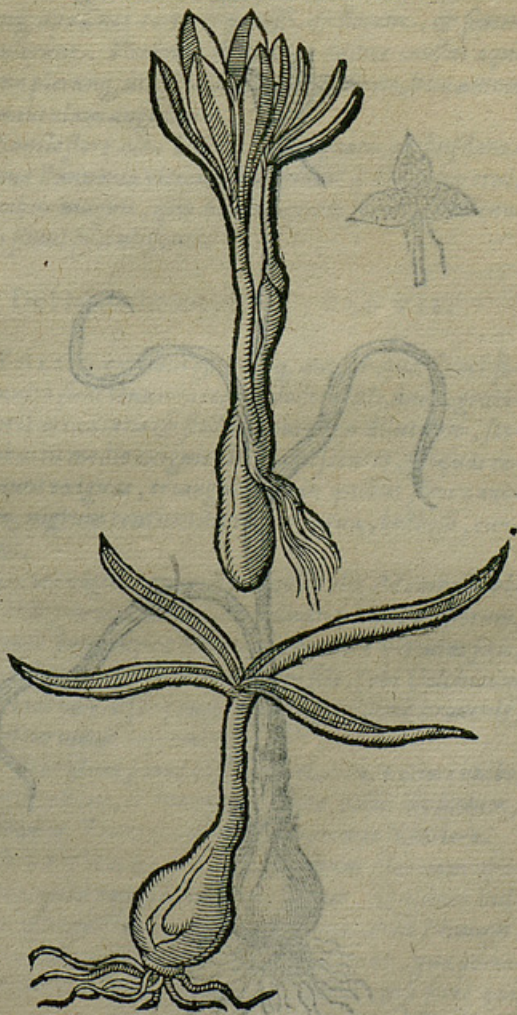
Collibus Salmantica vicinis lapidoso admodum solo provenit, ubi Maio mense collegi proferentem caulem dodrantalem, firmum, & in fastigio triangularem siliquam semine ex rubro nigrescente, laevi, exiguo, subrotundo, amariuscule plenam. In Belgis nullum adhuc caulem, nullum semen protulit, tamen si semine inde delato natum, & aliquot annis iam florens. Floret autem mense Septembri, nonnunquam etiam Augusto.

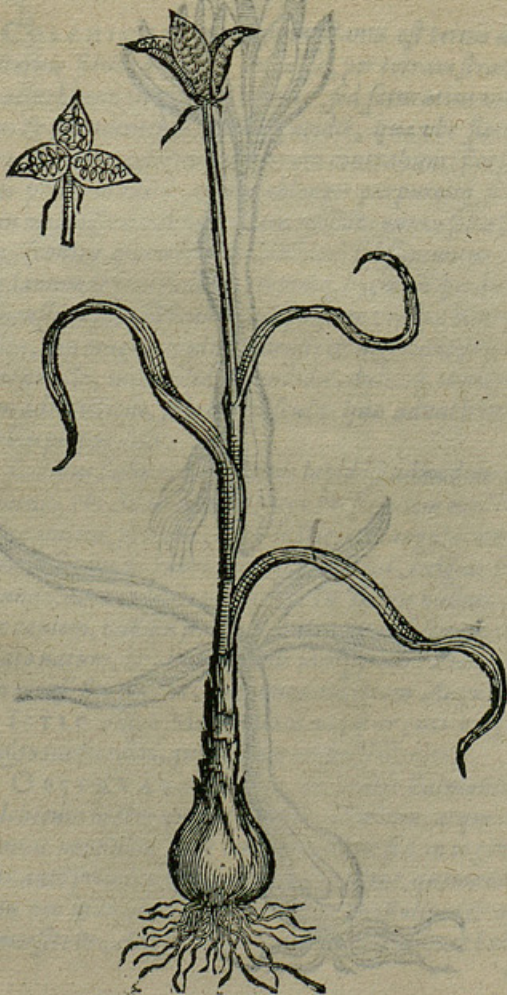
ISTI C vulgò Merenderas vocatur, uti vulgare Quita meriendas, quibusdam etiam Villorita.

Colchicum
flore albo.

OBSERVABAM quoq; in pratis Salmantinis Colchicum nostro vulgari simile, sed minus, atque eius plantas nonnullas flore omnino lacteo: sed in eo genere folia ante primum ver emergere non solent, quemadmodum nec in eo quod Lobelius prope Bristolium & agro Somerseti in Anglia nasci tradit, cuius aliquot bulbos
ipse

Colchicum montanum cum flore.

ipse & *Morganus*, dum apud eos essem, mihi donarunt, idemq; apud nos terra commissi, & florem, & semen protulerunt. Verum Anglicum radice constat æquè magna plerumq; atq; Germanicum vulgare, folio autem aliquantulum angustiore.

Simile flore albo hoc autumno pratis quibusdam, Vienna Pannonia vicinis, non procul à Danubio erui, radicibus magnis, quæ nonnunquam senos aut octonos flores simul protulissent.

De Hyacintho autumnali. CAP. VII.

1. FOLIIS exilibus est quinq; aut sex, quæ Croci fo- Hyacinthus autumnalis.
liis multò sunt tenuiora: caule dodrantali, nudo, gracili: floribus radiatis & stellatis purpureæ dilutioris, staminibus in medio exiguis: hi marcescentes, siliquas relinquunt exiguas, triangulares, in quibus semen exiguum, nigrum continetur: radix parua, bulbosa, candidans.

Ante viginti annos hunc colliculis *Mompelio* vicinis collegimus, deinde silua *Madritiana Parisiorum*, postremò *Salmantica* collibus ad flumē *Thormim* sitis, copiosissimum, lapidoso admodum solo, (ubi *Colchicum motanum* iam descriptum etiam copiosissimè provenit) florentem mensē Septembri.

2. Eius aliud genus observavi elatius, maiore bulbo, Hyacinthus autumnalis maior.
latioribus foliis, & numerosiore flore, cuius hîc iconem exhibemus. Floret is maturius aliquanto superiore.

AUTUMNALEM Hyacinthum ideo nuncupamus, quòd non nisi autumno floreat. Quidam Bulbine Pli. nij.
Bulbinen esse existimabant: sed *Bulbines* apud *Plinium* lib. 20. cap. 9. descriptio planè refragatur, quæ porra-
ceis foliis & rubicundo bulbo esse debet: nisi fortè quis
ad *Bulbinam*

Hyacinthus autumnalis maior 2.

ad Bulbinam Theophrasti referendum putet, cui candidam radicem tribuit.

De Leucoio bulbo autumnali.

CAP. VIII.

CAVLICVLO est palmum altò, gracili, unum, Leucoion bulbosum minus autumnale. interdum alterum & tertium ferens florem, candidum omnino seu lacteum, pensilem, sex foliis constantem, & in calathi sine tintinabuli modum formatum, inodorũ & ingrati saporis, flori insunt pallida stamina, eoque iam aperto primum prodeunt folia quatuor aut quinque, capillaria, & viridia: radix bulbosa satisque magna pro plante proportionem, candida, multisque tunicis glutinosi compacta & amara, quae candicante membrana tegitur.

Ad flumen Anam nascitur non procul Badajoz, floretque sub finem Octobris & Novembris initio, nusquam alibi mihi inspecta.

Eum bulbum tamen si ex Hispaniis ad amicos miserim cum Narcisso illo autumnali paruo, neuter tamen unquam floruit, & iam periisse puto.

LEUCOII autumnalis huic plantae nomen indidi, quod autumno duntaxat florentem inuenerim.

De Iride

Leucoium bulbosum minus autumnale.

De Iride bulbosa.

CAP. IX.

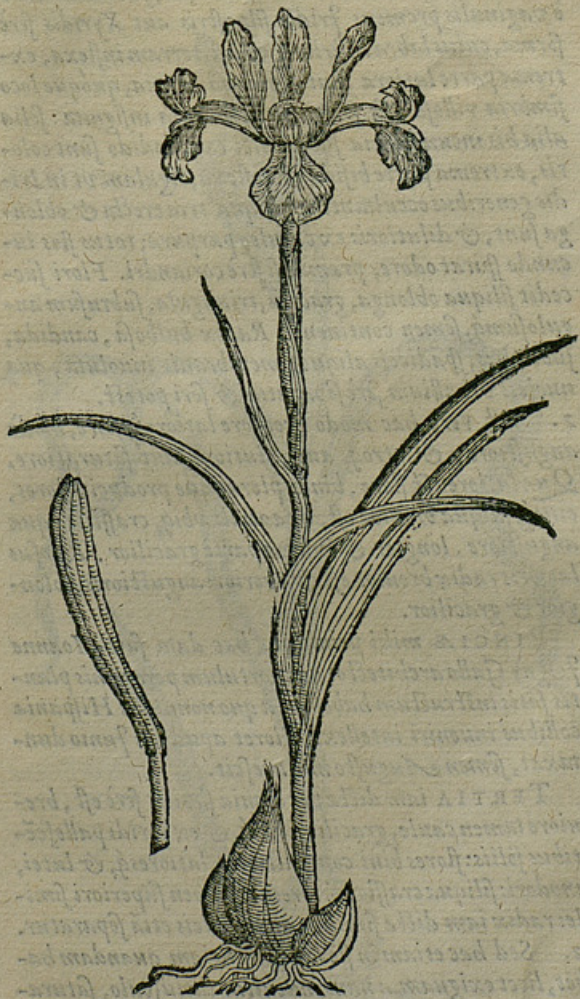
ALIQVOT Plantas in Hispanica mea peregrinatione obseruavi, quæ cum flore Iridis aut Xyridis essent, erutas tamen bulbacea radice esse deprehendi: quæ ratio me mouit, vt eas Iridis bulbosa nomine donarem.

PRIOR sena vt plurimum habet folia longiuscula I. & latiuscula, Hemerocallidis Dodonei serè similia, in- Iris bulbosa
latifolia;
uicem alternatim amplectentia, mollia, in terram recurua, supernè ex viridi pallentia, infernè verò candidantia: è quorum medio flos exilit unicus, odoratus, cæruleus, interdum candidus, nouem foliolis constans, Iridis seu potius Xyridis forma, quo marcescente, vtrinq; alij singuli succedunt. Caulem non habet, sed flos longo pediculo insidet vt in Croco: radix bulbosa, candida, Auellana modo dulcis, multiplici cortice nigricante inuoluta, cui (dum floret presertim) aliquot, præter fibras, radícula crassa & oblonga subnascuntur, vt in Hyacinthis interdum fieri solet.

Inuenitur in Lusitania Baticæq; collibus non procul ab Anasumine sitis, & copiosè circa Antequeram & Cordubam. Floret istic Ianuario & Februario: ad nos delata nunquam floruit, ideoq; nullum semen obseruare potui: sed infima pars pediculi florem sustentis & inter folia recondita, desinit in rudimentum oblonga siliquæ triangularis, multa candida granula continentis: quo argumento adducor, semen Aprili aut Maio maturescere posse.

ALTERI sunt quinq; aut sex folia tenuia, cubitali II. longitudine, interna parte caniculata & candidantia, Iris bulbosa
angustifolia
flore vario.
externa autem striata, & viridis cum cinereo cõmixti coloris, caulem amplexantia, qui sesquicubitalis est,
S interdum

Iris bulbosa latifolia L.

Iris bulbosa angustifolia flore vario II.

interdum maior, raro breuior, nodosus, florem unicum è vaginulis promens *Fridis siluestris* aut *Xyridis* ferè forma, cuius labra inferiora & ad terram inflexa, extrema parte latiora sunt, & candicantia, quòque loco fimbria villosa esse solet, lutea macula insignita: folia alia his incumbentia subcaerulei ex candido sunt coloris, extrema parte bifida & reflexa, ligulam ut in *Iridis* generibus occultantia: reliqua tria erecta & oblonga sunt, & dilutioris ex caeruleo purpure; totus stos incundo spirat odore, premansi ferè coriandri. Flori succedit siliqua oblonga, gracilis, triangula, subrufum angulosumq; semen continens. Radix bulbosa, candida, subdulcis, spadicis aliquot membranis inuoluta, qua nucleis uti allium ferè separatur & feri potest.

2. Est verò hac modò breuiore latioreq; flore, modò angustiore, & utroq; aut dilutiore, aut saturatiore. Quae latiore est flore, binos plerunque producit flores, eiusq; siliqua breuior est, & aequali ubiq; crassitie: quae angustiore, longior & infima parte gracilior. Rursus latioris radix breuior est & vberior: angustioris, oblongior & gracilior.

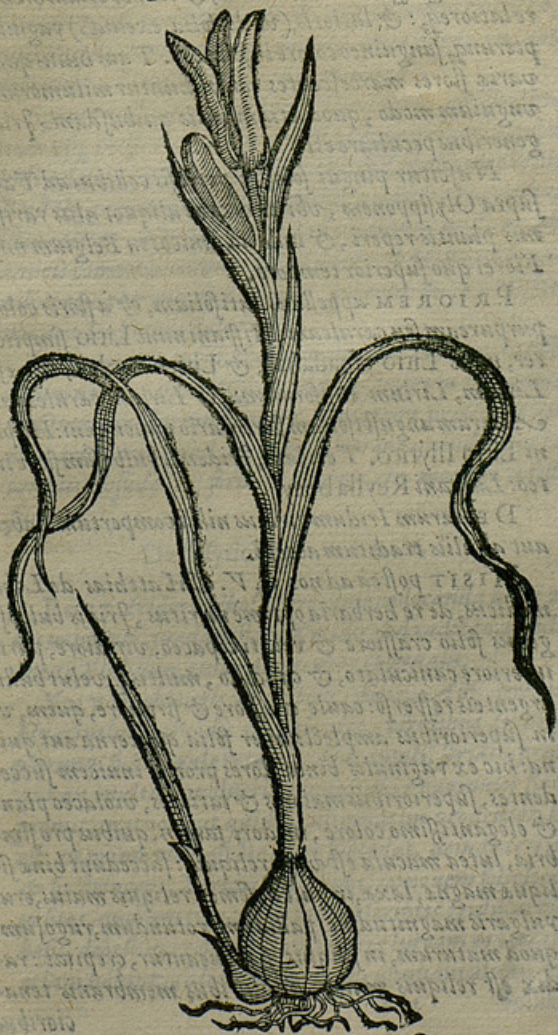
PINCIAE mihi primùm hac data fuit à Ioanne Joigny Gallo architecto, qui hortulum peregrinis plantis satis instructum habebat, à quo nonnullis Hispanie collibus inueniri intellexi. Floret apud nos Junio duntaxat, semen Augusto maturescit.

III. TERTIA iam dicta per omnia similis ferè est, breuiore tamen caule, gracilioribusq; & ex viridi palleſcentibus foliis: flores bini contractiores latioresq; & lutei, inodori: siliqua crassior & breuior. semen superiori simile: radix iam dicta similis, quae nucleis etiã separatur.

2. Sed hac etiam in flore differentiam quandam habet, licet exiguam: nam inuenitur latiusculo, saturatiore,

Itis bulbosa
angustifolia
luteo flore.

Iris angustifolia flore luteo III.

III.
Iris angustifolia
flore luteo.

tiore, magisq³ rutilante colore, & radice etiam brevis-
relatioreq³: & latioris (unde folia exeunt.) vaginula
plerunq³, sanguineo colore infecta est. Tam huius quam
varia flores marcescentes contrahuntur miluinorum
unguim modo, quod etiam aliis quibusdam fridis
generibus peculiare est.

Nascitur pingui solo, & petrosis collibus ad Tagū
supra Olyssipponem, ubi eam cum aliquot aliis rarissi-
mis plantis reperi, & inde ad amicos in Belgium misi.
Floret quo superior tempore.

PRIOREM appellant latifoliam, & à floris colore
purpuream seu ceruleam: Hispani nunc Lirio simplici-
ter, nunc Lirio espadañal, & Lirios azules, hoc est,
Lirium, Lirium ensiformem, & Lirium ceruleum.
Alteram angustifoliam flore vario nuncupant: Hispani
Lirio Illyrico. Tertiam, fridem bulbosam flore lu-
teo: Lusitani Reylla buey.

DE harum Iridum viribus nihil compertum habeo,
aut ab aliis traditum accepi.

YIII. MISIT postea ad nos C. V. Matthias de Lobel
Iris bulbosa
angustifolia
flore purp. medicus, de re herbaria optimè meritus, fridis bulbosa
genus folio crassiore & veluticepaeo, viridiore, parte
interiore caniculato, & candido, multisq³ velut bullis
argenteis resperso: caule crassiore & firmiore, quem, ut
in superioribus amplectuntur folia quaterna aut qui-
na: his ex vaginulis binos flores promit inuicem succe-
dentes, superioribus maiores & latiores, violaceo planè
& elegantissimo colore, in odori tamen, quibus pro sim-
bria, lutea macula est ut in reliquis: succedunt bina si-
liquae magna, laxae, in quibus semen reliquis maius, erui
vulgaris magnitudine, pallidum, rotundum, rugosum,
quod maturum, in siliquis, si moueantur, crepitat: ra-
dix est reliquis maior, & pluribus membranis tena-
cioribus

etioribus nigricantibusq³ circumnoluta, qua nucleis etiã separatur, sed non tam copiosis atq³ in varia & lutea, qua singulis annis quinq³ aut sex huiusmodi nucleos deponunt. Floret quo reliqua tempore.

Spontè nasci in Anglia existimabam, & Bristolium vsq³ profectus, in agris frustra requirebam, quòd indè ad nos translata esset: sed ab ipso Lobelio intellexi, Bristolij primùm illi innotuisse, ex hortis, in quibus istic colitur, erutam: deinde Londinam missam & amicis communicatam. Verisimile est Hispanicis nationibus qua plerunq³ eò cõmeant, primùm huc ex Hispania aut Lusitania delatam.

Illius iconem ipse Lobelius exprimit Hyacinthi potëtarum nomine in doctissimo Aduersariorum volumine.

Omnium istarum floribus, illius verò præsertim quæ est vario flore (quòd, ut opinor, rorem quendam in lateribus exsudent) formice mirum in modum infestæ sunt.

De Sisyrichio. CAP. X.

POST Irides bulbosas proximè collocanda mihi videtur planta quedam flore Xyridis, sed radice orbiculata uti Xiphium, cuius duo genera obseruavi.

VNUM oblongis angustisq³ foliis, Allyj ferè aut Hyacinthi botryodis & vulgaris, viridibus & humi plerunq³ fuis, caule rotundo, dodrantali, striato, firmo, qui ex multis inuolucris tanquam è vaginulis flores promit quatuor aut quinq³, alternatim procedentes, hoc est, ut primo marcescẽte alter succedat, deinde tertius, & sic deinceps, Xyridis ferè forma, ex nouem foliolis cõpositos, quorum tria, ut in iam descriptis Iridibus bulbosis, deorsum reflexa, pro fimbria luteam maculam etiam habent, alia tria sursum aliquantulum præminent,

minent, tria verò reliqua, quæ in aliis simbriam tegere solent, sursum erecta & extrema parte diuisa, medium floris quodammodo tenent. Est verò totus flos pulcher aspectu, colore caruleo, odoratus, sed fugax admodum: siliqua inde succedunt membranæ & transparentes, semine rotundo, paruo & subrufo plena. radix bulbosa, gemina, altera super alteram, insidente Xiphij modo, quarum superior plena est, candida, dulcis, edulis & pueris expetita, inferior flaccida, & tandem cum cortice qui multiplex reticulatus, crassus & niger eam integit, euanescent: adnatis se propagat uti Xiphio, nam interdum quinas aut senas plantas, singulas suo retiformi tegmine inuolutas, alio villoso capacioreq; tegumento simul comprehensas eruisse memini, in decliuibus collium supra Olyssipponem apud suburbanum magnifici & generosi viri Dn. Ferdinandi Cotinho equitis Lusitani, atque etiam Gadibus, unde eas in Belgium ad amicos misi.

II. ALTERVM genus superiori simile, per omnia autem minus, & foliis gracilioribus, floreque longè odoratiore.

Sifyrichium minus.

Inuenitur hoc Valentino regno, sed Murciano frequentissimum; præsertim tribus leucis supra eius regni metropolim, quæ veteribus Murgis dicebatur, itinere Granatensi. Floret utrumq; Martio, natali solo, sed apud nos Maio, & interdum Junio, idq; admodum raro, utpote quòd alternis duntaxat annis plerunque prodeat.

PRIVS Lusitani Nozelhas, quasi nuculas sine paruas nuces appellant, quòd pueri istic eius bulbo perinde atq; quellanis vescantur & in deliciis habeant.

ALTERVM incolis Lirio, nonnullis Maçucas dicitur. Porro hæc planta ad eum Bulbum accedere videtur,

Sifyrichium minus II.

σιουπιζιον.

detur, quem Theophrastus libro 7. cap. 13. historia Plantarum σιουπιζιον appellat. Scribit enim, peculiare Sisyrichio esse, ut vna radix primò augetur hyeme, tum ineunte vere, quod in imo excreuerit, contrahatur, supernumq; crescat, quod manditur.

Posterius hoc ad ventris tormina utile esse referebāt incolæ, sed ilico saltatione exercendum esse corpus ei, qui eius radicem deuorauerit.

De Iride Lusitana seu biflora.

CAP. XI.

Iris biflora.

H V I V S Iridis folia breuiora sunt & angustiora vulgari fride, alioqui haud ab similia: in summo caule, qui pedalis est, flos è vaginulis purpurascens prominet, senis foliis constans, ut vulgari Iridis, sed minor aliquantulum, & colore omnino violaceo seu purpureo saturatiore, qui in deorsum reflexis tribus foliis intensius nitet: villosa illa fimbria qua in vulgari lutea est, huic omnino candida est. Vnicum autem plerumq; in singulis caulibus florem profert, interdum sed raro alterum, rarissimè tertium, singulari quemq; vaginula inclusum, iucundissima odore, & lilium conuallium emulante. Fstius flos etiam mihi conspectus est, qui quaterna haberet folia deorsum vergentia, totidem ligulas bifidas fimbriam & stamina contegentes, & quaterna etiam folia sursum reflexa & inuicem amplectentia, ut interdum in floribus Natura ludere solet. Semè angulosum & rugosum in siliqua triangulari satis crassa, sed raro, perficit. Radix illi subiacet nodosa ac veluti geniculata, solida, pollicari crassitudine, incurua, intus candida, ingrati saporis, & paulo post feruidissimi gustus, multis fibris summa terra hærens, & subinde in plures

Iris biflora.

plures propagines è lateribus nascentes distributa.

Nascitur passim in Lusitania supra Tagum, nunc pingui solo, nunc planè lapidoso. Florentem primùm, circa Conimbricam celeberrimam Lusitania academiã, Nouembri collegi, & inde ad nos misi & attuli, ubi in cubitalem & ampliorem altitudinem nonnunquam excrescit, frigidiorè videlicet & humidiorè regione. Bic verò floret, vere cum aliis Iridis generibus, & autumnò: quam ob causam, Bifloram nuncupari.

Iris Dalma-
tica minor.

HVIC ferè similis est, quam doctissimus Pancius ad nos misit, nomine Dalmatica minoris insignitam, nisi quòd paulò angustiorè folio videtur, flores purpura dilutioris, & terni aut quaterni in singulis caulibus, oblongiore pediculo inhaerentes.

Iris Dalma-
tica maior.

DALMATICA quam idem misit maior, vulgari, forma & magnitudine similis, sed flos elegãtiòr & vnicolor, atque in summo caulis fastigio & ramis confer-tim nascens iucundissimo spectaculo. Vtrique semen in breuiore triangula siliqua nascitur angulosum, pallidum, & rugosum.

Florent, etiam ista vere, sed aliis seriùs, apud nos saltè.

De Iride humili latifolia.

CAP. XII.

ALIVD Iridis genus humilius in Lusitania saxosis supra Olyssipponem locis marinis obseruari, foliis superioris, & eadem ferè latitudine, sed breuioribus mutò, cuius radix superiori similis geniculata & obliqua. Eius florem, non vidi, sed siliquas inanes in humili & vix terra prominente caule reperi, magnas pro plantæ proportionè & triangulares.

Iris humilis
latifolia.

SIMILIS verò planta semen ad illustrem Dn. de Brancion

Brancion missum est à doctissimo Lobelio è Mompelio, ex quo natae sunt illi planta superiori similes, quae aut florem caeruleum dilutiorem & quasi caelestem protulerunt, ternis labris deorsum inflexis paulò saturatioribus, aut candicantem omnino, aut pallentem, eumq; nunc saturatiorem, nunc dilutiorem, aut purpureum siue violaceum, eumq; duplicem: nam vnus est planè nigra violae colore, alter verò in foliis deorsum incuruis, ab ipsa folij basi & exortu, tum ab ipsa fimbria flaua, candidas & satis latas lineas ductas habet, quae limacis dorsum variegatum ferè referunt: semen in magnis, uti dixi, siliquis, orobi magnitudine, pallidum, rugosum, & forma ouali. Omnium verò flos inodorus est.

Florent omnes vere, nonnunquam etiam autumnò: Illius quae pallidum & caeruleum florem fert caules, aliquando pedali altitudine assurgunt, reliquarum humiliores sunt, & vix terra eminent.

IRIS humilis latifolia haec nuncupari potest, ut illam ab alia humili, quae angustò est folio, secernamus.

De Iride angustifolia.

CAP. XIII.

EST haec foliis longè angustioribus quàm vulgaris, I. nigrioribusq; longioribus & rigidioribus, quae confri-
 ta ingratum grauemq; Spatula foetida odorem ferè red-
 dunt, minus tamen graeolentem: caules teretes, oblon-
 gi, cubitales, interdum longiores, flores quaternos aut
 quinos ex vaginulis lateralibus prominent., Iridi bul-
 bosa varia forma omnino similes, sed caeruleo colore sa-
 turato, quibus succedunt oblonga siliqua subrufa, mul-
 tò firmiores & magis cartilaginosa quàm in aliis supe-
 rius descriptis, angulis eminentioribus, & quodammodo
 geminis,

Iris angusti-
folia maior.

geminis, quæ dehiscentes, semen duplici ordine digestum ut in aliis frigidibus, planum aliquantulum & angulosum, ossæq; duritiei, subrufescente membrana tectum: radices obliquæ, longæ, nodosæ, vulgari graciliores, foris nigricantes, intus candicantes aut palescentes, gustu feruido, multas longasq; fibras demittentes.

Plurimam in amplissimo quodam prato non procul à Rheno, via qua Maguntia Openheimum iter est, inueni. Floret Maio, semen maturat Augusto. In Belgio non nisi in hortis provenit.

II. ALIUD genus inuenitur cum foliis, tum florum forma, siliquis, semine, caule & radice huic simile, sed humilior & magis serotinum, cuius tres species foliis & floris colore differentes obseruasse memini.

1. ETENIM una foliis superioris est, breuioribus tamen, flore præ violacei coloris saturitate omnino ferè nigro, superiore paulò plenior & latior.

2. ALTERA illi similis, sed humilior adhuc, angustioribusq; foliis, flos etiam angustior saturatiorisq; purpurea, at iam dicta dilutior, & priore intensior.

3. TERTIA huic omnino similis, flos tamen prioris speciei forma, sed colore plurimum differente: namque tria folia quæ sursum erecta sunt, purpurea, tria verò maiora deorsum reflexa multis lacteis & purpureis lineis ab ipsa folij basi exorientibus, intermixtis, gratissimam varietatem efficiunt. Omnes verò hæ, uti & maior angustifolia flore sunt inodoro: earum autem radix gustu amaro & feruido.

Nascitur hæc nonnullis Hispania & Gallie Narbonensis locis maritimis, veluti non procul Valentia, & Monte Setio, vnde in Belgium delata, sua varietate hortos istic exornant. Florent verò hæ paulò serius maiore, Junio videlicet mense, semenq; maturescit Septembris initio.

PRIOREM

PRIOREM appellare licebit *Angustifoliam* sine *Tenuifoliam Iridem*.

SECUNDUM genus nonnulli *Iridem marinam*, quod in maritimis spontè nascatur, vocarunt, poterit & *Angustifolia* media nuncupari, quia alia est *Iris angustifolia humilior*, quæ quibusdã *χαυαυπίς* dicitur.

Omnes etiam hæc cum florere incipiunt, & dum florent, à formicis mirum in modum infestantur, sic ut plerunque flores ab illis exesi conspiciantur.

CÆTERVM aliquot alia elegantissima *Iridum* genera partim in Pannonicis montibus & pratis, partim in cultissimo C. V. D. Ioannis Aicholtzij medici ac professoris Viennensis horto observavi: de quibus, & raris aliis plantis, in Pannonicis nostris observationibus brevis, Deo fauente.

De Hemerocallide Valentina.

CAP. XIII.

HVIC plantæ quina aut sena folia sunt, oblonga, Hemerocallis Valentina.
lata, Narcissinis similia, sed planiora, firmioraq;, & quodammodo cinerei coloris: caulis interdum cubitalis, *Leucoij* bulbosi maioris crassitie, sed firmior, nudus & sine foliis, qui cacumine, è tenui membrana quinos aut senos, interdum plures flores promit, *Pseudonarcisso* luteo similes, odore *Lilij*, candidos omnino, præter extrema folia (è quorum medio protuberat calyx oblongus) quæ virore quodam aspersa conspiciuntur, staminibus sex in calyce pallentibus: hi desluentes relinquunt siliquas angulosas satis magnas, quibus semen nigrum continetur, compressum, fungosumq;: radix bulbosa, magna, candida, lento humore, vti tota planta, plena, membrana nigricante obducta, quæ interdum adnatis

Narcisso-

Hemerocallis Valentina.

Narcissorum modo se propagat.

In maritimis circa Valentiam frequens, & toto illo maritimo tractu infra Mompelium, ubi Maio florentem, Julioq; & Augusto semen maturescentem magna difficultate ante viginti annos eruimus, tam altè sabbulis mergitur.

MEO tempore hac C. V. D. Gulielmo Rondeletio præceptori colendissimo Scilla vocabatur, & ex ea Tro-^{Scilla.}chiscos, qui Theriacam ingrediuntur, Mompeliani pharmacopœi parabant: postea, Pancratium flore Lily ^{Pancratium} vocari cœpit. Que in Valentino littore nascitur, D. Joanni Placæ medico & professori illius urbis celeberrimo Hemerocallis nuncupabatur, qui eam Liliaceos quidem flores ferre assueverat, sed subluteos & pallescentes. Hispani Amores mios vocant. Itali quidam Giglio marino, apud quos etiam flore rubro aut purpureo inueniri audio, præsertim Ostiensi portu. Cœpit etiam Constantinopoli adferri, Con Zambac nomine, inter varij generis Narcissos, atq; eam albos ac odoratos flores proferre, mediog; inter Augustum & Septembrem tempore florere adnotabant.

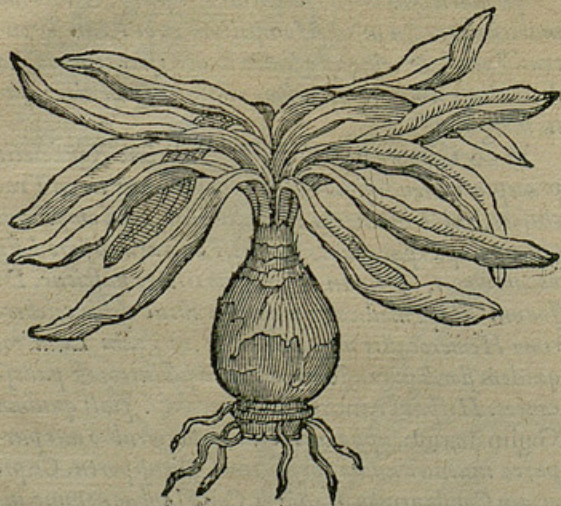
EAS autem omnes, Gallicam, Hispanicam, & Italicam sæpius in Belgium delatas, atq; etiam ex semine natas aliquot annis aluimus: verum nunquam florere conspectæ sunt. Itaque hanc plantam uti & nonnullas alias in illarum classem reicio, quæ, mutato natali solo, nunquam aut rarissimè florere conspiciuntur.

De Scilla Hispanica. CAP. XV.

SCILLÆ historiam pleriq; dederunt: sed quia nemo hæctenus legitimam eius iconem exhibuit, facere non potui, quin meis observationibus insererem, cum eam & primum emergentem, & florentem, seminèque

T onustam,

Scilla Hispanica.

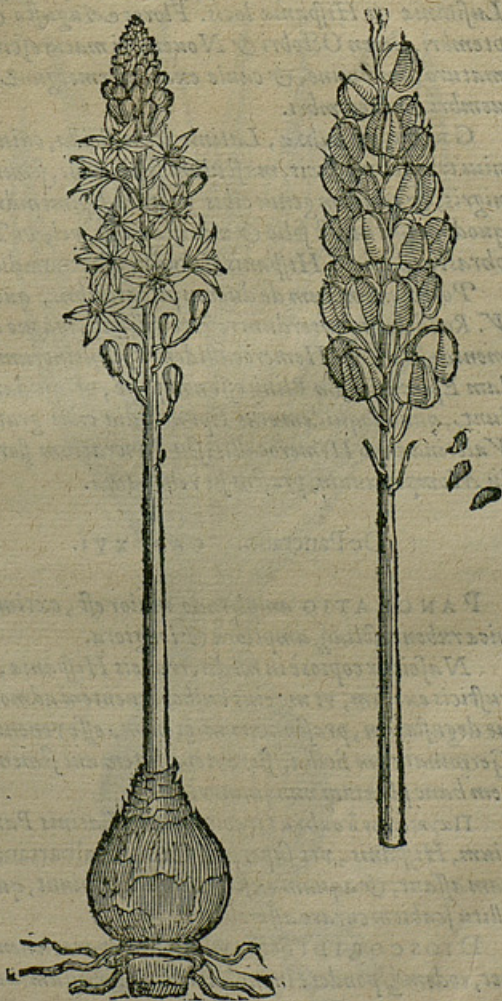

Scilla.

onustā, plerisq³, Hispania & Lusitania locis eruerim.
 EST verò Scilla caulis plerunque cubitalis aut maior, rectus, nudus, absq³ foliis, floribus plurimis candidis & stellatis ornatus, Asphodeli minoribus, Ornithogalo maiori (quod quidam Scillam Epimenidiam putant) similibus, qui ab imis florere (vti rectissime Theophrastus lib. 7. cap. 12.) quemadmodum Asphodelus incipit: his succedunt valvulae siue siliquae triangulares, & veluti compressae & inanes, in quibus semē nigrum planum & paleaceum: folia demum emergunt quinque aut sex lata, ampla, viridia admodum densa, humi extensa & quodammodo carinata: radix crassa, alba, multipliciter tunicata, lento quodam humore plena, multis fibris crassiusculis capillata.

Copiosè

Scilla Hispanica.

Copiosè nascitur supra Olyssipponem, & plerisq; aliis Lusitania & Hispania locis. Floret Augusto & Septembri, semen Octobri & Nouembri maturescit: folia maturo iam semine, & caule exarido emergunt. Nouembri & Decembri.

σκίλλα.

Scilla Epimenidia.

GRÆCIS σκίλλα, Latinis item Scilla, cuius Plinius tria genera facit, masculum foliis albis, feminam nigris, & tertium genus cibus gratum Epimenidium, quod angustius est folio & minus aspero, vel, ut Theophrastus, leniori. Hispanis Cebolla albarrana dicitur.

Porro exemplum de duobus piscatoribus, quod C. V. Rondeletius interdum referre solbat, magno argumento esse potest, Hemerocallidem Valentinorum Scillam Epimenidiam Plinij esse non posse, ut quidam volunt, quandoquidem eius Epimenidia cibus grata sit, Valentina verò Hemerocallis, seu Pancratium flore Lily Mompelianum, præfens sit venenum.

De Pancratio. CAP. XVI.

Pancratium

PANCRATIO amplitudo maior est, extima tunica rubent, foliaq; ampliora & longiora.

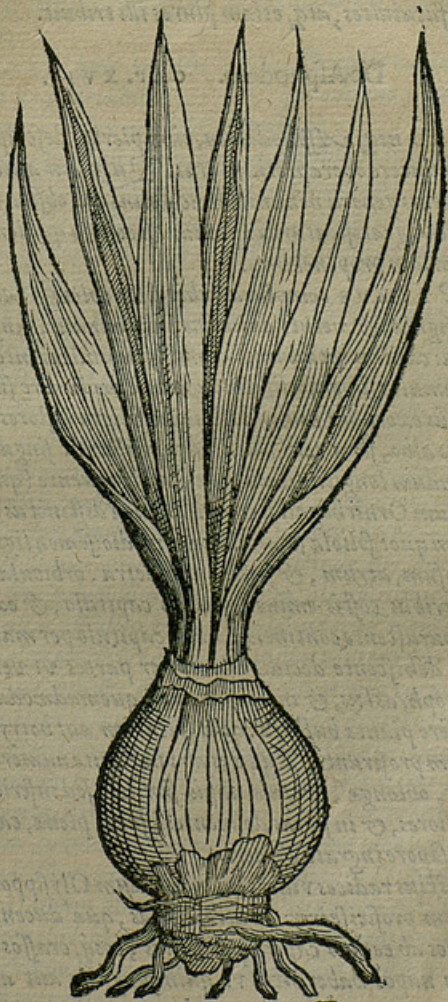
Nascitur copiosè in mediterraneis Hispania, ad eò rusticis exosum, ut me eius bulbos eruentem admonerèt ne degustarem, presentaneum etenim esse venenum. Germinat cum Scilla, florentem autem aut semen ferentem hanc plantam nunquam vidi.

παγκράτιον.

Παγκράτιον ἢ σκίλλα Græcis dicitur, Latinis Pancratium, Hispanis, uti superior, Cebolla albarrana, ubi eam assant, & aquam exstillantem excipiunt, quam illitu scabiem curare asserebant.

DIOSCORIDI Scilla vires & præparationem habet, eodemq; pondere in morbis efficaciter assumitur: cui tamen

Pancratium.

tamen mitior, quàm Scilla facultas inest. Plinius easdem facultates, atq; etiam plures illi tribuit.

De Asphodelo. CAP. XVII.

SED neq; Asphodelum, cum pleriq; descripserint, hic subiicere operapretium erat. Quoniam autem aliquot eius genera nemini adhuc delineata obseruati, lectoribus gratificaturum putauimus, si eorum qualemcunq; historiam proponerem.

I. PRIMVS complura habet folia oblonga, angusta, triangula, & veluti carinata, acuminata, fungosa & lenta: caulem rotundum, laeuem, bicubitalem interdum, in ramulos supernè fissum, quem à medio ferè sursum versus exornant multi stellati sex foliorum flores, colore intus albo, foris verò linea purpurascete singula folia secundum longitudinem quasi distinguente (quemadmodum Ornithogali stros viridi linea distinctus est) totidem quot foliola staminibus in medio: semen lignosum, rugosum, atrum, & figura triquetra, orbiculari ferè, sed tribus costis eminentioribus capitulo, & ex viridi purpurascete continetur, quod capitulo per maturitatem dehiscente decidit: floret per partes vt verè dicit Theophrastus, & incipit ab imis, quemadmodum omnes ferè planta bulbosa, qua spicatum aut botryodem florem proferunt. Radices ab vno capite numerosa ex eunt, oblonga, exiguis naxis similes, sed inferiore sede crassiores, & in fibras desinentes, succi plena, candidantes, sapore ingrato & acri.

Ætius radices videre memini, dum Olyssipone Hispaliim proficiscerer, aratro erutas, qua ducentos aut plures ab eodem capite pendentes, eosq; crassos admodum naxis haberent, vt quinquaginta aut amplius libras

libras totam plantam pendisse putem. Itaq³ nihil mirum si Plinius octoginta simul aceruatis sæpè bulbis referat.

ALTER huic omnino similis, exceptis caule, qui unicus neq³ surculosus, & flore, qui omnino albus est: illius etiam radix non adeo numerosa. II.
Asphodelus
albus.

Sponte sua nascitur vterq³, editioribus saxosisq³ Lusitania, Hispania, Gallia quoq³, Aquitanica & Narbonensis locis. Apud nos non nisi satius provenit. Floret vterq³, illic Martio & Aprili; nobis Maio & etiam Junio.

TERTIVS, vt foliis, caule, & floribus satis similis est superioribus, ita radicibus omnino differt, qua non glandulose; sed crassa, fibrosa & numerosa ex vno capite nascuntur: folia Asphodeli minora & angustiora multo, lentioraq³, & dilutiore colore, è quorum medio sex aut plures ex eadem radice assurgunt caules cubitales, ramosi, quos sine ordine nascentes exornant flores, superioribus similes, sed minores, quibus succedunt triangulares siliquæ, primùm virides, deinde albicantes, & in his semen rugosum, triquetrum, altero minus. III.
Asphodelus
minor.

Nullus est alius ferè Asphodelus toto Valentino regno; nascitur & Gadibus ad ipsum pontem quo continenti iunguntur, & plerisq³ Granatensis regni locis; etiam olim campo illo lapidoso supra Arelatem secus vias collegisse memini. Semine ex Hispaniis à me delato apud nos satius crevit, sed frigoris impatientissimus est, peritq³ hyeme nisi diligentius asservetur: quam ob causam annum censebant; donec me monitore (qui magnas illius plantas hyeme virentes in Hispaniis videram) unam plantam Dn. de Brancion fœtili inditam servavit, qua aliquot iam annis florens bonum semen & maturum præbet, quod etiam satum nonnunquam provenit.

Asphodelus minor III.

GRÆCIS ἀσφodelῶ, Latinis *Hastula regia*. *Pli-* ἀσφodelῶ.
nius caulem cum floribus Albucum nominat, quem *Hastula re-*
Græcis ἀσφodelῶ vocari scribit. Idem Asphodelum ali- *gia.*
quibus Heroion appellari tradit, & Dionysio marem *Albucum.*
& feminam esse. Hispani priorem Gamones vocant, ἀσφodelῶ.
alterum radice fibrosa Valentini Gamoncillos, id est
paruum Asphodelum, Granatenses Cebolla de Cu-
lebra, hoc est Cepam colubrinam appellant.

An minor hic *Asphodelus* alicuius in re medica sit facultatis, à nemine hæcenus intellexi.

De Batatas. CAP. XVIII.

TRIA huius planta genera dum *Baticam* peragra-
 rem, observavi, colore externo inter se differentia, &
 etiam gustus suavitatem: nam aut cortex externus ru-
 bescit sine purpura scit, (& hoc genus præstantissimum
 censetur) aut pallet, aut candidus est: omnes verò radi-
 ces, intus alba.

PRODUCIT autem *Cucumeris silvestris* modo *Batatas.*
 sarmenta humi diffusa satis crassa, & succulenta, &
 lenia, in quibus folia utcumq; carnosâ, ex viridi candi-
 cantia, Ari foliis, seu potius *Spinachij* haud dissimilia:
 florem an fructum ferat à nemine intelligere potui, sed
 radice feritur, que *dodrantal* est, *raphani prægrandis*
 nonnunquam amplitudine, utringq; obtusa.

Spontè nascitur in nouo orbe, vicinisq; insulis, vnde
 primum in *Hispaniam* delata est: nunc verò multis
Betica maritimis locis feritur in talleolas dissecta; prin-
 cipatum autem obtinet *Malaca* nata, qua & *Gades* &
Hispalim vsq; deferri solet. Habuimus etiam aliquo-
 ties in *Belgio* satis recentes, sed que germinare nolue-
 rint, frigidiorum nimirum regione.

Batatas.

VETERIBVS hanc plantam ignotam fuisse puto, & ideo nullum nomē Græcum aut Latinum proditum: Hispani vocant Batatas, & etiam Camotes aut Amotes, quidam etiam Ajes, tamet si nonnihil, vt aiunt, inter se differant, sitq; Batatas radix longē & suauior & tenerior.

Editur verò ab ipsis incolis aut cruda aut cocta: nūc Hispanis etiam in deliciis, ob saporis incunditatem & teneritatem, præsertim si cineribus cocta & exteriorē pelle repurgata & in talleolas secta ex pauillo vino, stillaticyq; rosarum liquoris & sacchari momento edatur. Sunt qui ex oleo, aceto, & sale esitent: nec desunt qui ex eiusmodi radicibus recentibus conseruas faciant.

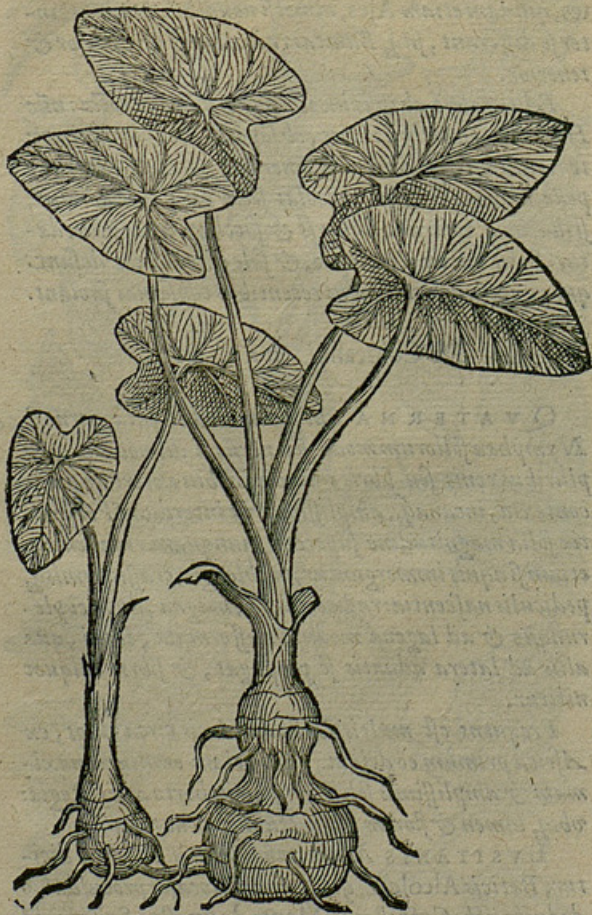
De Colocasia. CAP. XIX.

QUATERNÀ aut quina habet folia, carnosâ Colocasia. Nymphaeæ foliorum modo, sed neruosa admodum, & pluribus venis seu fibris eminentioribus exteriorē parte contexta, incanaq; amplissima, vt interdum Personatiae folia magnitudine superent, nunquam madentia, etiam si aquis immergantur, in oblongis, crassis firmisq; pediculis nascentia: radice crassa, magna, duplici plerunque & ad lagena modum, efformata, eduli, quæ aliis ad latera adnatis se propagat, & fibris aliquot nititur.

Frequens est multis Lusitania locis circa riuos, ex Africa primùm eò delata. Vidi etiam omnium maximam & amplissimis foliis Hispali in horto arcis Regiæ: ubiq; tamen & florem & fructum ferre negabant.

LVSITANIS Mauritanos secutis Inhame dicitur, Beticis Alcolcaz, quæ vox à Colocasia proculdubio deducta est, Castellanis Manta de nuestra Señora, id

Colocasia.

est Chlamys Dina Virginis (à folij nimirum amplitudine) quod tamen nomen etiam illi Tussilaginis generi magnis folijs quod vulgò Petaſites exiſtimatur, commune eſt.

Cùm verò hæc planta pleraſq; notas cum veterum Colocaſia communes habeat, parum abeſt quin mihi perſuadeam eam ipſam eſſe quæ Græcis κολοκαſία ἢ αἰγυπτιος ἢ πόντικος κύαμιθός dicitur.

κολοκαſία,
κύαμιθός αἰ-
γυπτιος.

EXPETITVR hæc admodum mancipiis Ethio-
pibus per Luſitaniam, quibus & cruda & cocta eſtur.

BELLONIVS lib. Obſervationum cap. 19. refert Colocaſiam Alexandria, urbibusq; & pagis vicinis frequentiffimam in foris venalem inueniri, Aegyptioſ-
que vix cibum ſumere, quin Colocaſia adponatur cum carnis cocta: & cap. 28. negat eam aut florem aut fructum ferre. Eius verba hîc ſubiiciam, quoniam veterum de Faba Aegyptia ſententiam ſuſpectam habet.

AGRI, inquit, pleriſq; locis conſiti erant Oriſa, Papyro, Muſis, & nonnullis Colocaſia. Quoniam verò huius Colocaſia, qua etiã Lotus & Faba Aegyptia appellatur, fructum magna diligentia fruſtra perquiſiimus, illiuſq; inqueſtione Cairi incolis ridendos nos præbuimus, occaſionem ſumpſimus inquirendi, cur veteres eam Fabam Aegyptiam nominarint, cùm fabis careat: tandem erroris originem deprehendimus. Herodotus auctor vetuſtiſſimus, duarum ſtirpium in Nilo naſcentium meminit, quarum altera eſſet rotunda radice, quæ Colocaſia eſt, altera quiddam oliuarum nucleis quodam capite ferret. Reliqui poſt eum auctores, alter alterius veſtigia ſecuti ad arbitrium, deinde deſcripſerunt. Nam quod Theophraſtus radicem illi ſpiñoſam tribuit, rem aliter ſe habere experientia ipſa docet. Dioſcorides Fabam Aegyptiã deſcribens, Theo-
phraſtum

phrastum ferè secutus est, & utrumque interpretatus Plinius. Hac Bellonius. Quo loco etiam addit siluestrem & spontè nascentem iuxta riuulos in Creta se inuenisse, Aegyptios verò magna diligentia colere.

Illud verò animaduertèdum est, facultates à Dioscoride descriptas, seminis esse, non radicis.

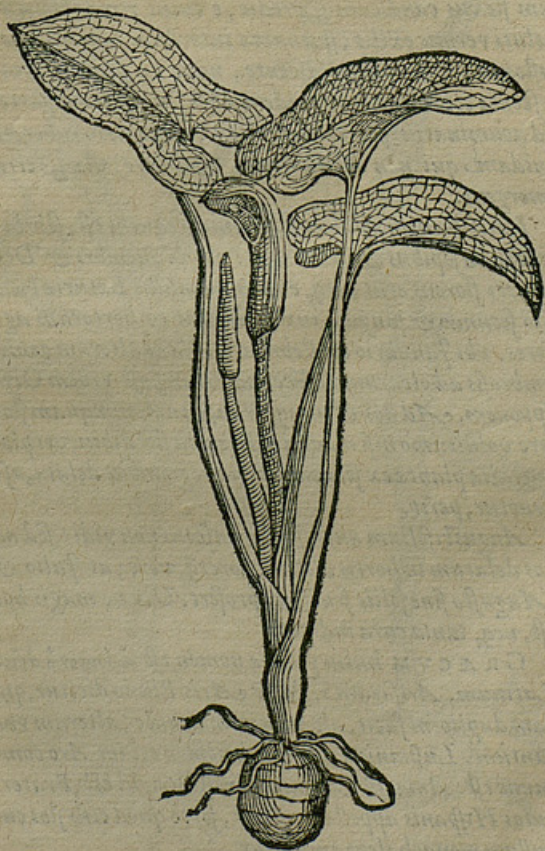
De Arifaro. CAP. XX.

DVORVM est generum Arifarum, tamen si veteres vnicum descripserint.

- I. Arifarum
lacifolium. VNUM Hedera aut Smilacis ferè folia habet tria aut quatuor, satis carnosà, mollia, viridia, & acria, oblongo pediculo fulta, anteriore parte qua pediculo adherent utrinq; pinnata uti Ari folia, sed obtusioribus & quasi orbiculatis angulis; inter qua pediculus duorũ aut trium digitorum, multis rubris maculis variegatus emicat, cui oblongus stros infidet, monachalis cuculli siue Aristolochia floris modo efformatus, amplior tamen, extrema sui parte nigricantis coloris qui deorsum radiatim desinit, in ceteris candidus, caninum olens, & qui pistillum obtusum incuruum & veluti ex cucullo spectans continet, uti pictura demonstrat, quam ipse cum plerisq; aliis in Hispanica mea peregrinatione expressi: radix rotunda & globosa, Aro minor, foris nigricans, alba intus, interdum verò tuberosa & oblonga, initio dulcis, deinde acris, non adeò tamen uti Ari radix (licet veteres contrà sentiant) fibris aliquot super eam expansis.

2. Est et aliud huius generis, foliis paulò amplioribus & mollioribus, & rotundioribus aliquantulum, pluribus tuberculis se propagans, & oblongas atq; crassas saepius radículas in latum & obliquum spargens.

Arifarum latifolium.

11. **ALTERVM** planè diuersa est forma, quippe cuius
 Arisarum angustifoliū folia oblonga sunt & angusta, Plantaginis angustifolia
 modo ferè, viridia & splendentia, quinq; aut sex, post
 quæ flos seu cucullus oblongus & mucronatus, & retror-
 sum flexus candicansq; prodit, è cuius rima oblongus
 veluti vermis exilit, spithama interdum longitudine,
 inflexus, nunc purpurascens, nunc ex purpureo vi-
 rescente colore, non ille quidem obtusus extrema parte,
 sed acuminatus: fructus racemosus, albus (non ruber, vt
 quidam qui non obseruarunt prodidere) vixq; terra
 emergens.

Latifolium in collibus Lusitania frequens est, solo la-
 pidofo, in sepibus & iuxta vias: vbi Nouembri & De-
 cembri florens erui, atq; etiam nonnullis Baturia locis
 solo secundo & pingui, iuxta semitas & hortorum ag-
 geres, vbi Ianuario & Februario. Illius alterum genus
 umbrosis ad olearum radices nascitur post urbem Oly-
 sipponem. Ad nos vtrumq; translatum, nunquam flo-
 rare voluit: imò nisi magna diligentia fictilibus, vt ple-
 raq; alia planta ex feruentioribus regionibus delata, as-
 seruetur, perit.

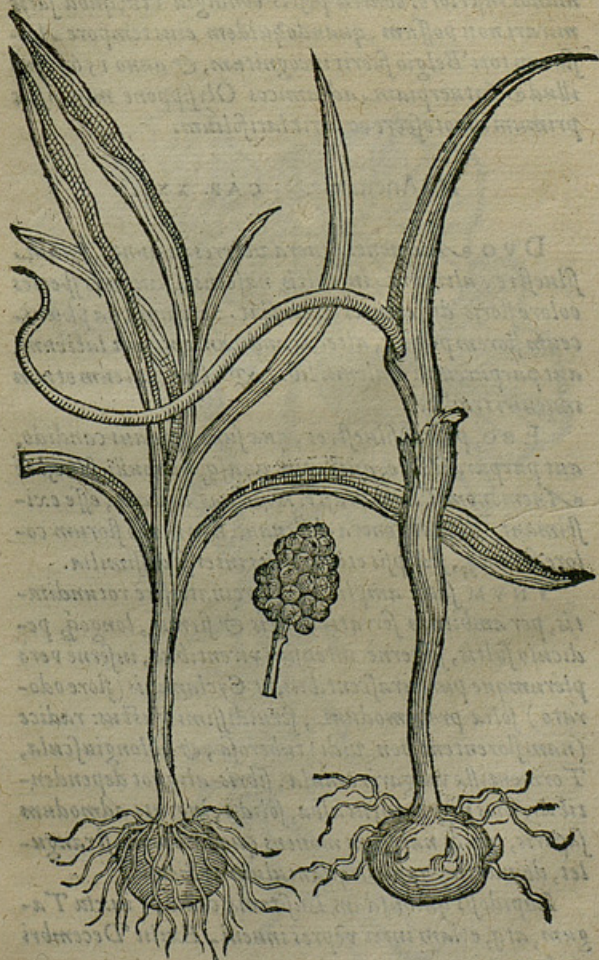
Angustifolium autè spontè nascens non vidi: sed ad
 nos delatum in hortis alitur, floretq; vere; at Julio &
 Augusto sine foliis fructum profert. Vinax magis hoc
 est, neq; tanta cura indiget.

ἀρισάρον,
ἀρίσ.

GRÆCVM huius plantæ nomen est ἀρισάρον ἢ ἀρίσ:
 Latinum, Arisarum, sed & Aris Plinio dicitur, qui
 eam duplicem facit, albam gemino caule, alteram vno
 tantum. Lusitanis Iaro, quod nomen etiam Aro com-
 mune est. Amatus Lusitanus Frailillos, id est, Frater-
 culos Hispanis appellari asserit, fortè quòd eius flos cu-
 sullum monachalem emulatur.

ILLITV nomas sistere tradit Dioscorides, & fieri
 collyria

Arifarum angustifolium II.

collyria ex ea ad fistulas efficacia. Amatus addit Germanos inferiores contra pestis contagia vti; quod satis mirari non possum, quandoquidem eius tempore Arisarum toti Belgio fuerit incognitum, & anno 1565. quo illud Antuerpiam ad amicos Olyssipone misi, istis primum innotescere cœperit latifolium.

De Anemone. CAP. XXI.

DVO Anemones genera veteres faciunt, vnum siluestre, alterum in cultis nascens, cuius tres species colore floris differentes recensent: etenim vna phœniceum florem profert, altera candidantem, aut lactentem, aut purpuream. Galenus lib. 2. x^o τὸ πῶς luteum etiam inueniri tradit.

E GO, præter siluestres, quæ sunt flore aut candido, aut purpurascente, aut luteo, quasq; nonnulli siluestre Anemonem Theophrasti, λευκάνην dictam, esse existimant, aliquot genera obseruari, non modò florum colore formaq; sed ipsis etiam foliis inter se dissimilia.

Anemone
λευκάνη.

I.
Anemone
latifolia.

VNUM satis amplis foliis circinata ferè rotunditatis, per ambitum serratis, duris & firmis, longoq; pediculo fultis, supernè intensius virentibus, inferne verò plerumque purpurascens, vt Cyclaminis (flore odorato) folia propemodum, feruidissimi gustus: radice (nam florentem non vidi) tuberosa, & oblongiuscula, Tormentilla vulgaris æmula, fibris aliquot dependentibus, foris nigra, intus alba, solida, ingrati admodum saporis, quæq; nauseam mouens quodammodo strangulet, deinde linguam aliquantulum vellicans.

Lapidosis quibusdam Lusitaniae collibus iuxta Tagum, atq; etiam inter vepres inueni. Exilit Decembri & Ianuario.

ALTERIVS

Anemone latifolia L.

II. ALTERIVS folia eiusdem sunt amplitudinis, sed
 Anemone latifolia al-
 tera.
 Sanicula ferè diuisura initio, & inferiore parte nonni-
 hil purpurascens, mox multifida & tenuius incisa:
 deinde emergit caulis nudus, lanuginosus, pedali alti-
 tudine, interdum maior, foliis tribus incisis tanquam
 involucro florem occultens, qui tandem protuberans in
 duodena aut quindena foliola diluto rubore purpurea
 expanditur gratissimo aspectu, medio capitulo nigris
 staminibus circunsepto, quod, euanescente flore, veluti
 primum emergentis Asparagi thyrsum intumescens,
 ex semine plano & villoso seu lanuginoso conflatur, &
 per maturitatem leuissimo flatu decutitur & eius ar-
 bitrio fertur: radix nouellarum ex semine plantarum
 exigua oliuae similis est, vetustior autem nodosa & ar-
 ticulata, fibris aliquot, per quas alimentum trahit, se-
 pta, atq; particulatim fracta seritur & propagatur.

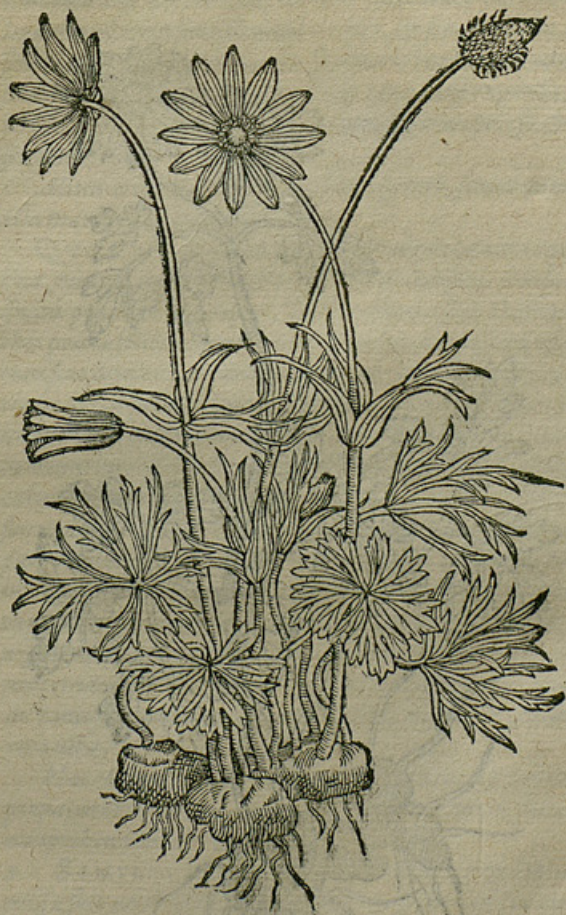
Eam nonnullis Germania locis secundum Rhenum
 in aprico florentem Martio vidi. Apud nos in hortis
 alitur, & ante hyemem prodit, vere autem floret, non-
 nunquam etiam autumno: semen Maio maturescit.

2. Inuenitur & flore candicante per omnia similis in
 ceteris: folia tamen dilutius virèt, & paulo serius floret.

III. TERTIVM genus multa folia habet, primo vere,
 Anemone tenuifolia.
 dum prodire incipiunt, purpurascens, deinde ex vi-
 ridi pallefcens, multifida, Coriandri, aut siluestris
 Anemones foliis similia, trigemina plerumq; coheren-
 tia, hirsuta, & in terram, vt Dioscorides ait, inclinã-
 tia: inter quae caulis exilit nudus quidem, sed quem tria
 foliola trifariam profundius incisa media parte ample-
 ctuntur, quae aliquandiu florem occultant, donec solis
 calore ex his sese explicans & emergens, expanditur in
 quatuordecim aut quindecim foliola extrema parte ob-
 tusa, & quae in superiore minora, coloreq; nunc caeruleo,

nunc

Anemone latifolia altera II.

Anemone tenuifolia III.

nunc albo, nunc rubro, villis seu staminibus exiguis pal-
lidis medium florem occupantibus: decedente flore re-
linquitur capitulum Ranunculi ferè, & semen etiam
simile, non lanuginosum, vti superioris: radix secunda
similis geniculis articulata, fibris hinc inde expansis,
foris nigra, intus candida, que etiam separari potest, &
fragmentis feri.

Alitur etiam hæc in hortis, floretq; vere, semen cum
alia maturefcit, aut paulò serius.

QUARTÆ folia sub hyemem prodeunt quina aut
fena, multò tenuioribus & crebrioribus incisuris diuisa,
quàm proximè descripta, Bulbocastani, siue Oenan-
thes primæ foliis non multum dissimilia, carnosiora ta-
men siue densiora, & dilutiore virore: caulis deinde in-
ter ea exilit pedalis, aut maior, lanuginosus, unicus &
nudus vti superiorum, quem etiam ambiunt tria folio-
la minutim dissecta florem occultentia, qui, vt in aliis,
caloribus excitatus aperitur, maiore quàm superiorum
flores amplitudine, & sex tantum foliis constans aut
purpureis seu violaceis, aut rubris, aut (vt à quibusdã
intellexi) albis, externa parte lanuginosis, eius medium
capillamentis nigris occupantibus, quibus succedunt
nigra capitula que nunquam apud nos semen perfece-
runt: radix nodosa quidem, sed obliqua & corallyi mo-
do ramosa admodumq; fragilis, foris nigricans, intus
verò alba.

Hæc etiam in hortis nostris Aprili floret, & radice
propagatur: nam vel tenuissima eius fragmenta faciliè
comprehendunt & repullulant.

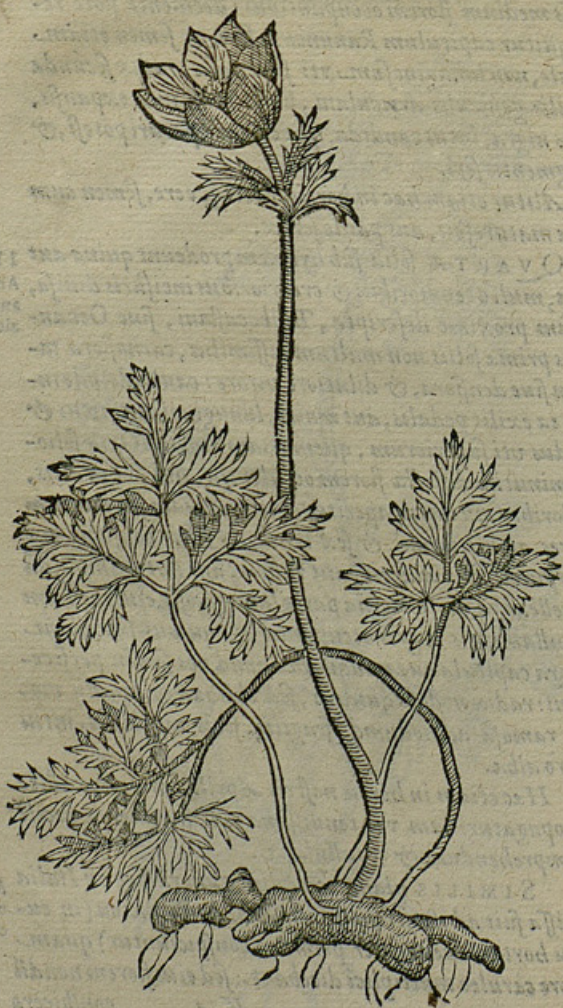
2. SIMILIS planè cum foliis, tum radice ex Italia
missa fuit ad illustrem virum Dn. de Brancion (in cu-
ius horto omnes præter primam conspiciuntur) quam
flore caruleo multiplici dicebant; sed eius florem nondũ

V + conspiciere

IIII.

Anemone
angustifolia
altæra.

Anemone
multiplex
carulea.

RARIORVM STIRPIVM
Anemone tenuifolia altera 1111.

conspicere licuit. Eandem etiam flore multiplici albo inueniri intelligo.

3. SED omnium pulcherrima, quæ Constantinopoli delata, eidem etiam communicata fuit, foliis superiori similibus, sed breuioribus aliquantulum, radiceq; secundum aut tertium genus plane emulante: caule etiam pedali aut ampliore, proximè descriptæ simili, cuius flos cocci modo rubet & multiplex est, sex aut pluribus foliis maiusculis interiora minora Bellidisq; floris similia amplectentibus. Rara admodum hæc est, florêtque cum superioribus.

Anemone
multiplex
rubra.

SUPERIORE hyeme quandam radicem Constantinopoli attulit magnificus vir Dn. Philibertus de Bruxella, Giul catamer lalè nomine insignitam, quam generis cuiusdam Anemones, ut erat, statim iudicauit, & quoniam catamer siue catemer lalè lingua Sclauonica & Turcica multiplicem florem sonat, Anemone illam multiplicem existimabam, præsertim cum radix cum illa conueniret: sed subsequenti æstatis initio folia edidit, secundo generi similia, remissiore tamen virore prædita, & floris rudimentum, quod ad frugem peruenire non potuit.

Giul cata-
mer.

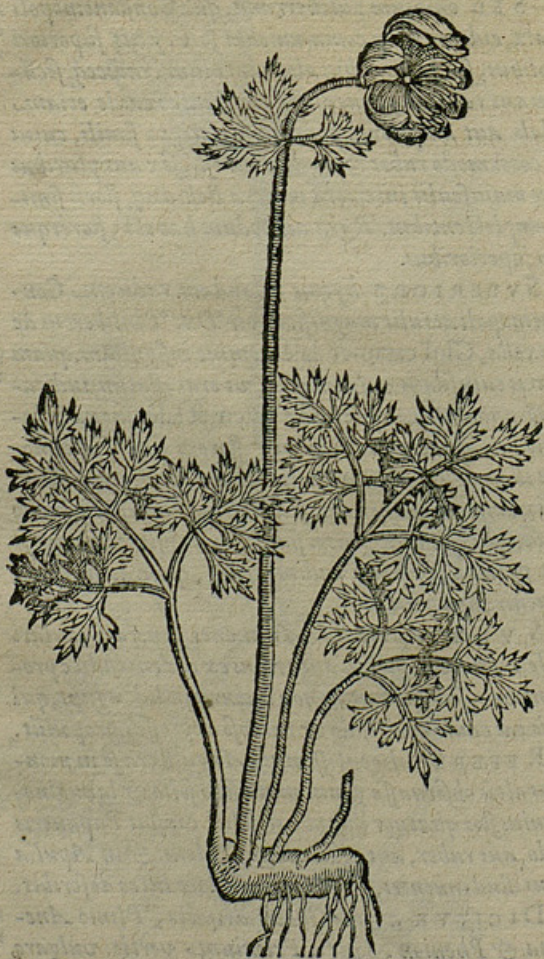
SUNT verò omnia Anemones genera singulari caule, interdum duobus aut tribus ex eadem radice procedentibus, sed sine ramis: non igitur candidè agunt, qui nobis eas caule multifido & ramoso expressas proponunt.

REFERT diligentissimus Anguillara se in montibus altis obseruasse genus multifido folio & lanuginoso, cuius flos quatuor duntaxat foliis constat Papaneris modo, aut ruber, aut albus, aut ceruleus: & in Apulia genus illud inueniri, quod Galenus flore luteo describit.

DICITUR autem Græcis ἀνεμών, Plinio Anemona & Phenion, Γαζα Fremium vertit: vulgare

ἀνεμών.
Phenion.

Anemone multiplex rubra 3.

nomen non novi, Ruellius tamen Coquelourdes, Co-
clez, & Passefleurs Gallis vocari asserit.

CÆTERVM, relictis Neotericorum variis de
Anemone sententiis: eius vis acris est, & proximè ad
Ranunculi facultates accedere videtur. Plinius auctor
est quæ phœnicum florem habet, radice contrita, cui-
usq; animalium imposita, hulcu facere septica vi.

De Ranunculo autumnali.

CAP. XXII.

FOLIA huic planta sunt quinq; sex, aut plura, Ranunculus
autumnalis.
rotunda ferè, per ambitum serrata, in terra expansa,
splendentia, & veluti bullata superne, nervosa & lanu-
ginosa inferne, gustu primùm ingrato, sed postmodum
feruentissimo: inter folia exiliunt aliquot pediculi do-
drantales ferè vel breviores, hirsuti, singuli suum florè
ferentes luteum, splendentem, odoratum, nunc senis,
nunc octonis aut pluribus foliis constantem, quibus ven-
to excussis, capitula aliorum ranunculorum apparent,
aut fragi rudimento similia. pallida: radix multis cras-
sisq; & oblongiusculis tuberculis constat, Asphodeli
modo formata, sed longè minor, qua separari & pangi
potest.

Frequens est Olyssipone inter Oliueta, & plerisque
Batica locis, ubi florentem primùm Nouembri collegi,
& in Belgium misi. Nobis etiam Octobri & Nouem-
bri floret, & folia tota hyeme retinet in mensè Maiù
vsque, qua paulò antè quam florere incipiat, repul-
sulant.

SUNT qui Montan in Lusitania nominent, (quo
nomine etiam ferulacea quadam planta apud eos insi-
gnitur) & ex lacte propinent ad menstrua prouocanda.

NON

Ranunculus autumnalis.

NON multum ab simili radice, sed tuberculis brevioribus & parte extrema obtusis, ut fere in Chelidonio minore, missum fuit ad nos à clariss. Pancio Ranunculi genus, quem Illyricum vocabat. Folia illi nouo vere quaterna aut quina exeunt oblonga & multifida, candida densaq; lanugine obsita: caulis interdum cubitalis, lanuginosus, foliis minoribus septus & ramulis aliquot brachiatus, quibus flores aurei valdeq; splendentes insident, ex quinq; foliis compositi, interdum gemelli, sed inodori: radix ex se alias radices matri similes, sed minores longis villis adnexas promit, quæ primo vere cum matre germinant, & secundo anno florem gerunt.

Ranunculus
Pannonicus

ETIAM spontè pronenit iste Ranunculus copiosè in Hamburgensi monte duobus supra Posonium miliaribus, quæ occasum spectat, præsertim iis locis ubi talpæ terram eruerunt, vbi superiore Maio florentem eruiamus. Apud nos paulò seriùs floret.

An illius vires explorata sint in re medica alicuius esse momenti, à nemine hæcenus intellexi.

De Aristolochia. CAP. XXIII.

TRIA Aristolochia genera Dioscorides constituit, rotundam, longam, clematitim: Plinius quartum addit, pistolochiam.

ROTUNDÆ unicam speciem veteres faciunt, i. Anguillara plures inueniri scribit, ego duas solummodo obseruavi.

1. Prior multis ex vna radice germinibus, cubitalibusq; interdum palmitibus constat, quadrangulis, quibus ex interuallis folia inherent mediæ inter maluam & hederam magnitudinis, mollia, venosa, colore ex viridi nigricante, breui pediculo: his incumbunt oblongi flores,

Aristolochia
rotunda.

Aristolochia rotunda 1.

flores, cani, tube modo, ex purpura nigri, teste Dioscoride, quorum labrum prominulum seu extima pars latior est quam in Longa aut Clematidis flore, & tota nigricans: his succedit fructus rotundus, parvi Melopeponis forma, qui multa grana continet ordine disposita, lata, nigricantia: radix ampla, tuberosa, rugosa, foris nigro, intus buxeo colore, cortice crasso, & (ut Theophrastus ait) carni adherente.

Nascitur pingui solo, in pratis & humidioribus agrorum marginibus Hispania, & Narbonensis Gallia, atq; etiam, sicut intelligo, Italia. Floret calidioribus regionibus incute vere, hic non nisi Maio & Iunio.

2. Altera ramulis seu palmitibus prioris, foliis Longa ferè forma & colore, sed maioribus, longioreq; quam superioris pediculo: flos longior, ex albo purpurascens, intus nigricans, Longa flori similis: fructus priore longior, & pyri in similitudinem turbinatus, gracilior tamen quam Longa, semine prioris rufo: minore radice tubere, in reliquis superiori simili.

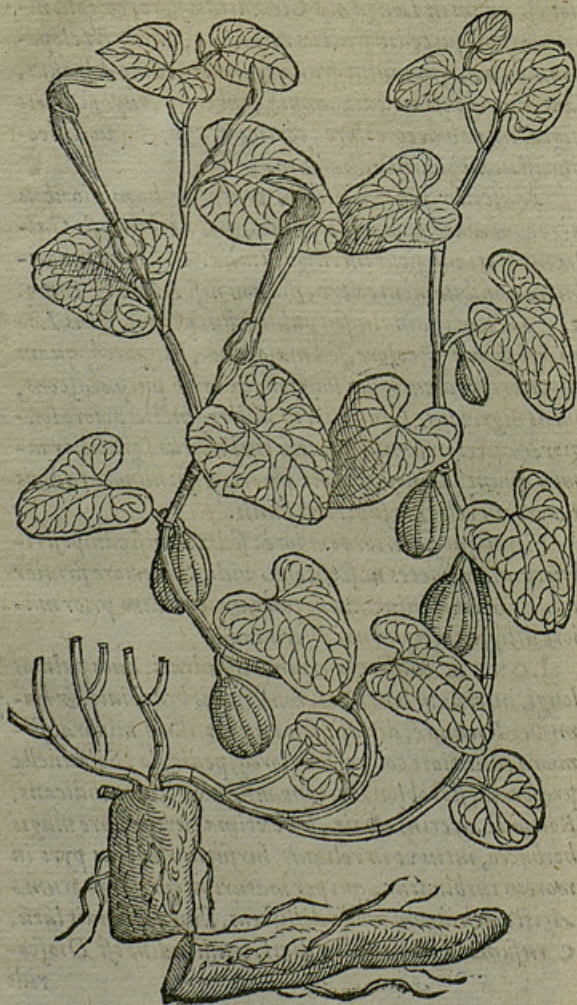
Aristolochia
rotunda al.
terra.

Floret quo superior tempore, sed non nisi campestribus & inter segetes nascentem vidi. Superiore firmior est, & hyemis iniuriarum tolerantior: nam prior maiore diligentia apud nos asseruanda.

LONGÆ cauliculi etiam quadrati, duos palmos longi, interdum longiores, multis alis brachiati, & humi uti Rotunda, diffusi: folia quam illius minora, firmiora, dilutiore colore, longioreq; pediculo, Soldanella ferè forma. flos oblongus, concavus, ex viridi candicans, Rotunda alterius effigie, sed extima parte colore magis herbaceo, intus ut in reliquis hirsutus: fructus pyri in morem turbinatur, qui per maturitatem reliquarum Aristolochiarum modo dehiscens, semen ostendit latum, & rufum. Huius radix digiti crassitudine est Dioscoridi

II.
Aristolochia
longa.

Aristolochia longa II.

ridi & dodrantali longitudine, quod de triennibus & iunioribus plantis intelligendum autumo: nam adultarum longè amplior est magnitudo, siquidè multas eruisse memini quæ crassitudine brachium, longitudine dimidium cubitum æquarent. Adulta vero omnes plerumque extrema parte obtusa sunt, & aequali ferè per totam longitudinem crassitie, & subinde circa extremum ramosa: iuniores gracilescunt, multasque fibras habent.

Prouenit locis campestribus inter segetes in Gallia Narbonensi, & quibusdam vinetis. Floret & semen profert eodem quo rotunda tempore.

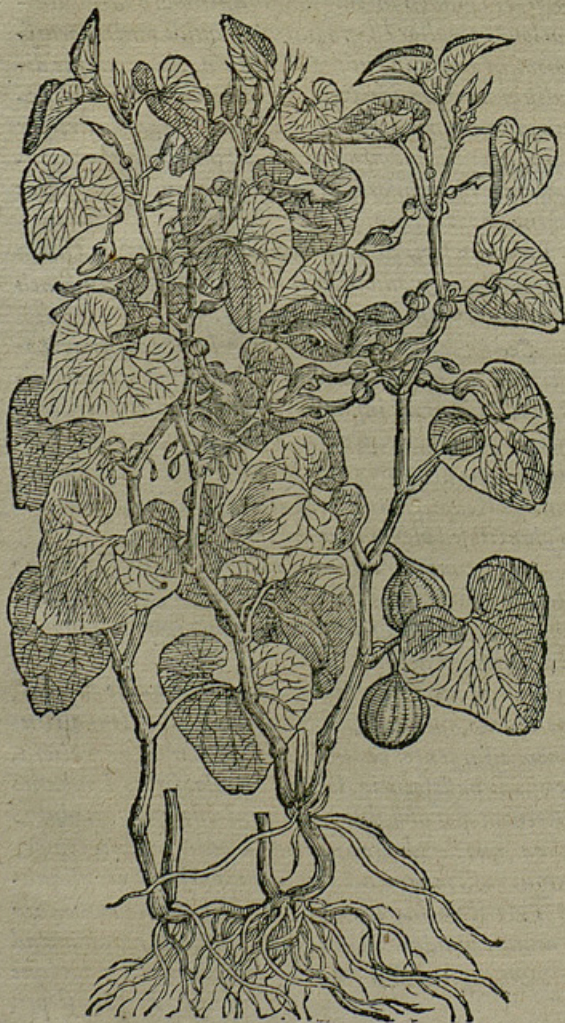
2. Sed & differentia quadam in Longa obseruari potest: nam Hispanica (tamen si huic ferè per omnia similis) flos diligentius inspicientibus nonnihil differre conspicitur, quippe cuius extima pars interiore parte purpurei coloris sit, qui in alia herbaceus est: radix item huius extrema parte non vt altera gracilis est in nouellis plantis, sed plerumque obtusior.

Nascitur inter vites in Hispaniis, regno Valentino frequentissima, vbi Martio florentem & semen ferentem conspexi. vtraque frigoris apud nos impatientes magna cura asseruari debet.

CLEMATITIS iam dictas magnitudine superat, caule firmo, rotundo & striato, supra cubitalem altitudinem assurgente: huius folia reliquis multò ampliora, ex viridi palleſcentia, longo pediculo, forma Longam referentia: flos pallidus, copiosus, Longæ propemodum forma, quo decidente, fructus succedit reliquis maior, exigui mali magnitudine, semen continens vt reliquarum Aristolochiarum. Huius radix, quæ reliquis cum grauitate quadam odoratior est, tenuis & nunquam ad minimi digiti crassitudinem accedens, longè latè que

III.
Aristolochia clematitidis.

X serpit;

serpit, & altissimè mergitur, adeò viuax, vt etiam frustulatim concisa facillimè renascatur, & magna cum difficultate eruat: qua de causa subinde molestiam iis adfert, qui eam semel in suis hortis seuerint.

Loca amat editiora, & nonnullis Narbonensis Gallia vinetis adeò frequens, vt vina ab illius odore vitium contrahant. Inuenitur & in plerisque aliis Gallia, Hispania, Germania cum superioris tum inferioris locis. Floret quo reliqua tempore.

2. HVC referendum videtur id Aristolochie genus, Aristolochia clematitis altera. quod circa Hispalim itinere Olyssipponensi, plurimisq; aliis Batice locis, in dumetis, vepribus, & vetustis quibusdam oleis obseruari: longis, ramosis, tenuibus, striatisq; sarmentis, quibus vicinas sepes, & interdum arbusculas superat, iis sese conuoluens & implicans conuoluoli aut Lupuli modo. Folia illi Aristolochie generibus similia, siue potius Hedera, firma, per extremum acuminata, supernè lenia & viridia, infernè ex purpura albicantia, pediculo longo: flos Aristolochie longa, recuruus, oblongus, ex purpura niger, intus tenui lanugine plenus, longissimo omnium pediculo insidens: fructus reliquis Aristolochiis similis, vt ex illius rudimento colligere licuit, simile etiam puto semen: radix prelonga, sarmenticia, Smilacis aspera modo (cui persimilis est) nunc per summa serpens, mox altè sub terra sese condens, colore pallido, non ingrati saporis, sed gustus aliquantulum adstringentis cum manifesto calore.

Tota planta odorata est, semperq; istic viret, Ianuario Februariogq; florens. Nascitur pingui solo, iis que commemorauimus locis.

Huius neminem meminisse comperi, præter vnum Petrum Bellonium, qui eam in Creta obseruasse scribit lib. 1. Obseruationum cap. 17.

Aristolochia Clematidis III.

Aristolochia
Clematidis
Linn.

PISTOLOCHIA cauliculos magna ex parte pedales habet, nonnunquam maiores, angulosos, striatos, & ut Aristolochia longa ramosos, sed tenuiores: folia Longa similia, nigriora, minora, rugosiora, & aliquantulum in ambitu sinuosa: florem Rotunda priori similem, minorem tamen, & aliquando nigrum, interdum ex herbido luteum: fructum Rotunda similitudine, at tamen minorem, semine etiam simili: Densus est radicis capillamentis, iunci, ut Plinius ait, plenioris crassitudine, buxæ colore.

Prouenit in Oliuetis, & petrosis Hispaniæ, Galliæq; Narbonensis locis. Serius floret reliquis Aristolochiarum generibus: ac hoc peculiare eius fructus habet, ut, dum maturuit, ea qua pediculo adhaeret parte dehiscat, Longa verò ab extrema parte.

SPECTANTUR hæc omnes in Belgicis hortis, præter utramq; Clematitim: priorem, quod nemo rei herbariæ studiosus sibi cum illa negotium esse velit: alterã verò, quod neq; ipsa, neq; eius semina unquam eò perlata sint, ut seri possent.

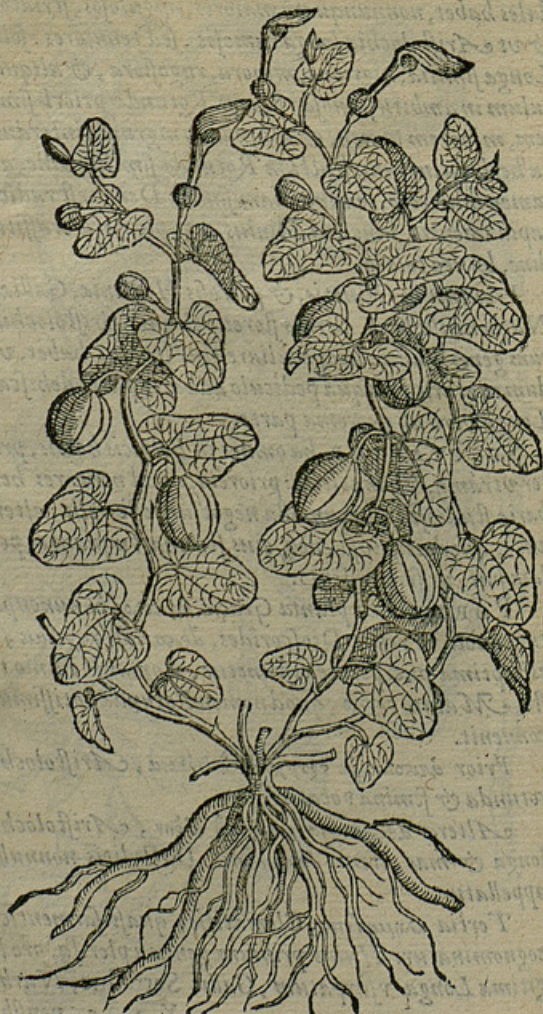
PORRO hæc planta Græcis ἀειτολόχια nuncupatur, quod, ut refert Dioscorides, ἀείσα τῶν λοχέϊα, id est optima puerperis existimetur, Romanis Plinio teste, Malum terre, quod nomen Rotunda potissimum conuenit.

Prior ἀειτολόχια στρογγύλη ἢ θήλεια, Aristolochia rotunda & femina vocatur.

Alterã ἀειτολόχια μακρὰ ἢ ἀρρὴν, Aristolochia longa & mas, item δακτυλίτις, Dactylitis nonnullis appellatur.

Tertia κληματίτις, Clematitis, quasi sarmenticia cognominatur. Huius primum genus à plerisq; pro legitima Longa usurpatum, Gallis Sarrasine, Narbonensibus

Pistolochia IIII.

nensibus Fauterne dicitur: Alterum, Baticis çarça-
parilla. çarça-pa-
rilla.

Quartam Plinius Pistolochiam vocat, quam non-
nullos à numerosis radicis capillamentis $\pi\alpha\lambda\upsilon\sigma\pi\iota\varsigma$ or co- $\pi\alpha\lambda\upsilon\sigma\pi\iota\varsigma$ or
gnominare scribit lib. 25. cap. 8.

CÆTERVM Aristolochia radix, teste Galeno
lib. 6. de simp. medic. facult. multo est ad medicatio-
nes vtilissima, amara & subacris. Sed ex illis omnium
subtilissima est rotunda: Longa minus quidem tenui-
tatis obinet quam rotunda, abstergens ac digerens, sed
non minus calfaciens, imò forsan plus quoq;. Itaque in
quibus vsus est modicæ abstersionis, commodior est lon-
gæ: at in quibus crassum humorem validius extenuare
oportet, illic vsus est rotunda: qua Clematitis appella-
tur, fragrantior est, itaq; ea ad unguenta vtuntur un-
guentarij, sed ad sanationes infirmior.

Plinius Pistolochiam conuulsis, contussis, ex alto
precipitatis, radice pota ex aqua, vtilissima esse tradit.

Paulus Aegineta Aristolochiam Clematitin inter
medicamenta simplicia qua bilem purgant, recenset.
Aëtius, tetrabibli primæ sermone tertio, pituitam ac
bilem euacuare testis est.

Cum igitur Clematitis huiusmodi facultate prædita
sit, & illius vsus in omnibus, ferè iis morbis commende-
tur, quibus vtilem çarçamparillam suam scribunt.
Hispani: Clematitis item illa peregrina, & meo iudicio
legitima, multis notis cum çarçaparilla descriptione
conueniat, & eodem nomine ab incolis insigniatur: pa-
rum abest, quin mihi persuadeam, eam esse veram çar-
çamparillam, aut illi congenerem plantam.

De Canna Indica recentiorum.

CAP. XXIII.

Canna Indica.

HVIC planta unus primùm, deinde plures stolones ex eadem radice prodeunt, cubiti vnus, interdum duorum altitudine, digiti crassitie, nodosi, Arundinis modo, quem circa genicula ambiunt multa ampla folia, neruosa & firma quidem illa, foliorum Musa instar, sed tenuia, & herbaceo virore pallescentia, & per extremum mucronata, qua dum primùm erumpunt, chartaceorum corniculorum modo circumuoluta conspiciuntur, qua gustata herbaceum quendam saporem primùm referunt, qui paulò post nonnihil acrimonia coniunctum habere deprehenditur: extremo cauli insident aliquot flores, Gladioli floribus forma similes, sed colore nitido minij elegantissimi, capitello cuidam inhaerentes hirsuto, quod cum flore nondum aperto Cancris siue Locustæ marinae chelam quodammodo refert: floribus deciduis aut marcidis, capitula ista argentur, sũntque triangula & veluti spinosa vt Ricini fructus, in quibus continetur semen per maturitatem fuscum & atrum, rotundum, Fabæ veterum, siue fructus Loti magnitudine: radix nodosa & crassioribus fibris stipata, alios radices nodos adnascens habens, qui stolones etiam matri similes proferunt.

Lusitaniæ quibusdam monasteriis admodum frequentem vidi, sub stillicidiis ad muros satam, & etiam media hyeme florentem: nunc passim abs rei herbariæ studiosis alitur in fœtilibus ornatus gratia, raro tamen apud nos peruenit ad frugem, quòd serò admodum germinet.

QVO nomine veteribus sit dicta hæc planta, me ignorare ingenuè profiteor. Nonnulli hac ætate, quòd
illius

Canna Indica.

illius flos nondum apertus cancri chelas forma & colore referat, florem Cancris nuncuparunt: alij Cannam Indicam, quoniam ex America primum delata sit, & eius stolones cannarum siue arundinum modo nodosi sint appellare maluerunt: Hispani & Lusitani Cuentas dicunt, à numerando videlicet, quòd ex istius fructu, uti ex tenellis deciduisq; malis arantiis, spherule precarie fieri soleant.

De Telephio Hispanico.

CAP. XXV.

NON ignoro hanc plantam cum aliquot aliis iam descriptis, in Coronariarum classem minimè fuisse referendam: quoniam verò pleraq; Coronaria radice sunt tuberosa, globosa, aut geniculis articulata, eas plantas quæ radicem haberent non admodum illis dissimilem commodè ab ipsis segregare non potui, tamen si nulla florum elegantia essent commendabiles, præsertim cum pauca sint, nec peculiarem classem mereri videantur.

Telephium
Hispanicum

HABET autem duos aut tres pluresve caules ex radice prodeuntes, cubitales, succulentos, procumbentes, in quibus ordinata sunt folia, hoc est ex intervallis bina semper inter se opposita, ut in Myrto, crassa & succi plena quemadmodum Crassula maior, sed maiora, & magis carnosâ: flos in extremis ramis quasi umbellatim nascitur, quemadmodum in Crassula, pallidus: radices illi plurimæ glandulose, Crassula radicibus similes. Viuax admodum est, adeò ut rami eius in terram depacti statim radices agant.

Nascitur in Hispania umbrosis quibusdam frigidioribusq; locis: ad nos delata, facile, ut dixi, comprehendit, adeoque aucta est, ut pauci apud nos sint horti in
quibus

Telephium Hispanicum.

quibus non inueniatur. Floret seriùs cum Crassula, & Cepæa Pancij.

TELEPHIVM vocabant Hispani, mihi Crassula genus potius videtur, quandoquidem carulea folia non habet, sed ex herbaceo pallentia, Portulacæ satiuæ latioris triplo aut quadruplo maiora. Sed hæc & Crassula ab Erucis non minus infestantur quàm Brassica.

AD Pannonicarum Alpium radices locis umbrosis, similis omnino inuenitur, modò eadem non sit.

De Cotyledone. CAP. XXVI.

COTYLEDONIS siue Umbilici Veneris historiam hic texere non est mei instituti, cum à plerisque descripta sit. Cum verò nonnulli alibi inueniri negent, quàm in veteribus muris, facere non potui, quin hic admonerem me plerisque, Hispania & Lusitania, dum eas peragrarem, locis, non modò in veteribus muris parietinisq; spontè nascentem obseruasse: sed etiam in tectis, rupibus, terreis muris, humi interdum solo fertili, ad Olearum, Chameryphes, & Corruca radices, atque etiam in annosis Suberis arboribus.

SALMANTICENSES vulgò Vasillos, id est Ace-
tabulum aut vasculum vocant, à concava capacitate.

CORONARIAS herbas descripsimus quæ radice sunt bulbosa & tuberosa, quibus aliquot alias simili propemodum radice connexuimus: sequentur nunc coronariæ radice gracili aut fibrosa, atque etiam aliæ stirpes simili radice præditæ.

De Leucoio marino.

CAP. XXVII.

ISTIVS planta duo genera & in Hispaniis & Narbonensi Gallia obseruauimus, vnum latius multo & maius, alterum minus & exile.

MAIORI caulis est pedalis, interdum maior, ramus admodum, & humi procumbens: folia oblonga, crassa, mollia, canentia, & veluti lanuginosa, verum Cichorij aut Eruce modo diuisa: flores secundum ramulos odorati, ex quatuor folijs, ut in reliquis Leucoiis, congesti, colore dilutioris purpureæ, sed quodammodo obsoleta: siliqua oblonga, plane, ut vulgaris Leucoij, duplicem planorum & subrusorum seminum ordinem intercurrente membrana continent: radix multifida, quæ non perennis est, sed postquam planta florem & semen protulit (quod secundo plerumq; anno, interdum & tertio fieri solet) perit. Æstate floret.

I.
Leucoium
marinum
maius.

MINORI cauliculi dodrantales, exiles & satis firmi: folia priori similia, mollia item & incana, sed minora, neq; adeo crassa aut diuisa: flores in ramulis superiori minores, coloris pulcherrimè rubentis, & dum flaccescere incipiunt saturatiores, quales Leucoij vulgaris rubri flores, & odorati quidem illi, verum minus superiore: siliquula succedunt oblonga, teretes, semine exili & rufa plena. Floret Julio & Augusto eodem quo satum est anno, deinde perit.

II.
Leucoium
marinum
minus.

Nascitur

Nascitur vtrumq; Mediterranei maris littoribus per Hispanias & Narbonensem Galliam: sed minus multo frequentissimè.

Nos Leucoij marini nomen indidimus, quòd spontè in maritimis nascatur, vnde ad nos delatum in hortis colitur. Minus ob coloris in flore mutationem nonnulli Compeliani, dum istic essem, Tripolium vocare solebant: tamet si iisdem locis natum Tripolium legitimum obseruare potuissent.

Vtrumque calido gustu est: sed minus sua acredine vehementius linguam vellicat.

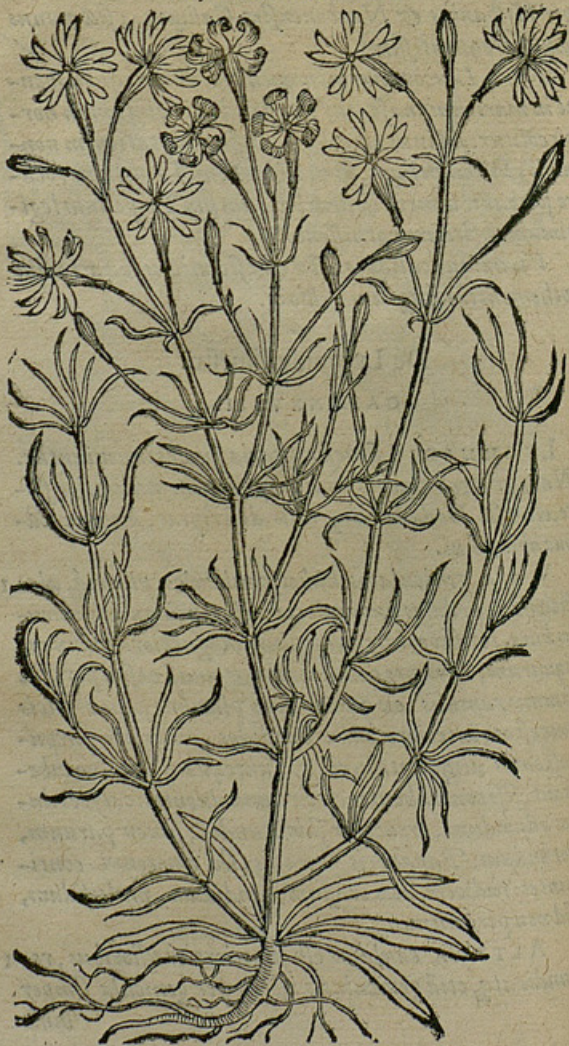
De Lychnide siluestri.

CAP. XXVIII.

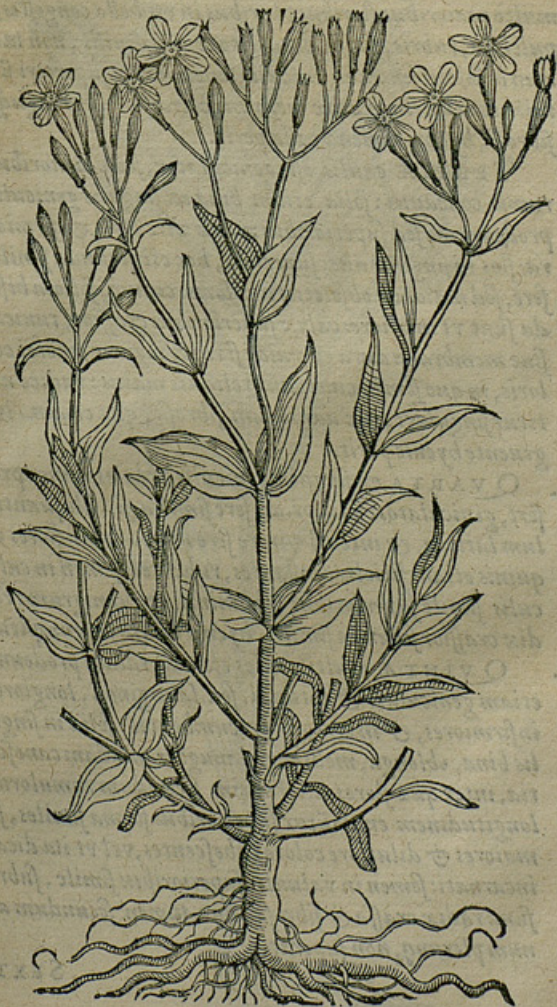
LYCHNIDIS siluestris varia species inueniuntur. Nam præter vulgares cum simplici tum multiplici flore, clariss. Dodoneo atq; aliis descriptas, aliquot adhuc obseruauit.

VNA geniculatos habet cauliculos, pluresq; alas I. facientes, pedales aut maiores: folia in singulis geniculis bina, ternave, interdum plura, angustiora quàm reliquarum, in virore candicantia & quasi castia: flores in summis ramulis, ex quinis, non pluribus foliis bisulcis congestos, interiore parte candidos, exteriori purpurascens aliquantulum, & antequàm omnino tabescant, sese contrahentes & circumuoluentes: calyces dueros admodum, breues & subrotundos, semen paruum, rotundum, Papaueris rhœadis, sed cinereum, continentes: radicem satis crassam, candidam, multifidam, sed non perennem.

ALTERA caulibus est superiore crassioribus, rotundis atq; etiã geniculatis: foliis per genicula semper binis

Lychnis filuestris II.

binis ordine dispositis, superioribus colore similibus, sed multò maioribus: floribus pluribus in umbella congestis, pulchris, rubris, quinquepartito etiam diuisis, non tamen bisulcis: semen in vasculis tenerioribus superiori simile continetur: radix verò huic crassior est, magisq; fibrosa, hyeme tamen vt illa perit.

III. TERTIÆ caulis est geniculatus, sed paucioribus ramis concavus: folia etiam bina ex singulis geniculis prodeuntia, sed superioribus magis virentia, & firmitiora: flos in singulis alis, superiori, hoc est secunde similis ferè, sed maior & obsoletioris coloris, cuiusq; foliola bifida sunt vt in priore: calyx superioribus crassior, tunica, siue membrana dura & valdè striata tegitur cinerei coloris, in quo semen cinereum reliquis maius: radice nititur singulari, nec admodum fibrosa, qua etiam ingruente hyeme perit.

IIII. QUARTA ex singulis geniculis pedales ramos profert, geniculatos: folia priori ferè similia, sed aliquantum latiora, & intenso virore ferè nigricantia: flores ex quinis etiam foliolis constantes, rubentes: semen in calyculis simile superioribus, sed minus & subnigrum: radix crassior secunde similis, hyeme etiam corrumpitur.

V. QUINTÆ multi caules ex vna radice prodeunt etiam geniculati & rotundi, sed lanuginosi, longiores, infirmiores, & in terram procumbentes: folia in singulis bina, oblonga, mollia, & lanugine quadam canescētia, inter qua flores alternatim secundum ramulorum longitudinem enascuntur superioribus forma similes, sed maiores & dilutiore colore rubescentes, vel vt ita dicam incarnati: semen in valvulis superioribus simile, subrufum: radix crassa & fibrosa, qua tamen secundum annum plerunq; non superat.

Lychnis siluestris I I I.

Lychnis filuestris IIII.

Lychnis filuestris v.

VI. *SEXTA* omnium minima, cauliculo assurgit circiter palmum alto, geniculato, tenui, lanuginoso; foliis ad singula internodia binis, oblongiusculis, exiguis, lanuginosis: flores inordinati & alternatim ex singulis geniculis prodeunt, parui, ex pulcherrimo rubro colore purpurascetes, & calyculo oblongo lanuginosq; insidentes: radix tenuis & inutilis.

Nascuntur spontè quatuor priores in aruis & inter segetes pingui solo, plerisque Castella veteris locis: apud nos in hortis florent eodem quo sata sunt anno, à mense Maio in autumnum usque: prior tamen difficilius prouenit; secunda autem & quarta seipsas serunt & ante hyemem prodeunt. Omnes verò hæ, vbi adoleuerint, lento quodam & glutinoso humore superiore parte illita videntur: at quarta maximè, cui plerunq; & culices, paruaq; musca & formica tanquam visco capta inherent. Quinta in marginibus quorundam agrorum istic inuenitur, floretq; quo reliqua tempore. Sexta collibus Salmantica vicinis inter saxa prouenit, & Maio floret.

Behen.

Ocymoides.

DVAS priores Salmantica Behen appellabant, album videlicet & rubrum: tertiam Ocymoides. Sed omnes ad *Lychnidis* siluestris genus commodius referri posse existimo, cui perquam similes sunt, omnibusque ferè notis conueniunt. Sunt qui alteram & quartam inter *Armerios* flores referant: semen tamen *Lychnidi* simile & minimè planum, aliaq; nota eorum sententiam conuellunt. Nec desunt qui secundam *Odontidem* Plinij esse velint, quorum sententia *Odontitis* historia plane refragatur. Prior, quæ videlicet albo est flore, vulgò *Salmanticensium Collejas* dicitur.

Odontitis.

Quibus facultatibus sint prædita, compertum non habeo: Omnes verò degustatæ, subamaro sapore deprehenduntur.

De

Lychnis siluestris v i.

De Sefamoide magno Salmantico.

CAP. XXIX.

Sesamoides
magnum
Salmanticū.

AD *Lychnidis siluestris* etiam genera non ineptè referri posse puto eam plantam, quam nonnulli Salmaticæ *Sesamoides magnum* nuncupabant, aliquot cauliculis pedalis, interdum cubitalibus ex vna radice prodeuntibus, rotundis, geniculatis; foliis ferè oleæ, cæsis: floribus in extremis cauliculis spicatum aut racematim confertis, exiguis, ex pallido herbaceis: semen in calyculis subrotundis *Lychnidi* iam descriptæ simile, cinereum, humor item quidam glutinosus & viscidus extremos ramulos obsidet: radix satis crassa, candida, & perennis.

Nascitur ea lapidoso & arido solo circa Salmanticam & Narbonensi agro, floretq; tota ferè astate: & ex eodem semine plerunq; duæ diuersæ species enascuntur, non illæ quidem forma dissimiles, sed vna inutilis & quæ florem eumq; masculinum duntaxat profert: altera verò minore flore, & seminifera. Alitur etiam in Belgicis hortis.

EA, uti dixi, Salmaticensibus *Sesamoides magnum*, nomine cum alia communi nuncupabatur: Alij ad *Papaner spumeum* referre malebant.

Tota amara est.

De Sefa-

Sesamoides magnum Salmanticum.

De Sesamoide paruo Salmanticensi.

CAP. XXX.

Sesamoides
paruum Sal-
manticum.

SESAMOIDIS nomen subiungere facit plantam
superiori omnino dissimilem. 1. Est verò ea dodrantalis,
tres aut quatuor virgulas teretes ab una radice produ-
cens, circa quas folia Lini exigua, densa, inordinata:
& in extremo plurimos flosculos, spica aut racemi in-
stitur confertos ex herbaceo purpurascens primùm, de-
inde tenuibus capillamentis ex albo pallefcens or-
natos, in quorum medio veluti quatuor grana viridia
conspiciuntur, qua decidente flore in siliquulas excres-
cunt semine exili nigricante plenas: radix candida, sa-
tis crassa & dura, qua etiam perennis est, & subinde
ante hyemem repullulat.

In collibus Salmantica proximis prouenit lapidoso
solo, ubi Maio floret, & subinde semen profert.

ISTIC Sesamoides paruum appellabant, tametsi
cum eius descriptione minimè conueniat. Ingrato est
gustu & amariuscule.

Sesamoides
paruum al-
terum.

2. **ALIUD** item Sesamoides paruum istic nuncupa-
tum crescit locis decliuibus, dodrantalibus virgis, foliis
multis Lini, maioribus & incanis: flore copioso, albo:
radix etiam candida, sed non admodum crassa. Floret
eodem quo superior tempore, & perennis etiam vide-
tur, & tam à Sesamoide aliena quàm superior.

De Linaria

Sesamoides paruum Salmanticum I.

De Linaria odorata.

CAP. XXXI.

Linaria
odorata.

SINGVLARI hac est caule nonnunquam cubitali, in multos tennes ramulos superiore parte diuiso, quos oblonga folia Lino similia sepiunt: quae tamen iuxta radicem sunt humi sparsa, longè maiora latioraq;. Bellidis foliis similia, sed per ambitum serrata, nonnulla etiam per caulem sparsa altiùs incisa: flos exiguus copiosus virgulas seu ramulos spicatum obsidet, caruleus, laeuendulae ferè emulus, extrema parte hamuli modo incuruus (quem pictor non satis exactè expressit) aliquantulum odorosus: semen exiguum, rufum, in valuulis Linariae similibus, sed minoribus continetur. Radice est singulari, candicante, minimi interdum digiti crassitie.

Spontè provenit montosis Castellae locis lapidose & arido solo, ubi Aprili floret, & Maio Iunioq; semen profert. Nobis sata floret Iunio Julioq;, & semen maturat Augusto: raroq; diutius anno asservari potest.

LINARIAM odoratam quidam vocant, quoniam eius flos, qui calidis regionibus aliquantulum odoratus est, apud nos verò inodorus, Linariae purpureae florem nonnihil emuletur.

Sesamoides
maius.

ETIAM Sesamoides maius Salmanticensibus nuncupabatur, cum perinde eius descriptioni conveniat atque illorum Sesamoides antè descriptum.

Nullas eius facultates exploratas habeo: sed gustata, amaritudinis particeps esse deprehenditur.

De Linaria

Linaria odorata.

De Linaria Valentina.

CAP. XXXII.

CIRCA Valentiam in pratis & locis vmbrosis Linaria genus crescit vulgari multò latius & crassius, ternos quaternosq; caules ab una radice proferens, singulares, pedales, interdum ampliores, quos folia Centaurij minoris ambiunt, inferiore parte iuxta terram terno ordine disposita plerunque, superiore verò parte sparsim & nullo ordine: extremis ramis veluti spicam profert florum luteorum, Linaria vulgari similiù, quibus tamen rictus lanuginosus est, cauda verò seu corniculum purpurascens coloris: hos sequuntur capitula exiguis loculis similia: sed semen videre mihi non contigit: radice est singulari, alba, quam hyeme perire puto.

Floret Martio.

Nos hanc appellauimus Linariam non à foliorum similitudine, que non conueniunt, sed quòd eius flores vulgari forma similes & eiusdem ferè sint temperamèti. Nam premanfa, manifestam acrimoniam cum nonnullo amarore coniunctam exerit.

De Linaria Pumila. CAP. XXXIII.

AGRO Salmanticensi aridis locis exiguum planè Linaria genus inueni, in reliquis vulgari simile. Fert id in virgulis dodrantalibus flores luteos vulgari similes, multò tamen minores: deinde capitula etiam minorar: radix tenuis est & candida, serpitq; vulgaris instar. Floret istic tota estate.

QUONIAM adeò pumila est, & plerunque cum Chamapity reperiatur, Salmanticenses Chamapityos genus esse existimant. Admodum amara est.

De

Linaria Valentina.

De Lino siluestri. CAP. XXXIIII.

LINI siluestris multa inueniuntur genera. Cùm verò *Linum siluestre* dico, *Linariam* non intelligo, quæ nonnullis etiam hoc nomine appellatur: sed plantam floribus Lini similibus atq; eodem modo fugacibus, nonnunquam etiam Lini folia habentem. Doctissimus Lobelius vnum quod flore est luteo descripsit. Ego ea hîc attingam quæ à nemine hæctenus quod sciam obseruata sunt.

I. PRIMVM pedales, graciles, lanuginosos ternos aut quaternos ab vna radice promit caules, in quibus folia Lini latiuscula, trinerua, & ad *Ascyri* formam ferè accedentia, lanuginosa: extremi cauliculi in binos aut ternos ramulos diuisi, & *Heliotropij* maioris modo circumflexi pleni sunt floribus, qui ab imo florere incipiunt, Lini florum diuisura, maiores, malua vulgaris haud multò minores, candidi, multis purpureis venis intercurrentibus: semen & capitula Lini similia: radix perennis, crassiuscula, oblonga, candicans raris fibris septa.

*Linum sil-
uestre lati-
folium.*

Apud *Colibriam Lusitaniae* urbem, vulgò *Coymbra* dictam, celebri vniuersitate claram dūtaxat eam plantam obseruasse memini, ad desertum quoddam templi, mense *Novembri* repullulantem: & in illius anni cauliculis semen decerptum in *Belgium* attuli, quo terra commisso vnica nobis planta prodiit cubitalem excedens altitudinem, & latioribus foliis, quæ singulis annis sub æstatis finem floruit, nullum semen perficiens.

II. SECUNDA planta cui nomen hoc aptè conuenire videtur, pusilla est, dodrantalibus virgulis, binis aut ternis, firmis, sed gracillimis, quas foliola lino multò angustiora & minora ambiunt: summis virgulis terni aut quaterni, nonnunquã plures flores insident superiori forma

*Linum sil-
uestre an-
gustifoliū.*

forma & colore ferè similes, sed minores, satini Lini
flore[m] magnitudine non excedentes: quibus succedunt
capitula & semen Lini, sed minora: radix exilis, can-
dicans, perennis tamen.

Inuenitur in anteriore Madritiana silue parte, qua
secundo ab vrbe Lutetia lapide distat, inter gramina,
loco aperto, nec ullis arboribus obsito. Floret Julio, se-
men maturescit Augusto. Tota planta amaritudinis
particeps.

TERTIVM genus fruticat, dodrantalibus & pe- III.
dalibus fermè ramulis, semper virentibus, quos nume-
rosa foliola exornant, superiori haud maiora, medie in-
ter Thymi & Psyllij folia magnitudinis, subalbida:
fiores deinde superiori paulò maiores, quinque foliis ut
illi constantes, candidus omnino: capitula & semina uti
prioris: radix dura lignosa.

Linum sil-
uestre fru-
ticans.

Exit desertis quibusdam Hispania locis & sole il-
lustratis; floretq[ue] Junio & Julio, atque subinde semen
profert. In Belgio satum, tertio duntaxat à satu anno
floruit seriùs, nec semen protulit.

SED hac æstate quatuor alia adhuc Lini siluestris
genera primo ab vrbe Vienna lapide, alijsq[ue] gramineis,
sed siccis Pannonia locis obseruavi, de quibus Deo vo-
lente inter Pannonicas obseruationes. Eorum semina
ad amicos in Belgium misimus.

De Gentianella verna.

CAP. XXXV.

SINGVLARI assurgit hac herba cauliculo, gra-
cili, purpurascete, in quo sena foliola, Alsinæ ferè si-
milia, bina semper inter se ex aduerso respondentia: ca-
lyculum in summo fert, è quo flos inodorus, oblongus
Z exilit,

Gentianella
verna mi-
nor.

Gentianella verna minor,

exilit, qui externa parte in quina veluti foliola diuiditur cerulei coloris, adeo elegantis & viuidi, ut ipsum ceruleum quod imitatur superare videatur: singula floris pluce aut foliola lineam candicantem secundum latus habent, & alia quina veluti foliola mucronata aut apophyses que lacinas floris ab inuicem sciungunt: staminibus intus pallefcenribus. Ex eadem radice que candida & fibrosa est, & quodammodo per terram serpit, plures assurgunt alie plantule, quarum nonnulla cum huiusmodi flore conspici possunt, alia folia solum habent per terram strata & orbiculari forma disposita.

Nascitur in Cantabris & Pyrenais, ad angustias
illius

illius per fossi montis quem D. Adriani portum vulgò nuncupant, & initio Maij floret. In Pannonicis Alpibus etiam obseruani copiosam, declinioribus locis Maio florentem, excelsis vero montium iugis duntaxat sub finem Iunij: exili, duro & rotundo semine.

PORRO quòd vere floreat, & Gentianellas forma amuletur, Gentianellam vernam appellauit: adde quòd tota amara est vii illa.

De Centaurio luteo. CAP. XXXVI.

MULTIS per terram sparsis foliis Saponaria ferè similibus, sed minoribus & candicantibus hæc plantã prædita est: inter quæ caulis exit rotundus, pedali altitudine, geniculatus, & ex singulis nodis folia Centaurij minoris aut Hyperici, bina semper inter se opposita & sic coherentia, vt caulis ipsa traicere videatur: summi ramuli aliquot flores Hyperico ferè similes sustinent intensè luteos & planè aureos: radix candida & tenuis.

Prouenit lato solo in collibus iuxta Tagum, vbi ab incolis Semper-noua dicitur, quòd toto fermè anno floreat, quasiq; renascens conspiciatur. Obseruani etiam aliis Hispania locis, & olim agro Mompeliensi, atque etiam paucos ante annos in Anglia Suffexiensi agro in pratis florentem Septembri.

Caloris nonnihil possidet, & aliquantulū amara est.

Centaurium luteum.

De Centaurio maiore.

CAP. XXXVII.

HOC CENTAVRII maioris genus folia habet Centaarium
maius alte-
rum.
oblonga, Armoraciae foliis haud absimilia, & ad Glau-
sti foliorum similitudinem plurimum accedentia, non
in particulas diuisa, vt vulgare maius, sed per ambitum
duntaxat serrata, intenso virore, & amariuscule sapo-
re: caules inter folia prodeunt cubitales aut ampliores,
rotundi, in summo bifidi aut trifidi, sustinētēsq; squar-
rosa capita, alterius Centaurij maioris amula, floremq;
villosum, sed colore candicante, deinde semen Cnico fere
simile, seu, vt verius dicam, alterius maioris: radix cras-
sa admodum, dura, & longa, denso cortice tecta, foris
quidem nigro, intus verò flavescente, succumq; croceum
resudante, qui cum quodam amarore aromaticus est.

Supra Olyssipponem, lapidosis iuxta Tagum collibus
duntaxat inueni, in Belgio peregrinum omnino: nam
tametsi radicem ad amicos inde miserim, & postea etiã
Olyssipponem acceperim, nunquam tamen apud nos persi-
stere potuit, aut nostrum aërem ferre. At vulgare ma-
ius foliis dissectis in omnibus hortis conspicitur.

GRÆCI κενταύριον μέγα, Latini Centaurium ma-
gnum appellant. Lusitani Tagi accolæ, apud quos in-
uenitur, Rapontis, vulgarem Pharmacopolarum erro-
rem secuti, dicunt.

Centaurium maius alterum.

De Stœbe Salmanticensi,

CAP. XXXVIII.

PRIOR (nam duæ planta hoc nomine insigniuntur) I.

facea nigra similis, folia per terram expansa habet, Scabiose facea³, foliis latiora, ad Cichory folia accedentia, mollia, lanuginosa, & interdum candicantia: aliquot ex eadem radice caules cubitales aut ampliores, multis alis brachiatos, quibus inherēt minora minusq³ dissecta, & mucrone quodammodo spinoso folia: flores in summis ramis villosos, purpureos è calycibus squammosis, semen subrufum Centaurij maioris emulum, sed minus: radix est longa, candida, digiti interdum crassitudine, quæ aliquando plures annos permanet.

Stœbe Salmantica prior.

2. Eius generis alia inuenitur omnibus foliis mollibus & lanuginosis, & Eruca modo laciniatis, caule infirmo, ramoso & in terram procumbente, cuius flores superioribus maiores, barbulis exterioribus Cyani emulis, sed purpureis, villis quibusdam luteis intermixtis medium florem occupantibus: semen superiori simile, vel Cyano: radix digitalis, candida imminente hyeme perit.

ALTERA numerosa promit folia secundum radicem humi sparsa, canentia, oblonga, magnis & profundis incisuris uti in nonnullis Scabiosarum generibus aut

II.
Stœbe Salmantica altera.

Eruca: caules plerunq³ cubitales, locis autem frigidioribus & humidioribus bicubitales aut maiores, in frequentes ramos diuisos: folia per ramos sparsa altè quidem incisa uti ea quæ ad radicem nascuntur, sed minora multo & breuiora, inq³ molles quosdam aculeos desinentia: ramorum fastigiis insident calyculi argenteis veluti squammis compacti, unde flos exilit Cyani forma, sed purpure dilutioris, & medio villosus: semen lanugine quadam includitur ut in reliquis facearum generibus,

Stœbe Salmantica prior I.

neribus, exiguum, nigricans, summo capite villosum: radix singularis, crassa, & nonnunquam fibrosa.

2. *Alia* item in hortis Belgicis alitur semine è Gallis misso, huic adeò similis, vt ab ea, nisi à peritioribus vix dignosci possit: etenim hæc solis calyculis qui tam eleganti argenteo colore non splendent, secernitur.

Nascuntur omnes, præter postremò descriptam, Salmanticensi agro frequētes in aruorum & vinetorum marginibus. Postrema tum in Gallia, tum Viennensi agro copiosè. Florent autem omnes Junio, Iulio, Augusto, & subinde semen proferunt. Apud nos non nisi altero à satu anno florent.

OMNIA autē hæc genera ad Scabiosas, seu Iaceas, quæ etiam Scabiosa generibus adscribenda sunt, referri posse iudico. Salmanticenses primam & alteram Stæbes nomine insigniebant, quòd extrema folia utcunque aculeata sint: sed & alterum prioris genus ad Cyanos referebant, altera etiam pro Scabiosa utebantur. Prior vulgò istic Cabecuela, hoc est Capitulum dicitur, & ex ea scopas sordibus purgandis & euerrendis idoneas concinnant, vti apud nos ex Betula aut Erica ramis.

De Iacea lutea. CAP. XXXIX.

EX Acanaceorum genere planta hæc est, itaque in eorum classem referri potuisset, nisi tota, præter aculeatum caput, facie cum Scabiosis & congeneribus stirpibus conueniret.

Iacea lutea.

1. Lōgas verò, & cubitales maioresve fert virgas, quas secundum radicem folia Centaurij maioris multifido folio similia amplectuntur, superiora verò quæ per virgas sparsa sunt, Iacea nigra similia, duriora aliquantulum & candicantia, gustu utcunque acido: capita in
summis

Iacea lutea.

summis virgis Cnici siluestris maiora, spinis horrida, è quibus flos luteus *Atractylidis*: semen in capitibus cinerei coloris, exiguum, multa lanugine innolutum: radix longa, candida, succulenta & dulcis *Eringij* vulgaris modo. Flore senescente & euanescente, ex medio capite veluti gummi quoddam flori permixtum protuberat vermiculorum modo conuolutum, aut veluti officinarum *Tragacantha*, rufi coloris: vnde occasionem sumpsisse puto *Salmanticenses*, vt eam *Tragacantham* vocent.

FREQVENS exit agro *Salmanticensi* ad *Vinetorum* margines & arido solo. Floret Julio, semen maturascit Augusto.

2. SUPERIORI non multum absimilis frequentissima inuenitur agro *Granatensi* & *Valentino*, locis humectis & umbrosis: foliis seridis, candicantibus, cubitalibus, flexibilibusq; ramis, in quorum summo capita squammata florem depromentia purpureum: radix admodum crassa longaq; & glutinosa.

Granatensibus vulgò *Arzolla* dicitur, & proponebant nonnulli, dum istic essem, pro *Poterio*, cum illius descriptioni tam respondeat, quam quod minimè. Florebat *Martio*.

Priorem aliquando in *Belgio* habuimus ex semine à me misso natam, sed paucis annis perstitit.

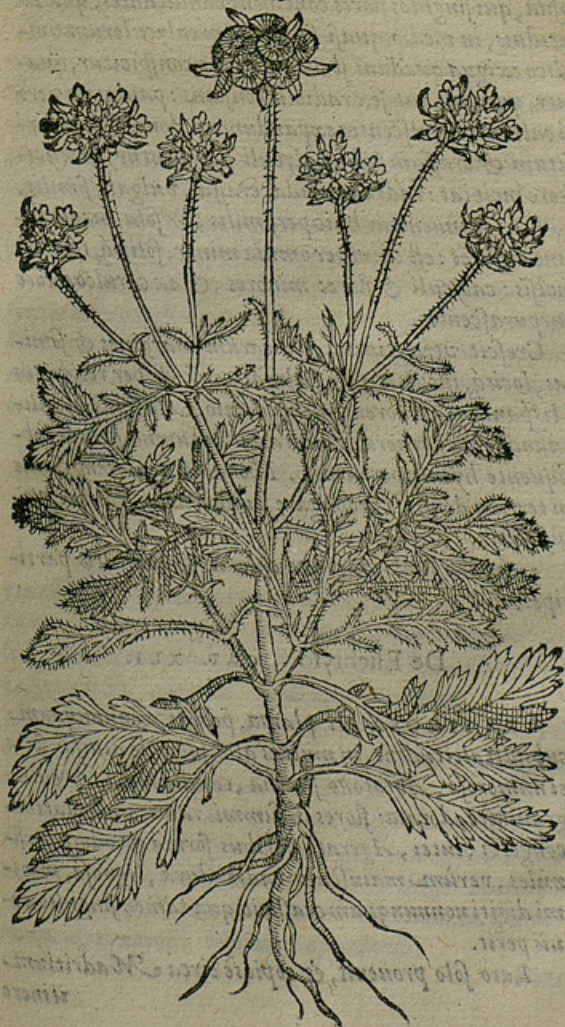
De Scabiosa Hispanica.

CAP. XL.

- I. VULGARIS *Scabiosa* maioris folia similia habet, laciniata & altè incisa, mollia, lanuginosaq; caules nodosos, rotundos, interdum cubitales, è quorum geniculis folia bina inter se opposita; summis ramis capitula insident.

Scabiosa
Hispanica
maior.

Scabiosa Hispanica maior 1.

sident ex multis calyculis membraneis & paleaceis cōposita, qui singulos flores continent candicantes, quibus deciduis, in medio quasi singulorum calyculorum umbilico exigua quedam stella subnigra conspicitur, quatuor, quinque aut sex radiolis constans: paulatim verò hi calyculi ex crescentes expanduntur, donec semen hirsutum & crassum (quo calyculi sustinentur) mature scere incipiat: radix candida, crassa, vulgari similis.

II.
Scabiosa
Hispanica
minor.

ALIA inuenitur huic persimilis, & sola magnitudine differēs: est enim per omnia minor, foliisq; tenuius incis: calyculi & flores minores, & ex caeruleo colore purpurascetes.

Crescit utraq; iuxta Vincarum margines & semitas, locisq; incultis agro Salmāticensi & per reliquam Hispaniam. Florent mense Junio. At apud nos aliquando satā floruerunt duntaxat autumno, deinde subsequente hyeme perierunt. Nonnulli maiorem ramis in terram demissis propagare studuerunt: sed operam luserunt.

Amara sunt, ideòque caloris & siccitatis participes.

De Elichryso. CAP. XLI.

Elichryson.

FRUTICOSA est planta, pedali, nonnunquam cubitali altitudine, in multas alas subinde diuisa: folia ei numerosa, Abrotono similia, candicantia, & cum grauitate odorata: flores in summis ramis umbellatim congesti, lutei, Agerati floribus forma & odore persimiles, verum masculi: radix dura, lignosa, minimi digiti nonnunquam crassitie, que tamen singulis annis perit.

Leto solo prouenit, & copiosè circa Madritium itinere

itinere Complutensi, aliisq; Hispania locis in agris, vbi Septembri & Octobri florentem vidi.

DIOSCORIDES ἐλίχρυσον, nonnulli, eo referente, ^{ἐλίχρυσον.} χρυσάνθειον ἢ ἀμόργον appellant. Theophrastus ἐλείχρυσον, quem secutus est Plinius. *Gaza Aureliam* vertit. Hispani *Scoba hedionda*, id est *Scopam foetidam*, ab odoris grauitate & eius vsu nuncuparunt.

Verum cum tota haec planta sit amara, facile eas facultates obtinebit quas illi veteres tribuunt.

Hispanis nullo in vsu, nisi quod *Madritiano agro scopas mundatorias* ex ea faciunt: & quibusdam aliis locis, ea in fasciculos congesta & colligata, muros terros (quos ipsi *tapias* vocant) integunt aduersus imbrium iniuriam.

De Chrysocome altera.

CAP. XLII.

PEDALIBVS haec, aliquando cubitalibus, ^{Chrysocome.} assurgit ramis, candicantibus & lanuginosis: foliis per intervalla Olea, oblongis, mollibus & cana lanugine tectis: flores extremis ramulis pallentes squammosi, ut *Agerati* ferè, emicant: radices nigricantes.

Frequens est aridis locis, atque etiam in vetustis muris per *Lusitaniam*, *Beticam*, & *Granatense regnũ*, vbi *Martio* & *Aprili* florentem vidi.

CHRYSOCOMES, quam vulgò *Stoechadem citrinam* (*Murciani Mançanilla*, nomine *Chamemelo* communi) vocant, genus est. *Hispalenses Romero marino*, id est *Rorem-marinum*, *maritimum*, *Mauritani Granatenses Miscaijn* appellant.

Tota

Tota odorata est, & adstrictionis cuiusdam participes. Batici referebant eius ex vino decoctum mirifice Coli doloribus prodesse.

De Chrysanthemo Valentino.

CAP. XLIII.

Chrysan-
themum
Valentiū.

Vnico plerunque assurgit caule, pedali, raro ampliore, ramoso: foliis secundum radicem numerosis, deinde temere & sine ordine per caulem sparsis, multifidis, Stratioti similibus, lanuginosis & incanis, que degustata salinam cient, & acidula sunt: flos in singulis ramulis vnicus, luteus, & auri splendore fulgens, & multis annis nativum colorem retinens, medio Anthemidis disco aut umbilico maior, & sine radiatis in ambitu foliolis, odore non iniucundo: radix vnica, candidans, firma, & crassiuscula.

Valentino regno in arvis iuxta semitas reperi, nec vsquam alibi observavi. Florebat istic Martio.

Buphthal-
mum.

CHRYSANTHEMVM vocabant, longè tamen à Dioscoridis χρυσάνθεμον diversum, & potius meo iudicio ad Buphthalmi genera referendum, nisi quis à χαλκίω speciem esse malit.

Eius facultates mihi sunt incomperta.

De Stra-

De Stratiote flore luteo.

CAP. XLIIII.

Stratiotes
lutea.

PALMARI est amplitudine, duobus, tribusve ab eadem radice cauliculis, quos folia vulgaris Stratiotis foliis similia ambiunt, molliora multo & tenuius incisa: flores in umbellis alteri forma similes, sed lutei: radix unica, dura, surculi tamen alterius Stratiotis & Chamemeli modo serpunt, & radices agunt.

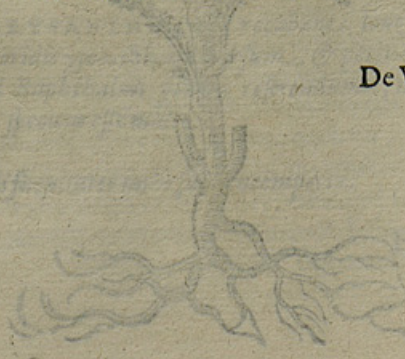
Crescit Murciano regno, & supra Auenionem itinere Nemausensi lapidoso & sterili solo. Floret Maio & Junio.

σερατιώτις.

ἔχιλαειον.

DICITUR σερατιώτις ὁ χιλόφυλλος & Græcis, Militaris Latinis: nomen vulgare nullum scio. Poterat etiã ad ἔχιλαειον Dioscoridis referri, quod flore luteo inueniri scribit. Verum haud multum refert utrum Achilleanam an Stratiotem appellaueris, cum utriusq; facultates sint similes, & ad vulnera, ulcera, profluentemq; sanguinem ambæ commendentur.

De Verbe-

Stratigotes lutea.

De Verbenaca supina.

CAP. XLV.

Verbenaca
supina.

QUATERNI aut quini hinc sunt. cauliculi, angulosi siue quadranguli uti in vulgari Verbenaca, tenuiores tamen, supini & in terram procumbentes: folia vulgari colore similia, & ex viridi casta, sed magis incisa & multifida: flos in summis virgis vulgari similis ex caruleo purpureus, minor tamen: semen idem: radix tenuis & vulgari similis.

Agro Salmanticensi frequens, & quibusdam aliis Castellæ locis iuxta semitas, ubi minor & exsucca: & declivibus, fluminumq; ripis, præsertim verò ad flumen Thormim quod Salmanticam & Albam vrbes alluit, ubi maior & vegetior. Florebat istic Iulio & Augusto, & subinde semen ferebat, quo in Belgium delato & terre commisso natae sunt nobis aliquot planta, quæ cum ferius florent, nec semen maturarent, omnino perit nobis id genus: annua etenim est planta.

ispè Botàn.
αἰσπεῖον.

GRÆCIS ispè Botàn, id est Sacra herba, & αἰσπεῖον ὄντι, hoc est Verbenaca supina dicitur: nomen vulgare nullum habet quod sciam.

Eiusdem cum vulgari est temperamenti: proinde ad eadem utilis, & aliquanto forte efficacior.

De Capno

Verbenaca supina.

De Capno tenuifolia.

CAP. XLVI.

Capnos tenuifolia.

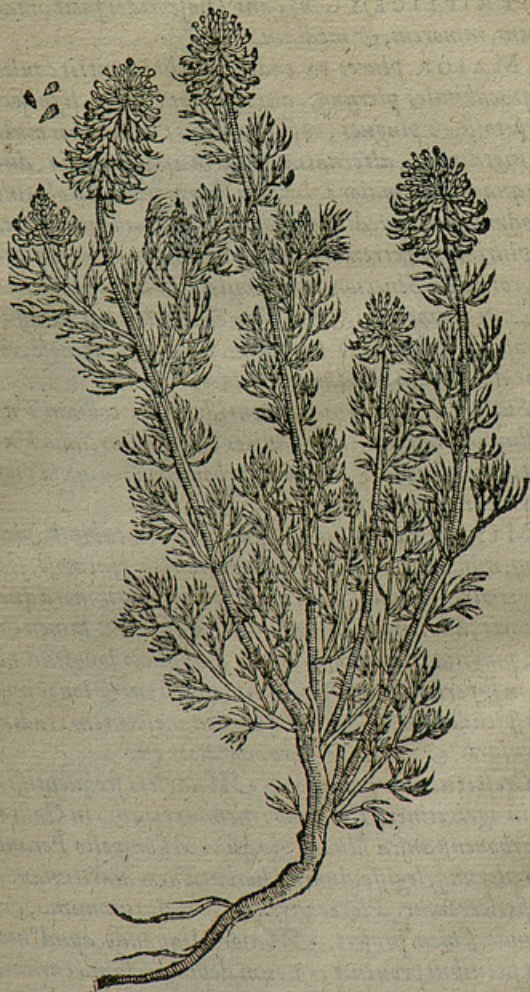
HERBULA est dodrantalis, cauliculis mollibus, alterius Fumaria amulis, non procumbentibus tamen, sed erectis: plurimis foliis mollicellis, capillaceis & tenuissimè incis, vulgari candidioribus: summos cauliculos exornant spica purpura scētium flosculorum vulgari minorum confertim nascentium maiuscula: radix exilis. Tota amara est.

Inuenitur plerisq; Hispania regionibus in agrorum limitibus & iuxta vias: memini etiam vidisse nonnullis Narbonensis Gallia locis, praesertim supra Arelaten.

HANC quidam in Hispania tertiam Sideritin facere volebant, nescio qua ratione ducti, vulgò à nonnullis Palomilla, & Palomina dicitur, quemadmodum Fumaria communis.

De Conyza.

Capnos tenuifolia.

De Conyza. CAP. XLVII.

TRIPLICEM Conyzam Dioscorides facit, maiorem, minorem, & mediam.

Conyza
maior.

- I. MAIOR plures ex eadem radice emittit caules sesquicubitales plerunq³, aut maiores, duros, lignosos, hirsutosq³, & pingues, obsoleti coloris: folia in his multa, inordinata, alternatim caulem amplectentia, duplo quam Olea maiora, hirsuta & pinguis, seu glutine quodam & pinguedine obsita, ex viridi pallentia: flores ut plurimum extremis ramis spicatim enascuntur lutei, rotundi, Senecioni ferè similes, & in pappos evanescentes: semen exiguum, cinerei coloris: radix crassa, fibrosa, & perennis. Tota planta pinguis, glutinosa, & odorata est cum quadam grauitate.

Supra Olyssipponem frequentissima ad collium Tago flumini imminentium radices, & Murciano Valentinoq³ regno, atq³ etiam Narbonensi agro iuxta vias & vinearum margines.

Conyza
minor.

- II. MINOR raro plus vno assurgit caule, cubitali, plerunq³ minore & ramoso, hirsuto etiam & glutinoso, sed magis virente quam superioris: folia triplo minora quam maioris, ad Linariam accedentia, hirsuta tamen & illa, pinguisq³: extremi ramuli secundum longitudinè uti in superiore florem sustinent, minorem & longè minus splendidum, in pappos quoq³ evanescentem: radix singularis, & annua. Priore odoratior est.

Crescit autem non procul Madritio frequentissime in agris itinere Toletano: memini etiam in Gallia Narbonensi infra siluam via qua Compelio Peraultitur plerunq³ legisse, dum ad herbarionem maritimam proficisceremur. Floret utraque sub Autumnum, & subinde semen profert. Maior aliquando apud nos sata fictilibus provenit, & tum depingendam curavi, deinde

Conyza maior.

deinde perit, nostrum calum non ferre valens.

- III. TERTIAM legitimam nemini adhuc cognitam esse arbitror: nam que ab aliis hoc nomine exhibetur, mihi non satisfacit.

αὐρῶα.

PORRO Græcis hæc planta αὐρῶα dicitur. Plinius Conyzam vocat, & maioris radicem à quibusdam Libanotin appellari tradit. Theophrastus sexu etiam distinguit, maiorem marem faciens, minorem feminam. Gazza Pulicariam vertit, propter eam forte, quam illi Dioscorides enecandis pulicibus facultatem tribuit: nam alia est Pulicaria dicta ob seminis cum pulicibus similitudinem. Hispani quidam yerua pulgera, nimirum propter easdem facultates, vocant.

Pulicaria.

Baccharis.

Quæ verò à Matthiolo Conyza maioris nomine exhibetur, minimè Conyza esse potest, sed ad Dioscoridis Baccharim accedere videtur: eam satis ineptè Salmanticensis Helenium faciebant, cum nullis cum Helenio notis conueniat. Illius autem radicem ex vino decoctâ, ad profligandam scabiem quædam vetula propinabant: quem in vsum & nonnulli Monachi ex eius radice & foliis unguentum parabant.

De Phlomite Lychnite.

CAP. XLVIII.

Phlomis
Lychnitis.

FOLIA fert scabra, crassa, Saluie tenuifolie similia, oblongiora tamen & angustiora, candicantia, inferiore parte densa lanugine omnino cana: cauliculi dorantales, quadranguli, hirsuti & candicantes: è quorum geniculis bina folia oblonga superioribus similia, inter se opposita nascuntur, & in caulis fastigio breuiora & sede latiuscula: flores Lamij circa extremos cauliculos verticillatim ex densa lanugine & veluti villis pallidis

Phlomis Lychnitis.

pallidis prodeunt lutei coloris, coma plerunque inflexa & nutante: radix nigricans & lignosa.

Exit hac collibus, siccisq; & petrosis locis per totam Hispaniam, & Lusitaniam, atq; Narbonensem Galliam. Floret Maio & Junio, semen autem subrusum, Verbasco siluestri ferè simile Iulio profert.

αυχρίτης.
Θουαλλίς.

PHLOMIS hac Grecis λυχνίτις, & à quibusdam Σπουαλλίς appellatur: Latinis Lychnitis & Thryallis: Mompeliani meo tempore Verbascum siluestre vocabant. Castellanis Candilera, Granatensibus Menchera eadem ratione dicitur, quòd videlicet eius folia non modo sicca, sed etiam recentia Ellychnij modo vri possint, oleo imposita, quod etiam innuit Dioscorides.

HVIUS autem facultates neminem veterum descripsisse memini.

Verbascum
siluestre.

ILLVD verò hic adijcere volui, Verbascum siluestre doctissimo celeberrimoq; Matthiolo atq; aliis exhibitum, copiose in iugis illis montium qui Lusitaniam à Betica determinant, quosq; Sierra morena, quasi montem nigrum, dicunt, nasci, & illis Matulera dici. Tota Betica etiam eo abundat.

De Astere flore luteo.

CAP. XLIX.

- I. VNICO plerunq; assurgit cauliculo, pedali, lignoso, duro, lanuginoso, qui superiore parte in ramulos dividitur caulem superantes, quorum extremis capitula insident squammata, foliis quinq; oblongis, hirsutis, rigidiusculis, & radiatim expansis subtus exornata, in medio verò flos Chrysanthemis aut Anthemidis, aureus: folia per caulem sparsa mollia, lanuginosa, candida,

Aster
atticus.

didā, *Lychnidis* ferè, sed angustiora: radix inutilis & singulis annis periens.

Frequentissimus est hic *Aster* agro *Salmanticensi* in arvis, & *Granatensi*, vbi *Maiō* & *Junio* floret: atque etiam *Mompeliano* agro ad portam *D. Agidij* non procul *Augustinensium* monasterio, aliisq; locis vrbis vicinis.

ALIUD eius genus, sed supinum & radice perenni, II. cauliculis multis ab una radice procedentibus, per terram magna ex parte stratis & diffusis, hirsutis: foliis superiori similibus ferè, sed paulo viridioribus & numerosis: singuli rami durum & foliosum sustinent calyculum in quo flos luteus circinata rotunditatis, *Bupthalmi* aut *Chrysanthemi* amulus: quo evanescente, calyculi illi in adeo dura & lignosa capitula evadunt, ut vix vix frangi possint, & semen, quod in iis continetur & firmiter inheret, erui.

Aster atticus supinus.

INVENITVR istud quibusdam *Castella* nona locis: ad nos delatum excrevit, & fictilibus aliquot annis asseruatum, sed deinde testa exemptum & horto commissum subsequens hyems abstulit.

DICITVR *Græcis* ἀστὴρ ἀνθὸς ἢ βοῦβάριον: *Plinio* ἀστὴρ ἀνθὸς. *Aster* & *Bubonion*, nonnullis *Inguinalis*. *Mompeliani* priorem *Oculum Christi* appellabant: *Hispani* *Bobas*, quam vocem à *Bubonij* vocabulo deductam puto, aut quòd *Inguinum tumoribus*, quos illi *bobas* vocant, medeatur; vnde etiam *Latinis* *Inguinalis*.

Bubonion.
Inguinalis.
Oculus Christi.

After atticus supinus.

De Conuoluolo peregrino.

CAP. I.

VEPRIBVS atq; fruticibus adnascitur hæc plan- I.
 ta, illisq; conuoluitur, alioqui humi iacens, nec sese at- Conuoluo-
 tollens, quod viticulis seu cauliculis sit infirmioribus, lus folio Al-
 gracilibus, pedilibus aut cubitalibus, subhis suis: folia thæx.
 illi Hedera, siue Althææ, minora, incana, per ambi-
 tum crispa & nonnunquam serrata, & nonnihil laci-
 niata, gustatu gummosa, subacria & subamara: flores
 ex alarum sinu promit longis pediculis inherentes, con-
 uoluoli floribus similes, qui ita complicantur, vt ex plu-
 ribus foliis constare videantur, ex purpureo candicâtes,
 interdum omnino purpurascens: radice tenui & exi-
 li, fusca, qua per summos cespites repit, & subinde alias
 plantas producit.

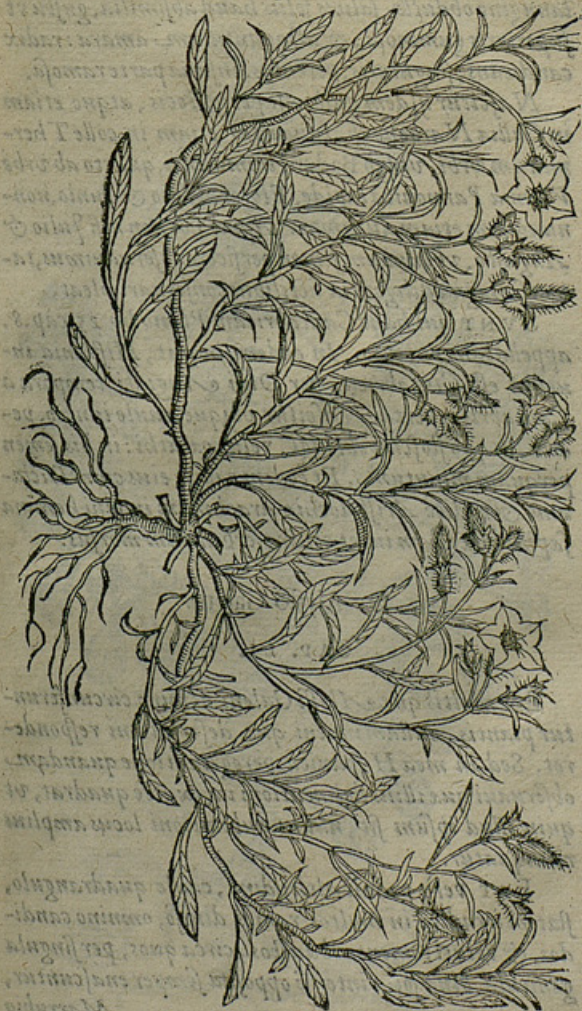
In collibus iuxta Tagum lato solo, Batica, pluri-
 misq; aliis Hispania locis frequens est: floretq; Martio
 & Aprili.

AD quam stirpem veteribus descriptam referri pos-
 sit, ignoro, nisi forte Iasonem, cuius Plinius lib. 22. cap. Iasonæ.
 22. meminit, esse quis existimet. Valentini Conuoluo-
 lum folio Althææ, Hispani vulgari nomine Campanil-
 la, id est Campanulam, Lusitani Verdezilla vocant:
 & ad vulnera curanda efficacissimam esse tradunt.

CONGENER illi videtur alia quædam, multis IY.
 tenuibus adeoq; iunceis ramulis ex eadem radice pro- Cantabrica
 deuntibus, humi procumbentibus, pedali aut cubitali quorundâ.
 longitudine, duris, flexibilibus tamen & lanuginosis,
 qui in summo aliquot flores proferunt purpurascens,
 inodoros, superiori similes, minores tamen, vnico folio
 constantes, sed ita implicato, vt quinq; constare videa-
 tur, floris marginè in totidem angulos prominente: folia
 per

Cantabrica quorundam II.

b

per ramulos nullo ordine sparsa, oblonga, angusta, tenui lanugine obducta, salicis foliis haud absimilia, gustu ut superioris gummosa, & aliquantulum amara: radix candicans, singularis, perennis, infima parte ramosa.

Nascitur ysdem quibus superior locis, atque etiam in Gallia Narbonensi. Inuenitur etiam in colle Thermarum vrbi, vulgò Baden, imminente, quarto ab vrbe Vienna Pannonica lapide. Floret Maio & Iunio, nonnunquam etiam autumno. Apud nos non nisi Julio & Augusto, vbi nullum semen perficere obseruauimus, tamen si magna diligentia fictilibus conseruari soleat.

Cantabrica
Plinij.

SUNT qui hanc Cantabricam Plinio lib. 25. cap. 8. appellatam putent. In eadem, inquit, Hispania inuenta est Cantabrica, per Diui Augusti tempora a Cantabris reperta. Nascitur vbique, caule iunceo, pedali, in quo stosculi oblongi, velut calathi: in his semen perquam minutum. Et eodem capite eius cum Dictamnino & radice Aristolochie drachmam in vini hemina sepius bibendam iubet contra serpentium morsus.

De Alyssò Galeni.

CAP. LI.

EX multis quae Alyssi Galeni nomine circumferuntur plantis, nullam inueni quae descriptioni responderet. Sed in mea Hispanica peregrinatione quandam obseruavi quae illius delineationi ita exactè quadrat, ut quin illud ipsum sit, nullus dubitationi locus amplius relinquatur.

Alysson Ga-
leni.

EST verò pedali altitudine, caule quadrangulo, statim à radice in multos ramos diuiso, omnino candido, & veluti tomento obducto, circa quos, per singula genicula, bina folia inter se opposita semper enascuntur,
Marrubio